

INTERNATIONAL MAGAZINE

ਬ੍ਰਹਮ ਦੀਸੈ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ॥
ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ॥

ਆਤਮ ਮਾਰਗ

ਮਾਰਚ (March) 2013

Monthly Issue "Atam Marg"

ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ
ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ

ਆਤਮ ਮਾਰਗ

ਸਾਲ ਅਠਾਰਵਾਂ, ਮਹੀਨਾ ਮਾਰਚ, 2013
ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰਸਟ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਬਾਨੀ

ਸੱਚਖੰਡਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ
ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
ਸੰਤ ਮਾਤਾ (ਬੀਜੀ) ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ

ਚੇਅਰਮੈਨ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਐਡੀਟਰ-ਇਨ-ਚੀਫ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ

ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਮੁੱਖ ਐਡੀਟਰ

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

Postal Address for any Enquiry, Money Order,
Cheque and drafts :

**VISHAV GURMAT ROOHANI MISSION
CHARITABLE TRUST**

Gurdwara Ishar Parkash, Ratwara Sahib

(Near Chandigarh) P.o. Mullanpur Garibdas, Teh.
Kharar, Distt. Ajitgarh (Mohali) 140901, Pb. India

SUBSCRIPTION - ਚੰਦਾ - (ਦੇਸ਼)

ਸਾਲਾਨਾ	ਜੀਵਨ ਕਾਲ	ਫੀ ਕਾਪੀ
200/-	2000/-	20/-
220/-	2020/-	(For outstation cheques)

SUBSCRIPTION FOREIGN (ਵਿਦੇਸ਼)

ਸਾਲਾਨਾ	ਜੀਵਨ ਕਾਲ
2500/-	25000/-

Exemption U/S 80-G vide Cir. No. 7/2010
[F.No. 197/21/2010-ITA-II]

Registration Under Foreign Contribution
(Regulation) Act 1976 R.No.115320023

For more information please visit us on internet at:-

Email : atammarg1@yahoo.co.in

<http://www.ratwarasahib.net>,

<http://www.ratwarasahibmedia.org>

<http://www.babalakhbirsinghbalonggi.org>

ਤੱਤਕਰਾ

1. ਸੰਪਾਦਕੀ	3
2. ਬਾਰਹਮਾਹਾ	4
3. ਜੇ ਕੋ ਬਚਨ ਕਮਾਵੈ ਸੰਤਨ ਕਾ	5
4. ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖੁ ਅਗੰਮ ਹੈ	6
5. ਬਚਨ ਸਾਧ ਸੁਖ ਪੰਥਾ	30
6. ਸਟੀਕ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ	42
7. ਆਪਣਾ ਮੂਲ ਪਛਾਣ	47
8. ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ	53
9. ਪਦਮਾ	54
10. ਉਤਸ਼ਾਹ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਜ ਮਾਰਗ	59
11. ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ	63

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਸੰਬੰਧੀ ਪੁੱਛਗਿਛ

ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਸਬੰਧੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੰਪਿਊਟਰਾਈਜ਼ਡ ਸਿਸਟਮ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਪੋਸਟ ਵਾਲੇ ਲਿਫਾਫੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਰਿਨਿਊਵਲ ਡੇਟ ਚੈਕ ਕਰਕੇ ਮਨੀਆਰਡਰ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਜਾਂ ਮੋਬਾਇਲ ਨੰਬਰ 9417214391, 9417214379, ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰਕੇ ਭੇਟਾ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਤਾਂ ਜੋ ਆਪ ਜੀ ਕੋਲ ਆਤਮ-ਮਾਰਗ ਰੂਹਾਨੀ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਨਿਰੰਤਰ ਨਿਰਵਿਘਨ ਪਹੁੰਚਦੀ ਰਹੇ।

ਸੰਪਰਕ ਗੁ. ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

(ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ) ਬਾਬਾ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ	9855132009
ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ	01602255001
ਅਖੰਡਪਾਠ ਬੁਕਿੰਗ ਸਬੰਧੀ	9417214386
ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ	9417214381
ਬੀ ਐਡ ਕਾਲਜ, ਨਰਸਿੰਗ ਕਾਲਜ	9417214382
ਆਡੀਓ ਵੀਡੀਓ	9872814385, 9417214385
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ (CBSE)	01602255003
ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸਕੂਲ (PSEB)	01602255004
ਜਰਨਲ	9417214384, 83
ਹਸਪਤਾਲ ਸੇਵਾ	- 0160-2255007, 8872485694
ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ	0160-2254459

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੇ ਸਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਿੰਟਰ, ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਤੇ ਐਡੀਟਰ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਜੈ ਆਫਸੈਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, 905 ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਆ, ਫੇਜ਼-2, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ', ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਡਾਕਖਾਨਾ ਮੁਲਾਂਪੁਰ ਗਰੀਬਦਾਸ, ਤਹਿਸੀਲ ਖਰੜ, ਜ਼ਿਲਾ - ਅਜੀਤ ਗੜ੍ਹ (ਮੋਹਾਲੀ) ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ।

ਸੰਪਾਦਕੀ

'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਦੇ ਸੁਹਿਰਦ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਸਾਂਝ ਤਾਜ਼ੀ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਨਿਮਨ ਪੰਕਤੀਆਂ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ

ਹੋਇ ਇਕਤ੍ਰ ਮਿਲਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ
ਦੁਬਿਧਾ ਦੁਰਿ ਕਰਹੁ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥
ਹਰਿ ਨਾਮੈ ਕੇ ਹੋਵਹੁ ਜੋੜੀ
ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੈਸਹੁ ਸਫਾ ਵਿਛਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੮੫

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਗੁਰ-ਸਿੱਖਾਂ, ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਈ, ਵੀਰ ਪਦ ਵਰਤ ਕੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਭੈਣ ਭਰਾ ਮਿਲ ਕੇ, ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ, ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆ ਕਰੋ, ਪ੍ਰਭੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਰਤਿ ਜੋੜ ਕੇ ਮੇਰ-ਤੇਰ, ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧ ਮਿਟਾ ਕੇ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠੋ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿੱਚ ਰਹੋ, ਮਨ ਨੂੰ ਟਿਕਾਉ ਅਤੇ ਸਾਧ-ਸੰਗਤਿ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਕੇ ਹਰਿ-ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਚੌਪੜ ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ ਸਾਥੀ ਬਣਿਆ ਕਰੋ।

ਐਸੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਅਸੀਸ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਅਸਥਾਨ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਵਿਚਰ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ, ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਨੂੰ ਅਮਲੀ-ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾਇਆ, ਉਸ ਆਸ਼ੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਨਾ ਅੱਜ ਸਾਡਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣਾ ਸਾਡਾ ਮੁੱਖ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਜਦ ਦਾਸ ਨੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ 9 ਦਸੰਬਰ 2012 ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੇ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਇਸ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੁਹਾਵਣੇ ਸਮਾਗਮ ਵਲ ਗਿਆ। ਅਰਦਾਸ ਵਿੱਚ ਅਗੁਵਾਈ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਜੋ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਸੇਧ ਬਖਸ਼ੀ, ਉਹ ਆਪ ਜੀ, ਆਤਮ-ਮਾਰਗ ਦੇ ਪਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਵਾਕ ਇਹ ਸੀ -

ਹਰਿ ਕੀਆ ਕਥਾ ਕਹਾਣੀਆ ਗੁਰਿ ਮੀਤਿ ਸੁਣਾਈਆ ॥
ਬਲਿਹਾਰੀ ਗੁਰ ਆਪਣੇ ਗੁਰ ਕਉ ਬਲਿ ਜਾਈਆ ॥ ੧ ॥
ਆਇ ਮਿਲੁ ਗੁਰਸਿਖ ਆਇ ਮਿਲੁ ਤੂ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰੇ ॥
ਰਹਾਉ ॥

ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਣ ਹਰਿ ਭਾਵਦੇ ਸੇ ਗੁਰੂ ਤੇ ਪਾਏ ॥
ਜਿਨ ਗੁਰ ਕਾ ਭਾਣਾ ਮੰਨਿਆ ਤਿਨ ਘੁਮਿ ਘੁਮਿ ਜਾਏ ॥

ਤਿਲੰਗ ਮਹਲਾ ੪ (ਅੰਗ ੭੨੫)

ਇਸ ਵਾਕ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਹੋ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰਸਿੱਖ! ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਆ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਛਤਰ-ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਆ ਕੇ, ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਕੇ ਬੈਠ। ਆ ਰਲ ਕੇ ਬੈਠੀਏ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ

ਜੀ ਦੀਆਂ ਕਥਾ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰੀਏ, ਸੁਣੀਏ, ਸੁਣਾਈਏ, ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪਾਈਏ।

ਪ੍ਰਤੱਖ ਨੂੰ ਪਰਮਾਣ ਕੀ? ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਸੀਸ ਲੈ ਕੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ ਤਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ-ਭਰੇ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਝਲਕ ਦੇਖ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਸੇਜਲ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਏਥੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੇ, ਨਾਮ-ਰਸੀਏ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਰਮਲੇ, ਉਦਾਸੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਪੰਥੀ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਰੰਗ-ਰਤੜੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਸੰਤ, ਸਾਧੂ, ਭਗਤ ਜਨ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ, (ਜਥੇਦਾਰ) ਸਸ਼ੋਭਤ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਬੁਲਾਰੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਹੋ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, "ਆਇ ਮਿਲੁ ਗੁਰਸਿਖ ਆਇ ਮਿਲੁ। ਤੂ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰੇ।" ਅਤਿ ਮਿੱਠੀ ਅਤੇ ਸੁਖਾਵੀਂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰੇ ਬਚਨਾਂ ਦਾ ਆਵੇਸ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਮੁਗਧ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਵਿਚ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨੋਕੀਲੇ ਤੀਰਾਂ ਵਾਂਗ ਪਿਆਰ ਭਰੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿੰਨ ਰਹੇ ਸੀ। ਇਸ ਅਲੌਕਿਕ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਇਆ -

ਤੂੰ ਸਾਡਾ ਸਾਹਿਬੁ ਬਾਪੁ ਹਮਾਰਾ ॥
ਨਉ ਨਿਧਿ ਤੇਰੈ ਅਖੁਟ ਭੰਡਾਰਾ ॥
ਜਿਸ ਤੂੰ ਦੇਹਿ ਸੁ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਅਘਾਵੈ
ਸੋਈ ਭਗਤੁ ਤੁਮਾਰਾ ਜੀਉ ॥

ਅੰਗ - ੯੭

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਸਾਇਆ ਇਹ ਅਸਥਾਨ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਸਾਰ ਦਾ ਧੁਰਾ ਬਣੇ। 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ 1995 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਨੂੰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ, ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਦੇ ਕਰ-ਕੰਵਲਾਂ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ ਪਿਛਲੇ 18 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ 200 ਰੁਪਯੇ ਹੀ ਚਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਵਿਦਿਤ ਹੈ ਕਿ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਾਰੇ ਖਰਚਿਆਂ - ਕਾਗਜ਼, ਛਪਾਈ, ਬੰਧਾਈ, ਸਭ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ, ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖਦਿਆਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸੇਵਾ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਮਿਲਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਆਸ ਹੈ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਤਮ-ਮਾਰਗ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਲੇਖਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸੁਵੰਨਤਾ ਤੇ ਨਵੀਨਤਾ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਰੰਧਾਵੇ ਵਾਲੇ' ਰਚਿਤ 'ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ-ਭੰਡਾਰ' ਵਿਚੋਂ ਮੂਲ-ਮੰਤਰ ਦੇ ਅਰਥ ਦਿਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਪੁਜੀ ਦੇ ਲੜੀਵਾਰ ਅਰਥ ਅਗਲੇ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਦਿਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਲੜੀਵਾਰ ਛਪਦੇ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਰਖਦਿਆਂ ਅਗਲੇ ਲੇਖ ਤਰਤੀਬ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਸ ਹੈ, ਸੁਹਿਰਦ ਪਾਠਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ।

(ਡਾ.) ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ

ਬਾਰਹਮਾਹਾ (ਮਹੀਨਾ ਚੇਤਿ)

ਇੰਜ: ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੋ ਬਾਰਹਮਾਹ ਦਰਜ ਹਨ। ਇੱਕ ਤਾਂ 'ਰਾਗ ਤੁਖਾਰੀ' ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ 'ਮਾਝ ਰਾਗ' ਵਿੱਚ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਬਾਰਹਮਾਹ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਜੀਵਨ ਲਕਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਪ੍ਰਭੂ ਔਰ ਜੀਵ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਕਾਰਣ, ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਮੁੜ ਮਿਲਾਪ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ। ਸਾਲ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਥਾਇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਹੀਨਾ ਵਾਰ ਰੂਹਾਨੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਸੁੱਤੀ ਹੋਈ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਜਗਾ ਕੇ, ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਅੰਤਰੀਵ ਖਿੱਚ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਵਲੋਂ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੇ ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਆਰੰਭਕ ਪੰਗਤੀਆਂ ਵਾਲੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਤਾਂ ਕੀ, ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਜੰਤੂ, ਪਸ਼ੂ-ਪੰਛੀ ਵੀ ਸੁੱਖ ਦੀ ਲੋਚਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ-ਸਾਗਰ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਜੀ ਦੀ ਅੰਸ਼ ਹਾਂ। ਜੇ ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 'ਦੁੱਖ' ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਮੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਇਹ ਦੁੱਖ ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਗਿਆ? ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੀ 'ਮੋਜ' ਅੰਦਰ ਹੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ 'ਮਾਇਆ' ਦਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਤੱਤ, ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਅਣਹੋਂਦੀ, 'ਨਿੱਜ ਦੀ ਹੋਂਦ' ਦਾ 'ਭਰਮ' ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਆਪਣੀ 'ਵੱਖਰੀ ਹਸਤੀ' ਮੰਨ ਕੇ, ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਰਚਨਹਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਫਿਰ ਜੋ ਵੀ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਬੰਧੇ, ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੂਨਾਂ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮੇਟਣੀਆਂ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਫਿਰ ਮਾਇਆ ਦੇ ਭੋਗਾਂ ਨੂੰ ਹੀ 'ਸੁੱਖ' ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਕਮਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਹੰਢਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਕਦੀ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤ, ਅਨੰਦਤ, ਖਿੜੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ 'ਸੁੱਖ' ਦੇ ਅਸਲੀ ਸੋਮੇ 'ਨਾਮ' ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਭੋਗਾਂ 'ਚੋਂ ਸੁੱਖ ਲੋੜਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਕਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਨੋ ਅਸੀਂ ਜੂਏ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ -

ਐਸਾ ਜਗੁ ਦੇਖਿਆ ਜੁਆਰੀ ॥

ਸਭਿ ਸੁਖ ਮਾਗੈ ਨਾਮੁ ਬਿਸਾਰੀ ॥

ਅੰਗ - ੨੨੨

ਪਰਮ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਔਰ ਉਸਦੇ ਪਿਆਰੇ 'ਸੰਤ ਜਨਾਂ' ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਰਹਮਾਹ ਦੀ ਅਰੰਭਕ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਾ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਅਸੀਂ ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਗਏ ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਲਓ। ਇਸ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਚਹੁੰ-ਕੁੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮ ਕੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਅਤੇ ਥੱਕ ਗਏ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਹਾਰ

ਕੇ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਰਣ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਇਸ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਕਿਰਤਿ ਕਰਮ ਕੇ ਵੀਛੋੜੇ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਮੇਲਹੁ ਰਾਮ ॥

ਚਾਰਿ ਕੁੰਟ ਦਹ ਦਿਸ ਭ੍ਰਮੇ ਥਕਿ ਆਏ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਸਾਮ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੩

ਤੁਹਾਡੇ ਮਿਲਾਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਇਉਂ ਬੇਕਾਰ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਦੁੱਧ ਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸੋਕੇ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲਦੀ ਹੋਈ ਸੁੱਕੀ ਸੜੀ ਖੇਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਪੂਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ।

ਧੇਨੁ ਦੁਧੈ ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਕਿਤੈ ਨ ਆਵੈ ਕਾਮ ॥

ਜਲ ਬਿਨੁ ਸਾਖ ਕੁਮਲਾਵਤੀ ਉਪਜਹਿ ਨਾਹੀ ਦਾਮ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੩

ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਤੁਹਾਡਾ ਸਾਡਾ ਮਿਲਾਪ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਓਨਾਂ ਚਿਰ ਅਸੀਂ ਚੌਰਾਸੀ ਵਿੱਚ ਗੇੜੇ ਖਾਂਦੇ ਦੁੱਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਰਹਾਂਗੇ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਹਿਰਦੇ, ਭੱਠੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਖਦੇ, ਭਾਵ ਅਸ਼ਾਂਤ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਮਿਲਾਪ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਅੰਤਰੀਵ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਪੱਕਾ ਟਿਕਾਣਾ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹਰਿ ਨਾਹ ਨ ਮਿਲੀਐ ਸਾਜਨੈ ਕਤ ਪਾਈਐ ਬਿਸਰਾਮ ॥

ਜਿਤੁ ਘਰਿ ਹਰਿ ਕੰਤੁ ਨ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਭਠਿ ਨਗਰ ਸੇ ਗ੍ਰਾਮ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੩

ਤੁਹਾਡੇ ਮਿਲਾਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ, ਸੁਆਦ, ਰਸ ਸਭ ਨਿਰਾਰਥਕ ਹਨ ਤੇ ਸਾਰੇ ਮਿੱਤਰ, ਸਬੰਧੀ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਮੋਹ ਦੇ ਸੰਗਲ ਹਨ। ਮਾਨੋ ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਗਲ ਵਿੱਚ ਪਈ ਹੋਈ ਜਮਾਂ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਹਨ -

ਸੂਬ ਸੀਗਾਰ ਤੰਬੋਲ ਰਸ ਸਣੁ ਦੇਹੀ ਸਭ ਖਾਮ ॥

ਪ੍ਰਭ ਸੁਆਮੀ ਕੰਤ ਵਿਹੁਣੀਆ ਮੀਤ ਸਜਣ ਸਭਿ ਜਾਮ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੩

ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਇੱਕ ਤਰਲਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ 'ਨਾਮ' ਦੀ ਦਾਤ ਸਾਡੀ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿਓ, ਜਿਸਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਹੋ ਸਕੇ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਸਕੇ ਜਿਸਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਸਦਾ ਹੀ 'ਅਟੱਲ' ਹੈ -

ਨਾਨਕ ਕੀ ਬੇਨੰਤੀਆ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਦੀਜੈ ਨਾਮੁ ॥

ਹਰਿ ਮੇਲਹੁ ਸੁਆਮੀ ਸੰਗਿ ਪ੍ਰਭ ਜਿਸ ਕਾ ਨਿਹਚਲ ਧਾਮ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੩

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸਾਲ ਦਾ ਪ੍ਰਥਮ ਮਾਹ 'ਚੇਤ' ਆਰੰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਪ੍ਰਥਾਇ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਹੋ ਭਾਈ! ਚੇਤ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਓਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਜਪਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅੰਦਰਲੇ ਸਭ ਦੁੱਖ ਮੁੱਕ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਅਨੰਦ ਹੀ ਅਨੰਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 65 'ਤੇ)

ਜੇ ਕੋ ਬਚਨ ਕਮਾਵੈ ਸੰਤਨ ਕਾ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ।

ਸ਼ਾਨ.....।

ਅੰਗ - ੬੩੧

ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀਓ ਮਹਾਰਾਜ!

ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ॥
ਡੋਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰਭ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕਰਿ ਹਥ ॥ ਅੰਗ - ੨੫੬

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ ਪਰਿਆ ਤਉ ਸਰਨਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ॥

ਅੰਗ - ੨੮੯

ਧਾਰਨਾ - ਪ੍ਰਭ ਸਭ ਕਿਛੁ ਤੇਰਾ ਜੀ,
ਮੈਂ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ-ਮੈਂ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ।

ਮੈ ਨਾਹੀ ਪ੍ਰਭ ਸਭ ਕਿਛੁ ਤੇਰਾ ॥
ਈਘੈ ਨਿਰਗੁਨ ਉਘੈ ਸਰਗੁਨ
ਕੇਲ ਕਰਤ ਬਿਚਿ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਨਗਰ ਮਹਿ ਆਪਿ ਬਾਹਰਿ ਫੁਨਿ ਆਪਨ
ਪ੍ਰਭ ਮੇਰੇ ਕੇ ਸਗਲ ਬਸੇਰਾ ॥

ਆਪੇ ਹੀ ਰਾਜਨੁ ਆਪੇ ਹੀ ਰਾਇਆ
ਕਹ ਕਹ ਠਾਕੁਰੁ ਕਹ ਕਹ ਚੇਰਾ ॥ ੧ ॥
ਕਾ ਕਉ ਦੁਰਾਉ ਕਾ ਸਿਉ ਬਲਬੰਚਾ
ਜਹ ਜਹ ਪੇਖਉ ਤਹ ਤਹ ਨੇਰਾ ॥
ਸਾਧ ਮੂਰਤਿ ਗੁਰੁ ਭੇਟਿਓ ਨਾਨਕ
ਮਿਲਿ ਸਾਗਰ ਬੁੰਦ ਨਹੀ ਅਨ ਹੇਰਾ ॥

ਅੰਗ - ੮੨੭

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਚਿੱਤ ਬਿਰਤੀਆਂ ਇਕਾਗਰ ਕਰੋ, ਗੱਜ ਕੇ ਬੋਲੇ ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੰਕੋਚਦੇ ਹੋਏ ਆਪ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ 'ਚ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬੜਾ ਹੀ ਸੁਭਾਗ ਸਮਾਂ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਹਰੀ ਜਸ ਕਰਨ ਦਾ ਅਤੇ ਮਿਲ ਬੈਠਣ ਦਾ, ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ। ਨੇਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਸਰੂਪ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰੋ, ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਣੀ ਸਰਵਣ ਕਰੋ, ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰੋ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਰਾਂਗੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਰੇ ਮਨ ਰਾਮ ਸਿਉ ਕਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ॥
ਸੁਵਨ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਨੁ ਸੁਨਉ ਅਰੁ ਗਾਉ ਰਸਨਾ ਗੀਤਿ ॥

ਅੰਗ - ੬੩੧

ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਣੋ ਤੇ ਰਸਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਗਾਓ -

ਕਰਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਸਿਮਰੁ ਮਾਧੋ॥ ਅੰਗ - ੬੩੧

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਸੰਗਤ ਕਰੇਂਗਾ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰੇਂਗਾ ਮਨ ਵਿੱਚ। ਹੋਵੇਗਾ ਕੀ? ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਪਤਿਤ ਤੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਏਂਗਾ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਿੰਨਾਂ ਵੀ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਬੋਝਾ ਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਵਿਧੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ -

ਧਾਰਨਾ - ਕੰਨੀ ਸੁਣੀਏ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ,
ਜਿਹਭਾ ਨਾਲ ਨਾਮ ਜਪੀਏ।
ਕਰਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਸਿਮਰੁ ਮਾਧੋ ਹੋਹਿ ਪਤਿਤ ਪੁਨੀਤ ॥

ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਸੰਗਤ ਕਰੇਂਗੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਜੋ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਉਹ ਲਹਿ ਜਾਏਗੀ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਸੋ ਏਸ ਕਰਕੇ ਜੋ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਬੋਝਾ ਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਚਿੱਤ ਬਿਰਤੀਆਂ ਇਕਾਗਰ ਕਰੋ ਜੋ ਬਚਨ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਸਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਧਾਰੋ, ਜਦੋਂ ਧਾਰਾਂਗੇ ਫੇਰ ਸਾਡਾ ਏਥੇ ਆਉਣਾ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮੇਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਦਿਨ ਜਾਂ ਇੱਕ ਘੜੀ ਬਾਅਦ ਕੀ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਕਾਲੁ ਬਿਆਲੁ ਜਿਉ ਪਰਿਓ ਡੋਲੈ ਮੁਖੁ ਪਸਾਰੇ ਮੀਤ ॥

ਅੰਗ- ੬੩੧

ਰੋਜ਼ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੱਸ ਲੰਘ ਰਹੀ ਸੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, 30-40 ਬੱਚੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਏ, ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ ਆ ਕੇ। ਕੋਈ ਪਤਾ ਸੀ ਇੱਕ ਸਕਿੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਆਹ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਜਾਣਾ ਹੈ? ਰੋਜ਼ ਹੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਹੱਸਦੇ-ਹੱਸਦੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸੰਸਾਰ। ਰੋਣਾ ਗਲ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ-

ਕਾਲੁ ਬਿਆਲੁ ਜਿਉ ਪਰਿਓ ਡੋਲੈ ਮੁਖੁ ਪਸਾਰੇ ਮੀਤ ॥

ਆਜੁ ਕਾਲਿ ਫੁਨਿ ਤੋਹਿ ਗੁਸਿ ਹੈ ਸਮਝਿ ਰਾਖਉ ਚੀਤਿ ॥

ਅੰਗ- ੬੩੧

ਸਮਝ ਲੈ ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਪਤਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ -

ਧਾਰਨਾ - ਤੇਰੇ ਕਾਲ ਨੇ ਗੁਲੇਲਾ ਮਾਰਨੈ,
ਚੋਗਾ ਚੁਗਦੇ ਦੇ।

ਸਮੇਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਫਰੀਦਾ ਦਰੀਆਵੈ ਕੰਨੈ ਬਗੁਲਾ ਬੈਠਾ ਕੇਲ ਕਰੇ ॥

ਕੇਲ ਕਰੇਦੇ ਹੰਝ ਨੇ ਅਚਿੰਤ ਬਾਜ ਪਏ ॥

ਬਾਜ ਪਏ ਤਿਸੁ ਰਬ ਦੇ ਕੇਲਾਂ ਵਿਸਰੀਆਂ ॥

ਜੋ ਮਨਿ ਚਿਤਿ ਨ ਚੇਤੇ ਸਨਿ ਸੋ ਗਲੀ ਰਬ ਕੀਆਂ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੮੩

ਨਹ ਬਾਰਿਕ ਨਹ ਜੋਬਨੈ ਨਹ ਬਿਰਧੀ ਕਛੁ ਬੰਧੁ ॥

ਓਹ ਬੇਰਾ ਨਹ ਬੁਝੀਐ ਜਉ ਆਇ ਪਰੈ ਜਮ ਫੰਧੁ ॥

ਅੰਗ - ੨੫੪

ਫੇਰ ਕਰਿਆ ਕੀ ਜਾਵੇ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਗਲਤ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਪੈ ਗਿਆ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ। ਇੱਥੇ ਤਾਂ ਤੂੰ ਆਇਆ ਸੀ, ਬੜੀਆਂ ਜੂਨਾਂ 'ਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ, ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੇ ਨਾਲ ਤੈਨੂੰ ਮਾਨਸ ਦੇਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਬੜੇ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਵਿਚੀਂ ਲੰਘਿਆ -

ਕਈ ਜਨਮ ਭਏ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਗਜ ਮੀਨ ਕੁਰੰਗਾ ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਪੰਖੀ ਸਰਪ ਹੋਇਓ ॥
 ਕਈ ਜਨਮ ਹੈਵਰ ਬੁਖ ਜੋਇਓ ॥
 ਮਿਲੁ ਜਗਦੀਸ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬਰੀਆ ॥
 ਚਿਰਕਾਲ ਇਹ ਦੇਹ ਸੰਜਰੀਆ ॥

ਅੰਗ - ੧੭੬

ਏਸ ਦੇਹੀ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰ, ਨਰ ਨਾਰਾਇਣੀ ਦੇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਸਾਰੀ ਜਿੰਨੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਹੈ, ਇਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਦੇਹ ਹੈ ਇਹਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਦੇਹ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਕਿਉਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਦੇਹਾਂ 'ਚ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਤੇਰੀ ਵਾਰੀ ਆ ਗਈ -

ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ ॥
 ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ ॥

ਅੰਗ - ੧੭

ਵਾਰੀ ਸੰਭਾਲ ਪਿਆਰਿਆ! ਜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਲਦਾ, ਤੇਰੀ ਵਾਰੀ ਨੇ ਲੰਘ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਰੁਕਿਆ ਕਰਦਾ, ਬਾਕੀ ਜਿਹੜੇ ਕੰਮਾਂ 'ਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਕੰਮ 'ਚ ਆਉਂਦੇ। ਸੇਵਾ ਕਰ ਲੈ, ਸਿਮਰਨ ਕਰ ਲੈ, ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਜਿਹੜਾ ਸਮਾਂ ਹੈ ਉਹ ਲੇਖੇ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇਗਾ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ।

ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਏ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਬਚਨ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇਹ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਕਿ ਰੱਬ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿੱਥੇ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਮਿਲੀਏ, ਕੋਈ ਥਹ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਿਲੀਏ।"

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਪ੍ਰੇਮੀਓ! ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ?"

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਜੇ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕਰਮ ਲਿਖੇ ਨੇ, ਜੇ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ ਲਿਖੇ ਨੇ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਅਸੀਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।"

"ਹੋਰ?"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਅਠਾਹਠ ਤੀਰਥਾਂ 'ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ?"

"ਹੋਰ ਕੀ ਕਰਦੇ ਓ?"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਅਸੀਂ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਗੀਤਾ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਵੀ ਮਹਾਰਾਜ; ਸਾਨੂੰ ਕੁਛ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ? ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਲੱਭ ਜਾਵੇ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਸੋਝੀ ਪੈ ਜਾਏ?"

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਦੇਖੋ, "ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਜਾਣੋ ਕਿ ਸਰੀਰ ਕੀ ਹੈ? ਇਹਨੂੰ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਨਾ ਕਹੋ ਕਿ ਮੈਂ ਹਾਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਗੱਡੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਗੱਡੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ, ਕਾਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਫਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਉਹ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੇ ਕਿ ਮੈਂ ਕਾਰ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਹੱਸ ਪਵਾਂਗੇ ਕਿ ਇਹਨੇ ਕੋਈ ਨਸ਼ਾ ਖਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਕੋਠੀ ਵਿੱਚ

ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕੋਠੀ ਦਾ ਨੰਬਰ ਹੈ, ਸਮਝ ਲਓ ਕਿ 750 ਨੰਬਰ ਹੈ ਕੋਠੀ ਦਾ, ਉਹਨੂੰ ਪੁੱਛੋ ਕਿ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ? ਉਹ ਕਹੇ ਕਿ ਮੈਂ 750; ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਕੋਠੀ ਦਾ ਨੰਬਰ ਹੈ ਤੂੰ ਦੱਸ? ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ 750 ਹੀ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਸਿਆਣਾ ਬੰਦਾ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ! ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਪੁੱਛਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ, ਤੇਰਾ ਨਾਉਂ ਕੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦਾ, ਦੱਸ ਤਾਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 750, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਤਾਂ ਕੋਠੀ ਹੈ, ਕੋਠੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੂੰ, ਕੋਠੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਾਨੂੰ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੀ ਮੇਰਾ ਨਾਉਂ ਫਲਾਣਾ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੈ। ਤੇਰਾ ਨਾਉਂ? ਕਹਿੰਦਾ, "ਆਹ ਤਾਂ ਅੱਜ ਮੈਂ ਗੱਲ ਨਵੀਂ ਹੀ ਸੁਣੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਤੇ ਕੁਛ ਹੋਰ ਹਾਂ?" ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਹਾਂ ਤੂੰ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ ਹੈਂ, ਐਹੋ ਜਿਹੇ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਕਰੋੜਾਂ ਮਿਲ ਚੁੱਕੇ ਨੇ। ਕਦੇ ਤੂੰ ਕੀੜਾ ਪਤੰਗਾ ਬਣਿਆ ਹੈਂ, ਕਦੇ ਤੂੰ ਹਾਥੀ ਵੀ ਬਣਿਆ ਹੈਂ, ਕਦੇ ਹਰਨ ਬਣਿਆ ਹੈਂ, ਕਦੇ ਬੈਲ ਬਣਿਆ ਹੈਂ, ਕਦੇ ਘੋੜਾ ਬਣਿਆ ਹੈਂ, ਕਦੇ ਕੁਛ ਬਣਿਆ ਹੈਂ, ਕਦੇ ਕੁਛ। ਇਹ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਸਰੀਰ ਹੈ, ਤੇਰੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਵਾਸਤੇ ਤੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਰੱਖ ਲਿਆ, ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝੋ ਸਾਰੇ, ਜਿੰਨੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬੈਠੇ ਹੋਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ, ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਨਾਉਂ ਕੀ ਹੈ ਸਾਡਾ? ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾਉਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਰੱਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਾਡਾ।

ਸਰੀਰ 'ਚ ਜਿਹੜਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਉਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹਦਾ ਨਾਉਂ ਜੀਵ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਨੇ? ਕਹਿੰਦੇ, ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਹੀ ਨੇ। ਜਿਵੇਂ ਕੀੜੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਕੀੜੇ ਦਾ ਕੀ ਨਾਉਂ ਹੈ, ਕੀੜੇ ਹੀ ਨੇ। ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਜੀਵ ਨੇ, ਸਰੀਰਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਆਹ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਇੱਕ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਇੱਕ ਇਹ ਜੀਵ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜੀਵ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਝਾਕਦਾ ਹੈ, ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੀਭ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਹਰਲੇ ਸਵਾਦ ਲਵੇਗਾ, ਨੱਕ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਹਰਲੀ ਸੁਗੰਧੀ ਲਵੇਗਾ ਤੇ ਸਪਰਸ਼ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਹਰਲੀ ਸਪਰਸ਼ ਸ਼ਕਤੀ ਲਵੇਗਾ। ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਜਾਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅੰਦਰ ਵੀ ਕੁਛ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਸਦਾ ਹੈ -

ਕਾਇਆ ਨਗਰੁ ਨਗਰੁ ਗੜ ਅੰਦਰਿ ॥

ਸਾਚਾ ਵਾਸਾ ਪੁਰਿ ਗਗਨੰਦਰਿ ॥

ਅਸਥਿਰੁ ਥਾਨੁ ਸਦਾ ਨਿਰਮਾਇਲੁ ਆਪੇ ਆਪੁ ਉਪਾਇਦਾ ॥

ਅੰਗ - ੧੦੩੩

ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਹਦੇ ਨੂੰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁਲ੍ਹੋ ਨੇ, ਇੱਕ ਬੰਦ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਬੱਜਰ ਕਪਾਟ ਜਿਵੇਂ ਪੱਥਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਸਖਤ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਆਸਾ ਤੇ ਅੰਦੇਸਾ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਹੋਏ-ਹੋਏ ਨੇ ਉਥੇ -
ਨਉ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਕਾਇਆ ਕੋਟੁ ਹੈ ਦਸਵੈ ਗੁਪਤੁ ਰਖੀਜੈ ॥
ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਨ ਖੁਲਨੀ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਖੁਲੀਜੈ ॥

ਅੰਗ - ੯੫੪

ਸੋ ਐਹ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਸਦਾ ਹੈ। ਬਾਹਰ ਵੀ ਓਹੀ ਵਸਦਾ ਹੈ, ਨਿਰਗੁਨ ਰੂਪ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਹਵਾ ਹੈ, ਹਵਾ ਅੰਦਰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹ ਨਾਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਬਾਹਰ ਵੀ ਹਵਾ ਹੈ। ਬਾਹਰੋਂ ਮੁੱਕੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਹ ਲੈਣ 'ਤੇ ਮੁੱਕਦੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਜਦੋਂ ਦੀ ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਸਾਜੀ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਰਿਪੂਰਨ ਹਨ ਅੰਦਰ ਵੀ ਤੇ ਬਾਹਰ ਵੀ। ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮੱਛੀ ਕਹੇ ਕਿ ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ, ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ, ਰੇਵੇ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰੇ। ਸਿਆਣਾ ਬੰਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਤਾਂ ਰਹਿੰਦੀ ਹੀ ਸਮੁੰਦਰ 'ਚ ਹੈਂ। ਗੱਲ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਇਹ, ਐਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਵਕਤ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਵਕਤ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਸੁਣਦਾ ਹੈ -

ਪੇਖਤ ਸੁਨਤ ਸਦਾ ਹੈ ਸੰਗੇ ਮੈ ਮੁਰਖ ਜਾਨਿਆ ਦੂਰੀ ਰੇ ॥

ਅੰਗ - ੯੧੨

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, "ਇਹ ਜੇ ਗੱਲ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ 'ਚ ਬੈਠ ਜਾਵੇ, ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸੀਏ।" ਬਾਕੀ ਜਿਹੜਾ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ -

ਕਰਮ ਧਰਮ ਪਾਖੰਡ ਜੋ ਦੀਸਹਿ ਤਿਨ ਜਮੁ ਜਾਗਾਤੀ ਲੂਟੈ ॥

ਨਿਰਬਾਣ ਕੀਰਤਨੁ ਗਾਵਹੁ ਕਰਤੇ ਕਾ

ਨਿਮਖ ਸਿਮਰਤ ਜਿਤੁ ਛੂਟੈ ॥

ਅੰਗ - ੭੪੭

ਕਹਿੰਦੇ, ਜੇ ਅੱਖ ਦੇ ਝਮਕਣ ਜਿੰਨੇ ਚਿਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ, ਐਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿੱਡਾ ਵੱਡਾ concession ਹੈ, ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਅੱਖ ਦੇ ਪਲਕਾਰੇ ਜਿੰਨੇ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਡੇ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਇਹ ਸਮਝ ਜਾਈਏ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਰਾਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਔਲਾਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਨਹੀਂ ਐਵੇਂ ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। ਅਗਾਹਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਾਮ੍ਹਣੇ। ਏਸ ਕਰਕੇ ਰੱਬ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਫਰੀਦਾ ਜੰਗਲੁ ਜੰਗਲੁ ਕਿਆ ਭਵਹਿ ਵਣਿ ਕੰਡਾ ਮੋੜੇਹਿ ॥

ਵਸੀ ਰਬੁ ਹਿਆਲੀਐ ਜੰਗਲੁ ਕਿਆ ਫੂਢੇਹਿ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੭੮

ਅੰਦਰ ਦੇਖ ਤੂੰ, ਤੇਰੇ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਕਰਮਾਂ ਧਰਮਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਪੁੰਨ ਬਣਦੇ ਨੇ। ਪੁੰਨਾਂ ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਉਹ ਰਾਹ ਦੇ ਵਿੱਚ ਟੋਲ ਟੈਕਸ ਲਗਦਾ ਹੈ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੈਕਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਾਰੇ ਕਰਮ ਧਰਮ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਨੇ -

ਜਿਹ ਪੈਡੈ ਮਹਾ ਅੰਧ ਗੁਬਾਰਾ ॥

ਅੰਗ - ੨੬੪

ਉਥੇ ਜੀਵ ਠੋਕਰਾਂ ਖਾ-ਖਾ ਕੇ ਗਿਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਭਾਈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਕੋਈ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਦੇਹ ਤੈਨੂੰ ਚਾਨਣਾ ਕਰ ਦੇਈਏ। ਉਹ ਪੁੰਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਫਲਾਣਾ ਪੁੰਨ ਕਰਿਆ ਸੀ,

ਉਹ ਲੈ ਲਓ। ਉਹ ਜਿੰਨੀ ਪੁੰਨ ਕੀਮਤ ਹੈ ਓਨਾਂ ਰਾਹ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਹਨੇਰਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪੁੰਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਲੁੱਟ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਜਮਦੂਤ, ਬਾਕੀ ਹੈਗਾ ਤੀਰਥ -

ਕੋਟਿ ਤੀਰਥ ਮਜਨ ਇਸਨਾਨਾ ਇਸੁ ਕਲਿ ਮਹਿ ਮੈਲੁ ਭਰੀਜੈ ॥

ਅੰਗ - ੭੪੭

ਆਹ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਰੋੜਾਂ ਤੀਰਥ, ਅਠਾਹਠ ਤੀਰਥਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਛੱਡੋ, ਕਹਿੰਦੇ ਕਰੋੜਾਂ ਹੀ ਤੀਰਥ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਮੈਲ ਨਾਲ ਭਰ ਗਏ। ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਪੀ ਲੋਕ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਰੇ ਪਏ ਨੇ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਨਾਲ। ਇਹ ਤੀਰਥ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਉਥੇ ਮੈਲ ਛੱਡ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਤੀਰਥ ਮੈਲੇ ਹੋ ਗਏ, ਸੀਵਰੇਜ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲੇ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ। ਤੀਰਥ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ, ਸਾਡੀ ਸੁੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਅਸੀਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ 'ਚ ਆ ਗਏ। ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਤਾਂ ਮੈਲ ਨਾਲ ਭਰ ਗਏ ਪਿਆਰਿਓ -

ਸਾਧਸੰਗਿ ਜੋ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵੈ ਸੋ ਨਿਰਮਲੁ ਕਰਿ ਲੀਜੈ ॥

ਅੰਗ - ੭੪੭

ਕਹਿੰਦੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਇੱਕੋ ਹੀ ਤੀਰਥ ਰਹਿ ਗਿਆ ਜਿਹਨੂੰ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ 'ਚ ਆ ਕੇ ਹਰੀ ਦਾ ਗੁਣ ਜਿਹੜਾ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹਦਾ ਚਿੱਤ ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਜਿਹੜੇ -

ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਸਭਿ ਸਾਸਤ

ਇਨ੍ ਪੜਿਆ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਈ ॥

ਅੰਗ - ੭੪੭

ਪੜਨ ਤੋਂ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਓ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਏਧਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਆਹ ਰਸਤਾ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਫਲਾਣਾ ਪਿੰਡ ਆਏਗਾ, ਫੇਰ ਮੁੱਲਾਪੁਰ ਤੋਂ ਮੁੜਨਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ ਵਾਲਾ ਰਸਤਾ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਹੇਠਲਾ ਰਸਤਾ ਹੈ, ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਓ, ਕਹਿੰਦੇ ਮੈਂ ਪੰਦਰਾਂ ਵਾਰੀ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ? ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਬੈਠਾ ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕੁਛ ਵੀ, ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਹ ਜਿੰਨਾਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਚਲਦੇ ਨਹੀਂ, ਮੰਜ਼ਿਲ ਨਹੀਂ ਤਹਿ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਸੋ ਏਸ ਕਰਕੇ -

ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਸਭਿ ਸਾਸਤ

ਇਨ੍ ਪੜਿਆ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਈ ॥

ਏਕੁ ਅਖਰੁ ਜੋ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਪੈ ਤਿਸ ਕੀ ਨਿਰਮਲ ਸੋਈ ॥

ਅੰਗ - ੭੪੭

ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੱਖਰ, ਇਹ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜਿਹੜਾ ਜਪਦਾ ਹੈ, ਉਹਦਾ ਹਿਰਦਾ ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, "ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਹਨੂੰ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ।"

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਖੜੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੁਦ ਵੈਸ ਉਪਦੇਸੁ ਚਹੁ ਵਰਨਾ ਕਉ ਸਾਝਾ ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਜਪੈ ਉਧੈ ਸੋ ਕਲਿ ਮਹਿ

ਘਟਿ ਘਟਿ ਨਾਨਕ ਮਾਝਾ ॥

ਅੰਗ - ੭੪੮

ਇੱਕ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਤਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ, ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਨਾਮ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹਦਾ ਜਾਪ ਕਰੀ ਜਾਓ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤਰ ਹੈ, ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ। ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਇੱਥੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰਕੇ ਜਪਦੇ ਹਨ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁਖਾਲੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਦੱਸੋ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪ੍ਰੇਮੀਓ! ਸੁਖਾਲੀ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪੁੱਛਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇੱਕ ਬਚਨ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਉਹਦੇ ਉੱਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿਓ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਉਧਾਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ

ਧਾਰਨਾ - ਪਿਆਰੇ ਜੀ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਪਾਰ ਪਵੈ।

ਜੇ ਕੋ ਬਚਨ ਕਮਾਵੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ।

ਸੰਤਹੁ ਸਾਗਰੁ ਪਾਰਿ ਉਤਰੀਐ ॥

ਅੰਗ - ੨੪੭

ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਭਿਆਨਕ ਸਾਗਰ ਹੈ ਨਾ ਸਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ, ਕਰੋੜਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਡੁੱਬ-ਡੁੱਬ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਕੰਢੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਡੁੱਬਦੇ ਹਾਂ। ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਲੰਘਦੇ ਓਨਾਂ ਚਿਰ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਐਧਰ ਹੈਗਾ ਜੰਮਣ ਮਰਨਾ, ਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਹੈਗਾ ਸਦਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ। ਐਧਰ ਤਾਂ ਜੰਮਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਮਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਜੇ ਇਹ ਲਹਿਰਾਂ ਵਾਲਾ, ਛੱਲਾਂ ਦਿੰਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਲੰਘ ਜਾਈਏ ਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਲੰਘ ਜਾਈਏ ਉਥੇ ਫੇਰ ਮੁੜ ਕੇ ਮਰੀਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਦਾ ਦਾ ਜੀਵਨ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੂਰਨ ਸੁਖ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਦੇ ਪਾਰ ਲੰਘਣ ਦਾ ਇੱਕੋ ਹੀ ਤਰੀਕਾ ਹੈ -

ਜੇ ਕੋ ਬਚਨੁ ਕਮਾਵੈ ਸੰਤਨ ਕਾ ਸੋ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਤਰੀਐ ॥

ਅੰਗ - ੨੪੭

ਜੇ ਬਚਨ ਕਮਾ ਲਵੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦਾ, ਗੁਰੂ ਦਾ, ਕਹਿੰਦੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇ ਨਾਲ ਤਰ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ, ਆਪ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਨੂਰਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪਾਸ, ਜਾਦੂਗਰਨੀ ਹੈ ਬਹੁਤ, ਐਸਾ ਜਾਦੂ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨੇ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ hypnotize ਕਰਕੇ, ਉਹਦੇ ਉਪਰ ਐਸਾ ਗਲਵਾ ਪਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਭੇਡੂ ਹਾਂ। ਗਲ 'ਚ ਰੱਸੀ ਪਾ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਕੀਲ੍ਹੇ ਦੇ ਨਾਲ, ਦੇਖੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਭੇਡੂ ਹਾਂ, ਮਿਰਚਾਂ ਖਲਾ ਕੇ ਦੇਖੀਆਂ, ਕਹਿੰਦੀ ਇਹ ਖੰਡ ਹੈ ਖੰਡ। ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਖੰਡ ਹੈ। ਖੰਡ ਖਲਾ ਕੇ ਦੇਖੀ, ਕਹਿੰਦੀ ਮਿਰਚ ਹੈ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਬੂ-ਬੂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੋ ਗਿਆ ਏਸ 'ਤੇ ਜਾਦੂ ਦਾ ਅਸਰ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੂੰ ਭੇਡੂ ਹੈਂ, ਭੇਡ ਦਾ ਬੱਚਾ। ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਬੋਲ, ਫੇਰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਲੱਗ ਗਿਆ ਭੇਡ ਵਾਂਗਣ ਬੋਲਣ। ਐਡਾ ਅਸਰ ਹੋਇਆ ਉਹਦੇ ਉੱਤੇ ਜਾਦੂ ਦਾ ਕਿ ਉਹਦਾ ਕੰਮ ਹੀ ਇਹੀ ਸੀ ਜਾਦੂ ਕਰਨਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖ ਲੈਣਾ ਫੇਰ ਉਹਨੂੰ ਸੁਰਤ ਨਾ ਆਉਣ ਦੇਣੀ। ਬੇਅੰਤ ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਪੁਕਾਰ ਸੁਣੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ, ਭੁੱਲ ਚੁੱਕੇ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮਰਦਾਨਾ ਵੀ ਫਸ ਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਛੁਡਾਇਆ ਤੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਉਧਾਰ ਕਰਿਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਜਾਦੂ ਛੁਡਾ ਦਿੱਤਾ।

ਉਥੋਂ ਅਗਾਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਏਥੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਜਿੰਮੀਦਾਰ ਹੈ, ਵੱਡਾ ਭੂਮੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਕੰਮ ਕੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾੜੇ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਚੋਰੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਡਾਕੇ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਲੁੱਟ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਲੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਚੰਗਾ ਵੀ ਐਨਾ ਹੈ ਕਿ ਸਦਾ ਵਰਤ ਲਾਏ ਹੋਏ ਨੇ। ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਵਸਤਰ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅੰਨ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਗਰੀਬ ਗੁਰਬੇ ਨੂੰ ਵੀ ਛਕਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਆਏ ਗਏ ਅਤਿਥੀ ਦੀ ਵੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਬੜਾ ਗਲਤ ਬੰਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਥੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਉਸ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਪੂਰਨ ਮਹਾਤਮਾ ਆਏ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਚਮਕ ਦਮਕ ਹੈ, ਉਹ ਖਿੱਚ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਨੇਤਰ ਨੇ ਰਸ ਨਾਲ ਭਰੇ ਪਏ ਨੇ। ਜਿਹਦੇ ਵਲ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕਰੀ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਚੰਗਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਤੁਰੋ ਚਲਦੇ ਹਾਂ। ਕਿਹੜਾ ਘਰ ਹੈ? ਕਹਿੰਦਾ ਜੀ ਆਹੀ ਹੈ। ਉਥੇ ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕਦੇ ਜਲ ਲਿਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਬੈਠਣ ਨੂੰ ਥਾਂ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਪੱਖਾ ਝਲਦੇ ਨੇ, ਗਰਮੀ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਲਏ, ਅਖੀਰ ਉਹਨੇ ਪੁੱਛ ਹੀ ਲਿਆ, ਕਹਿੰਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਹੋਰ ਤਾਂ ਤੂੰ ਸਭ ਕੁਛ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈਂ ਤੇ ਛਕਣ ਛਕਾਉਣ ਵਾਲੀ ਤੂੰ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਦਾ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਨੇਤਰਾਂ 'ਚੋਂ ਜਲ ਆ ਗਿਆ ਉਹਦੇ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, "ਕੀ ਗੱਲ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਐਨੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਤੂੰ?"

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, "ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਏਸ ਨਗਰ ਦਾ ਜੋ ਚੌਧਰੀ ਹੈ ਵੱਡਾ, ਵੱਡਾ ਜਿੰਮੀਦਾਰ ਜਿਹਨੂੰ ਭੂਮੀਆਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਹਦਾ ਇਹ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਕੋਈ ਵੀ ਅਤਿਥੀ ਆਵੇ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਛਕਾਉਣਾ ਉਹਨੂੰ, ਹੋਰ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਬਾਕੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਮੇਰੇ ਲੰਗਰ 'ਚੋਂ ਆ ਕੇ ਛਕੇਗਾ।"

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, "ਇਹ ਤਾਂ ਬੜਾ ਧੱਕਾ ਹੈ।"

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, "ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਅਸੀਂ ਧਾਰਨ ਕਰਿਆ ਹੈ, ਅੰਨ ਦਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦਾਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹਨੇ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਅਗਲੇ ਜਨਮ ਵਿੱਚ ਵੀ। ਵਸਤਰ ਦਾਨ ਵੱਡਾ ਦਾਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਗਏ, ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਬਣਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸਾਡਾ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ, ਓਹੋ ਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਾ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਉਜਾੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਇਹਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਜਾੜ ਦਿੱਤੇ, ਪਿੰਡੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤੇ, ਜ਼ਮੀਨ ਜਬਤ ਕਰ ਲਈ। ਸੋ ਡਰਦੇ ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕੁਛ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਧਾਰਿਆ ਹੈ ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਛਕਾਵਾਂਗੇ, ਕੁਛ ਅੰਨ ਵਸਤਰ ਅਰਪਣ ਕਰਾਂਗੇ, ਸਾਧੂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸੀਸ ਮਿਲੇਗੀ, ਸਾਡਾ ਪੁੰਨ ਬਣੇਗਾ, ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਸੁਖੀ ਰਹਾਂਗੇ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਭ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਚਲੋ ਭਾਈ! ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘਰ ਦੱਸੋ। ਉਥੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜਦੋਂ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਉਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਆਗਤ ਭਾਗਤ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਨਾਲ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਐਸਾ ਸਾਧੂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਕੋਈ। ਇਹਦਾ ਤਾਂ ਚਿਹਰਾ ਮੋਹਰਾ ਹੀ ਐਨਾ ਸੁੰਦਰ ਹੈ, ਖਿੱਚ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਧਰ ਨੂੰ ਨੇਤਰ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਦੇਖ ਲੈਣ ਉਠਾ ਕੇ, ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਖਿੱਚ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਪਣਾ-ਆਪਣਾ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ। ਜਾ ਕੇ ਖਬਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅੱਜ ਇੱਕ ਸਾਧੂ ਆਏ ਨੇ, ਕਾਹਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸਾਧੂ ਅੱਜ ਤੱਕ।" ਖਿੱਚ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਦੇਖਦੀ ਸਾਰ। ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰੀਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ, ਹੁਕਮ ਜੋ ਹੋਵੇ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੀਏ। ਭੂਮੀਆਂ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਆ ਕੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੇ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਐਸਾ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਦੇਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਹ ਅਸਰ, ਦੇਖਦੇ ਸਾਰ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਸਰਨ-ਸਰਨ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਕੋਈ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲੱਗ ਗਈ ਹੈ, ਕੋਈ ਅਨੰਦ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਲਹਿਰਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਗਿਆ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੱਸੋ, ਕੋਈ ਵਸਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੱਸੋ, ਹੋਰ ਇੱਥੇ ਰਹੋ ਤੁਸੀਂ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ, ਕੁਛ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰੋ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, "ਭੂਮੀਆਂ! ਇੱਕ ਗੱਲ ਦੱਸ ਬਈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ, ਜੇ ਤੂੰ ਅੰਨ ਛਕਾਉਣਾ ਹੈ, ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸ ਕਿ ਤੂੰ ਕਿਰਤ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?"

ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਪਹਿਲਾਂ ਧਰਤੀ ਵਲ ਝਾਕਿਆ ਕਿ ਹੈਂ ਕਿਰਤ?

ਉਹ ਕਿਰਤ ਜਿਹੜੀ ਅੱਜ ਤੱਕ ਚੰਗੀ ਲਗਦੀ ਸੀ ਕਿ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਇੱਕ ਦਮ ਹੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਗਈ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਾੜੀ ਕਿਰਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਬੰਦੇ ਐਸੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿਰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਮੰਨਦੇ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮਾੜੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ।

ਚੋਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲਓ ਕਿ ਤੇਰੀ ਕਿਰਤ ਮਾੜੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਕੌਣ ਹੈ, ਹਨੇਰ ਢੋਣਾ, ਪਾੜ ਲਾਉਣਾ, ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ ਜਾਵਾਂ, ਮੇਰੀ ਕਿਸਮਤ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਮਾਲ ਲੈ ਆਵਾਂ, ਚਾਹੇ ਨਾ ਲੈ ਆਵਾਂ। ਕਿੰਨਾ ਮੈਂ ਔਖਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਮੇਰੀ ਕਿਰਤ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਔਖੀ ਹੈ।

ਲੇਕਿਨ ਇਹਨੂੰ ਅੱਜ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ, ਸੋਚ ਕੇ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਝੂਠ, ਸੱਚ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਹੁੰਦਾ। ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਚੋਰੀਆਂ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਧਾੜੇ ਵੀ ਮਾਰਦਾ ਹਾਂ, ਡਾਕੇ ਵੀ ਮਾਰਦਾ ਹਾਂ, ਖੋਹ ਖਿੰਝ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਹੋਵੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ ਪੈਸਾ ਟਕਾ। ਦਾਣਾ ਵੀ ਚੁਕਾ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, "ਭੂਮੀਆਂ! ਪਿਆਰਿਆ! ਫੇਰ ਇਹ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂ ਹੈ?"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਵੀ

ਲਿਜਾਂਦਾ। ਆਹ ਦੇਖੋ ਸਟੋਰ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਵਸਤਰਾਂ ਦਾ, ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦਾ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਫੇਰ ਤੂੰ ਕਰਦਾ ਕੀ ਹੈ?"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਬੇਅੰਤ ਸਾਧੂ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ ਦਾਨ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਭੂਮੀਆਂ! ਤੂੰ ਇਹ ਦੱਸ ਖੋਹ ਕੇ ਤਾਂ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ, ਫੇਰ ਤੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਦੱਸ ਤੈਨੂੰ ਦਾਨ ਦਾ ਫਲ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ?" ਫੇਰ ਤੂੰ ਜੁਲਮ ਕਰਦਾ ਹੈਂ -

ਕਬੀਰ ਜੋਰੁ ਕੀਆ ਸੋ ਜੁਲਮੁ ਹੈ ਲੇਇ ਜਬਾਬੁ ਖੁਦਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੭੫

ਇੱਕ ਗੱਲ ਮੋਟੀ ਜਿਹੀ ਹੈ ਉਹ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛਦੇ ਹਾਂ ਉਹਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਦੇਖੋ, ਕਿੱਕਰ ਦੇ ਬੀਜ ਕਿੰਨੇ ਸੋਹਣੇ ਕੂਲੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਹੱਥ ਲਾਓ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੇ ਲਗਦੇ ਨੇ ਤੇ ਸ਼ਕਲ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੈ, ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਹੋਰ ਧਾਰੀ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਕਾਲੀ ਧਾਰੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਵਿੱਚ ਪੀਲੀ ਧਾਰੀ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਲਗਦੇ ਨੇ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਬੀਜ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਭੂਮੀਆਂ! ਫੇਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਫੇਰ ਕਿੱਕਰ ਹੀ ਜੰਮਦੀ ਹੈ।"

ਪਰ ਜੇ ਕਿੱਕਰ ਬੀਜ ਕੇ ਕੋਈ ਕਹੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਅੰਗੂਰ ਮਿਲ ਜਾਣ, ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ?

ਸੋਚ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਨਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜ। ਕਿੱਕਰ ਨੇ ਤਾਂ ਬੀਜੀ ਹੋਈ ਨੇ ਕਿੱਕਰ ਹੀ ਬਣਨਾ ਹੈ। ਅੰਗੂਰ ਤਾਂ ਬੀਜਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਵੇਲ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬਣਦੀ ਨਹੀਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਪਿਆਰਿਆ! ਸਾਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ -

ਧਾਰਨਾ - ਕਿੱਥੋਂ ਭਾਲਦੈਂ ਤੂੰ ਦਾਖ ਬਿਜੋਰੀਆਂ,

ਕਿੱਕਰਾਂ ਦੇ ਬੀਜ ਬੀਜ ਕੇ।

ਫਰੀਦਾ ਲੋੜੈ ਦਾਖ ਬਿਜੋਰੀਆਂ ਕਿਕਰਿ ਬੀਜੈ ਜਟੁ ॥

ਹੰਢੈ ਉੰਨ ਕਤਾਇਦਾ ਪੈਧਾ ਲੋੜੈ ਪਟੁ ॥

੧੩੭੬

ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹੀਂ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਅੱਜ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕਰਿਆ। ਸਾਧੂ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਮੇਵੇ ਵਗੈਰਾ ਭੇਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਖੁਸ਼ਕ ਮੇਵੇ ਭੇਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਭੂਮੀਆਂ! ਤੇਰੇ ਵਰਗਾ ਦਾਨੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਾਹ ਬਈ ਵਾਹ ਤੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਜਨਮ ਸਫਲਾ ਕਰ ਲਿਆ।

ਪਰ ਅੱਜ ਆ ਗਿਆ ਸਤਿ ਬਾਤ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ। ਜਿਹਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਪ ਵੀ ਝੂਠ ਨਾ ਬੋਲ ਸਕਿਆ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ! ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਕਹਿ ਕਿਵੇਂ ਸਕਦਾ ਸੀ ਸੱਚ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਝੂਠ ਖੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ। ਚਾਰ ਅਵਸਥਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਬੰਦੇ ਦੀਆਂ। ਪਰਾ ਬਾਣੀ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਉਹਦੇ ਵਿੱਚ ਸੱਚ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਪਸੰਤੀ ਬਾਣੀ 'ਚ ਸੱਚ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਮਧਮਾ ਬਾਣੀ 'ਚ ਆ ਕੇ ਝੂਠ ਰਲਦਾ ਹੈ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਤੇ ਜਦੋਂ ਬੈਖਰੀ

‘ਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਇਹਨੂੰ ਬੈਥਰੀ ਬਾਣੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਫੇਰ ਸਾਰਾ ਹੀ ਝੂਠ ਬੋਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੰਦਰੋਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ। ਆਹ ਜਿਹੜੀ ਸਾਇੰਸ ਨੇ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਲਈ, ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਐਨੀ ਆ ਗਈ ਕਿ ਆਦਮੀ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਉਤੇ ਲੈ ਲਿਆ ਉਹਨਾਂ ਨੇ, ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਲਕੀਰਾਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਈ.ਸੀ.ਜੀ ਦੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।

ਉਹ ਇੱਕ ਦਮ ਸਵਾਲ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੂੰ ਚੋਰੀ ਕਰੀ, ਤੂੰ ਆਹ ਗੱਲ ਕਰੀ, ਅੰਦਰੋਂ ਤਾਂ ਸੱਚ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ, ਬੋਲੀ ਨਾ ਚੁੱਪ ਕਰ ਖੜ੍ਹਾ ਰਹਿ। ਸਵਾਲ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਅੰਦਰੋਂ ਜਵਾਬ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਦੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਕਹੇ ਕਿ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ। ਉਹਨੂੰ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਓਸ ਬੋਲੀ ਨੂੰ। ਹਰ ਬੰਦਾ ਕਹੇਗਾ। ਉਤੋਂ ਪਿਆ ਕਹਿ ਦੇ ਕਿ ਮੈਂ ਚੋਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰੀ, ਅੰਦਰੋਂ ਤਾਂ ਕਹੇਗਾ ਕਿ ਹਾਂ ਕਰੀ ਹੈ। ਅੰਦਰੋਂ ਤਾਂ ਝੂਠ ਕੋਈ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਬਾਹਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੋਲ ਸਕਦਾ।

ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਗੱਲ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਜੀ, ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਫਲ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਤੂੰ ਖੋਹ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈਂ। ਕਹਿੰਦਾ, ਫੇਰ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਨੂੰ ਕੁਛ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲਿਆ? ਕਹਿੰਦੇ, ਮਿਲਿਆ ਤੈਨੂੰ ਵੀ, ਤੈਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤੇਰੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ -

ਧਾਰਨਾ - ਫਲ ਦਿੱਤਿਆਂ ਬਾਝ ਨਾ ਜਾਣਾ,
ਤੇਰਿਆਂ ਕਰਮਾਂ ਨੇ ਪਿਆਰਿਆ।

ਦਵੈ ਦੋਸੁ ਨ ਦੇਉ ਕਿਸੈ ਦੋਸੁ ਕਰਮਾ ਆਪਣਿਆ ॥
ਜੇ ਮੈ ਕੀਆ ਸੋ ਮੈ ਪਾਇਆ ਦੋਸੁ ਨ ਦੀਜੈ ਅਵਰ ਜਨਾ ॥

ਅੰਗ - ੪੩੩

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਮਿਲੇਗਾ। ਫਲ ਤਾਂ ਉਹ ਲੈ ਗਏ ਸਾਰਾ, ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਪਿਆਰਿਆ! ਫਲ ਮਿਲੇਗਾ। ਤੂੰ ਖੋਹ ਖਿੰਝ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਧਾੜ ਵੀ ਮਾਰੇ ਨੇ, ਦੁਖੀ ਕਰਿਆ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ। ਲੁੱਟ ਮਾਰ ਕਰੀ ਹੈ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਫਲ ਮਿਲੇਗਾ ਉਹਦਾ ਬਦਲਾ। ਉਹ ਤੇਰੇ ਜਿਹੜੇ ਪਾਪ ਕਰਮ ਨੇ ਉਹ ਤੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਉਣਗੇ। ਤੈਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਗੇ, ਫੇਰ ਤੂੰ ਰੋਵੇਗਾ, ਦੁਖੀ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਤੇਰਾ ਬਣਨਾ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੈ ਓਸ ਵੇਲੇ, ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਜਿੰਦੇ ਰੋਵੇਗੀ ਤੇ ਰੋ-ਰੋ ਪਛੋਤਾਵੇਗੀ,
ਫੇਰ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਨਾ ਬਣੇ।

ਆਪੀਨੈ ਭੋਗ ਭੋਗਿ ਕੈ ਹੋਇ ਭਸਮਭਿ ਭਉਰੁ ਸਿਧਾਇਆ ॥
ਵਡਾ ਹੋਆ ਦੁਨੀਦਾਰੁ ਗਲਿ ਸੰਗਲੁ ਘਤਿ ਚਲਾਇਆ ॥
ਅਗੈ ਕਰਣੀ ਕੀਰਤਿ ਵਾਚੀਐ ਬਹਿ ਲੇਖਾ ਕਰਿ ਸਮਝਾਇਆ ॥
ਥਾਉ ਨ ਹੋਵੀ ਪਉਦੀਈ ਹੁਣਿ ਸੁਣੀਐ ਕਿਆ ਰੂਆਇਆ ॥
ਮਨਿ ਅੰਧੈ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ ॥

ਅੰਗ - ੪੬੪

ਭੂਮੀਆਂ! ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਮਿਲੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਧੱਕੇ ਕਰੇ ਨੇ, ਧਾੜ ਮਾਰੇ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਹੀ ਦੁੱਖ ਤੇਰੇ ਪੱਲੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੁਣਾਂ ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ ਪੈਣਗੇ। ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਤਰਸਾਇਆ ਹੈ, ਰੋਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ਹੈ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਵੇਗਾ ਤੂੰ ਅਗਲੇ ਜਨਮ ‘ਚ ਜਾ ਕੇ। ਇਹ ਤੈਨੂੰ ਫਲ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ। ਬਾਕੀ ਜਿਹੜਾ ਅਨਾਜ ਦਾ ਫਲ ਹੈ, ਖੋਹਿਆ ਹੋਇਆ ਤੂੰ ਵੰਡਿਆ, ਇਹ

ਤਾਂ ਪਿਆਰਿਆ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਏਗਾ।

ਕੰਬ ਗਿਆ ਉਸ ਵੇਲੇ, ਆਹ ਹਾਲ ਹੋਏਗਾ ਮੇਰਾ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਬੜਾ ਦਾਨੀ ਹਾਂ।

ਫੇਰ ਦੂਜਾ ਮਹਾਰਾਜ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਖੋਹਦਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਵੰਡਦੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਮੈਂ ਵੰਡਦਾ ਹਾਂ।

ਕਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ ਬਈ, ਕਦੇ ਪਾਪ ਨੂੰ ਪੁੰਨ ਦਾ ਫਲ ਮਿਲਿਆ ਹੈ? ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਦੱਸ? ਬੀਜੋਂ ਪਾਪ ਤੇ ਮਿਲੇ ਤੈਨੂੰ ਪੁੰਨ, ਉਹ ਤਾਂ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਜਿਹੜੇ ਤੂੰ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਇਹ ਭੋਗੇ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣੇ ਹਨ, ਤੈਨੂੰ ਭੁੱਗਣੇ ਪੈਣੇ ਨੇ।

ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਸਾਨੂੰ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਪੈਂਦੀ। ਕਰਮ-ਕਰਮ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਤੇਰੇ ਕਰਮ-ਤੇਰੇ ਕਰਮ। ਸਾਨੂੰ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਪੈਂਦੀ ਕਿ ਕੀ ਕਰੀਏ, ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ। ਕਦੇ ਅਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ, ਕਦੇ ਕਿਵੇਂ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, "ਪ੍ਰੇਮੀਓ! ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਾਡਾ ਹੀ ਰੂਪ ਨੇ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲਓ ਤੁਸੀਂ।"

ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਿਆ। ਆਪ ਨੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰੀ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਬੋਲਣਾ ਹੈ ਏਸ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਵੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਦੱਸੋ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰੇਮੀਓ! ਆਦਮੀ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਚੰਗਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮਾੜਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਚੰਗੇ ਦਾ ਫਲ ਚੰਗਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੁਣਾਂ ਵਧ ਕੇ ਮਾੜੇ ਦਾ ਮਾੜਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਹੈ ਤੇ ਇਹਦਾ ਫਲ 70 ਗੁਣਾਂ ਵਧ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਲੈਣਾ ਹੈ ਦੱਸ ਗੁਣਾਂ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਲੈਣਾ ਹੈ 70 ਗੁਣਾਂ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂਆਂ ਨੂੰ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੁਣਾਂ ਵਧ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਸਦੇ ਹਾਂ, ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਕਰਮ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹਨੂੰ 'ਕਾਇਕ ਕਰਮ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਰੋਜ਼ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗਣਾ, ਜਾਗ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ, ਦਾਤਨ, ਕੁਰਲਾ ਕਰਨਾ, ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਨੇ, ਸ਼ੁੱਧ ਵਸਤਰ ਪਹਿਨਣੇ, ਬਦਬੂਦਾਰ ਨਾ ਪਹਿਨਣੇ, ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਰੀਰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੇਸੀਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ ਸਮੇਂ ਸਿਰ। ਸੋ ਇਹ ਕਾਇਕ ਕਰਮ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਰੋਜ਼ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਘਰ ਦੀ ਸਫਾਈ ਕਰਨੀ, ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਸਾਫ ਰੱਖਣਾ। ਇਹ ਜੇ ਨਾ ਰੱਖੇ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਬੀਮਾਰੀ ਫੈਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਘਰ ਨੂੰ ਝਾੜੂ ਨਾ ਦਿਓ, ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਕੂੜ-ਕੁਬਾੜ ਪਿਆ ਰਹਿਣ ਦਿਓ, ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਮੱਥੀਆਂ ਉਥੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ ਤੇ ਬੀਮਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜ਼ਰਮ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣਗੀਆਂ, ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ। ਉਹ ਸਾਡੀ ਰੋਟੀ 'ਤੇ ਬੈਠਣਗੀਆਂ, ਉਥੇ ਬੀਮਾਰੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਏਸ ਕਰਕੇ ਕਾਇਕ ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਫਲ ਦਿੰਦੇ ਨੇ।

ਦੁਸਰੇ ਕਰਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਔਕੜ ਆ ਗਈ, ਵਿਘਨ ਪੈ ਗਿਆ, ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਕੰਮ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦਾ। ਅਖੀਰ ਦੇ ਉਤੇ ਵਿਘਨ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਦੁਕਾਨ ਕਰੀ ਹੈ, ਚੰਗੇ ਭਲੇ ਗਾਹਕ ਨੇ, ਸਭ ਕੁਛ ਹੈ, ਕੁਛ ਬਣਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆ ਕੇ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਿਆ ਹੈ, ਖੇਤੀ ਕਰੀ ਹੈ, ਫਲ ਨਹੀਂ ਚੰਗਾ ਪੈਂਦਾ, ਉਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੀ ਮੱਝ ਦੁੱਧ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਐਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਪੰਜ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾ ਦੇ ਐਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆ ਗਏ। ਐਨੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਛਕਾਏਗਾ, ਤੇਰਾ ਕੰਮ ਬਣ ਜਾਏਗਾ। ਬਹੁਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜੀ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕਲੇਸ਼ ਹੈ ਜੀ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਜੀ, ਉਲਟੇ ਰਸਤੇ ਪਏ ਹੋਏ ਹਾਂ, ਭਾਈ ਪ੍ਰੇਤ ਰੂਹ ਤੰਗ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਸਾਨੂੰ। ਉਹਦੀ ਗਤੀ ਕਰਾ ਦਿਓ। ਗਤੀ ਕਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਅਖੰਡਪਾਠ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਹਨੂੰ 'ਨਮਿੱਤ ਕਰਮ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਵਾਸਤੇ ਕਰਮ ਕਰਨਾ ਉਹ ਨਮਿੱਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੀਸਰਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਹੋ ਗਈ, ਭੁੱਲ ਹੋ ਗਈ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਦਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਕਰੀ, ਤੈਨੂੰ ਫਲ ਮਿਲੇਗਾ ਇਹਦਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਬਚਾ ਲਓ, ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਹੋ ਤਾਂ ਗਿਆ, ਪਛਤਾਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਫੇਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੂੰ ਭਾਈ! ਐਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰਾਸ਼ਚਿਤ ਕਰਮ ਕਰ ਲੈ।

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ (ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ) ਦੇ ਪਾਸ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਇਆ, ਆ ਕੇ ਚਰਨ ਫੜ ਲਏ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਇਆ ਤੇ ਆ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬੈਠੇ ਸੀ ਭਜਨ ਕਰਦੇ, ਆ ਕੇ ਚਰਨ ਫੜ ਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, "ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ?"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਮੈਂ ਕੀ ਦੱਸਾਂ, ਮੈਂ ਖੂਨੀ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਖੂਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੰਦਾ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਮੈਂ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ, ਮੇਰੇ ਮੁਕਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਇੱਕ ਦਿਨ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਮਸਾਂ ਲੈ ਕੇ ਮੈਂ ਪਰੇਲ ਤੇ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਦਿਓ।"

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, "ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਹਦੀ ਰੂਹ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਉਹ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਤੂੰ ਪ੍ਰਾਸ਼ਚਿਤ ਕਰ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਾਂ?"

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਸਵੇਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉੱਠੀ, ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਉੱਠ ਜਾਇਆ ਕਰ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਕਹਿਣ ਮੂੰਹ ਹੱਥ ਧੋ ਕੇ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ' ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਜਾਇਆ ਕਰ। ਸੂਰਜ ਛਿਪਦੇ ਤਾਈਂ 'ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ' ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਈਂ। ਵਿਚੇ ਹੀ ਮਜ਼੍ਹਰੀ, ਕੰਮ ਕਰਾਉਣਗੇ ਤੇਰੇ ਤੋਂ, ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਕਰਦਾ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਈਂ, ਸੂਰਤ ਉਧਰ ਲਾਈਂ ਤੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਪ੍ਰਾਸ਼ਚਿਤ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਉਸ ਦਿਨ ਤੈਨੂੰ ਆਪੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਏਗਾ। ਸਾਲ ਭਰ ਹੋ ਗਿਆ ਉਹਨੂੰ, ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ

ਲਿਆ ਕਰੇ, ਪੈਣ ਵੇਲੇ ਪੈ ਜਾਇਆ ਕਰੇ, ਉੱਠਦਾ ਹੀ ਫੇਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਏ ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਵਕੀਲ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਬੂਤ ਐਹੋ ਜਿਹੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਮਿਲਣੇ ਨੇ, ਤੈਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲ ਜਾਏਗੀ। ਦਿਨ ਰਾਤ ਡਰ ਕੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਕਬੀਰ ਕਾਮ ਪਰੇ ਹਰਿ ਸਿਮਰੀਐ ਐਸਾ ਸਿਮਰਹੁ ਨਿਤ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੭੩

ਕੰਮ ਪੈਣ 'ਤੇ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਸਿਮਰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਕਿਤੇ ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਸਿਮਰੇ, ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਪਾਠ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਅਮਰਾਪੁਰ ਵਾਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਅਮਰਾ ਪੁਰ ਬਾਸਾ ਕਰਹੁ ਹਰਿ ਗਇਆ ਬਹੋਰੈ ਬਿਤ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੭੩

ਉਹਨੂੰ ਅਮਰਾਪੁਰ ਜਾ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰ ਵਿੱਚ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਉਹਨੂੰ ਥਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਕਰਮ ਕਰੇ, ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਕਰਦਾ ਹੈ ਦੁੱਖ ਪੈਣ 'ਤੇ। ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਕੰਮ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ! ਹੁਣ ਪਾਠ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕੰਮ?

ਕਹਿੰਦੇ, "ਕੰਮ ਤਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਡਾ ਠੀਕ।"

"ਬੀਮਾਰੀ?"

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਬੀਮਾਰੀ ਵੀ ਹਟ ਗਈ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਜਿਹੜੀ ਬਾਣੀ ਨੇ ਤੁਹਾਡੀ ਬੀਮਾਰੀ ਹਟਾ ਦਿੱਤੀ, ਤੂੰ ਉਹਨੂੰ ਕਿਉਂ ਛੱਡਦਾ ਹੈਂ, ਪਰ ਦੇਖਿਆ ਇਹ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਜੇ ਤੂੰ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੀਂ ਜਾਵੇਂ ਤਾਂ ਫੇਰ ਤੈਨੂੰ ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਵਾਸਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਤੈਨੂੰ ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਥਾਂ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ।

ਸੋ ਉਹ ਪ੍ਰੇਮੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੀ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਵਕਤ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਸੁਪਨਾ ਆਇਆ ਉਸਨੂੰ। ਉਹੀ ਬੰਦਾ ਉਹਨੂੰ ਸੁਪਨੇ 'ਚ ਮਿਲਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ ਲੈ ਬਈ, ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਤੂੰ ਐਨਾ ਪੁੱਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਆਤਮਾ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਵੈਰ ਲੈਣ ਦਾ ਖਿਆਲ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਹੁਣ ਤੈਨੂੰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਚੌਥੇ ਪੰਜਵੇਂ ਦਿਨ ਉਹਨੂੰ ਆਰਡਰ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਿੱਥੇ ਫਾਂਸੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਲੈ ਪਿਆਰਿਆ! ਹੁਣ ਤੂੰ ਭੁੱਲੀਂ ਨਾ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖੀਂ। ਇਹਨੂੰ ਪ੍ਰਾਸ਼ਚਿਤ ਕਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਗਲਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਆਦਮੀ ਤੋਂ ਫੇਰ ਪ੍ਰਾਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਕਰਮ ਐਸੇ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਕਰਮ ਸਾਨੂੰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜੇ ਨਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਪਾਪ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਡੀ ਡਿਊਟੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ

ਜਿਹੜੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਾਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤਾਂ ਸੋਝੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਭੂਤ-ਪ੍ਰੇਤ ਬਣੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜਿਹੜੇ ਚੰਗੇ ਨੇ ਉਹ ਉਪਰ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਪਾਲਿਆ-ਪੋਸਿਆ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਕਰਿਆ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਇਹ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਮਿੱਤ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਪਾਠ ਵਗੈਰਾ, ਕੋਈ ਦਾਨ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਹੋ ਜਾਏ। ਜੇ ਭੂਤ ਵੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਵਿਚਾਰੇ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਓਸ ਜਨਮ 'ਚੋਂ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਇਹ ਧਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਗਲਾ ਕਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹਨੂੰ 'ਕਿਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਕਰਮ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਅਸੀਂ ਰੋਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਚੰਗੇ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਮਾੜੇ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਝੂਠ ਵੀ ਬੋਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਨਿੰਦਿਆ ਵੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਚੁਗਲੀ ਵੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਕਿਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਫਲ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਉਹਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਕਰਮ ਹੈ ਉਹ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਫਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਨਿੰਦਾ ਭਲੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਾਹੀ,

ਮਨਮੁਖ ਲੋਕੀ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਨਿੰਦਾ ਭਲੀ ਕਿਸੇ ਕੀ ਨਾਹੀ ਮਨਮੁਖ ਮੁਗਧ ਕਰੰਨਿ ॥

ਮੁਹ ਕਾਲੇ ਤਿਨ ਨਿੰਦਕਾ ਨਰਕੇ ਘੋਰਿ ਪਵੰਨਿ ॥

ਅੰਗ - ੭੫੫

ਨਿੰਦਿਆ ਕਰੀ ਚਾਰ ਉਂਗਲ ਦੀ ਜੁਬਾਨ ਨੇ, ਬੇਮਤਲਬੀ, ਨਾ ਜਾਣ ਨਾ ਕੋਈ ਪਹਿਚਾਣ। ਆਪਣਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਕੇ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਫਲ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਮਹਾਂ ਮੂਰਖ ਬੰਦੇ ਨੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਜਿਹਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰੀ ਹੈ ਉਹਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ ਆਏ। ਜਿਹੜਾ ਸਫਾਈ ਦਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹੈ ਉਹ ਝਾੜੂ ਨਾਲ ਮਲਮੂਤਰ ਸਾਫ ਕਰਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਜਿਹੜਾ ਨਿੰਦਕ ਹੈ ਉਹ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਦੀ ਮੈਲ ਸਾਫ। ਕਿੰਨਾ ਮਾੜਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਏਸ ਕਰਕੇ ਮੂਰਖ ਨੇ ਤੇ ਮਨਮੁਖ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਤੇ ਮਨਮੁਖ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਹੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ -

ਮਨਮੁਖ ਦੁਖ ਕਾ ਖੇਤੁ ਹੈ ਦੁਖੁ ਬੀਜੇ ਦੁਖੁ ਖਾਇ ॥

ਦੁਖ ਵਿਚਿ ਜੰਮੈ ਦੁਖਿ ਮਰੈ ਹਉਮੈ ਕਰਤ ਵਿਹਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੯੪੭

ਇਹਨੂੰ ਤਾਂ ਦੁੱਖ ਮਿਲਣੇ ਹੀ ਨੇ, ਜਿਹੜਾ ਮਨਮੁਖ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਵੀ ਕਰੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਵੀ ਦੁਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਮਨਮੁਖ ਸਉ ਕਰਿ ਦੋਸਤੀ ਸੁਖ ਕਿ ਪੁਛਹਿ ਮਿਤ ॥

ਅੰਗ - ੧੪੨੧

ਜੇ ਸੁੱਖ ਲੈਣਾ ਹੈ ਗੁਰਮੁੱਖ ਨਾਲ ਮਿਤਰਤਾ ਪਾ ਲੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ -

ਅਰੜਾਵੈ ਬਿਲਲਾਵੈ ਨਿੰਦਕੁ ॥

ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਪਰਮੇਸਰੁ ਬਿਸਰਿਆ

ਅਪਣਾ ਕੀਤਾ ਪਾਵੈ ਨਿੰਦਕੁ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਜੇ ਕੋਈ ਉਸ ਕਾ ਸੰਗੀ ਹੋਵੈ ਨਾਲੇ ਲਏ ਸਿਧਾਵੈ ॥

ਅੰਗ - ੩੭੩

ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਕੋਈ ਹਾਂ, ਹੂੰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ, ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਨਰਕ 'ਚ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਰੜਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਬਿਲਲਾਵਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਦੂਸਰੇ ਦੀ। ਇਹ ਕਿਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਹੈ ਇਹ ਫਲ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਇੱਥੇ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਅੱਗੇ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਨੇ।

ਜਦੋਂ ਇੱਥੇ ਸ਼ੁਰੂ-ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਮੈਂ ਆਇਆ ਸੀ, ਇੱਥੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸੀ ਸਾਡੇ ਖਿਜਰਾਬਾਦ। ਉਥੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਏ ਸਾਨੂੰ ਬੁਝਗੜ੍ਹ ਪਿੰਡ ਮਿਲੇ। ਇੱਕ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਲੈ ਆਏ ਚੁੱਕ ਕੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ ਭਾਈ? ਇੱਕ ਬੀਬੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸੀ ਉਹਨੇ ਸਹੀਓ ਗੱਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਦੂਜੇ ਤਾਂ ਕਹੀ ਜਾਣ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਅਚਾਨਕ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਈ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਜੀ ਕਾਹਦਾ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਤੁਹਾਡੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦੀ ਸੀ ਤੁਹਾਨੂੰ। ਕਹਿੰਦੀ, ਐਵੇਂ ਠੱਗ ਬਣਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਇਹਨੇ ਕਹਿੰਦੀ ਲੁੱਟ-ਲੱਟ ਕੇ ਰਾਹ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੀ, ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਗੱਲ ਕਹਿ। ਕਹਿੰਦੀ, ਐਸੀ ਕਰਨੀ ਇਹਦੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਗੱਲ ਭਾਈ ਨਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕੀ ਕਰਿਆ, ਆਉਂਦੀ ਹੀ ਕਮਲੀ ਹੋ ਗਈ। ਤਿੰਨ ਬੱਚੇ ਸੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ, ਕੋਈ ਏਧਰ ਮਾਰਿਆ, ਕੋਈ ਏਧਰ ਮਾਰਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਾ ਇਹਨੂੰ ਕੁਛ ਹੋਇਆ-ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਏ, ਖਿਜਰਾਬਾਦ। ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਉਹਦਾ ਨਾਉਂ ਆਇਆ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਮਾਫ ਕਰਨੀ। ਇਹਦੇ ਪੈਂਟ ਵਿੱਚ ਭਰਿੰਡ ਵੜ ਗਈ ਤੇ ਉਹ ਲੜ ਗਈ ਜਦੋਂ ਹੀ, ਨਾਉਂ ਹੀ ਨਾ ਲੈ ਸਕਿਆ। ਮੁੜ ਕੇ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਗਏ, ਮਹੀਨਾ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਰਹਿ ਕੇ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਠੀਕ ਹੋਈ। ਕਿਉਂਕਿ ਫਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹਨੂੰ ਇੱਥੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ -

ਮੁਹ ਕਾਲੇ ਤਿਨ ਨਿੰਦਕਾ ਨਰਕੇ ਘੋਰਿ ਪਵੰਨਿ ॥

ਅੰਗ - ੭੫੫

ਫੇਰ ਨਰਕਾਂ 'ਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਕਿਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਹੁੰਦੇ ਨੇ -

ਸੰਤਨ ਕੈ ਦੂਖਨਿ ਸਰਪ ਜੋਨਿ ਪਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੨੭੯

ਸੱਪ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਰਮ ਤਾਂ ਕਰਿਆ ਨਿੰਦਿਆ ਦਾ, ਦੁੱਖੀ ਕਰਿਆ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਬਣਿਆ ਸੱਪ -

ਸੰਤ ਕੈ ਦੂਖਨਿ ਤ੍ਰਿਗਦ ਜੋਨਿ ਕਿਰਮਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੨੭੯

ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਚ ਜਿਹੜੇ ਕੀੜੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਉਹ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਪਿਆਰਿਆ! ਸੋਚ ਕੇ ਕਰ ਜੋ ਕੁਛ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰੀਂ। ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੇਗੀ। ਇੱਥੇ ਵੀ ਦੁਖੀ ਰਹੇਗਾ। ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰੀਂ ਮਨਾਂ ਮੇਰਿਆਂ,
ਤਿਲਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਪੀੜ ਦੇਣਗੇ।

ਲੈ ਫਾਹੇ ਰਾਤੀ ਤੁਰਹਿ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਣੈ ਪ੍ਰਾਣੀ ॥
ਤਕਹਿ ਨਾਰਿ ਪਰਾਈਆ ਲੁਕਿ ਅੰਦਰਿ ਠਾਣੀ ॥
ਸੰਨੀ ਦੇਨਿ ਵਿਖੰਮ ਥਾਇ ਮਿਠਾ ਮਦੁ ਮਾਣੀ ॥
ਕਰਮੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਆਪੇ ਪਛਤਾਣੀ ॥

ਅਜਰਾਈਲੁ ਫਰੇਸਤਾ ਤਿਲ ਪੀੜੇ ਘਾਣੀ ॥ ਅੰਗ - ੩੧੫

ਕਿਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ, ਫਲ ਕੀ ਹੋਇਆ? 'ਲੈ ਫਾਹੇ ਰਾਤੀ ਤੁਰਹਿ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਣੈ ਪ੍ਰਾਣੀ ॥ ਅੰਗ - ੩੧੫' ਕਹਿੰਦੇ ਭੂਮੀਆਂ! ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਦਾ ਸੀ ਨਾ ਫਾਹੇ। ਗਲ 'ਚ ਰੱਸਾ ਪਾ ਕੇ ਖਿੱਚ ਲੈਂਦਾ ਸੀ? ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਜੀ। ਪਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਨਾ।

ਪਰ ਦੂਸਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ 'ਤਕਹਿ ਨਾਰਿ ਪਰਾਈਆ ਲੁਕਿ ਅੰਦਰਿ ਠਾਣੀ ॥ ਅੰਗ - ੩੧੫' ਮਾੜੇ ਕੰਮਾਂ ਵਾਸਤੇ ਮਾੜੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੀਆਂ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਹੋਏਗਾ ਕੀ? ਇਹ ਵੀ ਪਾਪ ਹੋ ਗਿਆ। 'ਸੰਨੀ ਦੇਨਿ ਵਿਖੰਮ ਥਾਇ ਮਿਠਾ ਮਦੁ ਮਾਣੀ ॥ ਅੰਗ - ੩੧੫' ਸੰਨਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਦੂਜੇ ਦਾ ਘਰ ਪਾੜ ਲੈਣਾ। ਰਿਸ਼ਵਤਾਂ ਲੈ ਲੈਣੀਆਂ, ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦੇਣਾ, ਫਸਾ ਲਿਆ ਬੰਦਾ, ਫਸਾ ਕੇ ਪੈਸਾ ਐਨਾ ਲਿਆ। ਰਿਸ਼ਵਤਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਰਿਸ਼ਵਤਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਓ ਫੇਰ - 'ਕਰਮੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਆਪੇ ਪਛਤਾਣੀ ॥ ਅੰਗ - ੩੧੫' ਇਹ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਵਿਅਰਥ ਨਹੀਂ ਜਾਣੇ, ਲਿਖੇ ਜਾਣੇ ਨੇ। ਇਹ ਕਿਰਿਆਮਾਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਣੇ ਨੇ। ਫੇਰ ਹੋਏਗਾ ਕੀ? ਜਦੋਂ ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਜਾਏਗਾ - 'ਅਜਰਾਈਲੁ ਫਰੇਸਤਾ ਤਿਲ ਪੀੜੇ ਘਾਣੀ ॥ ਅੰਗ - ੩੧੫'

ਜਿਵੇਂ ਤਿਲ ਪੀੜ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਘਾਣੀ 'ਚ -

ਦਰਿ ਲਏ ਲੇਖਾ ਪੀੜਿ ਛੁਟੈ ਨਾਨਕਾ ਜਿਉ ਤੇਲੁ ॥ ਅੰਗ - ੪੨੩

ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਰੋਂਦੀ ਹੈ ਫੇਰ ਜਿੰਦ -

ਨਾਨਕ ਜਿਉ ਮਥਨਿ ਮਾਧਾਣੀਆ ਤਿਉ ਮਥੇ ਧੂਮ ਰਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੧੪੨੫

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਐਸਾ ਜੋ ਬੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜੇ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਹੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਸੀ, ਚਲੇ ਫੇਰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜਾਮਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਰੀ ਆਈ ਸੀ, ਕਰਮ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਿਆ। ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਮਨੁੱਖ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਜਾਮਾ ਧਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪਦਾ, ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤੇ ਉਹਦੀ ਥਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਬੂਠ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਕਪਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਛਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਚੁਗਲੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਈਰਖਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹਦਾ ਫਾਇਦਾ ਦੱਸੋ ਕੀ ਸੀ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਆਉਣ ਦਾ। ਐਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਪਿਆਰੇ ਜੀ ਜਗਤ ਉਤੇ ਆਏ ਕਾਸਨੂੰ,
ਜਿਹੜੇ ਨਾਮ ਨਾ ਹਰੀ ਦਾ ਜਪਦੇ।

ਜਿਨੀ ਐਸਾ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਚੇਤਿਓ

ਸੇ ਕਾਹੇ ਜਗਿ ਆਏ ਰਾਮ ਰਾਜੇ ॥

ਇਹੁ ਮਾਣਸ ਜਨਮੁ ਦੁਲੰਭੁ ਹੈ
ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਬਿਰਥਾ ਸਭੁ ਜਾਏ ॥
ਹੁਣਿ ਵਤੈ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਬੀਜਿਓ ਅਗੈ ਭੁਖਾ ਕਿਆ ਖਾਏ ॥
ਮਨਮੁਖਾ ਨੇ ਫਿਰਿ ਜਨਮੁ ਹੈ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਭਾਏ ॥

ਅੰਗ - ੪੫੦

ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਹੀਣੇ, ਨਾਮ ਨਾ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਦੱਸੋ ਕੀ ਕਰਨ ਆਏ ਨੇ। ਆਹ ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਉਧਾਰ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਹਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਾਪ ਬੀਜਦਾ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, "ਕਿਉਂ ਬਈ ਭੂਮੀਆਂ! ਹੁਣ ਦੱਸ, ਇਹਨੂੰ ਕਿਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਇਹ ਫਲ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਕਿਵੇਂ ਦਿੰਦੇ ਨੇ? ਇਹ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਜਾ ਕੇ, ਕਿੰਨਿਆਂ ਦਾ ਫਲ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਹੀ ਭੋਗ ਲਿਆ। ਇੱਥੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਥੱਪੜ ਮਾਰੇ, ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਫਲ ਭੋਗ ਲਿਆ। ਔਖਾ ਕਰ ਦਿਓ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰ ਦੇਏਗਾ, ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਆਪ ਨੂੰ ਵੀ ਹੋਏਗੀ, ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਹੋਏਗੀ। ਫਲ ਭੋਗਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇੱਥੇ ਜੋ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਭੋਗਿਆ, ਬਾਕੀ ਦਾ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨੇ ਪੂਰੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕੱਟੀ। ਚਲਾਕ ਸੀਗਾ, ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਕੇ ਬਚ ਗਿਆ। ਉਹ ਫੇਰ ਉਥੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਅਗਲਾ ਜਨਮ ਧਾਰਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕਿਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਜਿਸ ਵਕਤ ਬਾਕੀ ਬਚ ਜਾਵੇ ਉਹ ਸਟੋਰ 'ਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਸੰਚਿਤ ਕਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹਦੇ 'ਚ ਬੜੀ ਹੀ ਕਰਮ ਪਏ ਨੇ, ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਕਰਮ ਪਏ ਨੇ। ਉਹ ਵਾਰੀ ਜਦੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਭੋਗਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਗਲ ਵੱਢੇ -

ਕਬੀਰ ਖੁਬ ਖਾਨਾ ਖੀਚਰੀ ਜਾ ਮਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਲੇਨੁ ॥

ਹੋਰਾ ਰੋਟੀ ਕਾਰਨੇ ਗਲਾ ਕਟਾਵੈ ਕਉਨੁ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੭੪

ਕਹਿੰਦੇ, ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਸਤੋਗੁਣੀ ਦਾ ਛਕੀ ਜਾਹ। ਅੱਜ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਗਲ ਵੱਢ ਕੇ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹੀ ਬੱਕਰੇ ਤੇਰਾ ਗਲ ਵੱਢਣਗੇ ਫੇਰ ਕਿਉਂਕਿ ਕਰਮ ਬੀਜ ਦਿੱਤਾ ਤੂੰ, ਤੈਨੂੰ ਭੋਗਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟਰ, ਜਿਸ ਵਕਤ ਪਾਂਡਵਾਂ ਦੀ ਤੇ ਕੌਰਵਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਕੌਰਵਾਂ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੀ ਸ਼੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟਰ ਇਹਨੇ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਰਾਜ ਹਥਿਆ ਲਿਆ। ਭਰਾ ਦੇ ਕੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਜਾ ਕੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਬਾਹਰ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹਦੇ ਕੋਲ ਰਾਜ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਹਦੇ ਬੱਚੇ ਜਵਾਨ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਤੁਸੀਂ ਰਾਜ ਵਾਪਸ ਦਿਓ। ਕਹਿੰਦਾ ਕਿਹੜਾ ਰਾਜ ਇਹ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਹੀ ਸੀ। ਦਿੱਤਾ ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਇਹਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਬੜਾ ਭਰਾ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ। 45 ਲੱਖ ਬੰਦਾ ਅਠਾਰ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਫਸੋਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਭੀਮਸੈਨ ਦੇ ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹਨੇ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਮਾਰਿਆ ਹੈ ਦੁਰਯੋਧਨ। ਇਹਨੇ ਹੀ ਦੁਰਸ਼ਾਸ਼ਨ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਮਨ 'ਚ ਵੈਰ ਲਈਂ ਬੈਠਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕਿਤੇ ਭੀਮਸੈਨ ਮੇਰੇ ਅੜਿੱਕੇ

ਆ ਜਾਵੇ, ਬਲ ਉਹਦੇ 'ਚ ਐਨਾ ਸੀ ਕਿ ਭੀਮਸੈਨ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਹੀ ਤੋੜ ਦੇਣੀਆਂ ਸੀ ਉਹਨੇ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਲੋਹੇ ਦਾ ਬੁੱਤ ਬਣਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ। ਭੀਮਸੈਨ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਦੇਖ ਇਹਦੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹੀਂ, ਮੂਹਰੇ ਨਾ ਆਈਂ, ਮੂਹਰੇ ਆਇਆ ਤੈਨੂੰ ਇਹਨੇ ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਗੁੱਸਾ ਬਹੁਤ ਹੈ ਇਹਦੇ ਮਨ 'ਚ।

ਜਿਸ ਵਕਤ ਗਏ, ਜਾ ਕੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ, ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ, ਕਹਿੰਦਾ ਬਹਿ ਜਾਓ। ਅਰਜਨ ਬੋਲਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ ਬਹਿ ਜਾ, ਯੁਧਿਸ਼ਠਰ ਬੋਲਿਆ ਕਹਿੰਦਾ, ਬਹਿ ਜਾ, ਨਕੁਲ ਬੋਲਿਆ ਕਹਿੰਦਾ ਬਹਿ ਜਾ, ਸਹਦੇਵ ਬੋਲਿਆ, ਜਦ ਬੋਲਿਆ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਿਆ ਕਿ ਆਹ ਬੁੱਤ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲ ਪੈ ਤੂੰ ਵੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੁੱਤ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਬੋਲਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ ਮੇਰੇ ਨੇੜੇ ਆ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਬੜਾ ਬਹਾਦਰ ਹੈਂ ਤੂੰ, ਤੇਰੇ ਵਰਗੀ ਬਹਾਦਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਕੋਲ। ਮਨ 'ਚ ਖੋਟ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹਨੂੰ ਮਾਰ ਹੀ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਜੱਫੀ 'ਚ ਲੈ ਕੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਮਾਂਦਰੂ ਅੰਨ੍ਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਜਿਸ ਵਕਤ ਭੀਮਸੈਨ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਨੇੜੇ ਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਬੁੱਤ ਦੇ ਉਤੇ ਜਦ ਇਹਦਾ ਹੱਥ ਲੱਗਿਆ, ਇਹਨੇ ਘੁੱਟ ਕੇ ਜੱਫੀ ਪਾ ਲਈ, ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਲੋਹੇ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਿਚਕਾ ਦਿੱਤਾ ਇਹਨੇ, ਐਨੀ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਦੱਬਿਆ ਇਹਨੇ। ਉਹ ਬਚ ਗਿਆ, ਭੀਮਸੈਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਹਿ ਗਏ, ਬੈਠ ਕੇ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਫੜ ਲਓ ਤੇ ਕੁੱਟੋ। ਬੰਦੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੀ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਬਹਿ ਗਏ, ਕਹਿੰਦੇ ਰਾਜਨ! ਬੜਾ ਅਫਸੋਸ ਹੋਇਆ, ਤੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਮਾਰੇ ਗਏ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਹਾਂ ਜੀ, ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇੱਕ ਨੇ ਜਿੱਤਣਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਨੇ ਹਾਰਨਾ ਸੀ, ਕਹਿੰਦੇ ਰਾਜ ਵੀ ਤੇਰਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਤੇਰੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਨੂੰਹਾਂ ਸੀ, ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਧਵਾ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਬੱਚੇ ਯਤੀਮ ਹੋ ਗਏ, ਬੜਾ ਦੁੱਖ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਏਸ ਗੱਲ ਦਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਏਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਮੈਨੂੰ ਦੁੱਖ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਫਲ ਕਿਉਂ ਮਿਲਿਆ?

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਦੇਖੋ, ਅਸੂਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ -

ਜੇਹਾ ਬੀਜੋ ਸੋ ਲੁਣੈ ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਤੁ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੪

ਆਹ ਸਰੀਰ ਹੈ ਖੇਤ, ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਕੋਈ ਬੀਜ ਪਾਏਗਾ, ਉਹਦਾ ਫਲ ਮਿਲੇਗਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਰਾਜਨ! ਤੂੰ ਵੀ ਮਾਰੇ ਹੋਣੇ ਹੈਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸੌ ਪੁੱਤਰ। ਕਹਿੰਦਾ, ਸੌ ਜਨਮ ਮੈਂ ਦੇਖ ਲਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਸੌ ਜਨਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮਾਰਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੀ ਸੁਰਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੌ ਜਨਮ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਾਹਾਂ ਦਾ ਦੇਖ ਲੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਉਹ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖ ਦਿਓ।

ਇੱਕ ਸੌ ਸੱਤਵਾਂ ਜਨਮ ਜਦੋਂ ਦਿਖਾਇਆ, ਉਹਦੇ 'ਚ ਕੀ ਹੈ ਇਹ, ਰਾਜਾ ਹੈ। ਮਾਸ ਬਹੁਤਾ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਦਿਨ ਮਿਲਿਆ ਨਾ, ਬਾਵਰਚੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਅੱਜ ਮਿਲਿਆ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦਾ, ਹੰਸ ਦਾ ਬੱਚਾ ਮਾਰ ਲਓ। ਉਹ ਮਾਰ ਲਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ ਇਹ ਤਾਂ ਸੁਆਦ ਹੀ ਬੜਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਰੋਜ਼ ਹੀ ਇਹੀ

ਬਣਾਓ। ਉਹ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੱਸ ਦਿਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਐਨੇ ਨੂੰ ਹੰਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਮੁੱਕ ਗਏ ਸਾਰੇ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਂ ਪਿਓ ਸੀ, ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ ਝੀਲ 'ਤੇ ਗਏ ਹੋਏ, ਉਹ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਾਪਸ ਆਏ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਬੱਚੇ ਮਰ ਗਏ। ਸਾਰਸ ਦਾ ਬੱਚਾ ਮਰ ਜਾਏ ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ ਜੋੜਿਆਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਮਰ ਜਾਏ, ਦੂਜਾ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਜੀਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਉਹ ਬਿਰਹਾ ਦੀ ਚੋਟ ਨਾਲ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਬੱਚਾ ਮਰ ਜਾਏ ਤਾਂ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਹੰਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਬਿਰਹੇ ਦੀ ਚੋਟ ਨਹੀਂ ਇਹ ਸਹਿ ਸਕਦਾ। ਪਿਆਰ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦਾ। ਬਾਂਦਰ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਬਾਂਦਰੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੂਜਾ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਕਰੰਗ ਚੁੱਕੀ ਨਾਲ ਹੀ ਫਿਰੀਂ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸੁੱਟਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਹਨੂੰ, ਫੇਰ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਸੋ ਉਹ ਜਿਸ ਵਕਤ ਆਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਬੱਚੇ ਇਹਨੇ ਸਾਡੇ ਖਾ ਲਏ, ਉਹਦੇ ਮਹਿਲ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਬੜਾ ਹੀ ਚੀਕ ਚਿਹਾੜਾ ਪਾਉਂਦੇ, ਘੁੰਮੀ ਗਏ, ਘੁੰਮੀ ਗਏ, ਅਖੀਰ ਦੋਵੇਂ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਗਿਰ ਗਏ, ਮਰ ਗਏ। ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀਨ, ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਉਂ ਰਾਜਨ! ਹੁਣ ਦੱਸ ਨਜਾਇਜ਼ ਹੋਈ ਤੇਰੇ ਨਾਲ?

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਘਰ 'ਚ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਫਲ ਭੋਗਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਆ! ਇਹ ਤੂੰ ਕਰਮ ਕਰਿਆ ਸੀ, ਇਹਦਾ ਫਲ ਤੇਰੇ ਵੀ ਸੌ ਪੁੱਤਰ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਕਹਿੰਦਾ, ਫੇਰ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਜਮਾਂਦਰੂ ਅੰਨ੍ਹਾ ਕਿਉਂ ਹਾਂ? ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਵੀ ਦਿਖਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇੱਕ ਸੌ ਚੌਥਾ ਜਨਮ ਦਿਖਾਇਆ, ਉਹ ਬੱਚੇ ਅੱਖ ਦੇ ਉੱਤੇ ਹਰੇ ਟਿੱਡੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਫੜਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ, ਬੱਚੇ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ -

ਜੇ ਇਕ ਅਧ ਚੰਗੀ ਕਰੇ ਦੂਜੀ ਭੀ ਵੇਰਾਸਿ ॥

ਅੰਗ - ੪੭੪

ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਹੋ ਕਿ ਬੱਚਾ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਠੀਕ ਕਰੇਗਾ, ਉਲਟੀਆਂ ਫੁਲਟੀਆਂ ਐਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੁਲਝਾਉਣੀਆਂ ਔਖੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨੂੰ ਕੀ ਸੁੱਝੀ ਇਹਨੇ ਟਿੱਡਾ ਫੜ ਲਿਆ, ਬਾੜ ਤੋਂ ਸੂਲ ਤੋੜੀ, ਦੋਵੇਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਤਾਰ ਪਾਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਤੜਫਿਆ, ਤੜਫ ਕੇ ਉਹਨੇ ਜਾਨ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਲੈ ਬਈ ਪਿਆਰਿਆ! ਆਹ ਕਰਮ ਤੂੰ ਕਰਿਆ ਸੀ। ਇਹਦਾ ਫਲ ਤੈਨੂੰ ਇੱਕ ਸੌ ਚਾਰ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭੋਗਣਾ ਪਿਆ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਭੂਮੀਆਂ! ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਗੱਲ।

ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਇਹ ਕਿਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਜਿਹੜੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਇਹ ਜਮ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਵਾਰੀ ਆਈ 'ਤੇ ਫਲ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਅਗਲੇ ਜਿਹੜੇ ਛੇਵੇਂ ਕਰਮ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰਾਲਬਧ ਕਰਮ। ਪਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲਿਖ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਜਿਵੇਂ ਤੀਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਭੱਬੇ ਦੇ ਵਿੱਚ,

ਉਹ ਕਮਾਣ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਬਈ ਆਹ ਐਨੇ ਸਾਲ ਦੇ, ਦੇ ਲੱਗੇਗਾ, ਆਹ ਐਨੇ ਸਾਲ ਦਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਤਾਂ ਆਹ ਕਰਮ ਲੱਗੇਗਾ; ਉਹਦੇ 'ਚ ਚੰਗੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਮਾੜੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਵੀ ਫਲ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਮਾੜੇ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਜੀਵ ਆਇਆ ਹੈ, ਇਹਨੇ ਫਲ ਭੋਗਣਾ ਹੈ -

ਭੋਗੇ ਬਿਨ ਭਾਗੇ ਨਾਹੀ ਕਰਮ ਗਤੀ ਬਲਵਾਨ।

ਉਹ ਤਾਂ ਭੋਗਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਟਲਦਾ। ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਫੇਰ ਸਤਿਸੰਗ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਜੇ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨੇਕ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ ਭੋਗਣੇ ਤਾਂ ਪੈਣਗੇ ਪਰ ਉਹਦਾ ਫਲ ਨਰਮ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਸੂਲੀ ਦੀ ਸੂਲ ਬਣ ਜਾਏਗੀ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਭੋਗੇ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਵੱਡਿਆਂ-ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਭੋਗਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਰਾਜੇ ਜਨਮੇਜੇ ਨੇ ਏਸ ਗੱਲ ਦਾ ਤਾਅਨਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਆਹ ਵਰਤਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਮੈਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਵਰਤਣ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਆਸ ਜੀ ਨੂੰ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਹੁੰਦੇ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦਾ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ? ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਸੀਗੇ ਉਸ ਵੇਲੇ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀ, ਭੀਸ਼ਮ ਪਿਤਾਮਾ ਸੀ, ਦਰੋਣਾਚਾਰੀਆ ਸੀ, ਕ੍ਰਿਪਾਚਾਰੀਆ ਗੁਰੂ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਇਹ ਕੁਲ ਘਾਤ ਵਾਲੀ ਲੜਾਈ ਕਿਉਂ ਹੋਈ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ -

ਹੋਣਹਾਰ ਹਿਰਦੇ ਬਸੀ ਗਈ ਸਰੀਰੋਂ ਬੁੱਧ।

ਇਹ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮਗਰੋਂ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਵੇ ਨਾ ਕੋਈ ਕਿ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਣੀ ਹੈ, ਜੇ ਮੈਂ ਹੋਣ ਦੇ ਦੇਵਾਂ?

ਵੇਦ ਬਿਆਸ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸੁਣ, ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਦਸ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਤੂੰ ਇੱਕ ਘੋੜੀ ਲਏਂਗਾ ਤੇ ਉਸ ਘੋੜੀ ਦੇ ਇੱਕ ਵਛੇਰਾ ਹੋਏਗਾ, ਜਿਹਦਾ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਚਿੱਟਾ ਹੋਏਗਾ, ਕੰਨ ਕਾਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਉਹਦਾ ਉੱਤੇ ਤੂੰ ਸਵਾਰੀ ਕਰੇਂਗਾ ਤੇ ਉਹ ਘੋੜੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਤੂੰ ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਜਾਏਂਗਾ। ਉਥੋਂ ਜੰਗਲ ਦੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਲੜਕੀ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲੇਗੀ ਕੁਟੀਆ 'ਚ। ਉਹਦੀ ਜਾਤ ਪਾਤ ਪੁੱਛਣ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਉਹਨੂੰ ਲੈ ਮਹਿਲਾਂ 'ਚ ਲਿਆਏਂਗਾ। ਉਹ ਤੇਰੀ ਰਾਣੀ ਬਣ ਜਾਏਗੀ, ਰਿਆਇਆ ਤੇਰੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋ ਜਾਏਗੀ, ਉਹਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤੂੰ ਯੱਗ ਕਰੇਂਗਾ, ਯੱਗ ਦੇ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਤਾਂ ਆਉਣੇ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਆਉਣਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਮਾਰ ਦਏਂਗਾ, ਮਾਰਨ ਨਾਲ ਤੈਨੂੰ ਕੋਹੜ ਹੋਏਗਾ, ਕੋਹੜ ਨਾਲ ਤੂੰ ਮਰ ਜਾਏਂਗਾ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਕੋਈ ਉਪਾਅ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਏਂਗਾ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਭਾਗਵਤ ਕਥਾ ਸੁਣਾਵਾਂਗਾ ਪਰ ਤੂੰ ਜਿੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਤਰਕ ਕਰੇਂਗਾ, ਉਥੇ ਹੀ ਤੇਰਾ ਕੋਹੜ ਰਹਿ ਜਾਏਗਾ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਲੈ ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦਾ। ਲਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿ ਘੋੜੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦਣੇ।

ਅਖੀਰ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਚਾਰ ਸਾਲ ਲੰਘ ਗਏ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਜੀ, ਘੋੜੇ ਤਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਹੋ ਗਏ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਆਪਾਂ ਲੜਾਂਗੇ ਕਿਵੇਂ। ਇਹ ਘੋੜੇ ਸੁਸਤ ਹੋ ਗਏ। ਆਗਿਆ ਦੇਵੇ ਘੋੜੀ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦਦੇ। ਘੋੜੇ ਖਰੀਦ ਲਏ, ਇੱਕ ਘੋੜੀ ਆ ਗਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ, ਕਹਿੰਦੇ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤਬੇਲੇ 'ਚ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਉੱਤੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹਾਓ, ਘੋੜੀ ਵੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਤੇ ਅਖੀਰ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਘੋੜੀ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਘੋੜੇ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੇ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਘੋੜੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਘੋੜੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਸੀਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਬਹਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਉਸ 'ਤੇ ਕੋਈ। ਆਦਰ ਸਤਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਜੇ ਦੀ ਸੀਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹਦੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਹਿੰਦਾ। ਉਹਦੀ ਸਵਾਰੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦਾ। ਅਖੀਰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਿਆਂ ਦੀ ਘੋੜੀ ਐਵੇਂ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ ਸੈਰ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰੋ, ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਾ ਨਾ ਜਾਓ ਏਧਰ-ਏਧਰ ਜਾਇਆ ਕਰੋ। ਕਹਿੰਦਾ ਠੀਕ ਹੈ, ਘੋੜੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਐਸੀ ਭੁੱਲ ਭਲਾਈ ਲੱਗੀ ਦੱਖਣ ਨੂੰ ਹੀ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਅੱਗੇ ਲੜਕੀ ਮਿਲ ਗਈ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਆਹ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਲੈ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ ਮੈਂ ਯੱਗ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਲੈ ਤਾਂ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਯੱਗ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਕਰਾਂਗਾ। ਯੱਗ 'ਚ ਮੈਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕਿਉਂ ਮਾਰਨੇ ਨੇ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ, ਅਖੀਰ ਯੱਗ ਕਰਿਆ, ਯੱਗ ਦੇ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜੀ ਉਹ ਲੜਕੀ ਹੈ ਰਾਣੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਉਹ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕੱਪੜੇ ਬਦਲ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਲੜਕੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਈ ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ। ਕਹਿੰਦਾ, ਨਹੀਂ ਕਈ ਨਹੀਂ ਹਨ ਇੱਕ ਸਿਆਣਾ ਬੰਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਇਹਦੇ ਤਾਂ ਇੱਕੋ ਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਦੱਸ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕੋ ਹੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਕਿਵੇਂ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਐਤਕੀ ਉਂਗਲੀ ਦੇ ਨਹੁੰ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਚੋਲ ਮਾਰਿਆ ਹੈ, ਕਹਿੰਦਾ ਉਹਦੇ ਪੈਰ 'ਤੇ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ ਆਈ ਉਹ ਪੈਰ 'ਤੇ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਸਾੜੀ ਬਦਲੀ ਹੋਈ। ਬੱਚੇ ਹੱਸ ਪਏ, ਹੱਸਦੀ ਸਾਰ ਉਧਰੋਂ ਐਨੀ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਹਵਾ ਦਾ ਬੁੱਲਾ ਆਇਆ, ਉਹਦੀ ਸਾੜੀ ਉਪਰ ਨੂੰ ਉੱਠ ਗਈ। ਰਾਜੇ ਜਨਮੇਜੇ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆ ਗਿਆ, ਉਹਨੇ ਚੁੱਕ-ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਬਲਦੇ ਕੜਾਹਿਆਂ 'ਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ, ਭੱਠਾਂ 'ਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ। ਉਹ ਅਠਾਰ੍ਹਾਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ -

ਤਿਨ੍ਹਿ ਕਰਿ ਜਗ ਅਠਾਰਹ ਘਾਏ ਕਿਰਤੁ ਨ ਚਲੈ ਚਲਾਇਆ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੪੪

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹਨੂੰ ਬੜਾ ਸਮਝਾਇਆ ਸੀ -

ਰਾਜਾ ਜਨਮੇਜਾ ਦੇ ਮਤੀ ਬਰਜਿ ਬਿਆਸਿ ਪੜਾਇਆ ॥

ਤਿਨ੍ਹਿ ਕਰਿ ਜਗ ਅਠਾਰਹ ਘਾਏ ਕਿਰਤੁ ਨ ਚਲੈ ਚਲਾਇਆ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੪੪

ਅਖੀਰ ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਕੋਹੜ ਹੋ ਗਿਆ। ਵੇਦ ਬਿਆਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਿਆ, ਕਹਿੰਦੇ ਕਿਉਂ ਬਈ ਜਨਮੇਜਾ ਭਾਵੀ ਰੋਕ ਲਈ ਤੂੰ? ਉਹ ਪਿਆਰਿਆ! ਪਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਰੁਕਦੇ

ਹੁੰਦੇ ਇਹ ਤਾਂ ਫਲ ਦੇ ਕੇ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਏਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਨਾ ਦੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਦੇਖੋ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਭਾਗਵਤ ਕਥਾ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕਥਾ ਸੁਣਾਵਾਂਗਾ, ਤੂੰ ਨਾਂਹ ਨਾ ਕਰੀਂ, ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਸੁਣੀਂ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਥਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹੀਂ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਾਖੀ ਆ ਗਈ ਉਹਦੇ 'ਚ, ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਕਥਾ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਕੋਹੜ ਦੂਰ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨੱਕ 'ਤੇ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਸਾਖੀ ਆ ਗਈ ਕਿ ਭੀਮਸੈਨ ਪਹਾੜ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਉਥੇ ਘੋਰ ਲਿਆ ਤੇ ਇਹਦੇ ਕੋਲ ਸ਼ਸਤਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹਨੇ ਹਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮੰਤਰ ਬਲ ਨਾਲ ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਪਰਲੀ ਸਪੇਸ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ, ਉਹ ਅਜੇ ਤੱਕ ਘੁੰਮਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ ਉਥੇ। ਮਨ 'ਚ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਬੰਦੇ 'ਚ ਤਾਂ ਐਨਾ ਬਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਨੱਕ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਉਂ ਬਈ ਸੱਚ ਦੱਸੀਂ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਮਨ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮਨ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਦਿਖਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯੋਗ ਬਲ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਹੀ ਹਾਥੀ ਥੱਲੇ ਲਾਹ ਲਏ ਜਿਵੇਂ ਕਰੰਗ ਉਡਦੇ ਫਿਰਦੇ ਸੀ, ਢੇਰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਬਈ ਹੁਣ ਦੱਸ ਟਲ ਗਿਆ ਤੇਰਾ ਉਹ ਲੇਖ। ਲੈ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤੇਰੀ ਮੌਤ ਹੋਏਗੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਰਾਜਾ ਜਨਮੇਜਾ ਦੇ ਮਤੀ ਬਰਜਿ ਬਿਆਸਿ ਪੜਾਇਆ ॥

ਤਿਨਿ ਕਰਿ ਜਗ ਅਠਾਰਹ ਘਾਏ ਕਿਰਤੁ ਨ ਚਲੈ ਚਲਾਇਆ॥

ਅੰਗ - ੧੩੪੪

ਕਹਿੰਦੇ, ਮਿਟਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੇਖ ਨਹੀਂ ਮਿਟਿਆ ਕਰਦਾ। ਲੇਖ ਦਾ ਫਲ ਤਾਂ ਦੇਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ -

ਲੇਖ ਨਾ ਮਿਟਹੀ ਹੇ ਸਖੀ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਕਰਤਾਰ।

ਨਹੀਂ ਮਿਟਦਾ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਲਓ -

ਧਾਰਨਾ - ਲੇਖ ਨਾ ਮਿਟਦਾ ਜੀ,

ਲਿਖਿਆ ਜੋ ਧੁਰ ਦਰਗਾਹੋਂ।

ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਇਹ ਪਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਪਰਾਲਬਧ ਨਾਲ ਆਦਮੀ ਅਮੀਰ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਪਰਾਲਬਧ ਨਾਲ ਗਰੀਬ ਬਣਦਾ, ਪਰਾਲਬਧ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰਾਲਬਧ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰਾਲਬਧ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਛੋੜੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਪਰਾਲਬਧ ਨਾਲ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਪਰਾਲਬਧ ਨਾਲ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਚਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਤਾਂ ਲੇਖ ਨੇ ਪਿਆਰਿਓ, ਇਹ ਤਾਂ ਭੋਗਣੇ ਹੀ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਚਾਹੇ ਵੱਡਾ ਸੰਤ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਅਵਤਾਰ ਹੈ, ਈਸ਼ਵਰ ਕੋਟੀ ਦੇ ਨੂੰ ਵੀ ਭੋਗਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਏਸ ਕਰਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਇਹ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਭੂਮੀਆਂ! ਫੇਰ ਸਮਝ ਗਿਆ ਗੱਲ -

ਦਵੈ ਦੋਸੁ ਨ ਦੇਉ ਕਿਸੈ ਦੋਸੁ ਕਰਮਾ ਆਪਣਿਆ ॥

ਜੋ ਮੈ ਕੀਆ ਸੋ ਮੈ ਪਾਇਆ ਦੋਸੁ ਨ ਦੀਜੈ ਅਵਰ ਜਨਾ ॥

ਅੰਗ - ੪੩੩

ਪਿਆਰਿਆ! ਤੂੰ ਲੁੱਟ ਮਾਰ ਕਰਕੇ ਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈਂ, ਇਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਮਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਉਹ ਤਾਂ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਫਲ।

ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਨ੍ਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ, ਤੇਰਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਨਾ।

ਕਹਿੰਦਾ, "ਹਾਂ ਜੀ! ਮੇਰਾ ਨਹੀਂ।"

ਫੇਰ ਗੱਲ ਸਮਝ ਗਿਆ, ਤੇਰੇ ਪੱਲੇ ਕੀ ਪਿਆ? ਕਹਿੰਦੇ, ਤੂੰ ਲਿਖੇ ਲੇਖ, ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਬਦਲਾ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਫੇਰ ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੋਵੇਗਾ -

ਧਾਰਨਾ - ਕਾਲੇ ਲੇਖ ਨਾ ਲਿਖੀਂ ਮਨਾਂ ਮੇਰਿਆ,

ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।

ਫਰੀਦਾ ਜੇ ਤੂੰ ਅਕਲਿ ਲਤੀਫ ਕਾਲੇ ਲਿਖੁ ਨ ਲੇਖ ॥

ਆਪਨੜੇ ਗਿਰੀਵਾਨ ਮਹਿ ਸਿਰੁ ਨੀਵਾਂ ਕਰਿ ਦੇਖੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੭੮

ਕਿਉਂਕਿ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ -

ਐਸਾ ਕੰਮ ਮੂਲੇ ਨ ਕੀਚੈ ਜਿਤੁ ਅੰਤਿ ਪਛੋਤਾਈਐ ॥

ਅੰਗ - ੯੧੮

ਐਸੀ ਕਲਾ ਨ ਖੇਡੀਐ ਜਿਤੁ ਦਰਗਹ ਗਇਆ ਹਾਰੀਐ ॥

ਅੰਗ - ੪੬੯

ਕਹਿੰਦੇ, "ਭੂਮੀਆਂ! ਸੋਚ ਬਈ ਪਿਆਰਿਆ, ਤੂੰ ਠੀਕ ਹੈਂ?"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਨਾ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੇਰੀਆਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਔਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਅੱਜ ਤੱਕ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਪੁੰਨੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਪਾਪੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ। ਤੂੰ ਬਖਸ਼ ਸਕਦਾ ਹੈਂ, ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਬਖਸ਼ ਸਕਦਾ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਤੇਰੇ ਵਰਗਾ ਨਾ ਦਇਆਲ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ,

ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਪਾਪੀ ਕੋਈ ਨਾ।

ਹਉ ਅਪਰਾਧੀ ਗੁਨਹਗਾਰੁ ਹਉ ਬੇਮੁਖਮੰਦਾ।

ਚੋਰੁ ਯਾਰੁ ਜੁਆਰਿ ਹਉ ਪਰ ਘਰਿ ਜੋਹੰਦਾ।

ਨਿੰਦਕੁ ਦੁਸਟੁ ਹਰਾਮਖੋਰੁ ਠਗੁ ਦੇਸ ਠਗੰਦਾ।

ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮਦੁ ਲੋਭੁ ਮੋਹੁ ਅਹੰਕਾਰੁ ਕਰੰਦਾ।

ਬਿਸਾਸਘਾਤੀ ਅਕਿਰਤਘਨੁ ਮੈ ਕੋ ਨ ਰਖੰਦਾ।

ਸਿਮਰਿ ਮੁਰੀਦਾ ਢਾਢੀਆ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬਖਸੰਦਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੩੬/੨੧

ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਉਹ ਸੱਚਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆ ਗਿਆ। ਆਹ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਹੀਆਂ। ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਬੜੀ ਸੀ, ਮੇਰੀ ਇੱਜ਼ਤ ਬੜੀ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਸਭ ਧਾਰਮਿਕ ਬੰਦਾ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਗੱਲ ਫੜ ਲਈ ਜਿੱਥੋਂ ਗੱਲ ਗਲਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਜੜ੍ਹ ਫੜ ਲਈ ਪਾਤਸ਼ਾਹ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼, ਕੋਈ ਹੈ ਤਰੀਕਾ ਕਿ ਮੈਂ ਬਖਸ਼ਿਆ ਜਾਵਾਂ। ਮੈਂ ਬੜੇ ਧਾੜੇ ਮਾਰੇ ਨੇ, ਬੜੇ ਡਾਕੇ ਮਾਰੇ ਨੇ, ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰੋਂਦਿਆ ਕੁਰਲਾਂਦਿਆਂ ਤੋਂ ਖੋਹ ਕੇ ਲਿਆਇਆ ਹਾਂ।

ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਐਨਾ ਹੀ ਫਲ ਭੋਗਾਂਗਾ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਭੂਮੀਆਂ! ਕ੍ਰਿਪਾ ਤਾਂ ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਕੁਛ ਬਚਨ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੇ ਬਚਨ ਕਿ ਬਚਨ ਕਮਾਵੇਗਾ। ਕਹਿੰਦਾ, ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ! ਇੱਕ ਬਚਨ

'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਚੋਰੀ ਤੋਂ ਬੰਦ ਨਾ ਕਰਿਓ। ਕਿਉਂਕਿ ਚੋਰੀ ਸਾਡਾ ਪੇਸ਼ਾ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਵੀ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਮੇਰਾ ਦਾਦਾ ਵੀ ਤੇ ਪੜਦਾਦਾ ਵੀ। ਕੰਮ ਅਸੀਂ ਆਹੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਬਾਹਰੋਂ ਖੋਹ ਕੇ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਹਟਣੀ ਨਹੀਂ ਮੈਨੂੰ ਭਲ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ ਚੋਰੀ ਦੀ।

ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਓ ਕਿ ਤੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਤੋਂ ਹਟ ਜਾ, ਉਹ ਹਟਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨੂੰ ਭਲ ਜਿਹੀ ਪਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਹਟਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਨਸ਼ੇ ਵਾਲਾ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾ ਚੋਰੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਤੈਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਦੇ। ਪਰ ਚੋਰੀ ਤੂੰ ਗਰੀਬ ਦੇ ਨਾ ਕਰੀਂ।

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮੰਨ ਲਈ। ਗਰੀਬ ਦੇ ਘਰ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਕੀ ਹੈ, ਚੋਰੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੱਡੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਗਰੀਬ ਤੋਂ ਕੀ ਲੈ ਲੈਣਾ ਹੈ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਆਪ ਭੁੱਖਾ ਮਰਦਾ ਹੈ, ਕਹਿੰਦਾ, ਮੰਨ ਲਿਆ।"

ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਆਹ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲ ਹੀ ਗਈ।

ਕਹਿੰਦੇ, "ਦੂਜਾ ਸੱਚ ਬੋਲੀਂ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਇਹ ਵੀ ਮੰਨ ਲਊਂਗਾ।"

ਤੀਸਰਾ, ਪਿਆਰਿਆ! ਤੇਰੇ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰ ਪੈਂਦੀ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਈਂ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਇਹ ਵੀ ਮੈਂ ਮੰਨ ਲਿਆ।"

ਚੌਥਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਮਕ ਖਾ ਕੇ ਬੁਰਾ ਨਾ ਕਰੀਂ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਇਹ ਵੀ ਮੰਨ ਲਿਆ ਮਹਾਰਾਜ।

ਮਹਾਰਾਜ ਫੇਰ ਉਥੇ ਕਈ ਦਿਨ ਠਹਿਰੇ ਤੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਇਹਨੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਹੁਣ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦਸਤ-ਏ-ਮੁਬਾਰਕ ਉੱਚਾ ਕਰਿਆ ਤੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਛੋਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਮਸਤਕ ਇਹਦਾ, ਲੰਮਾ ਪਿਆ ਹੈ ਡੰਡੂਤ ਦੇ ਅੰਦਰ; ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਦਿਓ, ਤੁਹਾਡੇ ਬਗੈਰ ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਬਚਨ ਮੰਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਉਧਾਰ ਕਰ ਦਿਓ, ਮੈਨੂੰ ਛੁਡਾ ਦਿਓ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਜਿਹੜੇ ਮੈਂ ਕਰੇ ਨੇ, ਮੈਨੂੰ ਫਲ ਭੋਗਣੇ ਨਾ ਪੈਣ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, "ਭੂਮੀਆਂ! ਇੱਕ ਗੱਲ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਰਮ ਮਾੜੇ ਹੋ ਜਾਣ। ਜਿਹੜੇ ਤਾਂ ਪਰਾਲਬਧ ਨੇ ਇਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਟਲਦੇ। ਜਿਹੜੇ ਪਏ ਨੇ ਸਟੋਰ 'ਚ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਤੂੰ ਹੁਣ ਕਿਰਿਆਮਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਉਹ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਗਏ ਜਾ ਕੇ, ਉਹਨੂੰ ਦਗਧ ਕਰ ਦੇਈਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਜਿਵੇਂ ਬੀਜ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਸੇਕ ਲੱਗ ਜਾਵੇ, ਬੀਜ ਜਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਉੱਗਦਾ ਨਹੀਂ। ਐਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਜੇ ਨਾਮ ਦਾ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੇਕ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਰੇ ਕਰਮ ਗਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਫੇਰ ਫਲ ਨਹੀਂ ਦਿਆ ਕਰਦੇ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਦਿਓ।"

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਵਿੱਤਰ ਹੱਥ ਉਹਦੇ ਸੀਸ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ। ਸੀਸ 'ਤੇ ਰੱਖਦੇ ਸਾਰ ਕਹਿੰਦੇ, ਭੂਮੀਆਂ! ਕਹੁ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਕਹੁ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਕਹੁ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਤਿੰਨਾਂ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਪਾਪ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਨਾਲ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਵਿੱਚ ਰਮ ਗਈ। ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ -

ਧਾਰਨਾ - ਵਿਚੋਂ ਮਾਰ ਕੱਢੀਆਂ ਬੁਰਿਆਈਆਂ,
ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ।

ਸੋ ਇੱਕ ਦਿਨ ਭੂਮੀਏ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਗਰੀਬ ਨੇ, ਅਮੀਰ ਦੇ ਚੋਰੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਰਾਜੇ ਦਾ ਘਰ ਭੰਨੀਏ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੇ ਰੋਸ਼ਮੀ ਵਸਤਰ ਪਹਿਨੇ। ਗਲ 'ਚ ਹੀਰਿਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਪਾਈਆਂ। ਸਿਰ ਦੇ ਉੱਤੇ ਰੋਸ਼ਮ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਬੰਨ੍ਹੀ ਤੇ ਉਹਦੇ ਉੱਤੇ ਮਾਲਾਂ ਪਾਈਆਂ ਤੇ ਕਲਗੀ ਲਾਈ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ। ਜਿਹੜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਘੋੜਾ ਸੀ ਉਹਦੇ ਉੱਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋਇਆ, ਸ਼ਾਮ ਹੋ ਗਈ, ਫਿਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਦਰ ਮੁਹਰੇ ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਉਥੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਚੋਰ। ਕਿਉਂਕਿ ਝੂਠ ਤਾਂ ਬੋਲਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਚ ਬੋਲੀਂ।

ਡਰ ਗਏ ਕਹਿੰਦੇ ਰਾਜੇ ਦਾ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਆਪਾਂ ਬੜੀ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਕਰੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਲੰਘ ਜਾਓ ਮਹਾਰਾਜ, ਲੰਘ ਜਾਓ।

ਆਹ ਘੋੜਾ ਸਾਂਭੋ ਕਹਿੰਦੇ ਮੇਰਾ। ਘੋੜਾ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਪ ਅੰਦਰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਭੇਤੀ ਸੀ ਰਾਜੇ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤੇ ਜਿਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰਾਣੀ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਪਏ ਸੀ, ਉਸ ਕਮਰੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਕੁਮੰਦ ਲਾ ਕੇ। ਅੰਦਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਗਹਿਣੇ ਚੁੱਕ ਲਏ। ਪੰਡ ਬੰਨ੍ਹ ਲਈ, ਇੱਕ ਰਕੇਬੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਪਈ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਚੁੱਕ ਲਈ। ਉਹਦੇ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਾਧਾਰਣ ਹੀ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਾ ਲਿਆ, ਉਹਦੇ ਵਿੱਚ ਨਮਕ, ਚੂਰਨ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਾ ਬਚਨ ਹੈ ਕਿ ਨਮਕ ਖਾ ਕੇ ਬੁਰਾ ਨਾ ਕਰੀਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੁਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁਣ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ। ਉਥੇ ਹੀ ਗਹਿਣੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਘੋੜੇ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋਇਆ ਘਰ ਨੂੰ ਆ ਗਿਆ। ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਠੀਕ ਹੈ ਬੰਦਾ, ਮਿਲ ਆਇਆ ਰਾਜੇ ਨੂੰ। ਸਵੇਰਾ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਜਾਗ ਆਈ, ਰਾਣੀ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਗਹਿਣੇ? ਤਲਾਸ਼ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪੰਡ ਬੰਨ੍ਹੀ ਪਈ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਆਇਆ ਸੀ, ਪੰਡ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੈ ਲੈ ਕੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਪੁੱਛ ਪੜਤਾਲ ਹੋਣ ਲੱਗ ਗਈ ਕਿ ਕੋਈ ਚੋਰ ਕਿੱਥੋਂ ਦੀ ਲੰਘਿਆ? ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਡਿਊਟੀਆਂ 'ਚ ਤੁਹਾਡੀ ਕੋਈ ਲੰਘਿਆ ਹੋਵੇ? ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਇੱਕ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ, ਕਲਗੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਉਹਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੌਣ ਹੈਂ? ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਚੋਰ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਡਰ ਗਏ ਕਿ ਆਪ ਦਾ

ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੈ, ਉਹ ਲੰਘਿਆ ਸੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ। ਉਹ ਵਾਪਸ ਵੀ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਫੜੋ। ਰਾਜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਬੰਦਾ ਕੋਈ ਪੱਕੇ ਅਸੂਲ ਦਾ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਪੁੱਛਣਾ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਮੈਂ।

ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਾਜੇ ਦੇ ਹੋਵੇ ਚੋਰੀ ਫੇਰ ਤਾਂ ਸ਼ਾਮਤ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ। ਫੜ-ਫੜ ਕੇ ਕੁੱਟਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਭੂਮੀਏ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਹੁਤ ਮਾਰ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਹਨੂੰ ਫੜਦੇ ਨੇ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਮਾਰ ਰਹੀ ਹੈ ਪੁਲਿਸ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਕਰਿਆ ਮੈਂ ਹੈ ਤੇ ਭੋਗਣ ਉਹ। ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਗਰੀਬ ਮਾਰ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਈਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਗਰੀਬ ਮਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਸਤਰ ਪਹਿਨ ਕੇ, ਸ਼ਾਹੀ ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਨ ਕੇ, ਰਾਜੇ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਜਦੋਂ ਅੰਦਰ ਗਿਆ, ਰਾਜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਭੂਮੀਆਂ! ਔਹ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬਹਿ ਜਾ। ਕੁਰਸੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਲੇਕਿਨ ਬੈਠਾ ਨਹੀਂ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, "ਬਹਿੰਦਾ ਨਹੀਂ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਮੈਂ ਬੈਠਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਚੋਰ ਹਾਂ। ਆਹ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਓ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਓ।"

ਰਾਜਾ ਹੈਰਾਨ ਕਿ ਭੂਮੀਆਂ! ਤੂੰ ਚੋਰ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਹਾਂ ਮੈਂ ਚੋਰ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਬਈ ਹੁਣ ਤਾਂ ਗੱਲ ਦੱਸ। ਬਈ ਤੂੰ ਆ ਕੇ ਚੋਰ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ, ਫੇਰ ਤੂੰ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਪੰਡ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ, ਲੈ ਕੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਗਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਆ ਗਿਆ? ਤੇਰੇ ਉੱਤੇ ਤਾਂ ਸ਼ੱਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, "ਰਾਜਨ! ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਉਹਨੇ ਢੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਬੁਰਿਆਈ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ।"

ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਚਾਰ ਬਚਨ ਦਿੱਤੇ ਸੀ ਤੇ ਉਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਬਚਨ ਸੀ ਕਿ ਗਰੀਬ ਮਾਰ ਨਾ ਕਰੀਂ, ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਦਰ ਟੋਲਿਆ। ਝੂਠ ਨਾ ਬੋਲੀਂ, ਮੈਂ ਸੱਚ ਬੋਲਿਆ ਹਾਂ। ਨਮਕ ਖਾ ਕੇ ਬੁਰਾ ਨਾ ਕਰੀਂ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਰਕੇਬੀ ਚੁੱਕੀ ਉਹਦੇ 'ਚ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਲੱਗਿਆ ਉਹਦੇ 'ਚ ਤੇਰਾ ਚੂਰਨ ਸੀ, ਭੁੱਲ ਭੁਲੇਖੇ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਨਮਕ ਦਾ ਸਵਾਦ ਆਇਆ ਤੇ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਬਚਨ ਕਮਾ ਕੇ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਥਾਂ ਕੁੱਟਦਾ ਹੈਂ ਉਹ ਵੀ ਗਰੀਬ ਮਾਰ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਈਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਦਿਓ। ਰਾਜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਤਾਂ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਪਰ ਪਿਆਰਿਆ! ਕੋਈ ਐਸਾ ਗੁਰੂ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਜਿਹਨੇ ਜੁਗਤ ਦੇ ਨਾਲ ਤੈਨੂੰ ਸਭ ਕੁਛ ਛੁਡਾ ਦਿੱਤਾ, ਘਰ 'ਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀ, ਕੈਬਨਿਟ ਬੁਲਾ ਲਈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਦੇਖੋ,

ਐਹ ਬੰਦੇ ਨੇ ਨਮਕ ਖਾ ਲਿਆ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਮੇਰਾ ਭਲਾ ਲੋਚਿਆ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਭ ਸਮਾਨ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਇਹ ਬੰਦਾ ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਤੇ ਮੈਂ ਏਸ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਵਜ਼ੀਰ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਆਪਣਾ।

ਵੱਡਾ ਵਜ਼ੀਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ, ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ ਚੋਰਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਚੋਰੀ ਹਟ ਗਈ, ਡਾਕੇ ਹਟ ਗਏ, ਰਿਆਇਆ ਅਮਨ ਅਮਾਨ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਗਈ। ਸਤਿਸੰਗ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਅਖੀਰ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਰਾਜਾ ਵੀ ਸੇਵਕ ਬਣ ਗਿਆ। ਐਸਾ ਕੱਤਕ ਬਣਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਦੇਖ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਆ ਕੇ ਦਿੱਤੇ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਦੇਖੋ ਤਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਇੱਕੋ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਕਮਾ ਲਓ, ਜਦੋਂ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਕਮਾਓਗੇ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਤਰ ਜਾਵੋਗੇ।

ਧਾਰਨਾ - ਜੇ ਕੋਈ ਬਚਨ ਕਮਾਵੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ,
ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਪਾਰ ਪਵੇ।

ਸੰਤਹੁ ਸਾਗਰੁ ਪਾਰਿ ਉਤਰੀਐ ॥

ਜੇ ਕੋ ਬਚਨੁ ਕਮਾਵੈ ਸੰਤਨ ਕਾ ਸੋ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਤਰੀਐ ॥

ਅੰਗ - ੭੪੭

ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਚਨ ਕੀ ਹੈ ਸੰਤਾਂ ਦਾ -

ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਅਖਾਏ
ਸੁ ਭਲਕੇ ਉਠਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ॥

ਉਦਮੁ ਕਰੇ ਭਲਕੇ ਪਰਭਾਤੀ

ਇਸਨਾਨੁ ਕਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰਿ ਨਾਵੈ ॥

ਉਪਦੇਸਿ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪੁ ਜਾਪੈ

ਸਭਿ ਕਿਲਵਿਖ ਪਾਪ ਦੇਖ ਲਹਿ ਜਾਵੈ ॥

ਫਿਰਿ ਚੜੈ ਦਿਵਸੁ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਾਵੈ

ਬਹਦਿਆ ਉਠਦਿਆ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ॥

ਜੋ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਧਿਆਏ ਮੇਰਾ ਹਰਿ ਹਰਿ

ਸੋ ਗੁਰਸਿਖੁ ਗੁਰੂ ਮਨਿ ਭਾਵੈ ॥

ਅੰਗ - ੩੦੫

ਵਵਾ ਵੈਰੁ ਨ ਕਰੀਐ ਕਾਹੂ ॥

ਘਟ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਬ੍ਰਹਮ ਸਮਾਹੂ ॥

ਅੰਗ - ੨੫੯

ਫਰੀਦਾ ਬੁਰੇ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਿ ਗੁਸਾ ਮਨਿ ਨ ਹਵਾਇ ॥

ਦੇਹੀ ਰੋਗੁ ਨ ਲਗਈ ਪਲੈ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਪਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੮੨

ਸੋ ਇਹ ਬਚਨ ਹੈ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਚਨਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਜਿਹੜਾ ਕਰ ਲਏਗਾ। ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਤਰ ਜਾਏਗਾ। ਸੋ ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਇੱਥੇ ਹੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੈ।

(ਫਿਲਮ ਨੰ. 371)

ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖੁ ਅਗੰਮ ਹੈ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ।

ਸ਼ਾਨ.....।

ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀਓ ਮਹਾਰਾਜ!

ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ॥
ਡੋਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕਰਿ ਹਥ ॥ ਅੰਗ - ੨੫੬

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ ਪਰਿਆ ਤਉ ਸਰਨਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ॥

ਅੰਗ - ੨੮੯

ਧਾਰਨਾ - ਪ੍ਰਭ ਸਭ ਕਿਛੁ ਤੇਰਾ ਜੀ,
ਮੈਂ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ-ਮੈਂ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ।

ਮੈ ਨਾਹੀ ਪ੍ਰਭ ਸਭ ਕਿਛੁ ਤੇਰਾ ॥
ਈਘੈ ਨਿਰਗੁਨ ਉਘੈ ਸਰਗੁਨ
ਕੇਲ ਕਰਤ ਬਿਚਿ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਨਗਰ ਮਹਿ ਆਪਿ ਬਾਹਰਿ ਫੁਨਿ ਆਪਨ
ਪ੍ਰਭ ਮੇਰੇ ਕੇ ਸਗਲ ਬਸੇਰਾ ॥
ਆਪੇ ਹੀ ਰਾਜਨੁ ਆਪੇ ਹੀ ਰਾਇਆ
ਕਹ ਕਹ ਠਾਕੁਰ ਕਹ ਕਹ ਚੇਰਾ ॥ ੧ ॥
ਕਾ ਕਉ ਦੁਰਾਉ ਕਾ ਸਿਉ ਬਲਬੰਚਾ
ਜਹ ਜਹ ਪੇਖਉ ਤਹ ਤਹ ਨੇਰਾ ॥
ਸਾਧ ਮੂਰਤਿ ਗੁਰੁ ਭੋਟਿਓ ਨਾਨਕ
ਮਿਲਿ ਸਾਗਰ ਬੁੰਦ ਨਹੀ ਅਨ ਹੇਰਾ ॥ ਅੰਗ - ੮੨੭

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੱਲ ਕੇ ਬੋਲਣਾ ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ।
ਚਿੱਤ ਬਿਰਤੀਆਂ ਇਕਾਗਰ ਕਰੋ, ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ concentrate
(ਕੇਂਦਰਤ ਕਰਕੇ) ਜੋ ਆਪਾਂ ਬੇੜੀ ਬਹੁਤ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਹੈ
ਉਹਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ। ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ,
ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ, ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ, ਬਹੁਤ
ਹੀ ਗਹਿਰੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਜੇ ਇਹ ਮੈਂ
ਕਹਿ ਦੇਵਾਂ ਕਿ ਇਹ ਮੈਂ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਪੜ੍ਹਨਾ
ਗਲਤ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗੱਲ ਫੇਰ ਉਥੇ ਦੀ ਉਥੇ ਰਹਿ
ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ -

ਪ੍ਰਭ ਸਭ ਕਿਛੁ ਤੇਰਾ ਜੀ,
ਮੈਂ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ-ਮੈਂ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ।

ਲੇਕਿਨ ਭਾਵ ਅੰਦਰ ਅਜੇ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸ਼ਬਦ
ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਅਗਰ ਇਹ ਭਾਵ ਅੰਦਰ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਸ਼ਬਦ
ਤਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਇਹਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ,
ਏਸ ਦੇ ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ। ਜਿਸਨੇ
ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਲੀਨਤਾ ਦਾ
ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਇਹ। ਦੋ ਨਹੀਂ ਇਸ ਥਾਂ ਰਹਿੰਦੇ, ਅਸਲੀਅਤ ਆ
ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਂ, ਇੱਕ ਜਗਿਆਸਾ ਹੈ, ਸੁਰਤ ਹੈ lower level
ਦੀ, ਉਹ ਸੁਰਤ ਇੱਕ ਤਰਲਾ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਨਾ ਹੋਵਾਂ।

ਹੋਵੇ ਕੀ ਫੇਰ ਇੱਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੀ ਹੋਣ, ਜੋ ਸਤਿ ਹੈ ਸਤਿ
ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਮੈਂ ਨਾ ਹੋਵਾਂ। ਇਹ ਇੱਕ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ
ਦੀ ਸੁਰਤ ਦਾ ਤਰਲਾ ਹੈ ਜਿਹਨੂੰ ਭੁਲੇਖੇ ਨਾਲ ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋ
ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਹੈਗਾ ਕੁਛ ਏਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਗੁਰੂ
ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੇਰਾ ਇਹ ਨਿਹਚਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਵੀ
ਹੈਗਾ, ਤੂੰ ਵੀ ਹੈਗਾ; ਫੇਰ ਮੈਂ ਤੇ ਤੂੰ ਦਾ conflict (ਝਗੜਾ)
ਪੈ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਤੂੰ ਹੋ ਗਿਆ, ਇੱਕ ਮੈਂ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਤੂੰ
ਵੀ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਬੇਗਾਨਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਵੀ ਬੇਗਾਨਾ ਹਾਂ, ਇੱਥੇ
ਚੁੱਪ-ਚਾਂਦ ਹੈ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਬਾਤ ਕਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ
ਬੋਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉੱਥੇ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਅਨੁਭਵ ਤੇ
ਸਮਾਧੀ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਨਾ ਤੂੰ ਹੈਂ ਨਾ ਮੈਂ ਹਾਂ। ਇਹ
ਭਾਵ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਦ ਇੱਕੋ ਹੀ ਹੈ ਫੇਰ ਦੋ ਕੀਹਨੂੰ ਕਹੇ। ਜਦ
ਆਪੇ ਹੀ ਆਪ ਹੈ, ਰੱਬ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਮੁਸਾ ਨੇ ਕਿ ਹੋ
ਮਹਾਂਪ੍ਰਕਾਸ਼! ਤੇਰਾ ਨਾਉਂ ਕੀ ਹੈ? ਕੀ ਦੱਸਾਂ ਮੈਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾ
ਕੇ ਕਿ ਕੀਹਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ commandments
ਪਹਾੜ ਦੇ ਉੱਤੇ ਕਿਸਨੇ ਲਿਖੀਆਂ ਨੇ? ਕਹਿੰਦੇ, ਕਹਿ ਦੇਈਂ ਮੈਂ
ਲਿਖੀਆਂ ਨੇ, ਮੇਰਾ ਨਾਉਂ ਮੈਂ ਹੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ 'ਮੈਂ' ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ
ਨੇ, ਮੈਂ ਵੀ 'ਮੈਂ' ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਗੱਲ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਇਹਦੇ
ਉੱਤੇ। ਸਮਝਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਮਝ ਲਈ। ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਏਸ
ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ, ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਬਾਤ ਜੋ ਹੈ ਇਹ
ਆਦਮੀ ਦੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੀ ਬਾਤ ਹੈ, ਕਰੋੜਾਂ ਜਨਮ ਸਾਨੂੰ
ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੰਘਣ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਅਧਿਆਸ, ਮੈਂ, ਤੂੰ,
ਇਹ, ਉਹ, ਇੱਥੇ, ਉੱਥੇ, ਉੱਚਾ ਨੀਵਾਂ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ
ਅਧਿਆਸ ਪਰਪੱਕ ਹੋ ਗਏ ਨੇ, ਹਟਣ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਜਨਮ
ਦਰ ਜਨਮ ਲੰਘਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਅਧਿਆਸ ਕਮਜ਼ੋਰ
ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਜੋ ਗਿਆਨ ਵੀ
ਹੋ ਗਿਆ ਮੈਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੇ ਰੱਬ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ ਵੀ
ਵੱਜ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਝਲਕਾਰਾ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਹਟਦੀ ਇਹ,
problem ਹੈ ਇਹ ਬੜੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ
ਹਟਦੀ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ
ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮੈਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨੇ। ਜਿਹੜਾ
ਇਸ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਹਦੀ ਗਤੀ ਕਹੀ ਨਹੀਂ
ਜਾਂਦੀ-

ਮੰਨੇ ਕੀ ਗਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ ॥ ਜੇ ਕੋ ਕਹੈ ਪਿਛੈ ਪਛਤਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੩

ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ, ਉਸਦੀ ਕਦਰ, ਉਸਦੀ ਮਹਿਮਾ,
ਉਹਦੀ ਗਤੀ; ਜਿਹਨੇ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਆਪ
ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਸਲੀਅਤ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ।
ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨੂੰ ਅਕਥ ਕਹਾਣੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਅਕਥ ਕਹਾਣੀ,
ਜਿਹੜੀ ਕਹਾਣੀ ਕਈ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਕਹਿਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕੇਵਲ

ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੰਦਰ ਅਨੁਭਵ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਬੜੀ ਔਖੀ ਹੈ ਪਰ ਏਸਨੂੰ ਸਮਝ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਮਝਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਦੂਸਰਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਵਿੱਚ desolve ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨਾ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਨਾ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਐਸਾ ਫੈਸਲਾ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਕੁਛ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੁਛ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ। ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਕੁਛ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਹੋ ਕੇ -

ਨਹੀ ਜਾਨ ਜਾਈ ਕਛੂ ਰੂਪ ਰੇਖੀ॥

ਕਹਾ ਬਾਸ ਤਾਕੋ ਫਿਰੈ ਕਉਨ ਭੇਖੀ॥

ਕਹਾ ਨਾਮ ਤਾਕੋ ਕਹਾ ਕੈ ਕਹਾਵੈ॥

ਕਹਾ ਮੈ ਬਖਾਨੋ ਕਹੇ ਮੇ ਨ ਆਵੈ॥

ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ

ਬਹੁਤ ਉੱਚੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਫਿਲੋਸਫੀ ਦੀਆਂ, ਸੈਂਕੜੇ ਗੁੰਝ ਪੜ੍ਹ ਲਓ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਇੱਥੇ ਦਿਮਾਗ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਛੋਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਏਸ ਬੁਲੰਦੀ ਨੂੰ -

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਚਯਾਈਆਂ ਉਤੋਂ 'ਬੁੱਧੀ' ਖੰਡ ਸਾੜ ਢੱਠੀ,

ਮੱਲੋ ਮੱਲੀ ਓਥੇ ਦਿਲ ਮਾਰਦਾ ਉਡਾਰੀਆਂ।

ਪਯਾਲੇ ਅਣਡਿੱਠੇ ਨਾਲ, ਬੁੱਲ੍ਹ ਲਗ ਜਾਣ ਓਥੇ,

ਰਸ ਤੇ ਸਰੂਰ ਚੜ੍ਹੇ, ਝੁੰਮਾਂ ਆਉਣ ਪਯਾਰੀਆਂ।

'ਗਿਯਾਨੀ' ਸਾਨੂੰ ਹੋੜਦਾ ਤੇ 'ਵਹਿਮੀ ਢੋਲਾ' ਆਖਦਾ ਏ,

'ਮਾਰੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਾਈਆਂ ਬੁੱਧੀ ਪਾਰ ਤਾਰੀਆਂ।'

'ਬੈਠ ਵੇ ਗਿਆਨੀ! ਬੁੱਧੀ ਮੰਡਲੇ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚ,

'ਵਲਵਲੇ ਦੇ ਦੇਸ਼' ਸਾਡੀਆਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ ਯਾਰੀਆਂ।

ਬੜਾ ਸੋਹਣਾ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰਿਆ। ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਮੰਡਲ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਨਮਨ ਦੇ ਮੰਡਲ 'ਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਏ। ਕਹਿੰਦੇ, 'ਪਯਾਲੇ ਅਣਡਿੱਠੇ ਨਾਲ, ਬੁੱਲ੍ਹ ਲਗ ਜਾਣ ਓਥੇ, ਰਸ ਤੇ ਸਰੂਰ ਚੜ੍ਹੇ, ਝੁੰਮਾਂ ਆਉਣ ਪਯਾਰੀਆਂ।' ਬੁੱਲ੍ਹ ਲੱਗਣ ਦੀ ਦੇਰ ਹੈ ਕਿ ਐਸਾ ਪਿਆਲਾ ਹੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਕਿ ਝੁੰਮਾਂ ਆਉਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਅਕਲ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, 'ਗਿਯਾਨੀ' ਸਾਨੂੰ ਹੋੜਦਾ ਤੇ 'ਵਹਿਮੀ ਢੋਲਾ' ਆਖਦਾ ਏ, ਮਾਰੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਾਈਆਂ ਬੁੱਧੀ ਪਾਰ ਤਾਰੀਆਂ।' ਬੁੱਧੀ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਬਾਬਾ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਅਕਲ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖ, 'ਬੈਠ ਵੇ ਗਿਆਨੀ! ਬੁੱਧੀ ਮੰਡਲੇ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚ, ਵਲਵਲੇ ਦੇ ਦੇਸ਼' ਸਾਡੀਆਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ ਯਾਰੀਆਂ।' ਅਸੀਂ ਵਿਸਮਾਦ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਜਿੱਥੇ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਸਮਾਦ ਹੈ, ਅਨੰਦ ਹੈ, ਝੁੰਮਣੀਆਂ ਨੇ, ਝਰਨੂਟਾਂ ਨੇ, ਅਪਣਤ ਹੈ, ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਮਹਾਂਅਨੰਦ ਹੈ। ਸੋ ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ ਏਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਚਾਲੇ ਸਾਡੇ ਮੀਡੀਆ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ, ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਦਾ ਜਾਂ ਐਸੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ exist ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਹਦੀ ਹੋਂਦ ਨਾ ਕਦੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ, ਉਹਨੂੰ ਜਿੰਦਾ ਪੀਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਹੋਵੇ ਸਹੀ, ਗੁਰੂ ਐਸੀ ਹਸਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਦੇ ਅਲੋਪ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ਭੂਤ ਨਹੀਂ

ਜਾਂਦੇ, ਉਹ ਮਰੇ ਹੋਏ ਬੰਦੇ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮੈਂ ਫਲਾਣਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਫਲਾਣਾ ਹਾਂ, ਦਿਸਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਇਤਬਾਰ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਉਹਦੇ ਉੱਤੇ। ਗੱਲਾਂ ਦੱਸ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਉੱਥੇ ਸੀਗਾ, ਫਲਾਣੇ ਥਾਂ ਮੈਂ ਆਹ ਗੱਲ ਕਰੀ ਹੈ, ਆਹ ਗੱਲ ਦੇਖੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਓਹਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਉੱਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਉੱਤੇ ਸਾਡਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦਾ। ਗੁਰੂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਸਰੀਰ ਬਦਲ ਕੇ visible ਤੋਂ invisible ਹੋ ਗਿਆ ਲੇਕਿਨ ਉਹਦੀ ਹੋਂਦ ਤਾਂ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਸਭ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ ਨੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਵੀ ਤੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਵੀ, ਹਕੀਮਾਂ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਰਹਿਣਾ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਸਰੀਰ ਨੇ ਤਾਂ ਜਾਣਾ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਅਸਲੀ ਹੋਂਦ ਹੈ ਉਹ ਨਹੀਂ ਖਤਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਕੰਮ ਹੈ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਹਨੇਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਣਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਕੱਚਾ ਗੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅੰਨ੍ਹਾ ਗੁਰੂ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ invisible ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਦੇ ਵੀ ਉਸਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇ ਨਾਨਕ! ਮੈਂ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੇ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ। ਤੂੰ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈਂ, ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈਂ। ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਇੱਥੇ ਬੈਠ ਕੇ, ਬਹੁਤ ਉੱਚੇ ਸਰੀਰਾਂ 'ਚ ਬਿਰਾਜ ਕੇ ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈਂ। ਸੋ ਉਹਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਜਣਾਂ ਖਣਾਂ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਤੇ ਜੋ ਗੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਇਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਦੇ ਵੀ। ਉਹ ਆ ਗਿਆ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉੱਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਕਹਿੰਦੇ ਛਿਪ ਗਿਆ, ਛਿਪਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਰਕੇ ਕਿ ਸਾਡਾ ਛਿਪ ਗਿਆ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਦੁਪਹਿਰਾ ਹੈ ਏਸ ਵੇਲੇ ਜਾਂ ਸਾਡੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਆ ਕੇ। ਸੂਰਜ ਅਲੋਪ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਕੋਈ ਕਿਰਿਆ ਐਸੀ ਹੋ ਗਈ, ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿ ਧਰਤੀ ਘੁੰਮ ਕੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਚਲੀ ਗਈ, ਐਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਅਲੋਪ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਹੋਂਦ ਹੈ, ਉਹ ਕਦੇ ਅਣਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਪਿਆਰ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ visible ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਦੇ ਆਇਆ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਹਾਰ ਕੇ ਹੰਭ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਨੇ। ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਿਆ, ਲੱਭੇ ਤਾਂ, ਤਾਂ ਜੋ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੋਵੇ, ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਹੋਈਏ ਤੇ ਉਹ ਹੋਰ ਹੋਵੇ, ਫੇਰ ਲੱਭ ਜਾਵੇ। ਲੇਕਿਨ ਜੋ ਗੁਰੂ ਹੈ ਉਹ ਸਰੀਰਧਾਰੀ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹਨੇ ਐਸੇ ਕੌਤਕ ਵੀ ਕਰੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜਿਹਦਾ ਪਿਆਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਰਾਹੀਂ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ। ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਵੀ ਓਹੀ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਓਹੀ ਹੈ, ਜਿਹਨੂੰ ਮੈਂ ਟੋਲ੍ਹਦਾ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਮੈਂ ਹੀ ਹਾਂ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੋਈ, ਲਹਿਰ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਭਾਲ ਰਹੀ

ਹੈ। travel ਕਰਿਆ ਉਹਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲ, ਜਦੋਂ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਲਹਿਰ ਉਹਦੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਮਾਅ ਗਈ, ਹੁਣ ਲਹਿਰ ਕਿੱਥੋਂ ਟੋਲ੍ਹ ਲਏਗੀ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ। ਸਮੁੰਦਰ ਤਾਂ ਆਪ ਹੀ ਹੈ ਉਹ। ਸੋ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ, ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਜੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਨਿਰਵੈਰ ਨਿਰਾਲਾ ਜੀ,
ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖ ਅਗੰਮ ਹੈ।
ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖੁ ਅਗੰਮੁ ਹੈ ਨਿਰਵੈਰ ਨਿਰਾਲਾ।
ਜਾਣਹੁ ਧਰਤੀ ਧਰਮ ਕੀ ਸਚੀ ਧਰਮਸਾਲਾ।
ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੁ ਲੁਣੈ ਫਲ ਕਰਮ ਸਮਾਲਾ।
ਜਿਉ ਕਰਿ ਨਿਰਮਲੁ ਆਰਸੀ ਜਗੁ ਵੇਖਣਿ ਵਾਲਾ।
ਜੇਹਾ ਮੁਹੁ ਕਰਿ ਭਾਲੀਐ ਤੇਹੋ ਵੇਖਾਲਾ।
ਸੇਵਕ ਦਰਗਹ ਸੁਰਖਰੂ ਵੇਖੁ ਮੁਹ ਕਾਲਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੩੪/੧

ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ Qualities (ਖੂਬੀਆਂ) ਇਸ ਵਾਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਆਪ ਨੇ ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਖੂਬੀਆਂ ਦੱਸੀਆਂ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਨਿਰਵੈਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੈਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਗਲਤੀ ਹੈ ਸਾਡੀ ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿ ਦੇਈਏ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ, ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਵੈਰੀ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਵਿਵਾਦ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਪਰ ਇਤਿਹਾਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸ਼ਾਅਦੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਵੈਰੀ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਓਲਾਦ ਦੇ ਵੀ ਵੈਰੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸੀ। ਓਲਾਦ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। ਦੋਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ, ਤਾਰਾਆਜ਼ਮ ਦਾ ਤੇ ਬਹਾਦਰਸ਼ਾਹ ਦਾ ਝਗੜਾ ਪੈ ਗਿਆ ਤਖਤ ਪਿੱਛੇ। ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪਾਸ ਫਰਮਾਇਸ਼ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ, ਅਰਜ਼ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਗੁਰੂ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੱਚ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਦੇ ਉੱਤੇ ਲਾਈ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਆਪ ਨੇ ਸਤਿ ਦੀ ਰਾਖੀ ਵਾਸਤੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਐਸ ਵੇਲੇ ਤੁਹਾਡੀ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਅਪੀਲ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹੈ, ਬਹਾਦਰਸ਼ਾਹ ਭੇਜਦਾ ਹੈ ਅਰਜ਼ਦਾਸਤ ਲਿਖ ਕੇ; ਤੁਹਾਡੀ ਕਚਹਿਰੀ ਜਿਹੜੀ ਕੋਰਟ ਹੈ ਉਹ ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਕੋਰਟ ਹੈ, ਉਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ -

ਓਥੈ ਸਚੇ ਹੀ ਸਚਿ ਨਿਬੜੈ ਚੁਣਿ ਵਖਿ ਕਢੇ ਜਜਮਾਲਿਆ ॥

ਅੰਗ - ੪੬੩

ਸੱਚ ਵਾਲੇ ਏਸ ਕਚਹਿਰੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਫਤਹਿ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਜਿਹੜੇ ਝੂਠ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਗਿਆਤ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਵੱਡਾ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਹਾਂ, ਵਲੀ ਅਹਿੰਦ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਰਾਜ ਦੇ ਉੱਤੇ ਹੱਕ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰਾ ਜੋ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਹੈ ਉਹਨੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਫੜ ਕੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ ਓਸਨੇ ਤੇ ਮੇਰਾ ਐਸ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ ਤੇ ਮੈਂ ਸੱਚ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਕਰੋ, ਮੈਨੂੰ ਅਸੀਰਵਾਦ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਿਲਣੀ ਹੀ ਮਿਲਣੀ ਹੈ

ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਸੱਚ ਦੇ ਉੱਤੇ ਹਾਂ। ਲੇਕਿਨ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਜੋ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵੀ, ਮੈਦਾਨੇ-ਏ-ਜੰਗ 'ਚ ਆ ਕੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹ ਕੇ, ਸਤਿ ਤੇ ਅਸਤਿ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰੋ।

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਕੀ ਰੌਲਾ ਸੀ ਕਿਸੇ ਨਾਲ? ਜੇ ਰੌਲਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕੌਰਵਾਂ ਤੇ ਪਾਂਡਵਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਲੇਕਿਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕੀ ਕਿਹਾ, ਕਹਿੰਦੇ ਮੈਂ ਸਤਿ ਵਲ ਹੋਵਾਂਗਾ, ਅਸਤਿ ਵਲ ਨਹੀਂ। ਦੁਰਯੋਧਨ ਦਾ ਰਾਜ ਦੇ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਧੌਕੇ ਨਾਲ, ਛਲ ਨਾਲ, ਕਪਟ ਨਾਲ ਰਾਜ ਖੋਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਰਮਸ਼ਾਰ ਕਰਕੇ ਮਹਿਰੂਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਰਾਜ ਤੋਂ ਤੇ ਮੈਂ ਸਤਿ ਦਾ ਹਾਮੀ ਹਾਂ ਤੇ ਮੈਂ ਸਤਿ ਦੀ ਪਿੱਠ ਦੇ ਉੱਤੇ ਖੜ੍ਹਾਂਗਾ। ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਮਹਾਰਾਜ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੀ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਭਖੇ ਹੋਏ ਜੰਗ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਦੇ ਨੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਬਹਾਦਰਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਆਇਆ ਹੀ ਸਤਿ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹਾਂ, de-pressed (ਦਬੇ ਹੋਏ) ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਮੇਰਾ ਵੈਰ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗਲਤ ਸਮਝਦੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ। ਮੇਰਾ ਵੈਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੈਂ ਬੰਦੇ ਸੁਧਾਰਨੇ ਨੇ, ਜੇ ਕੋਈ ਅੰਗ ਐਨਾ ਗਲਤ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕੈਂਸਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਅੰਗ ਕੱਟਣਾ ਮੇਰਾ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਯੁੱਧ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਜੋ corrupt element ਹੈ ਜੋ ਨਹੀਂ ਸੁਧਰ ਸਕਦਾ ਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਹਥਿਆਰ ਲੈ-ਲੈ ਕੇ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਇੱਕ ਡਾਕਟਰ ਵਾਂਗੂੰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਵੈਰ ਮੇਰਾ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹਰ ਬਾਣ ਸਵਾ ਤੋਲਾ ਸੋਨਾ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਿੰਨੇ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਆਪੇ ਹੀ ਦੇਖ ਲਓ। ਉਹ ਕਿਉਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਉਹ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਮਾਰਿਆ ਜਾਏਗਾ, ਇਹਦੇ ਕਫਨ ਦਾ, ਇਹਦੇ ਦਫਨਾਉਣ ਦਾ ਇਹਦੇ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਤੇ ਆਏ ਹੋਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਦਾ ਖਰਚਾ ਸਾਰਾ ਮੇਰਾ ਬਾਣ ਝੱਲ ਲਏਗਾ। ਕੋਈ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਹੈ ਐਸਾ, ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਐਸੀ ਹਸਤੀ, ਸਾਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹ ਲਓ ਸੰਸਾਰ ਦਾ। ਮਾਰਿਆ ਵੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਗਲਤ ਬੰਦੇ ਨੂੰ, illuminate (ਉਜਾਗਰ ਕਰਨਾ) ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਬਦੀ, ਲੇਕਿਨ ਬਦੀ ਦੇ ਜਿਹੜੇ dependent (ਨਿਰਭਰ) ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਮਦਦ ਵੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਹਨੂੰ ਬਾਣ ਮਾਰਦੇ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਵੈਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਹਮਦਰਦੀ ਸੀ, ਜੇ ਗਰੀਬ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਲਏਂਗਾ ਜਾਂ ਦਫਨਾਉਣ ਦਾ ਖਰਚਾ, ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਜਾਂ ਭੋਗ ਦਾ ਖਰਚਾ। ਸਾਰਾ ਇੱਕ ਤੀਰ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਬਾਤਾਂ ਜੋ ਹਨ ਇਹ ਕਦੇ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਗਈਆਂ, ਐਵੇਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਤਲਵਾਰ ਘੁੰਮਾਉਂਦੇ ਦਿਖਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਨਰਮ ਦਿਲ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ, ਕਿੰਨਾ ਪਿਆਰ ਸੀ, ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਡਾਕਟਰ ਵਾਂਗੂੰ ਅੰਗ ਕੱਟਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਲੱਤ ਟੁੱਟ ਗਈ, ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਹੋ ਗਈ, ਨਹੀਂ ਠੀਕ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਪੀਕ ਪੈ ਜਾਏਗੀ; ਗਲ ਜਾਏਗੀ ਫੇਰ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਕੀ ਚਾਰਾ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਲੱਤ ਕੱਟਣੀ ਹੀ ਪੈਣੀ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਾਸਤੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਛ ਐਸੇ ਬੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ ਜ਼ਹਿਰ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਨਫਰਤ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਉਹ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਅੰਗ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸ਼ਸਤਰ ਦੀ ਬਿਉਰੀ ਆਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮਾਰੀ ਚੱਲੇ, ਮਾਰੀ ਚੱਲੇ ਜਿਹੜਾ ਮੂਹਰੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਦਿਓ ਉਹਨੂੰ। ਜਿਹੜਾ ਲਾ-ਇਲਾਜ ਅੰਗ ਹੋ ਗਿਆ, ਕੈਂਸਰ ਵਾਂਗੂੰ, ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਅੰਗ ਛੱਡ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ, ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ 'ਚ ਫੈਲ ਜਾਏਗਾ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹਨੂੰ ਕਹੋ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਦਬੇ ਹੋਏ, ਕੁਚਲੇ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਰਗ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਓ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਓ। ਰਾਜ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੀ ਦੇਵਾਂਗੇ ਪਰ ਇਸ ਲਈ ਬਚਨਬੱਧ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਰਾਜ ਸੁਨਹਕੁਲ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਉਸ ਤੇ ਪੂਰਾ ਉਤਰਾਂਗਾ ਜਿਵੇਂ 'ਰਾਜੇ ਚੁਲੀ ਨਿਆਵ ਕੀ'। ਮੈਂ ਨਿਆਂ ਕਰਾਂਗਾ, ਇਨਸਾਫ ਕਰਾਂਗਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਜਨਤਾ ਸਮਝ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਅੱਖ ਨਾਲ ਦੇਖਾਂਗਾ, ਦੋ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸਲਾਮ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਅੱਖ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਅੱਖ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਉਸ ਮੈਦਾਨ-ਏ-ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਜਦੋਂ ਪੂਰਾ ਯੁੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਭਾਜੜ ਪੈਣ ਵਾਲੀ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਹੁਣ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸ਼ਰਨ ਆ ਜਾਵੇ -

ਜੋ ਸਰਣ ਆਵੈ ਤਿਸੁ ਕੰਠਿ ਲਾਵੈ

ਇਹੁ ਬਿਰਦੁ ਸੁਆਮੀ ਸੰਦਾ ॥

ਅੰਗ - ੫੪੪

ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸ਼ਰਨ ਆ ਗਿਆ, ਇਹ ਬਿਰਦ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਫੇਰ ਕੰਠ ਲਾ ਲੈਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਗਿਰਨ ਦੇਣਾ। ਉਹ ਸਥਿਤੀ ਆ ਗਈ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਉਹਦੀ ਸਾਰੀ ਹਉਮੈ ਜਿਹੜੀ ਸੀ ਉਹ ਚਕਨਾਚੂਰ ਹੋ ਗਈ ਅਭਿਮਾਨ ਚਕਨਾਚੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਉਹਦਾ। ਬਈ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਬਚ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਪੁਆਇੰਟ ਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਆ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂ ਮਾਰਿਆ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਫੜ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਤਾਰੇ ਨੇ ਇਹਦੀਆਂ ਤਾਂ ਫੌਜਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਮੇਰੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਹਿਲਾ ਰਹੀਆਂ ਨੇ। ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਹੁਣ ਉਹ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਜੇ ਇੱਕ ਮਿੰਟ ਵੀ ਜਾਇਆ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਹਾਰ ਯਕੀਨੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪਣਾ ਬਾਣ ਕਮਾਨ 'ਤੇ ਚਾੜ੍ਹਦੇ ਨੇ ਤੇ ਜੋ ਕਿ ਹਾਥੀ ਦੇ ਮੱਥੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਤਾਰਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਥੱਲੇ ਮਾਰਿਆ। ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਤਖਤ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ। ਜੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦਾ ਵੈਰ ਹੁੰਦਾ, ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਸਮਝੋ ਇਹਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਜਫਰਨਾਮਾ ਲਿਖਿਆ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਤੋਂ, ਉਹ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਗਏ ਤੇ ਜਵਾਬ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਏ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਉਹਦੇ ਵਿੱਚ ਬੜਾ ਅਫਸੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ! ਤੂੰ ਕੁਰਾਨ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ਲੇਕਿਨ ਨਾਸਤਕ ਹੈਂ ਤੇਰੇ ਵਰਗਾ ਦੁਸ਼ਟ ਕੋਈ

ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਪਰੋਂ ਤੂੰ ਢੋਂਗ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਧਰਮ ਦਾ ਤੇ ਕੁਰਾਨ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਤੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਤੂੰ ਸਹੁੰ ਖਾਧੀ ਜਾਮਨ ਦਿੱਤਾ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਨੂੰ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਤੇਰੀ ਬਦਨੀਤੀ ਦਾ। ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਤੇਰੇ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਦਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪਰ ਮੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਇੱਕ ਧਾਰਮਕ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਸਵਾਲ ਆ ਗਿਆ। ਜਿਸਨੂੰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅੱਲਾਹ ਵੱਲੋਂ ਆਈ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਇਹ ਧਰਮ ਬਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਏਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਜੋ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ ਉਹ ਬਹਾਲ ਰੱਖਾਂ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਲ੍ਹਾ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ, ਬਾਵਜੂਦ ਏਸ ਦੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰਾ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਨਾਸਤਕ ਹੈ ਤੇ ਧਰਮੀ ਝੂਠਾ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈਂ। ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰਿਆ।

ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਤਾਂ ਹੋ ਗਈ ਭੁੱਲ, ਮੈਂ ਆ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਰਹੱਟਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ, ਮੈਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ।

ਦੂਸਰੀ ਚਿੱਠੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦੀਨਾਂ-ਕਾਂਗੜ ਤੋਂ ਲਿਖੀ, ਉਹਦੇ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਆਰਡਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ। ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਅਸਾਡੇ ਤੋਂ ਭੁੱਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਸੀ, ਉਹਦੇ 'ਚ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਆ ਜਾ, ਫੌਜ ਸਮੇਤ ਆ, ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਣ ਦਾ, ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਜੋ ਬਰਾੜਾਂ ਦੀ ਕੌਮ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਮੈਂ ਬੈਠਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਨੇ, ਤੂੰ ਆ ਜਾ, ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਏਗੀ, ਤੂੰ ਪੰਜ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਈਂ ਤੇ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਆ ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲਾਂਗਾ। ਫੇਰ ਆਪਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਾਂਗੇ। ਉਹਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਨੱਬੇ ਸਾਲ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਬੀਮਾਰੀ ਬਹੁਤ ਹੈ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਤੁਸੀਂ ਆ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ, ਦੱਖਣ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ ਤਾਂ ਨਾਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇੱਕ ਜੋਤਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਤੇ ਉਸ ਜੋਤਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਖ ਤਾਂ ਫਲਾਂ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹਨੇ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਲਿਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੁਸੀਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ, ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ, ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਫੌਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਦੇ-ਚਾਰ ਦਿਨ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਮਰ ਜਾਏਗਾ। ਇਹ ਜੋ ਤੁਹਾਡਾ ਮਿਸ਼ਨ ਹੈ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜਾਣਦੇ ਸੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਆਪ ਆਮ ਬੰਦਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਸੀ, ਸਭ ਕੁਛ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਾ ਅੱਜ ਦਾ 15 ਲੱਖ,

ਉਸ ਜੋਤਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੇਰਾ ਹਿਸਾਬ ਬੜਾ ਸਹੀ ਹੈ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਜਿਹੜਾ ਹੈ -

ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖ ਅਗੰਮੁ ਹੈ ਨਿਰਵੈਰੁ ਨਿਰਾਲਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੩੪/੧

ਉਹ ਨਿਰਵੈਰ ਹੈ ਤੇ ਉਹਦੇ ਸਾਰੇ ਕੌਤਕ ਨਿਰਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਖਿਦਰਾਣੇ ਦੀ ਢਾਬ 'ਤੇ ਯੁੱਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਆਪ ਨੇ ਨਵੀਂ ਫੌਜ ਭਰਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਥੋਂ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਬਚੇ ਸੀ, ਚੌਥੇ ਆਪ ਸੀਗੇ, ਉਥੇ ਫੌਜ ਦੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਰਾਠ ਕਹਾਉਂਦੇ ਸੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ, ਬਹਾਦਰ ਕਹਾਉਂਦੇ ਸੀ, ਉਹ ਬਰਾੜ ਸੀਗੇ ਸਿੱਧੂਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ, ਦੱਸ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਨੇ। ਭੱਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿੱਧੂ ਨੇ, ਸਿੱਧੂਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰਾੜ ਨੇ। ਉਹ ਬਰਾੜਾਂ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਜੁਆਨ ਬੱਚੇ ਸੀ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਏ। ਸੁਣਦੇ ਸੀ ਸਤਿਸੰਗ, ਸੰਗਤਾਂ ਦਸਦੀਆਂ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਵੱਡੀਆਂ ਭਾਰੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਰਬੰਸ ਲੁਟਾ ਦਿੱਤਾ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਖੀ ਵਾਸਤੇ ਤੇ ਜੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਤੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜੁਆਨੀਆਂ ਅਰਪਣ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਸਮਾਂ ਲੰਘਦਾ ਗਿਆ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਇੱਕ-ਇੱਕ, ਦੇ-ਦੇ ਮੰਜ਼ਲ ਜਿੰਨਾਂ ਚਲਦੇ ਗਏ ਤੇ ਅੱਜ ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਦੀ ਜੂਹ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ, ਜੋ ਡੱਲੇ ਦਾ ਰਾਜ ਕਹਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਸਰਦਾਰੀ ਸੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਦੱਸ ਵੀਹ ਮੀਲ ਦੇ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਤੇ ਬਰਾੜਾਂ ਨੇ ਮਤਾ ਪਕਾਇਆ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਬਰਾੜ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਕੌਮ ਬਦਨਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਬਰਾੜ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਚੱਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਮਾੜੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਉਹ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਸਲਾਹ ਕਰੀ ਕਿ ਹੁਣ ਡੱਲੇ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡੀ ਤਨਖਾਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਕੀ ਪਤਾ ਸਾਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਹੀ ਨਾ ਦੇਣ। ਕੁਝ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਉੱਠ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਘੋੜਾ ਘੇਰ ਲਿਆ ਤੇ ਵਾਂਗਾਂ ਫੜ ਲਈਆਂ, ਇੱਕ ਨੇ ਏਧਰੋਂ ਤੇ ਇੱਕ ਨੇ ਓਧਰੋਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ ਇੱਕ ਟਿੱਬੇ ਦੇ ਉੱਤੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਕੀ ਗੱਲ ਤੁਸੀਂ ਵਾਂਗਾਂ ਫੜ ਲਈਆਂ, ਕਹਿੰਦੇ ਮਹਾਰਾਜ! ਸਾਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ, ਤਨਖਾਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਅਸੀਂ ਬਾਲ-ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਛ ਭੇਜ ਨਹੀਂ ਸਕੇ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਫਸਲਾਂ ਬੀਜ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਵੱਢਣ ਵੇਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਥੇ ਮੀਂਹ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਮੀਂਹ ਨਾਲ ਸਾਡੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਗੁਡਾਈ ਵਗੈਰਾ ਦੀ ਇੱਥੇ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਡਾਰ ਦਾ ਰੇਤਾ ਉਡ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹਦੇ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਨਦੀਣ ਕੋਈ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, "ਮੀਂਹ ਤਾਂ ਪੁਆ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ?"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਉਹ ਤਾਂ ਫਸਲਾਂ ਹੁਣ ਆਉਣਗੀਆਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਪੈਸਾ ਤਾਂ ਹੁਣ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਜੇਰਾ ਕਰੋ। ਉਹ ਪਾਲਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖੋ -

ਸਭਨਾ ਜੀਆ ਕਾ ਇਕੁ ਦਾਤਾ ਸੋ ਮੈ ਵਿਸਰਿ ਨ ਜਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੨

ਉਹ ਦਾਤਾ ਦੇਵੇਗਾ ਤੁਹਾਨੂੰ।

ਕਹਿੰਦੇ, "ਨਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜ! ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਪੈਸਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, "ਦੇਖੋ! ਹਾਲੇ ਅਸੀਂ ਕਿਤੇ ਬੈਠੇ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਬੈਠਾਂਗੇ ਉਥੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੈਸਾ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ।"

ਅੱਧੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਜੇ ਮੀਂਹ ਤਾਂ ਪੁਆ ਦਿਓ, ਜੇ ਮੀਂਹ ਨਾ ਪੁਆਇਆ ਤੁਸੀਂ, ਵਿੱਚੋਂ ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਅੱਧੀ ਖਾ ਗਏ। ਕਹਿੰਦੇ ਮੀਂਹ ਪੁਆ ਦਿਓ।

ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇੱਕ ਬਾਣ ਮਾਰਿਆ, ਬਹੁਤ ਬਾਰਿਸ਼ ਹੋ ਗਈ, ਟਿੱਬਿਆਂ 'ਚ ਪਾਣੀ ਚੱਲਣ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਗੜ੍ਹੇ ਪੈ ਗਏ, ਪਿਆਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਉੱਤੇ ਕੰਬਲ ਤਾਣ ਦਿੱਤਾ, ਉਥੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹੇ ਮਹਾਰਾਜ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿੰਨੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰੀ ਹੈ, ਸਾਰਾ ਕੁਛ ਵਾਰ ਆਏ, ਬਾਲ-ਬੱਚੇ ਵੀ ਵਾਰ ਆਏ, ਮਾਤਾ ਵੀ, ਪਿਤਾ ਵੀ, ਕਾਹਦੇ ਵਾਸਤੇ, ਆਹ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਝ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਈ ਹੈ। ਐਸੇ ਬੰਦੇ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਆਮ ਹੀ ਨੇ।

ਚਾਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬੰਦੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ ਇੱਕ ਤਾਂ metal type ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ, metal ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬਹੁਤ ਸੰਘਣੇ, ਥੋੜ੍ਹੇ ਫਾਸਲੇ 'ਤੇ ਘੁੰਮਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾ ਇਸਤ੍ਰੀ। ਇਥੇ ਵੀ ਬੰਦੇ ਨੇ ਐਸੇ। ਬੀਬੀਆਂ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ਜੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਟਦਾ ਨਹੀਂ, ਘਰ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਲ-ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਘਰ ਦੀ ਸੁੱਖ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਘਰ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਕੋਈ ਸੋਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਬੰਦਾ। ਉਹ ਬੰਦੇ ਕੈਸੇ ਨੇ, metal type ਨੇ। ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ ਜੀਉਂਦੇ ਨੇ -

ਕੋਈ ਮਰੇ ਕੋਈ ਜੀਵੇ, ਸੁਥਰਾ ਘੋਲ ਪਤਾਸੇ ਪੀਵੇ।

ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ, ਚਾਹੇ ਕੁਛ ਹੋ ਜਾਵੇ। drug ਖਾਣ ਵਾਲੇ, ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲੇ; ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ ਜੀਉਂਦੇ ਨੇ। ਉਹ metal type ਬੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਦੂਸਰੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ vegetable type. vegetable ਜਿਹੜੀ ਵੇਲ ਹੈ ਉਹ ਨੇੜੇ-ਨੇੜੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਸਤੇ ਜੀਉਂਦੇ ਨੇ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵਾਸਤੇ। ਜਿਵੇਂ ਵੇਲ ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ ਨੇੜੇ ਹੋਇਆਂ ਕੋਲ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਹਿਤ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੌਗਿਰਦਾ

ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਹੋਏਗਾ, ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ।

ਤੀਸਰੇ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ animal type ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਭੇਡਾਂ, ਭੇਡਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਬਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਬੱਕਰੀਆਂ, ਬੱਕਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਬਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਮੱਝਾਂ ਮੱਝਾਂ ਵਿੱਚ ਤੇ, ਗਾਈਆਂ ਗਾਈਆਂ 'ਚ। ਉਹ ਬੰਦੇ ਆਪਣੇ community (ਭਾਈਚਾਰੇ) ਵਾਸਤੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸਤੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਚੌਥੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ moon type ਬੰਦੇ, ਜਿਵੇਂ ਚੰਦਰਮਾ ਧਰਤੀ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਗੇੜਾ ਕੱਟ ਕੇ, ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਉਹ universal man ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੀ, lower level ਦੀ, ਲੇਕਿਨ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਜਿਹੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿਤ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਪੜ੍ਹੇਸੀ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਕੋਈ ਜੰਮੇ ਕੋਈ ਮਰੇ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਲੇਕਿਨ ਜਿਹੜਾ universal man ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਉਹਦੇ ਮਨ 'ਚ ਫਿਕਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸੱਚੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ-

ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਕਾ ਭਲਾ।

ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਭਲਾ। ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਵੀ ਭਲਾ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਇਹ universal thinking ਹੈ, ਸਾਡੇ ਸੋਝੀ 'ਚ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ritual ਬਣਾ ਲਿਆ। ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਲੱਗ ਗਏ ਤੇ ਇਹਦੀ ਡੂੰਘਿਆਈ 'ਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ universal man ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਸੀ intellectual level ਦੇ ਉਤੇ ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਉਣ ਵਾਲੇ ਸੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀਗਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਰਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤਨਖਾਹ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੜਨਾ ਹੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਸੀ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਕਹੀਏ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ betray (ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ) ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਇਹਦੇ ਉਤੇ ਜੇ ਅਸੀਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ ਕਿ ਤਨਖਾਹ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੈਣੀ ਹੀ ਲੈਣੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬੱਝਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਖੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰੀ, ਐਵੇਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਸੀਗੇ, ਇੱਥੇ ਵੀ ਬਥੇਰੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ ਨੇ, ਲੇਕਿਨ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਬਣੇ ਨਹੀਂ, ਨਾਮ ਲਿਆ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਤੋਂ। ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਨੇ - ਇੱਕ ਤਾਂ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਮੱਥੇ ਟੇਕੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਇੱਕ ਉਹ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ, ਪੂਰੀ ਵਿਧੀ ਨਾਲ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਿਆ, ਨਾ ਉਹ ਨਾਮ ਧਰੀਕ ਸਿੱਖ ਹੋਏ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਜਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨੌਆਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਵੇਲੇ ਚਰਨ ਦਾ ਅੰਗੂਠਾ ਪਾਣੀ 'ਚ ਪਾ ਕੇ, ਉਹਨੂੰ ਚਰਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਉਹ ਚਰਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਮ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਫੇਰ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਲਿਸਟ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਬੰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਕ ਸੀ, ਚੰਗਾ ਮੰਨਦੇ ਸੀ, ਸੇਵਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਸੀ ਸਭ ਕੁਛ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਲੇਕਿਨ ਗੁਰੂ

ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਜੁੜਿਆ।

ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਗੱਲ ਕਹੀਏ ਕਿ ਉਹ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਗਏ, ਮਨਮੁਖ ਹੋ ਗਏ, ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਗਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹਨੇ ਸਿੱਖੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਧਾਰੀ ਉਹ ਬੇਮੁਖ ਕਾਹਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਮਨਮੁੱਖ ਕਾਹਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ human being ਸੀ lower level ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੱਤ ਵਿੱਚ ਇਹੀ ਆਇਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਘੋੜਾ ਫੜ ਲਓ, ਜੇ ਇਹ ਡੱਲ੍ਹੇ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ 'ਚ ਚਲੇ ਗਏ ਤਾਂ ਤਨਖਾਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ।

ਐਨੇ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਆ ਗਈ, ਸੰਗਤ ਦੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਇਆ, ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਦਸਵੰਧ ਦੀਆਂ ਮੈਂ ਖੁਰਜੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਲਿਆਇਆ ਹਾਂ, ਮੋਹਰਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ ਤੇ ਟੋਲ੍ਹਦਾ-ਟੋਲ੍ਹਦਾ ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਆ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕੀਹਦੀ ਮਾਇਆ ਹੈ? ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਕੁਬੇਰ ਦੀ। ਗੁਪਤ ਗੱਲ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸਵਰਗਾਂ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਜੇ ਕੁਬੇਰ ਹੈ ਉਹ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਮੇ 'ਚ ਆ ਕੇ, ਮਾਇਆ ਲਿਆ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਭੇਟਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਉਹਨੇ।

ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਦੇਵਤੇ ਵੀ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਸਾਰੇ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਇੱਥੇ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਦਰਗਾਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਇੱਥੇ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸੰਤ ਦਰਗਾਹਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰਸੂਖ ਰੱਖਦਾ ਹੈ -

ਜਾ ਕਾ ਕਹਿਆ ਦਰਗਹ ਚਲੈ ॥

ਸੋ ਕਿਸ ਕਉ ਨਦਰਿ ਲੈ ਆਵੈ ਤਲੈ ॥

ਅੰਗ - ੧੮੬

ਉਹਦਾ ਕਹਿਣਾ ਮੰਨਦੇ ਨੇ ਸਾਰੇ। ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਬਹਿ ਜਾਓ ਭਾਈ। ਘੋੜੇ ਤੋਂ ਉਤਰ ਆਏ, ਕੋਈ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੁਬਿਧਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਅਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਕਾਰਜ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਛੋਟਾ ਕਾਰਜ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ universal ਨਹੀਂ ਹੈ ਨਿੱਜ ਦੀ ਸੋਚ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਢਾਲੇ ਭਰ-ਭਰ ਕੇ ਦੇਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਗਏ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਇਆ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹੈਗੇ ਪਰ ਮਾਇਆ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਜਿੰਨਾਂ ਕੁ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਹੁਣ ਆਪਾਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ, ਆਹੀ ਹਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਹੈਗੇ ਲੇਕਿਨ ਮਾਇਆ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਦਿੰਦੇ ਗਏ, ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦੇ ਗਏ, ਨੌਂ ਸੌ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਤੇ ਪੰਜ ਸੌ ਸਵਾਰ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਦੋ ਚੁੱਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆ ਗਈ ਜਿਸਦਾ ਨਾਉਂ ਦਾਨਾ ਸੀ। ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਿਆ ਅਜੇ। ਭਾਈ ਦਾਨਾ ਸੀ, ਬਰਾੜਾਂ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਸੀ, ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੇ ਮਿੱਥਿਆ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਾਡਾ ਵੱਡਾ ਚੌਧਰੀ ਇਹੀ ਹੈ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਾਨ ਸਿੰਘਾਂ! ਤਮਾਕੂ ਬੜੀ ਬੁਰੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਤੂੰ

ਹੁੱਕਾ ਨਾ ਪੀਆ ਕਰ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰਾ ਢਿੱਡ ਆਫਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਹ ਇਹਦੀ ਜਾਮਨੀ ਸਾਡੀ, ਇਹ ਤੈਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਮਾਕੂ, ਛੁਡਾ ਦਿੱਤਾ ਤਮਾਕੂ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, "ਦਾਨ ਸਿੰਘ! ਤੂੰ ਕੇਸ ਰੱਖਿਆ ਕਰ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਦਾੜ੍ਹੀ ਦੇਖੋ ਮੇਰੀ ਕਿੱਡੀ-ਕਿੱਡੀ ਹੈ, ਧੁੰਨੀ ਤੱਕ ਹੈ।"

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, "ਕੇਸ ਸਾਡੀ ਮੋਹਰ ਹੈ ਤੂੰ ਕੇਸ ਰੱਖਿਆ ਕਰ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਕੇਸਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਏਗਾ?"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਜਦ ਡੁੱਬਣ ਲੱਗੇਗਾ ਅਸੀਂ ਫੜ ਲਵਾਂਗੇ।"

ਉਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜੀ ਉਹ ਗੱਲ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਉਹ ਸਮਝਾ ਦਿੱਤੀ।

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮੇਰੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਹੀ ਕਾਫੀ ਵੱਡੀ ਹੈ।"

ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਫੜੀ, ਝਟਕਾ ਮਾਰਿਆ, ਮੱਥਾ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਜਾ ਲੱਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹ ਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਰੱਖ। ਕੇਸ ਜਦੋਂ ਖਿੱਚੇਗਾ ਅਗਲਾ ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਖਿੱਚੇਗਾ।

ਉਹਨੇ ਕੋਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਫਿਲਾਸਫੀ ਕੀ ਹੈ ਕੇਸਾਂ ਦੀ, ਉਹ ਸਿੱਧੀ ਗੱਲ ਜਿਹੜੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਸਮਝ ਗਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ ਠੀਕ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ। ਉਹਦੀ ਵਾਰੀ ਆ ਗਈ।

ਕਹਿੰਦੇ, "ਦਾਨ ਸਿੰਘ! ਕਿੰਨੇ ਬੰਦੇ ਓਂ?"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵੀਹ ਬੰਦੇ ਨੇ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਤੂੰ ਦੱਸ ਲੈ, ਸਰਦਾਰ ਹੈਂ ਤੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ, ਤੈਨੂੰ ਦੇਣੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਚਾਰ ਪੰਜ ਗੁਣਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਮਾਇਆ ਹੈ, ਤੈਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਇਆ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ?"

ਗਲ 'ਚ ਪੱਲਾ ਪਾ ਲਿਆ, ਬੈਰਾਗ 'ਚ ਆ ਗਿਆ। ਨੇਤਰਾਂ 'ਚ ਜਲ ਜਾਣ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੂਰਖਾਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਦਿਓ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਨੇ, ਹੋਰ ਗੱਲ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਛੋਟੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਦਿਓ ਤੇ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਓ। ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਮੇਰੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੇਨਤੀ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਮੈਨੂੰ ਮਾਇਆ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾ ਕੋਈ,
ਸਿੱਖੀ ਵਾਲੀ ਦਾਤ ਦੇ ਦਿਓ।

ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮਾਇਆ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਛੱਡਣਾ ਹੈ ਮਾਇਆ ਦਾ ਇੱਕ ਪੈਸਾ ਵੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ -

ਦਮੜਾ ਤਿਸੀਕਾ ਜੋ ਖਰਚੈ ਅਰ ਖਾਇ॥

ਦੇਵੈ ਦਿਲਾਵੈ ਰਜਾਵੈ ਖੁਦਾਇ॥

ਹੋਤਾ ਨ ਰਾਖੈ ਅਕੇਲਾ ਨ ਖਾਇ॥

ਤਹਕੀਕ ਦਿਲਦਾਨੀ ਵਹੀ ਭਿਸ਼ਤ ਜਾਇ॥ ਨਸੀਹਤਨਾਮਾ

ਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਪਿਆਰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ -

ਓਹਾ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਰੀ ॥ ਕਨਿਕ ਮਾਣਿਕ ਗਜ ਮੋਤੀਅਨ

ਲਾਲਨ ਨਹ ਨਾਹ ਨਹੀ ॥ ਅੰਗ - ੪੦੬

ਕਨਕ (ਸੋਨਾ), ਮਾਣਕ (ਮੋਤੀ), ਜਵਾਹਰ (ਗਲ 'ਚ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਾਲਾ) ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ।

ਰਾਜ ਨ ਭਾਗ ਨ ਹੁਕਮ ਨ ਸਾਦਨ ॥ ਕਿਛੁ ਕਿਛੁ ਨ ਚਾਹੀ ॥

ਅੰਗ - ੪੦੬

ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਕੋਠੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਕੀ ਹੈ -

ਚਰਨਨ ਸਰਨਨ ਸੰਤਨ ਬੰਦਨ ॥ ਸੁਖੇ ਸੁਖ ਪਾਹੀ ॥

ਨਾਨਕ ਤਪਤਿ ਹਰੀ ॥ ਮਿਲੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਰੀ ॥ ਅੰਗ - ੪੦੬

ਮੈਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਬੰਦਨ ਕਰਦਾ ਰਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਐਨੀ ਨਿਮਰਤਾ ਰਹੇ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਮੱਥਾ ਲਾਉਂਦਾ ਰਹਾਂ ਤੇ ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ ਕੀ? ਮਹਾਨ ਅਨੰਦ ਤੇ ਸੁੱਖ। ਮੈਨੂੰ ਤੇਰਾ ਪਿਆਰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਪਿਆਰ ਦੀ ਦਾਤ ਮੰਗੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਦਰਵ ਗਏ, ਨੇਤਰਾਂ 'ਚ ਜਲ ਆ ਗਿਆ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਪਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਨਗੀਨਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਹੀਰਾ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਿਆਰਿਆ -

ਜਿਮ ਸਭਿ ਮਾਝੇ ਕੀ ਵਡਿਆਈ।

ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਾਖਿ ਦਿਖਾਈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੬੦੬੩

ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਵਾਰ ਕੇ ਮਾਝੇ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਰੱਖ ਕੇ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤੀ।

ਦੇਸ਼ ਮਾਲਵੇ ਕੀ ਅਬਿ ਰਾਖੀ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੬੦੬੩

ਤੂੰ ਇਕੱਲੇ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ, ਤੇਰੇ ਬਦੌਲਤ ਸਾਰੇ ਮਾਲਵੇ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖੀ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤੀ।

ਦੇਸ਼ ਮਾਲਵੇ ਕੀ ਅਬਿ ਰਾਖੀ।

ਉਪਜਹਿ ਸਿੱਖੀ ਕੇ ਅਭਿਲਾਖੀ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੬੦੬੩

ਇੱਥੇ ਸਿੱਖੀ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ, ਸਦੀਆਂ ਦਰ ਸਦੀਆਂ। ਐਸਾ ਤੂੰ ਪਿਆਰ ਦਾ ਬੀਜ ਬੀਜ ਦਿੱਤਾ ਇਹ ਧਰਤੀ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਮੰਗਦੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਮਾਝੇ ਦੀ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰੱਖ ਲਈ, ਤੂੰ ਇੱਥੇ ਦੀ ਰੱਖ ਲਈ। ਪਿਆਰਿਆ! ਜੇ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਸਮਝ ਲੈ ਤੂੰ-

ਧਾਰਨਾ - ਹੋ ਜਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਜੀ,
ਖੰਡੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ।

ਹਰਿ ਸਚੇ ਤਖਤ ਰਚਾਇਆ ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਮੇਲਾ।
ਨਾਨਕ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰੰਕਾਰ ਵਿਚਿ ਸਿਧਾਂ ਖੇਲਾ।
ਗੁਰ ਸਿਮਰਿ ਮਨਾਈ ਕਾਲਕਾ ਖੰਡੇ ਕੀ ਵੇਲਾ।
ਪੀਵਹੁ ਪਾਹੁਲ ਖੰਡੇਧਾਰ ਹੁਇ ਜਨਮ ਸੁਹੇਲਾ।
ਗੁਰ ਸੰਗਤਿ ਕੀਨੀ ਖਾਲਸਾ ਮਨਮੁਖੀ ਦੁਹੇਲਾ।
ਵਾਹ ਵਾਹ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਪੇ ਗੁਰੁ ਚੇਲਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੪੧/੧

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਫੇਰ ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ weld ਹੋ ਜਾ, ਨਾਮ
ਲੈ ਸਾਡੇ ਤੋਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਵੀਹ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀ ਤੇ
ਇਸਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਇਹਦਾ ਨਾਮ
ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿਆਰ ਦੀ ਦਾਤ ਤੂੰ ਮੰਗੀ ਹੈ,
ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਮਾਮੂਲੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਆਸ਼ਕਾਰਾ ਨਵ ਨੀਸ਼ਾਨੀ ਐ ਪਿਸਰ,
ਆਹ ਸਰਦੇ, ਰੰਗ ਜ਼ਰਦੇ ਚਸਮਤਰ।
ਕਮਗੁਫਤਨੋ, ਕਮ ਖੁਰਦਨੋ,
ਖੁਆਬਸ਼ ਹਰਾਮ, ਇੰਤਜ਼ਾਰੀ, ਬੇਕਰਾਰੀ, ਦਸਤਸਰ।

ਜਿਹੜੇ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ, ਇਸ਼ਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ,
ਨੌਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਆਹਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ
ਪਾਣੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰੰਗ ਪੀਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਖਾਣ ਲੱਗ
ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਬੋਲਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਨੀਂਦ ਆਉਂਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਹਰ ਵਕਤ ਇੰਤਜ਼ਾਰ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਕਿ
ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਨਾ
ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਗੱਲਾਂ ਵਾਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਬਹੁਤੀ,
ਚਾਕਰ ਕੋਈ-ਕੋਈ ਹੈ।

ਦਾਨ ਸਿੰਘਾਂ! ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਪਿਆਰਾ-ਪਿਆਰਾ, ਮੈਂ ਗੁਰੂ
ਦਾ ਪਿਆਰਾ, ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪਿਆਰਾ, ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਕਹਿ ਰਹੀ
ਹੈ। ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਿਆਰ ਕੋਈ ਮਾਮੂਲੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ
ਹੈ। ਉਹਦੀ ਕੀਮਤ ਬੜੀ ਉੱਚੀ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਸੀਸ ਤਲੀ 'ਤੇ ਧਰਨਾ ਪੈਂਦੇ,
ਔਖੀ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ।

ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ ॥
ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ ॥
ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ ॥

ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ ॥ ਅੰਗ - ੧੪੧੨
ਪਹਿਲਾ ਮਰਣੁ ਕਬੁਲਿ ਜੀਵਣ ਕੀ ਛਡਿ ਆਸ ॥
ਹੋਹੁ ਸਭਨਾ ਕੀ ਰੋਣੁਕਾ ਤਉ ਆਉ ਹਮਾਰੈ ਪਾਸਿ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੦੨

ਕਹਿੰਦੇ, ਦਾਨ ਸਿੰਘਾਂ! ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ
ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਦੇ ਦਿਓ।
ਪਿਆਰ ਸਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਆਸ਼ਕ ਆਸ਼ਕ ਸਭ ਕੋਈ ਆਖੇ,

ਟੇਢੀ ਪਗੜੀ ਧਰ ਕੇ।
ਸਿਰ ਤੋ ਪਰ੍ਹੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਡੇਰਾ,
ਸਭ ਮੁੜ ਆਉਂਦੇ ਡਰ ਕੇ।

ਕੋਈ ਮਾਮੂਲੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਮਾਨ ਮੁਨੀ ਤੇ ਖੁਦੀ ਤਕੱਬਰ
ਕੋਈ ਨਾ ਰਹੇ ਜਰ ਕੇ,
ਸੱਜਣਾ ਦੇ ਉਸ ਮਹਿਲ ਬਿਆਰੀ,
ਕੋਈ ਆਸ਼ਕ ਪਹੁੰਚਾ ਮਰ ਕੇ।

ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਤਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਇਸ਼ਕ ਨਗੀਨਾ ਸੋਈ ਜਾਨਣ
ਜਿਹੜੇ ਹੋਵਣ ਆਪ ਨਗੀਨੇ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਰਮਜ਼ ਨੂੰ
ਸਮਝਦੇ ਨੇ। ਦੂਸਰਾ ਸੰਸਾਰ, ਜਿਹਨੇ ਰੋਜ਼ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ
ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਆਹ ਦੇ ਦਿਓ, ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਏ ਜੀ, ਮੇਰੀ
ਮੱਝ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਏ, ਮੇਰਾ ਮੁੰਡਾ ਨੌਕਰ ਹੋ ਜਾਏ, ਮੈਂ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ
ਜਾਵਾਂ; ਉਹ ਪਿਆਰ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਭੀਖ ਮੰਗਦੇ ਨੇ। ਪਿਆਰ ਤਾਂ
ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਫਲਾਣੇ
ਸੰਤ ਕੋਲ ਚੱਲੀਏ, ਇੱਥੋਂ ਤਾਂ ਮਿਲਿਆ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਪਿਆਰ
ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ਇਹ ਗਰਜ਼ਾਂ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੰਸਾਰ
ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਦੇਣ ਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦੇ
ਨੇ, ਉਹ ਫੇਰ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਝੋਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ। ਹੁਣ ਜੇ
ਵਿੱਚ ਗਰਜ਼ ਆ ਗਈ, ਆਪਣਾ ਹਿਤ ਆ ਗਿਆ, ਹਿਤ ਪਿਆਰ
ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਕੁਰਬਾਨੀ ਹੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਹੁੰਦੀ
ਹੈ।

ਇਸ਼ਕ ਨਗੀਨਾ ਸੋਈ ਜਾਨਣ
ਜਿਹੜੇ ਹੋਵਣ ਆਪ ਨਗੀਨੇ।
ਇਸ਼ਕ ਮੁਸ਼ਕ ਦੀ ਸਾਰ ਨਾ ਜਾਨਣ,
ਕੋਈ ਕਾਇਰ ਲੋਕ ਕਮੀਨੇ।
ਕਹਿੰਦੇ, ਕਾਇਰਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਹੈ -
ਇਸ਼ਕ ਨੇ ਕੋਈ ਤਿੱਖੀਆਂ ਛੁਰੀਆਂ,
ਘਾਉ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸੀਨੇ।
ਤਨ ਦੀਆਂ ਤਪਤਾਂ ਮਿਟਣ ਵਿਹਾਰੀ,
ਜੇ ਦਿਸਣ ਗੁਰੂ ਨਗੀਨੇ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਤਨ ਦੀਆਂ ਤਪਤਾਂ ਤਾਂ ਮਿਟਦੀਆਂ ਨੇ ਜੇ ਗੁਰੂ
ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਵਰਗਾ ਗੁਰੂ ਦਿਸ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਐਸੀ ਮਿਹਰ
ਕਰੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ, ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਦੋਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ
ਤੋਂ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਨਮਸ਼ਕਾਰ
ਕੀਤੀ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸੀਸ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਿਆ, ਹੱਥ ਰੱਖਣ
ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ -

ਕਰਿ ਹੁਕਮੁ ਮਸਤਕਿ ਹਥੁ ਧਰਿ ਵਿਚਹੁ
ਮਾਰਿ ਕਵੀਆ ਬੁਰਿਆਈਆ ॥

ਅੰਗ - ੪੨੩

ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਇੱਕ
ਨਾ ਰਿਹਾ। ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ, ਰੋਮ-ਰੋਮ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ
ਝਰਨੂਹਟ ਨਾਮ ਦੀ ਚੱਲ ਪਈ। ਚਾਰ-ਪੰਜ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ

ਦਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਢੰਡੋਰਾ ਫਿਰਾਇਆ ਕਿ ਕੋਈ ਹੈ ਐਸਾ ਮੇਰੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਹਨੇ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਹੋਣ। 120 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕਾਬਲ ਤੋਂ ਖਬਰ ਭੇਜੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕਰੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੇ ਸਾਰਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਕੇ ਲਾਹੌਰ ਬੁਲਾਇਆ ਉਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਜਦੋਂ ਲਾਹੌਰ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਨੂੰ ਖਬਰ ਕਰਿਓ, ਖਬਰ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ! ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਿੱਖ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੇ ਜੋੜਾ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ। ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਚੱਲ ਪਿਆ, ਗਿਆ ਜਾ ਕੇ ਪਾਲਕੀ ਮੰਗਾਈ, ਪਾਲਕੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਮੂਹਰਲੇ ਪਾਸੇ ਮੋਢਾ ਆਪ ਲਾਇਆ। ਕਹਿੰਦਾ, ਧੰਨ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਧੰਨ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਲਏ। ਲਿਆ ਕੇ ਉੱਚੇ ਥਾਂ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣੇ ਤਖਤ ਤੋਂ ਵੀ ਉੱਚਾ ਥਾਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਸਾਰਾ ਦਰਬਾਰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ। ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਕਿਉਂ ਬਾਬਾ! ਤੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੇ ਨੇ? ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਦਰਸ਼ਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇ, ਮੈਂ ਨੇੜੇ ਵੀ ਰਹਿ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਤਲਾ ਸਰੀਰ, ਬਿਲਕੁਲ ਸਰੂ ਵਰਗਾ, ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਮੋਟਾਪਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਥਾਂ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਮਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅੱਡੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਚੋਟੀ ਤੱਕ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਤਸਵੀਰ ਬਣਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮੂਰਤ ਬਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਨੇਤਰਾਂ ਵਲ ਦੇਖ ਲਓ, ਬੰਦੇ 'ਚ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਨੇਤਰਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਕਰੰਟ ਸੀ, ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਸੀ ਉਹਨੂੰ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ ਬੰਦਾ। ਰੋਮ-ਰੋਮ 'ਚੋਂ ਝਰਨੂਟਾਂ ਚੱਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੀ। ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਬਗੈਰ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਬਚਨ ਦਾ ਜਵਾਬ ਅੰਦਰ ਆਪੇ ਹੀ ਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇ ਗੁਰੂ ਮਿਹਰਵਾਨ ਹੋ ਜਾਣ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘਾਂ! ਕਿਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਸਤਕ ਛੋਹ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਦੀਆਂ ਧੁਨੀਆਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਗੂੰਜਣ ਲਗ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੀ ਤੇ ਸਰੀਰ 'ਚ ਝਰਨੂਹਟ ਆ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ। ਤਿੰਨ ਅਵਸਥਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ। ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਪਹਿਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਪ-ਜਪ ਕੇ, ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਧੁਨ ਜਾਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਧੁਨ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਲਗ ਜਾਂਦਾ -

ਧੁਨਿ ਮਹਿ ਧਿਆਨੁ ਧਿਆਨ ਮਹਿ ਜਾਨਿਆ

ਗੁਰਮੁਖਿ ਅਕਥ ਕਹਾਨੀ ॥

ਅੰਗ - ੮੭੯

ਉਹ ਜਦੋਂ ਧੁਨ 'ਚ ਧਿਆਨ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੁੰਦਾ ਕੀ ਹੈ? ਅਚਾਨਕ ਅੰਦਰਲਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਕੀ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਬਾਹਰਲੇ ਤਾਰੇ ਮੱਧਮ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਮਕ ਮੱਧਮ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਮੈਲ ਹੈ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ, ਗਰਦਾਂ ਉਡਦੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਨੇ, ਸਾਨੂੰ ਸਾਫ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਜਿਹੜੇ ਬਾਹਰ out of state ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ ਦਿਸ ਜਾਂਦੇ ਹੋਣ। ਐਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਈ ਤਾਰੇ ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਬਣਿਆ ਬਣਾਇਆ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਦਮੀ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਕਿੱਥੋਂ ਦਿਸਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਐਨੇ ਤਾਰੇ ਕਿੱਥੇ, ਤਾਰਾ ਮੰਡਲ 'ਚ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਇਕੱਲਾ-ਇਕੱਲਾ ਤਾਰਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਬੜੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਾਲ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ। ਸਾਰੇ ਕਣ-ਕਣ 'ਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਐਨੀ ਗਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਬੜੀ ਪਿਆਰੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੰਦਰਮਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅੰਦਰਲਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਰਜ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਚੰਦਰਮਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ, ਬਈ ਸੂਰਜ ਤੇ ਚੰਦਰਮਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਸੂਰਜ ਹੇਠਾਂ ਹੈ ਚੰਦਰਮਾ ਤੋਂ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਇੰਸ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸੂਰਜ। ਅੰਦਰ ਵੀ ਸੂਰਜ ਹੈ, ਅੰਦਰ ਵੀ ਚੰਦਰਮਾ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਾਨਣਾ ਹੀ ਚਾਨਣਾ ਆ ਜਾਂਦਾ, ਕਾਹਦਾ ਚਾਨਣਾ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਕਿ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਚਾਨਣਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਕਾਕਾ ਮਨਜੀਤ ਹੈ, ਇਹ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ (ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ) ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੁਸਤਕ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਹਦੇ 'ਚ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਡਾ. ਜੇ.ਸੀ ਟਰੱਸਟ, ਉਹਦੇ ਲਾਈਟ ਨਿਕਲਦੀ ਸੀ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚੋਂ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਜੀ, ਸਰੀਰ 'ਚੋਂ ਲਾਈਟ ਵੀ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਥਾਂ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਚਾਨਣੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੈਰ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਹਨੇਰ ਘੁੱਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਟੋਲ੍ਹ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਰਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਭੋਰੇ 'ਚ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਹਨੇਰ ਘੁੱਪ ਦੇ ਵਿੱਚ, ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਟੋਲ੍ਹ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਐਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸਰੀਰ ਤੋਂ। ਉਹ ਪੂਰਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝ, ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਰੁਹਾਨੀਅਤ ਅੰਦਰ ਕਿਵੇਂ ਹੈ, ਕੀ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਪਾ ਲਈ, ਬੱਸ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸਾਡੇ ਜਿਹੜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਮਰਦਾ। ਹੁਣ ਤੈਨੂੰ ਜਮਦੂਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣੇ ਲੈਣ, ਐਹੋ ਜਿਹੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਚਾਹੇ ਕੁਛ ਕਰੀ ਜਾਵੇ ਉਹਨੂੰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਧਰਮ ਦੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਉਹ ritual (ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਕਾਰ) ਦੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੇ 'ਚ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਨਰਕਾਂ ਨੂੰ, ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰੇ ਦਾ ਹੋਣਾ ਹੀ ਕੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਦਰਲੀ ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਹਨੂੰ ਅੰਦਰਲੀ ਖੋਜ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਦਰ ਕੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ।

ਸੋ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੇ ਕਿਤੇ ਮਸਤਕ ਛੂਹ ਜਾਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੋੜੇ ਨਾਲ ਵੀ ਛੂਹ ਜਾਵੇ, ਕਹਿੰਦਾ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘਾਂ! ਜੋੜਾ ਤਾਂ ਦੂਰ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚਰਨ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਉਹ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਛੂਹ ਜਾਵੇ, ਕਣ-ਕਣ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰੋਸ਼ਨੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਆਦਮੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਉਹ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਐਡੀ ਕਰੰਟ ਸੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਹਿ ਹੁੰਦੀ।

ਬੀਬੀ ਜੀ (ਸੰਤ ਮਾਤਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ) ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਬਾਪੂ ਜੀ ਦੀ ਚਾਚੀ ਆ ਗਈ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਹੀਰਾ ਸਿੰਘਾਂ! ਤੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਨਾਮ ਚਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈਂ ਮੇਰਾ ਵੀ ਚਲਾ ਦੇ, ਭਜਨ ਦੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਸੀ, ਹੱਥ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪਿੱਠ 'ਤੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਲੈ ਚਾਚੀ! ਚਲਦਾ ਹੈ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਗਟ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਤਾਂ ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਦੀ ਕਰੰਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾਮ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਜੀਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ -

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸਗਲੇ ਜੰਤੁ ॥

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ॥

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ॥

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸੁਨਨ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ॥ ਅੰਗ - ੨੮੪

ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਜੋ ਆਧਾਰ ਹੈ, ਉਹ ਨਾਮ ਹੈ। ਨਾਮ ਕਰੰਟ ਹੈ, ਨਾਮ ਐਨਰਜੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਖਿੰਡ ਜਾਣ, ਅਣੂ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬਣ ਕੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ 'ਚ convert ਹੋ ਕੇ ਐਨਰਜੀ ਦੇ ਵਿਚੀਂ ਮੁੜ ਕੇ ਇਹ invisible (ਅਦ੍ਰਿਸ਼) ਹੋ ਜਾਣ। ਹਸਤੀ ਮਿਟ ਜਾਵੇ, ਜਿੱਥੋਂ ਸ਼ਬਦ 'ਚੋਂ' ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ ਉਹਦੇ 'ਚ ਚਲੀ ਜਾਵੇ, ਜੇ ਨਾਮ ਦੀ ਕਰੰਟ ਇਹਦੇ 'ਚੋਂ' ਖਿੱਚ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਰਾ ਕੁਛ ਹੈ -

ਨਾਮੈ ਹੀ ਤੇ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਹੋਆ॥ ਅੰਗ - ੨੮੫

ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਲਿਖੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾਂ ਕੁਛ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹੋ ਸਭ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਪਿੱਠ 'ਤੇ, ਚਾਚੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿਟਣ ਲੱਗ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਨੇੜੇ ਆਈ ਫੇਰ ਹੱਥ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਖਿੱਚ ਲਈ, ਉਹਦੇ ਨੇਤਰ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ, ਚੌਂਕੜਾ ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠ ਗਈ। ਨਾ ਕੰਨ 'ਚ ਦੱਸਿਆ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੇ ਨਾ ਉਹਨੂੰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰੀ ਹੈ, ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨ ਚੱਲ ਪਈ ਆਪੇ ਹੀ। ਲਾਈਟ ਆ ਗਈ, ਕਰੰਟ ਆ ਗਈ, ਸਾਂਭੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਝੁਣਝੁਣੀਆਂ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਬਾਪੂ ਜੀ ਹੇਠਾਂ ਆ ਗਏ ਤੇ ਉਹਦੇ ਚਾਚੇ ਦੇ ਲੜਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬਾਈ! ਬੀਬੀ ਗਈ ਸੀ ਉੱਪਰ ਨੂੰ, ਕਹਿੰਦੇ ਭਾਈ ਬੀਬੀ! ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਨਾ, ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਏਸੇ ਵੇਲੇ ਆਏਗੀ। ਹੁਣ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲਿਆਉਣੀ ਹੈ ਲੈ ਆਓ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਹ ਮੜੋਲੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹਦੇ 'ਚ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਾਕੀ ਸਰੀਰ ਪਿਆ ਹੈ ਉਹਦਾ। ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਆਉਗੀ।

ਇੱਕ ਹੱਥ ਰੱਖਣ ਦੀ ਦੇਰ ਹੈ ਤੇ ਬਿਰਤੀ ਚੜ੍ਹ ਗਈ ਉਸ ਵੇਲੇ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਰਹੇ ਨੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ 'ਚ। ਉਥੇ ਫਲੋਵਾਲ ਦੇ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਦੇ ਨੇਤਰਾਂ 'ਚ

ਨੇਤਰ ਕਰਕੇ ਛਿੱਟਾ ਜਦੋਂ ਮਾਰਿਆ, ਕਹਿੰਦੇ, ਬੋਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ। ਅੱਧਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿ ਗਿਆ, ਅੱਧਾ ਉਸ ਤੋਂ ਕਹਿ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਹੁਣ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਕਹਿੰਦੇ, ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਜਲਾਲ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਕਹਿ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਲਾਲ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਹਰ ਇੱਕ ਬੰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਜੇ develop (ਵਿਕਸਿਤ) ਕਰ ਲਵੇ। ਜਲਾਲ ਵਾਲਾ ਜੇ ਪੂਰੇ ਜਲਾਲ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਨੇਤਰਾਂ ਵਲ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਹਦੇ ਵੱਲ, ਨਿਗ੍ਹਾ ਨੀਵੀਂ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇੱਕ ਦਮ, ਜਿਵੇਂ ਬਾਜ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਹੁੰਦਾ, ਐਵੇਂ ਉਹਦੇ ਪਿਆਰੇ ਨੇਤਰਾਂ ਵੱਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਝਾਕ ਹੁੰਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਹੁਣ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਕਹਿੰਦੇ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਰਕੇ ਬਿਠਾ ਲਓ, ਇਹਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਸੁਰਤ ਆਏਗੀ। ਟਾਈਮ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿਤਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਹੁਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਾਈ! ਜਿਹਨੂੰ ਵੀ ਛਕਾਉਣਾ ਹੈ ਬਹੁਤ ਨੀਵੇਂ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਛਕਾਓ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਪਾਠ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ੪੮ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਭੋਗ ਪੈ ਗਿਆ। ਬੱਚਾ ਉਥੇ ਉਵੇਂ ਹੀ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਚੌਂਕੜਾ ਮਾਰੀਂ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਲੰਮਾ ਹੁੰਦਾ, ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਹੋ ਗਏ ਸੀ ਕੀਰਤਨ ਨੂੰ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਬੱਚਾ ਹਿੱਲਿਆ, ਹਿੱਲ ਕੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਉੱਤੇ ਤੈਰਨ ਲੱਗ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਮੱਛੀ ਤੈਰਦੀ ਹੈ ਪਾਣੀ 'ਚ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਲਿਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸੀਸ ਦੇ ਉੱਤੇ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਵਾਜਿਆਂ, ਤਬਲਿਆਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਲੰਮਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਉੱਠ ਕੇ ਆਏ ਕਹਿੰਦੇ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ! ਲਾਵਾਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ, ਇਹਦੀ ਰੂਹ ਐਸ ਵੇਲੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਸੰਜੋਗ ਮੰਗ ਰਹੀ ਹੈ। ਲਾਵਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹੀ ਤਾਂ ਨੇ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਵਿਆਹ ਵਾਸਤੇ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਵਾਸਤੇ ਚਾਰ ਅਵਸਥਾ ਦੱਸੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿੱਚ ਐਨੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੇ, ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ slow poisoning (ਧੀਮੀ ਗਤੀ ਨਾਲ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇਣੀ) ਦੇ ਰਹੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਦਰ ਚਾਰਜ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਕੰਮਪੋਡਰ ਨੇ ਆ ਕੇ ਬਾਂਹ ਫੜੀ ਔਹ ਗਿਆ ਜਾ ਕੇ ਕੰਧ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਕਰੰਟ ਨਾਲ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਕਹਿੰਦਾ, ਪੰਜ ਛੇ ਜਣੇ ਫੜੋ, ਪੰਜੋ ਛੇਈ ਜਾ ਕੇ ਕੰਧ ਨਾਲ ਲੱਗੋ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੂੰ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਦੇਖ ਸੁਆਦ ਆਏਗਾ ਤੈਨੂੰ। ਖਬਰੇ ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੈ? ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਕਰੰਟ ਹੈ ਕਹਿੰਦੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮਾਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਰੀਰ ਨਾਮ ਐਨਰਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਚਾਰਜ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਈ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਚਾਨਣਾ ਹੀ ਚਾਨਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘਾਂ! ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਕੀ ਗੱਲ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈਂ, ਸੈਦਖਾਨ ਨੇ ਰਕਾਬ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਜਰਨੈਲ ਸੀ ਮੁਗਲ ਫੌਜਾਂ ਦਾ, ਸ਼ਸਤਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ ਉਹਨੇ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, "ਤੂੰ ਔਲਾਹ ਮੈਂ ਕੀਹਦੇ ਨਾਲ ਲੜਾਂ?"

ਅੰਗ - ੯੫੪

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਤੂੰ ਵਾਰ ਕਰ, ਮੈਦਾਨ-ਏ-ਜੰਗ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈਂ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਮਰ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ 'ਚ ਕੁਛ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕਰੋ।

ਪੁਨ ਹੈ ਅਨਹਦ ਵਾਜਿਆਂ ਦੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਓਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਵੇ -

ਘਰ ਮਹਿ ਘਰੁ ਦੇਖਾਇ ਦੇਇ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਣੁ ॥

ਪੰਚ ਸਬਦ ਧੁਨਿਕਾਰ ਧੁਨਿ ਤਹ ਬਾਜੈ ਸਬਦੁ ਨੀਸਾਣੁ ॥

ਕਹਿੰਦੇ, "ਜਿੱਧਰ ਮੂੰਹ ਹੈ ਤੁਰਿਆ ਜਾਹ।"

ਅੰਗ - ੧੨੯੧

ਬੈਠਾ ਕਿੱਥੇ?

ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਘਰ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ਉਥੇ ਪੰਜ ਸ਼ਬਦ ਵੱਜ ਰਹੇ ਨੇ, ਐਉਂ ਮੱਧਮ ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਵੱਜ ਰਹੇ, ਧੁਨਕਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ। ਬਾਬਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੋਤੀ ਮਰਦਾਨ ਵਾਲੇ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦੇ ਘਰ ਗਏ ਹੋਏ ਨੇ, ਭਜਨ ਆਪ ਬਹੁਤ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ। ਭਜਨ ਦੀ ਲਗਨ ਜਿਹਨੂੰ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਲੱਗਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਗਲਤੀਆਂ ਵਗੈਰਾ ਜੁਆਨੀ 'ਚ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਉਥੇ ਹੀ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਬੜਾ, ਕਲਜੁਗ ਨਾਲ ਬੜੀ ਲੜਾਈ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਨਾ ਕਹੋ ਕਿ ਇਹ ਭੁੱਲ ਗਿਆ, ਨਾ ਭੁੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਈ ਵਾਰੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਲਮੀਕ ਕੌਣ ਸੀਗਾ -

ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿੱਥੇ ਆਵਾਜ਼ ਆਵੇ।

ਰੇ ਚਿਤ ਚੇਤਿ ਚੇਤ ਅਚੇਤ ॥

ਕਾਹੇ ਨ ਬਾਲਮੀਕਹਿ ਦੇਖ ॥

ਕਾਂਗੜੇ ਜਾ ਕੇ ਰੁਕਿਆ, ਪਹਾੜਾਂ 'ਚ ਜਾ ਕੇ।

ਕਿਸੁ ਜਾਤਿ ਤੇ ਕਿਹ ਪਦਹਿ ਅਮਰਿਓ ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਬਿਸੇਖ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੨੪

ਸੋ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਐਵੇਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀਗੇ, ਜੇ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਸੀ ਤਾਂ ਵੀ, ਜੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਲੈਂਦੇ ਸੀ ਤਾਂ ਵੀ, ਜੇ ਫੇਰ ਲੈਂਦੇ ਸੀ ਫੇਰ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਹਿਣਾ ਕੀ ਹੈ।

ਐਨੇ ਬਚਨ ਸਾਰੇ ਦਰਬਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸੁਣੇ, ਸੋ ਉਹ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ। ਜਿਹਦੇ ਬਾਰੇ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ਕਾਇਆ ਕੋਟੁ ਹੈ ਦਸਵੈ ਗੁਪਤੁ ਰਖੀਜੈ ॥

ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਨ ਖੁਲਨੀ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਖੁਲੀਜੈ ॥

ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ ਧੁਨਿ ਵਜਦੇ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸੁਣੀਜੈ ॥

ਤਿਤੁ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਚਾਨਣਾ ਕਰਿ ਭਗਤਿ ਮਿਲੀਜੈ ॥

ਸਭ ਮਹਿ ਏਕੁ ਵਰਤਦਾ ਜਿਨਿ ਆਪੇ ਰਚਨ ਰਚਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੯੫੪

ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਤੂ ਸਚੀ ਨਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੯੪੭

ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਜੋ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੜ੍ਹੇ ਹੋਏ, ਇਹਦਾ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਵੀ। ਯੋਗ ਦੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿਸ ਵਕਤ ਉਹ ਛੇ ਚੱਕਰ ਵਿੰਨ੍ਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਬਜਰ ਕਪਾਟਾਂ ਦੀ ਕਿੱਤੇ ਵਾਰੀ ਆਉਂਦੀ। ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਏ ਤਾਂ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਏ। ਉਹ ਵੀ ਜੇ ਕੁੰਡਲਨੀ ਐਨਰਜੀ ਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਤ ਕਰ ਲਵੇ। ਉਹਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਖੁਲ੍ਹਦੇ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਪਾ, ਇੱਕ ਨਿਗ੍ਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਨੇ - 'ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਨ ਖੁਲਨੀ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਖੁਲੀਜੈ ॥'

ਜਿਵੇਂ ਕਹਾਣੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ 'ਅਲੀ ਬਾਬਾ ਚਾਲੀ ਚੋਰਾਂ ਦੀ' ਖੁਲ੍ਹ ਜਾ ਸਿਮ ਸਿਮ ਕਹਿ ਕੇ, ਪੱਥਰ ਪਰ੍ਹੇ ਹਟ ਜਾਂਦੇ ਗਾਰ ਦੇ। ਉਦੋਂ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਹ ਭਾਰੇ ਪੱਥਰਾਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ। ਇੱਕ ਮੰਤਰ ਨਾਲ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋ ਮੰਤਰ ਗੁਰੂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਨਾਮ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹਦਾ ਜਾਪ ਕਰਕੇ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਹਦੀ ਫੇਰ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਕੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੀ ਮੇਰੇ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਏ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਮਨ ਖੁਟਹਰ ਤੇਰਾ ਨਹੀ ਬਿਸਾਸੁ ਤੂ ਮਹਾ ਉਦਮਾਦਾ ॥

ਅੰਗ - ੮੧੫

ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਮਨ ਦਾ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਧੱਕਾ ਮਾਰੇ ਤੇ ਸੁੱਟ ਦੇਵੇਂ। ਵੱਡਿਆਂ-ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਧੱਕੇ ਲੱਗੇ ਨੇ। ਮਛੰਦਰਨਾਥ ਲੰਕਾ 'ਚ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਲੰਕਾ ਦਾ ਰਾਜਾ ਇਹਦਾ ਨਾਉਂ ਅਮਰੂ ਸੀ। ਅਮਰੂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੂ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹਦੀਆਂ ਪਦਮਨੀਆਂ ਰਾਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਆ ਕੇ ਮਛੰਦਰਨਾਥ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਗਿਰ ਗਈਆਂ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ੋਂ! ਕੁਛ ਕਰੋ ਸਾਡਾ

ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ ਧੁਨਿ ਵਜਦੇ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸੁਣੀਜੈ ॥

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 37 'ਤੇ)

ਬਚਨ ਸਾਧ ਸੁਖ ਪੰਥਾ.....

ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਫਰਵਰੀ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-੩੬)

ਇੱਕ ਅਭੁੱਲ ਯਾਦ

ਧਮਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਜਿਥੇ ਸਰਬ ਇਛਾ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਾਮਧੇਨ ਹੈ ਉਥੇ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਤੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪਾਂਧੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਇੱਕ ਅਮੋਲਕ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਸਗੋਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹਰ ਫਿਰਕੇ, ਹਰ ਮਜ਼ਹਬ, ਹਰ ਅਕੀਦੇ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਦਾ ਰਾਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਚਹੁੰ ਵਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਮਾ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ ਤੇ ਜੁਗਤਿ ਦੀ ਦਾਤੀ ਹੈ।

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ।

ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ ਜੁਗਤਿ ਤੇਰੀ ਸੇਵਾ॥ ਅੰਗ - ੭੪੯

ਖੜ੍ਹੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੂਦ ਵੈਸ ਉਪਦੇਸੁ ਚਹੁ ਵਰਨਾ ਕਉ ਸਾਝਾ ॥ ਅੰਗ - ੭੪੭

ਕਲਜੁਗੀ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਬਾਣੀ ਧੁਰ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਤੇ ਦੁੱਖ ਦਲਿੰਦਰ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ -

ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਆਈ ॥ ਤਿਨਿ ਸਗਲੀ ਚਿੰਤ ਮਿਟਾਈ ॥ ਅੰਗ - ੬੨੮

ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਦਾਤ ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਤੇ ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਇਹਨਾਂ ਬਚਨਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਆਤਮ ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਿਆਂ ਜੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਵੇ, ਬਚਨ ਸੁਣ ਲਵੇ ਜਾਂ ਸਰੀਰ ਅਲੋਪ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਣ ਲਵੇ, ਕਮਾ ਲਵੇ ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਉਧਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਸਦੀਵੀ ਸੁਖਦਾਇਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਧਕਾਰ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤੇਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਐਸੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕੋਤਕ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਤਮਕ ਸੋਧ ਦੇ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਵੱਲ ਲਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾਮ ਜਪਣ, ਜਪਾਉਣ ਦੀ ਪਰਪਾਟੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਠੀ ਵਿਖੇ, ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਗਿਣਵੇਂ ਤੇ ਚੋਣਵੇਂ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬੈਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਕਦੀ ਕਦੀ ਦੱਸ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸ਼ੀਸ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ।

ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ ਲਗਨ ਬੜੀ ਤੀਬਰ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਆਪ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ, ਪਾਣੀ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਵੀ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਆਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਛੱਡ ਕੇ ਮੈਂ ਕਿਆਰੇ ਦੇ ਅਗਲੇ ਸਿਰੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿਆਰਾ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਪਾਣੀ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਫਿਰ ਉਠ ਬੈਠਦਾ ਤੇ ਫੇਰ ਦੂਜੇ ਕਿਆਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਛੱਡ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭੈਣ ਜੀ (ਬੀਬੀ ਜਸਵੰਤ ਕੌਰ ਜੀ) ਧਲੇਤੇ ਪਿੰਡ ਵਿਆਹੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸੌਂਕ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਨੇਹ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਜਦੋਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਧਲੇਤੇ ਪਿੰਡ ਗਏ ਉਥੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਤ ਦਸੋਂਧਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਜੋ ਉਥੇ ਜਥੇ ਸਮੇਤ ਕੀਰਤਨ ਕਥਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਹਿਤ-ਬਹਿਤ ਤੇ ਤਤਿਕਸ਼ਾ ਦੇਖ ਕੇ ਆਪ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ ਲਗਨ ਹੋ ਵੀ ਤੀਬਰ ਹੋ ਗਈ। ਜਿਥੇ ਆਪ ਰੋਜ਼ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਖੂਹ ਤੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਰੁਚੀ ਘੱਟ ਗਈ ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਵੱਡੇ ਭੈਣ ਜੀ ਦੀ ਮਾਲਾ ਜੋ ਕੀਲੀ ਤੇ ਟੰਗੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਲਾਹ ਕੇ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਪਾ ਲਈ। ਹੁਣ ਖੇਲਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਆਪ ਘਰੋਂ

ਤਾਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਪਰ ਭੈਣ ਜੀ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਗੰਨਿਆਂ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾ ਕੇ ਬਹਿਣੀ ਦੇ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਜਾ ਬੈਠਦੇ ਜਿਥੇ ਅਤਿ ਦੀ ਹੁਸ਼ਤ ਤੇ ਗਰਮੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਆਪ ਦਾ ਨਿੱਤ ਦਾ ਕਰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਵੱਡੇ ਭੈਣ ਜੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਵੇਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕ ਕੇ ਜਾਣਾ, ਦੁਪਹਿਰ ਢਲ ਜਾਣੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਮਾਂ ਪੈਣੀਆਂ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਘਰ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਖੁਮਾਰੀ ਐਨੀ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਉੱਠਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਕਈ ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਏ ਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਵੱਡੇ ਭੈਣ ਜੀ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਛੋਟਾ ਵੀਰ ਕਿੱਥੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ? ਬੱਚੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿਧਰੇ ਹੋਰ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਖੇਡਦਾ। ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਦਿਨ ਤੁਹਾਡੇ ਗੰਨੇ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਵਤਦੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਭੈਣ ਜੀ ਲੱਭਣ ਵਾਸਤੇ ਗੰਨੇ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਰਸ ਪਕਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕਤਾਹਾ ਜਿਸ ਚੁੱਲੇ ਉੱਤੇ ਰੱਖੀਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਡੂੰਘੇ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਸਮਾਧੀ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸੀ ਤੇ ਅਤਿ ਦੀ ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਦਮ ਘੁਟਦਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਦੇਖ ਕੇ, ਭੈਣ ਜੀ ਕੁਰਲਾ ਉੱਠੇ ਤੇ ਬੇੜੀ ਸਖਤ ਤੇ ਤਾੜਵੀਂ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੇ ਵੀਰ! ਐਥੇ ਭਜਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਿਉਂ ਬੈਠਾ ਹੈਂ, ਇੱਥੇ ਤਾਂ ਸੱਪ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਠਾਇਆ ਨਹੀਂ ਪਰ ਖਬਰਦਾਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਨਾਲ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਆਪ ਵੱਡੇ ਭੈਣ

ਜੀ ਨੂੰ ਬੀਬੀ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਬੀਬੀ! ਮੈਂ ਧਰੁੰ ਦੀ ਸਾਖੀ ਪੜ੍ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਸਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਸੱਪ ਜਾਂ ਜਾਨਵਰ ਨੇ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਹਾ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਭਲਾ ਸੱਪ ਕੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਹੈ? ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਐਸਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮੇਰਾ ਖੇਡਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਖੁਮਾਰੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬੜਾ ਅਨੰਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਭੈਣ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਵੀਰ! ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਾਉਂਦੀ ਪਰ ਕਿਧਰੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਇਕਾਂਤ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਜਾਇਆ ਕਰ।

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਮੈਂ ਹੋਰ ਥਾਂ ਲੱਭ ਲਈ ਜੋ ਬੜੀ ਅਲੱਗ ਥਲੱਗ ਸੀ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸੰਘਣੇ ਦਰਖਤਾਂ ਦੀ ਝਿੜੀ ਸੀ। ਸੁੰਨਸਾਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਉਥੇ ਘੱਟ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਸੱਪਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਰਮੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਹੀਣੇ ਤੇ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਉਥੇ ਕਦੀ ਦੁੱਧ ਪਾ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਹੁਣ ਉਥੇ ਬੈਠਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਭੈਣ ਜੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਉਥੋਂ ਵੀ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਵਰਜ ਦਿੱਤਾ ਕਹਿੰਦੇ ਵੀਰ! ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਗੰਨੇ ਦੇ ਖੇਤ ਤੋਂ ਵਰਜਿਆ ਸੀ ਜਿਥੇ ਇਕ ਔਧਾ ਸੱਪ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਤੂੰ ਹੁਣ ਸੱਪਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੇ ਸੰਘਣੇ ਦਰਖਤ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਛਾਵਾਂ ਵੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਗ੍ਹਾ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੀ ਹੈ, ਭਜਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਥੇ ਚਲੇ ਜਾਇਆ ਕਰ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮੈਂ ਫਿਰ ਉਥੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਬੜਾ ਚਿੱਤ ਲੱਗਦਾ ਸੀ, ਇਕਾਂਤ ਸੀ, ਬੜਾ ਅਕਹਿ ਰਸ ਤੇ ਖੁਮਾਰੀ ਚੜ੍ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮੈਂ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤਰ ਦੀਆਂ ਛੇ ਪੱਕੀਆਂ ਮਾਲਾਂ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਸੋ ਪਿਆਰਿਓ! ਇਹ ਲਗਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਆਪਾਂ ਬਾਣੀ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਬੜੇ ਰਹਾਉ ਤੇ ਝੁੰਮ ਕੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਕਿ -

ਰਾਮ ਜਪਉ ਜੀ ਐਸੇ ਐਸੇ ॥ ਧੂ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਜਪਿਓ ਹਰਿ ਜੈਸੇ ॥ ਅੰਗ - ੩੩੭

ਪਰ ਇਸ ਤੇ ਅਮਲ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਗੱਲ ਤਾਂ ਬਣਦੀ ਹੈ ਜੇ ਇਸ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਕੇ ਕਮਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਜਿਸਨੂੰ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਦੀ ਚੋਟਕ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਛੋਟੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਚਪਨ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਫੁਰਨੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਘਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਪਿੰਡ ਸ਼ੁੱਕ (ਮੋਹਾਲੀ) ਵਿਖੇ

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ (ਬਾਬਾ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ) ਉਸਾਰੀ ਅਧੀਨ ਸਕੂਲ ਦੀ ਨਵੀਂ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਦੌਰਾਨ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪ ਜੀ ਇਕ ਵਾਰੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਬਚਨ ਸਾਂਝੇ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਕੇ ਆਪ ਬੋੜੀ ਦੇਰ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਸੋਜਲ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਫੇਰ ਚੁੱਪ ਤੋੜਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਨੈਣ, ਚੰਨ ਵਰਗਾ ਸੁੰਦਰ ਮੁਖਤਾ ਦੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਲ ਖਿੱਚਦਾ ਸੀ। ਆਪ ਦਾ ਵਜ੍ਹਾ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਭ ਨੂੰ ਮੋਹਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੇ ਨਾਮ 'ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ' ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਕੰਡਿਆਂ ਵਾਲਾ ਗੁਲਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ 'ਗੁਲਾਬ' ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਰੂਹਾਨੀ ਸੁਗੰਧੀ ਭਰ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੇਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹੀ ਰੂਪ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਤਰ ਦੀ ਐਸੀ ਮਹਿਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸ ਸੁਗੰਧੀ ਨਾਲ ਆਪ ਜੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ 'ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾੜੇ ਵਾਲੇ' ਬਣ ਕੇ ਅਮਰ ਹੋ ਗਏ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਵੀ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾਮ ਵਿੱਚ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਮੁੱਢਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਆਲੇਵਾਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੀਤੀ ਪਰੰਤੂ ਛੇਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਮਾਡਲ ਸਕੂਲ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਟੀਚਰ ਡਾਕਟਰ ਟੀ.ਐਲ. ਵਿਸਵਾਨੀ ਜੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ, ਧਾਰਮਿਕ ਖਿਆਲਾਂ ਦੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸਨ ਅਤੇ ਸਿੰਧ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਭ ਨੂੰ 'ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ' ਯਾਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਇਸ ਪਾਸੇ ਐਨਾ ਰੁਝਾਨ ਸੀ ਕਿ ਆਪ ਨੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਵੀ ਜੁਬਾਨੀ ਕੰਠ ਕਰ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਪਟਿਆਲੇ ਆਪਣੇ ਭੂਆ ਜੀ ਪਾਸ ਕੋਠੀ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਫੁੱਫੜ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਰਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸਨ। ਉਥੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਆਪ ਦੀ ਉਹੋ ਚਾਲੀ ਸੀ ਜੋ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਸੌਂ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਆਪ ਉੱਠ ਕੇ ਬਾਹਰਲਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਣਾ ਤੇ ਦੋ ਵਜੇ ਉੱਠ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਜਾਣਾ। ਮੋਤੀਬਾਗ ਦੇ ਕੋਨੇ ਤੇ ਬਣੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਸਰ ਦੇ ਸਰੋਵਰ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ, ਉਥੇ ਹੀ ਸਮਾਧੀ ਲਾ ਕੇ ਪੰਜ ਘੰਟੇ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਨਿਤਨੇਮ 25 ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਾਠ ਤੇ ਪੰਜ ਪਾਠ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ, ਇਹ ਆਪ ਜੀ ਸੁਰਤ ਵਿੱਚ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਰਾੜੇ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ

ਦਾ ਇਕ ਪਾਠ 12 ਮਿੰਟ ਵਿੱਚ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੁਰਤ ਪੂਰਨ ਇਕਾਗਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਫੇਰ ਪਾਠ ਵੀ ਸੁੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗਤੀ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਸੁਰਤ ਇਕਾਗਰ ਹੋਵੇਗੀ ਓਨੀ ਹੀ ਗਤੀ ਤੇਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪ ਬਿਦੇਹ ਹੋ ਕੇ ਭਜਨ ਸਿਮਰਨ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਆਪ ਜੀ ਉੱਤੇ ਐਨੀ ਪ੍ਰਬਲ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵੇਰਾਂ ਆਪ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪੇਪਰ ਦੇਣ ਗਏ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਕਾਗਜ਼ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਲਿਖ ਕੇ ਭਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਦੇਖ ਕੇ ਆਪ ਦੇ ਟੀਚਰ ਵਿਸ਼ਵਾਨੀ ਜੀ ਨੂੰ ਬੜਾ ਅਚੰਭਾ ਹੋਇਆ ਪਰ ਸਮਝ ਗਏ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ, ਇਹ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ। ਆਤਮਿਕ ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਲੱਖਾਂ ਰੂਹਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅੱਠਵੀਂ ਜਮਾਤ ਪਾਸ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਆਪ ਜੀ ਜਦੋਂ ਰੋਹੂ ਸਾਹਿਬ ਗਏ ਤਾਂ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪਾਰਖੂ ਅੱਖ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਭਾਂਪ ਲਿਆ ਤੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਾਕਾ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਕਿੱਥੇ ਛੁਪਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਤੇਰੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਮ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ 'ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ' ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਈਸ਼ਰ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਉਸ ਤੋਂ ਆਪ ਜੀ ਉਥੇ ਹੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਜੁਟ ਗਏ ਘਰ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਇਨ ਰਾਤ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ, ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਦੀ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਲੱਖਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਟੁਰਨ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਸੇਧ ਦਿੱਤੀ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ

ਧਮੋਟ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਸਟਾਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ (ਧਮੋਟ)

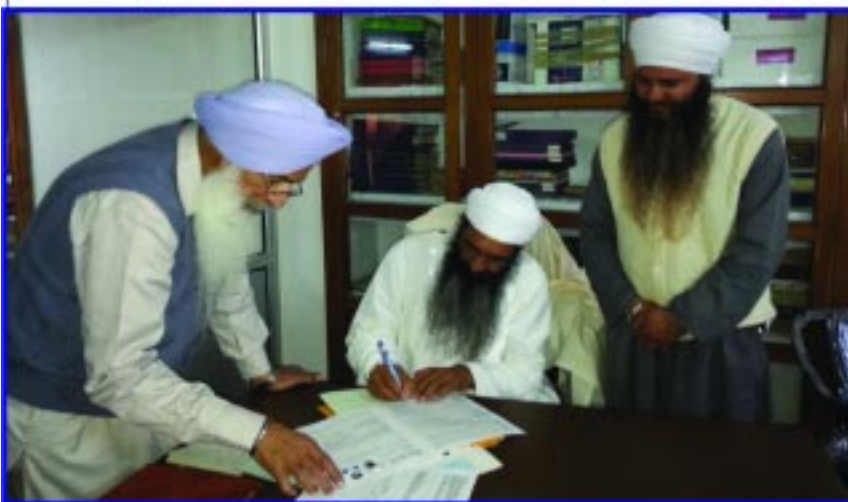
ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਧਮੋਟ ਵਿਖੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਸਕੂਲ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਲਡ ਕੱਪ ਅਤੇ ਟਰਾਫੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨਾਲ ਰਤਵਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰਸਟ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਅਦਾਰੇ ਵਿੱਚ ਦਿਸ਼ਾ - ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ।

ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ) ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ (ਮੈਨੇਜਰ ਅਕਾਊਂਟਸ) ਨਾਲ ਦਫਤਰੀ ਕਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਬਚਨ ਅੱਜ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਨਰੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਪਾਂਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਜਪਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸੱਚਾ-ਸੁੱਚਾ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖਤ ਕਾਲ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਧਕਾਰ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਈ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਐਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਜਨਮ ਪਦਾਰਥ ਜਿੱਤ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਹਾਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਚਲਦੇ ਉਹ ਜਨਮ ਪਦਾਰਥ ਹਾਰ ਕੇ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਾਮ ਦਾ ਧਨ ਹੀ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਦੀ ਤੋਟ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਤੇ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਦਾ ਧਨ ਹੀ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਮੋਲਕ ਹੈ। ਇਸ ਧਨ ਨੂੰ ਖੱਟ ਕੇ ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਮੁਖ ਉਜਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿੱਚ ਅਭੇਦਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ ਭਾਵ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਦੀ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਝਿੜਕਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਮਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਦਾ ਸਾਮ੍ਹਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਕਦੀ ਭੁੱਲ ਭਲੇਖੇ ਧਰਮਰਾਜ ਦੇ ਚਲਿਆ ਵੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਉੱਠ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਦਰ ਮਾਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ੇ! ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਘਰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੇਰੇ ਲਾਇਕ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਦੱਸੋ।

ਭਗਤਿ ਖਜਾਨਾ ਭਗਤਨ ਕਉ ਦੀਆ
ਨਾਉ ਹਰਿ ਧਨੁ ਸਚੁ ਸੋਇ ॥
ਅਖੁਟੁ ਨਾਮ ਧਨੁ ਕਦੇ ਨਿਖੁਟੈ ਨਾਹੀ
ਕਿਨੈ ਨ ਕੀਮਤਿ ਹੋਇ ॥
ਨਾਮ ਧਨਿ ਮੁਖ ਉਜਲੇ ਹੋਏ ਹਰਿ
ਪਾਇਆ ਸਚੁ ਸੋਇ ॥

ਅੰਗ - ੬●●

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਝਮੇਲ ਵਾਲੀ (ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ)
ਵਿਖੇ ਗੁਰਮਿਤ ਸਮਾਗਮ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਰੇ ਰੇ ਦਰਗਹ ਕਹੈ ਨ ਕੋਊ ॥
ਆਉ ਬੈਠੁ ਆਦਰੁ ਸੁਭ ਦੇਊ ॥
ਅੰਗ - ੨੫੨

ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਨਿ ਸਾਜਨਾ ਜਨਮ
ਪਦਾਰਥੁ ਜੀਤਿ ॥ ਨਾਨਕ ਧਰਮ ਐਸੇ
ਚਵਹਿ ਕੀਤੇ ਭਵਨੁ ਪੁਨੀਤ ॥

ਅੰਗ - ੧੪੨੫

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ
ਪ੍ਰੇਮੀਓ! ਇਕ ਸੰਤ 'ਜਲਣ' ਜੀ ਹੋਏ ਹਨ,
ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ
ਬਹੁਤ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰ ਲੋਕੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ,
ਕੋਈ ਕੁਝ ਪੁਛਦਾ ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਮੇਰਾ
ਫਲਾਣਾ ਕੰਮ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਸਾਰੇ ਸਵਾਲੀ ਆਉਂਦੇ ਪਰ ਨਾਮ ਜਪਣ
ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਾ ਆਇਆ ਕਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਮਨ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬਾਂ
ਚੱਲੀਏ ਜਿਥੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ।

ਬੁੱਲਿਆ ਉਥੇ ਵੱਸੀਏ ਜਿਥੇ ਸਾਰੇ ਹੀ
ਅੰਨ੍ਹੇ।
ਨਾ ਕੋਈ ਸਾਨੂੰ ਜਾਣੇ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਸਾਨੂੰ
ਮੰਨੇ।

ਚੁੱਪ ਚਪੀਤੇ ਦੂਰ ਨਿਕਲ ਗਏ ਇਕ
ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ। ਉਥੇ ਇੱਕ ਸੇਠ ਦੀ ਕੋਠੀ
ਬਣਦੀ ਸੀ, ਮਜ਼ਦੂਰ ਕੰਮ ਤੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ।
ਜਿਹੜਾ ਮੁਨਸ਼ੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਦੇਖਦਾ
ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦਿਆ ਕਰਦਾ
ਸੀ, ਬਾਬਾ ਜਲੂਣ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ ਚਲੇ
ਗਏ। ਕਹਿੰਦਾ ਦੱਸੋ ਬਾਬਾ ਜੀ, ਕਹਿੰਦੇ
ਭਾਈ ਅਸੀਂ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ
ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਦਿਹਾਤੀ ਲਾ ਲਿਆ
ਕਰੋ। ਮੁਨਸ਼ੀ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ
ਦੇ ਪੈਸੇ ਦਿਆ ਕਰਦਾ ਤੇ ਸਭ ਦੇ ਨਾਮ ਬੋਲ
ਬੋਲ ਕੇ ਪੈਸਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਵਿਚੋਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ
ਦੇ ਪੈਸੇ ਰੱਖ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਆ
ਕਰਦਾ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਬੈਠੇ ਦੇਖਦੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਜਦੋਂ
ਸਾਰੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੈਸੇ ਦੇ ਦੇਣੇ ਤੇ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਆਓ ਬਾਬਾ ਜਲਣ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਲੈ ਲਵੋ। ਉਹ ਮੁਨਸ਼ੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ ਤੇ ਜਮਵੂਤਾਂ ਨੇ ਧਰਮਰਾਜ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਚਿਤਰਗੁਪਤਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਬੜਾ ਬੇਈਮਾਨ ਹੈ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਕੱਟ ਕੇ ਆਪ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਧਰਮਰਾਜ ਕਹਿੰਦਾ ਦੇਖੋ ਇਸਨੇ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜੀ ਇੱਕ ਕੰਮ ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜੀਅ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਧਰਮਰਾਜ ਕਹਿੰਦਾ, ਭਾਈ ਫੋਰ ਇਸਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਓ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾਵਾਂਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ -

ਜੇ ਕੋ ਜੀਉ ਕਹੈ ਓਨਾ ਕਉ ਜਮ ਕੀ
ਤਲਬ ਨ ਹੋਈ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੨੮
ਜਾ ਕਾ ਕਹਿਆ ਦਰਗਹ ਚਲੈ ॥

ਅਮਗ - ੧੮੬

ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਕਿਹਾ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ। ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਤੇ ਜਪਾਉਣਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੀਵ ਨੂੰ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਦੇ ਚਿੱਕੜ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਜੀਅ ਦਾਨ ਦੇ ਕੇ ਭਗਤੀ ਵੱਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਵਿਛੜੇ ਜੀਵ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਜੀਅ ਦਾਨ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ ਹਰਿ
ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ ॥

ਅੰਗ - ੭੪੯

‘ਚਲਦਾ.....’

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਨਾਮ (ਨੇੜੇ ਨੰਗਲ) ਵਿਖੇ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦੇ ਹੋਏ।

ਵੀ ਕੋਈ ਹੀਲਾ ਹੈ? ਦੇਖਿਆ, ਉਹਨੇ, ਦੇਖ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹਮਦਰਦੀ 'ਚ ਆਇਆ, ਹਮਦਰਦੀ 'ਚ ਆਏ ਦੇ ਖਿਆਲ ਜਿਹੜੇ ਸੀ ਦੂਸਰੇ ਹੋ ਗਏ। ਕੋਈ ਮਾੜੇ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਹਿਲਾਂ, ਲੇਕਿਨ ਸੰਗ ਦਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਸੰਗਤ ਦਾ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਬੰਦਾ ਪਤਿਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਦਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਚੰਗੇ ਬੰਦੇ ਬੜਾ ਸਮਾਂ ਲੈਂਦੇ ਨੇ, ਲੇਕਿਨ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਪਤਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਪਦਮਨੀ ਰਾਣੀਆਂ ਦਾ ਬਿਰਹਾ ਸੁਣਿਆ, ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੱਤਾ, ਨੇੜਤਾ ਹੋਈ, ਮਨ 'ਚ ਖਿਆਲ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮੈਂ ਹੀ ਰਾਜਾ ਬਣ ਜਾਵਾਂ। ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਮੋਹ ਲਿਆ ਉਹਨੂੰ। ਪਹਾੜ ਵਲ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਸਸਕਾਰ ਨਾ ਕਰਿਓ। ਇਹਨੇ ਜੀਉਂਦਾ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਪਹਾੜ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰ ਲਿਆ ਗੁਫਾ ਦਾ। ਉਹਦੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਕੇ ਰਾਜੇ ਅਮਰੂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਰਾਜਾ ਜੀਉਂਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਰਾਜਾ ਜੀਉਂਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਰਾਜਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਧਰ ਗਿਆ, ਇਹ ਇੱਕ ਯੋਗ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਹੈ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਏਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ। ਯੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ enter ਕਰ ਜਾਈਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਭੂਤ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਉਹ ਵੀ। ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਲੰਘ ਗਏ, ਸਰੀਰ ਉਹਦਾ ਪਿਆ ਸੁੱਕ ਗਿਆ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਸੱਤਾ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਮੈਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ (ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ) ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, ਐਸੀ ਘਟਨਾ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ 29 ਨੰਬਰ ਕਮਰੇ 'ਚ ਪਿਆ ਸੀ, ਉਥੇ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਝਟਕਾ ਵੱਜਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਦਸਤਾਰ ਮੇਰੀ ਸਰ੍ਹਾਣੇ ਪਈ ਹੈ, ਘੜੀ ਪਈ ਹੈ, ਲਾਈਟ ਸੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਉਥੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਮੰਜੇ ਕੋਲ ਮੈਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹਾਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਆਇਆ ਕਿ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗਿਆ, ਕੁੰਡਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲੱਗਿਆ, ਕੁੰਡਾ ਮੇਰੇ ਹੱਥ 'ਚ ਹੀ ਨਾ ਆਇਆ। ਉਹ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲੱਗੇ ਲਗਾਏ ਦੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਮੇਰੇ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਸੀ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪਟਵਾਰੀ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਉਹਦਾ ਮੈਂ ਮੋਢਾ ਹਿਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਲੱਗੇ, ਛੂਹ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਹ ਚੀਜ਼। ਆਪ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹਦਾ ਮੋਢਾ ਹਿਲਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹੋਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਜਦ ਮੈਂ ਉਥੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਉਥੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਵਗੈਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਾ ਸੁਣੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਭੇਰੇ ਵੱਲ ਨੂੰ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ, ਨੰਬਰ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਵਾਂ, ਮੁੜ ਕੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨੰਬਰ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ ਉਹਦਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਦੇਖਾਂ ਇੱਕ ਵਾਰੀ try ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਅੰਦਰ, ਜਾ ਕੇ

ਆਪਣੇ ਹੀ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਲੰਮਾ ਪੈ ਗਿਆ, ਉਹ ਐਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਝਟਕਾ ਲੱਗਿਆ, ਮੈਂ ਸਰੀਰ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਉੱਠ ਖੜ੍ਹਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਮੈਂ ਦੇਖੀ ਇੱਕ ਦਮ, ਬਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਿੱਥੇ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇਖਿਆ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਛਹਿਰਾ ਸੁੱਕਣਾ ਪਾ ਕੇ ਅਜੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਦਮ ਮੈਂ ਉੱਠ ਆਇਆ ਬਾਥਰੂਮਾਂ 'ਚੋਂ, ਓਹੀ ਸਿੰਘ ਜਿਹੜੇ ਮੈਂ ਦੇਖੇ ਸੀ ਉਹ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਸਵੇਰੇ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਰਾਤ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ, ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮਹਾਰਾਜ ਹੱਸ ਪਏ ਤਾੜੀ ਮਾਰ ਕੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਇੱਕੋ ਦਿਨ 'ਚ ਡਰ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮਹਾਰਾਜ ਕੀ ਗੱਲ? ਕਹਿੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਰੋਜ਼ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਕੇ। ਹਰ ਰੋਜ਼, ਕਦੇ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ, ਕਦੇ ਇੰਗਲੈਂਡ 'ਚ, ਕਦੇ ਪਹਾੜਾਂ 'ਤੇ, ਬਰਫਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਫੌਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਆਰਾਧਨਾ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਾਂ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਜਗਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਜਾਗਦੇ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਓਨਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ, ਜਿਹਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਓਂ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਸੀਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ, ਸੌਂਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਲਗਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਮਹਾਰਾਜ ਫੇਰ ਸਰੀਰ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ? ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਇੱਕ ਸਿਲਵਰ ਕੋਡ ਹੁੰਦੀ ਚਾਨਣੇ ਦੀ ਤਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇੱਕ। ਉਹ ਤਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਬੰਧ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਏਸ ਕਰਕੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਹਾਕ ਮਾਰ ਕੇ ਨਾ ਜਗਾਓ, ਕਦੇ ਪੈਰ ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਲਾਓ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਗਏ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਰਾਮ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਾਵੇਂ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਨੇ। ਮਾਤਾ ਤ੍ਰਿਪਤਾ ਜੀ ਨੇ ਤੁਲਸਾਂ ਦਾਸੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਓ ਜਾ ਕੇ, ਜਗਾ ਕੇ ਲਿਆਓ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਣਾ ਹੈ ਠੰਢਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੁਲਸਾਂ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਏਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਮਾਰੀਦੀ, ਨਾ ਹਿਲਾਈਦਾ ਹੈ, ਉਹਨੇ ਕੀ ਕਰਿਆ, ਆਪਣਾ ਮਸਤਕ ਜਿਹੜਾ ਸੀ ਅੰਗੂਠੇ ਨਾਲ ਛੂਹਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪੇ ਹੀ ਜਾਗ ਪੈਣਗੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੀ ਦੇਖਦੀ ਹੈ, ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਏ, ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਏ, ਦਿੱਬਯ ਨੇਤਰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਏ, ਛੁੰਹਦੇ ਸਾਰ, ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਛੋਹ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਾਹਬੇ 'ਚ ਗਏ ਨੇ, ਜੀਵਨ ਨੇ ਲੱਤ ਮਾਰੀ ਸੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ। ਕਹਿੰਦੇ -

ਜੀਵਣਿ ਮਾਰੀ ਲਤਿ ਦੀ ਕੇਹੜਾ ਸੁਤਾ ਕੁਫਰ ਕੁਫਾਰੀ?

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧/੩੨

ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਸਾਡੇ ਚਰਨ ਫੜ ਕੇ ਓਧਰ ਕਰ ਦੇ, ਜਿਧਰ ਰੱਬ ਨਹੀਂ ਹੈਗਾ। ਚਰਨ ਛੋਹਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਦਿੱਬਯ ਨੇਤਰ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ, ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਧਰ ਚਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਾਹਬਾ, ਜਿਧਰ ਚਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਾਹਬਾ। ਰੌਲਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਕੋਈ ਐਸਾ ਆ ਗਿਆ ਜਿਹਨੂੰ ਛੋਹਦੇ ਸਾਰ ਮੇਰੇ ਨੇਤਰ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਅੱਲਾਹ ਤਾਲਾ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੁਲਸਾਂ ਦਾਸੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਚਰਨ ਨੂੰ ਮਸਤਕ ਲਾਇਆ, ਉਹਦੇ

ਕਪਾਟ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ, ਦਿੱਬਯ ਨੇਤਰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਏ। ਕੀ ਦੇਖਦੀ ਹੈ, ਦਿੱਬਯ ਨੇਤਰ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਨਾ ਕੋਈ ਕੰਧ, ਨਾ ਕੋਈ ਦੂਰੀ, ਦੇਸ਼ ਕਾਲ ਦੋਵੇਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਕੀ ਦੇਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਨਾਉਂ ਮਨਸੁੱਖ ਹੈ, ਜਹਾਜ਼ ਭਰਿਆ ਉਹਨੇ ਮਾਲ ਦਾ, ਲੰਕਾ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਲੰਕਾ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਉਹਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਬਰੇਤੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਜਵਾਹਰਭਾਟਾ ਆ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਤੇ ਬਰੇਤੀ 'ਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਫਸ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਉਸ ਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਕਢਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਵਾਪਸ ਆ ਗਈ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਈ ਬੁਲਾ ਕੇ?

ਸਿੱਧੀ ਸੀਗੀ, ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਲਿਆਵਾਂ ਕੀਹਨੂੰ, ਉਥੇ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਹ। ਕਹਿੰਦੀ, ਹੋਰ ਕਿੱਥੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਲੰਕਾ ਵਿੱਚ ਮਨਸੁੱਖ, ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਕਢਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਉਹ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਰਹੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਤਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਸੀਗੇ।

ਗੁਰੂ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਸਮਾਧੀ ਸਥਿਤ ਨੇ ਤੇ ਓਧਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਹੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ, ਮੇਰੇ ਉਪਰ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-

ਧਾਰਨਾ - ਮੇਰਾ ਡੁੱਬਦਾ ਬੇੜਾ ਪਾਰ ਕਰੋ,
ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ।

ਅਰਦਾਸਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਨੇ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! -

ਕਿਸ ਹੀ ਕੋਈ ਕੋਇ ਮੰਝ ਨਿਮਾਣੀ ਇਕ ਤੂ ॥
ਕਿਉ ਨ ਮਰੀਜੈ ਰੋਇ ਜਾ ਲਗੁ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਹੀ ॥

ਅੰਗ - ੭੯੨

ਸਗਲ ਦੁਆਰ ਕਉ ਛਾਡਿ ਕੈ ਗਹਿਓ ਤੁਹਾਰੇ ਦੁਆਰ॥

ਬਾਂਹਿ ਗਰੇ ਕੀ ਲਾਜ ਅਸ ਗੋਬਿੰਦ ਦਾਸ ਤੁਹਾਰ॥ ਦੇਹਰਾ

ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਐਸ ਵੇਲੇ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਮੱਖਣਸ਼ਾਹ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਸੌ ਮੋਹਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਭੇਟਾ ਕਰਾਂਗਾ। ਐਸ ਵੇਲੇ ਤੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਦੇ। ਬੇੜਾ ਪਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਪਾਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਲਾਹਾ ਹੋਇਆ, ਪੰਜ ਸੌ ਬੈਲ-ਗੱਡੀ ਸੀ ਉਹਦੇ ਕੋਲ, ਇੱਕ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਵਿੱਚ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਉਹਦਾ।

ਕਿਸੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਹਾਜ਼ ਪੂਰਾ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਕਤ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਟੋਲ੍ਹਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਨੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੀ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰੇ, ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਮੈਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀ ਹੈ ਕਿ ਐਸ ਵੇਲੇ ਜੇ ਕੋਈ ਸਹਾਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਓਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐਸਾ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫੁਰਮਾਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਹਰਿ ਜੀ ਛੱਡ ਕੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਆਉਂਦੇ,
ਰੱਖਣ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ।
ਅਪੁਨੇ ਸੇਵਕ ਕੀ ਆਪੇ ਰਾਖੈ ਆਪੇ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵੈ ॥

ਜਹ ਜਹ ਕਾਜ ਕਿਰਤਿ ਸੇਵਕ ਕੀ ਤਹਾ ਤਹਾ ਉਠਿ ਧਾਵੈ ॥

ਅੰਗ - ੪੦੩

ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਕੰਮ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ, ਗੁਰੂ ਉਥੇ ਹੀ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ, ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਉਥੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਰੀਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨੇ, ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਆਤਮ ਮੰਡਲ ਦੇ ਅਣਜਾਣ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਇਹਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿੱਡੀ ਕੁ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਆਤਮਕ ਸਰੀਰ ਹੈ, whole powerful (ਪੂਰਾ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਕੋਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਰਾਖੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਮੱਖਣਸ਼ਾਹ ਮੁੜ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਟੋਲ੍ਹਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਦਿੱਲੀ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅੱਠਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਤਾਂ ਚੋਲਾ ਛੱਡ ਗਏ ਗਏ ਨੇ ਤੇ ਇੱਕ ਬਚਨ ਕਹਿ ਗਏ ਨੇ, ਬਾਬਾ ਬਕਾਲੇ। ਬਕਾਲੇ ਆ ਗਿਆ।

500 ਜੁਆਨ ਸੱਨਧਬੱਧ ਨਾਲ ਹੈ, ਪਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਕੱਲੀ-ਇਕੱਲੀ ਗੱਦੀ ਦੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬੜੇ ਏਜੰਟ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਸਾਡੇ ਵਾਲੇ ਪੂਰੇ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਸਾਡੇ ਵਾਲੇ ਤੇ ਉਹਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹਰ ਥਾਂ ਦੇ ਮੋਹਰ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਮੰਗ ਲਏਗਾ, ਉਹਨੂੰ ਮੈਂ ਦੇ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਉਹ ਵੀ ਕਿ ਬੜਾ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਹੈ, ਦੋ ਮੋਹਰਾਂ ਹੀ ਭੇਟਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ 22 ਜਣਿਆ ਕੋਲ ਫਿਰ ਗਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੀ ਹੈ ਇੱਥੇ। ਰੋਣ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾ, ਹੈ ਉਥੇ ਹੀ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਗੁਪਤ ਹੈ। ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਏਥੇ ਸੋਢੀ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਬੋਲਦੇ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੇ ਨੇ। ਇੱਥੇ ਘਰ ਹੈ, ਉਥੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਉਸ ਥਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਅੱਗੇ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਪਹਿਰਾ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਆਪ ਹੀ। ਗੁਰੂ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਭਜਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਭੋਰਾ ਸੀ, ਬਹੁਤਾ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਸੀਗਾ। ਵਿਚਾਲੇ ਚੌਤਰਾ ਸੀ ਉਹਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਦੇ ਢਾਈ ਫੁੱਟ ਦਾ ਹੀ ਥਾਉਂ ਸੀ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮੈਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਨੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਆਗਿਆ ਲੈਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਬੈਠ ਤੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਛਕ। ਦਮ ਲੈ ਫੇਰ ਮੈਂ ਆਗਿਆ ਲਵਾਂਗੀ, ਸਮਾਂ ਹੋਣ ਤੋਂ। ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਤਾ ਜੀ ਭੋਰੇ 'ਚ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਜਾ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਇਕੱਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਆਓ। ਸਾਰੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਣੇ, ਇਕੱਲਾ ਲੈ ਕੇ ਆਓ। ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਣ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਦੋ ਮੋਹਰਾਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਭੋਰੇ 'ਚ ਵੜਨ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ, ਰੋਮ-ਰੋਮ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਸੁਰਤ ਇਕਾਗਰ ਹੋ ਗਈ, ਅੰਦਰਲੇ ਸ਼ਬਦ ਜਾਗ ਪਏ, ਕੇਵਲ ਦਰਸ਼ਨ ਮਾਤਰ ਨਾਲ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਇੱਥੇ ਕੁਛ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦੇ ਰਿਹਾ

ਹੈ ਕਿ ਹੈ ਇੱਥੇ। ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈ ਗਿਆ, ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ। ਮਨ ਬਣ ਗਿਆ ਉਸਦਾ, ਸ਼ਰਧਾ 'ਚ ਆ ਗਿਆ, ਨਾਲ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ! ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਛੁਪੋ ਨਾ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਸੰਸਾਰ ਨਵਿਰਤ ਕਰ ਦਿਓ। ਮੈਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਆਪੇ ਕਹਿ ਦਏਗਾ, ਉਹਦੇ ਅੱਗੇ ਭੇਟਾ ਕਰਾਂਗਾ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਆਸ ਹੈ 100% ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਹੋ।

ਗੁਰੂ ਕਦੇ ਛੁਪਿਆ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰੀ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਇੱਥੇ ਹੈ ਕੁਛ। ਰੂਹਾਨੀ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਜਾਣੂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਲੇਕਿਨ ਅਨੰਦ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਂ ਚੱਲ ਪਈਆਂ। ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ ਹੈ ਬੁਣਬੁਣੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਦੋ ਮੋਹਰਾਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਹੱਸ ਪਏ।

ਕਹਿੰਦਾ, "ਕੀ ਗੱਲ?"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇਰੇ, ਜਦ ਤਾਂ ਪੰਜ ਸੌ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ।"

ਐਨੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ, ਨਿਹਚਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੋਢੇ ਤੋਂ ਜੋ ਬੁੱਕਲ ਮਾਰੀ ਬੈਠੇ ਸੀ, ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਪਰ੍ਹੇ ਕਰਿਆ ਕਿ ਆਹ ਦੇਖ ਸਾਡਾ ਮੋਢਾ। ਉਹ ਨਿਹਚਾ ਬੰਨਾਉਣ ਦੀ ਬਾਤ ਸੀ ਉਸਦੀ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੀ ਕਿ human being ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਕਰਦਾ, ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਨਾਲ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਪ੍ਰਤੱਖ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ, ਪ੍ਰਤੱਖ ਦੇਖ ਕੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ 'ਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਉਸ ਤੋਂ ਰਹਿ ਹੋਇਆ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਸੁਣ! ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੋਗਾ, ਤੇਰਾ ਕਾਲਾ ਮੂੰਹ ਹੋਏਗਾ, ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿੱਚ। ਹੁਣ ਕਰੇ ਕੀ।

ਰੌਲਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਉਹਨੇ। ਢੋਲ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਕਾਲਾ ਮੂੰਹ ਆਪੇ ਹੀ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਆਹੀ ਹੈ ਦਰਗਾਹ, ਹੋਰ ਇੱਥੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਹੈ ਕਿਹੜੀ ਦਰਗਾਹ। ਏਥੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਹੈ, ਅੱਗੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਕਾਲਾ ਮੂੰਹ ਹੋਏਗਾ ਤੇ ਮੈਂ ਮੂੰਹ ਇੱਥੇ ਹੀ ਕਾਲਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਕਾਲਾ ਕਰ ਲਿਆ, ਢੋਲ ਵਜਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 'ਗੁਰੂ ਲਾਧੇ ਰੇ'। ਪੰਜ ਸੌ ਬੰਦਾ ਪਿੱਛੇ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਰੌਲਾ ਪਾਉਂਦੇ ਗਲੀਆਂ 'ਚ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ 'ਗੁਰੂ ਲਾਧੇ ਰੇ' ਡੱਗਾ ਮਾਰ ਰਹੇ ਨੇ।

ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਐਸੇ ਸੋਹਣੇ ਵਸਤਰ ਰੇਸ਼ਮ ਦੇ, ਜਰੀ, ਕਾਫਟੇ ਦੇ ਨਾਲ ਕੱਢੇ ਹੋਏ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆਂ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਢੋਲ ਵਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬਜ਼ਾਰਾਂ 'ਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਹੀਰਾਂ ਪੈ ਗਈਆਂ, ਇਕੱਠ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਕੀਹਨੇ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰੀਆਂ ਨੇ। ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬਹੁਤ ਸੰਗਤ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਬਾਹਰ।

ਕਹਿੰਦੇ, "ਕੀਹਨੇ ਕਰਿਆ ਹੈ?"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਜਿਹੜਾ ਸਿੱਖ ਆਇਆ ਸੀ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਅਸੀਂ ਉਹਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜ਼ਰਾ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਲਿਆਓ। ਜਦੋਂ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਉਹਨੇ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਤੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਿਉਂ ਕਰਿਆ?"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਤੇਰਾ। ਤੇਰੀ ਦਰਗਾਹ ਇੱਥੇ ਵੀ ਹੈ, ਤੇਰੀ ਦਰਗਾਹ ਹੋਰ ਥਾਂ ਵੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਮੂੰਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਗੁਪਤ ਨਾ ਰਹੇ।"

ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸੋ ਇਹ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਘਰ ਮਹਿ ਘਰੁ ਦੇਖਾਇ ਦੇਇ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਣੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੯੧

ਨਿਸ਼ਾ ਕਰਾ ਦੇਵੇ ਤੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ abroad of the God ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਦਿਖਾ ਦੇਵੇ ਉਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਕੀ ਹੈ -

ਪੰਚ ਸਬਦ ਧੁਨਿਕਾਰ ਧੁਨਿ ਤਹ ਬਾਜੈ ਸਬਦੁ ਨੀਸਾਣੁ ॥

ਦੀਪ ਲੋਅ ਪਾਤਾਲ ਤਹ ਖੰਡ ਮੰਡਲ ਹੋਰਾਨੁ ॥

ਤਾਰ ਘੋਰ ਬਾਜਿੰਤੁ ਤਹ ਸਾਚਿ ਤਖਤਿ ਸੁਲਤਾਨੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੯੧

ਰੱਬ ਦੇ ਘਰ 'ਚ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ 'ਸੋ ਦਰ' ਦੀ ਪਉੜੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਗਿਣੇ ਨੇ -

ਹੋਰ ਕੇਤੇ ਗਾਵਨਿ ਸੇ ਮੈ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਨਿ

ਨਾਨਕੁ ਕਿਆ ਵੀਚਾਰੇ ॥

ਅੰਗ - ੬

ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਗਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਪਉਣ ਗਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਾਇੰਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸਾਧਨ ਕਰਾਇਆ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਦਰਖਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਸੁਣੇ, ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਕੰਨ ਲਾਵਾਂ, ਪੱਥਰ 'ਚੋਂ ਵੀ। ਘਾਹ ਦੇ ਤਿਣਕੇ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਮੈਂ ਕੰਨ ਲਾ ਲਿਆ, ਉਹਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਇਹ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਿਊਜ਼ਿਕ, ਦਰਖਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਿਊਜ਼ਿਕ, ਪੱਥਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਗਿਣਿਆ ਹੈ ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ, ਅੱਗ ਵੀ ਗਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਉਣ ਵੀ ਗਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਾਣੀ ਵੀ ਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਨਾਮ ਮੰਡਲ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਦਿਖਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਨੇ ਉਹ ਅੰਦਰਲਾ ਘਰ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ -

ਕਾਇਆ ਨਗਰੁ ਨਗਰੁ ਗੜੁ ਅੰਦਰਿ ॥

ਸਾਚਾ ਵਾਸਾ ਪੁਰਿ ਗਗਨੰਦਰਿ ॥

ਅਸਥਿਰੁ ਬਾਨੁ ਸਦਾ ਨਿਰਮਾਇਲੁ

ਆਪੇ ਆਪੁ ਉਪਾਇਦਾ ॥ ੧ ॥

ਅੰਦਰਿ ਕੋਟ ਛਜੇ ਹਟਨਾਲੇ ॥

ਆਪੇ ਲੇਵੈ ਵਸਤੁ ਸਮਾਲੇ ॥

ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਜੜੇ ਜੜਿ

ਜਾਣੈ ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਖੋਲਾਇਦਾ ॥

ਅੰਗ - ੧੦੩੩

ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਉਸਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦਾ। ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਹੁੰਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ -

ਘਰ ਘਰ ਹੋਇ ਬਹੈਗੇ ਰਾਮਾ

ਕੋਇ ਨ ਕਰੈ ਕਿਸਹੀ ਕਾ ਕਾਮਾ।

ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਓ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਨੇ ਸੱਚੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਐਨਰਜੀ ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਅੱਖਰ 'ਚ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਜਿਵੇਂ ਕਰੰਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਕਦੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਦੇਖ ਲਿਓ ਤੇ ਫੇਰ ਜੁਗਤ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਕੋਲ ਹੈ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲ, ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕੋਲ। ਕਿੰਨੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਮੈਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਨੇ ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅੰਦਰਲਾ ਭੇਤ ਦਿਖਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ -

ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਜੜੇ ਜੜਿ

ਜਾਣੈ ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਖੋਲਾਇਦਾ ॥

ਅੰਗ - ੧੦੩੩

ਗੁਰੂ ਦਾ ਮੰਤਰ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਉਹਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤਰ -

ਭੀਤਰਿ ਕੋਟ ਗੁਫਾ ਘਰ ਜਾਈ ॥

ਨਉ ਘਰ ਬਾਪੇ ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੧੦੩੩

ਨੌਂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਦੋਂ ਦਸਵੇਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਹ, ਉਥੇ ਕੀ ਹੈ? -

ਦਸਵੈ ਪੁਰਖੁ ਅਲੇਖੁ ਅਪਾਰੀ ਆਪੇ ਅਲਖੁ ਲਖਾਇਦਾ ॥

ਅੰਗ - ੧੦੩੩

ਉਥੇ ਲੇਖਿਆ ਤੋਂ, ਲਿਖਤਾਂ ਤੋਂ, ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਤੋਂ, ਅੰਦਾਜ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉਹਦੇ ਵਿੱਚ ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਭਾਈ ਦਾਨ ਇੱਕ ਸਾਧਾਰਣ ਬੰਦਾ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੋਇਆ, ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਨੇ ਵਿਚਾਲੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ, ਗੁਰੂ ਨੇ ਪੂਰਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਪੂਰਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਹਦਾ ਮਿੱਤਰ ਸੀ ਇੱਕ ਸੱਯਦ ਉਹ ਸੱਯਦ ਕਹਿੰਦਾ ਦਾਨ ਸਿੰਘਾਂ! ਨੇਤਰਾਂ ਵਲ ਝਾਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਮੇਰੇ ਤੋਂ। ਤੇਰੇ ਬੋਲ ਅੰਦਰ ਲੰਘਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਤੇਰੀ ਚਾਲ ਕਿੰਨੀ ਮਸਤ ਹੋ ਗਈ। ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਭਟਕਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਬਣਿਆ ਕੁਛ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਬੜੇ ਤਰਲੇ ਲਏ ਨੇ, ਬੜੀਆਂ ਮਿਹਰਾਂ ਮੰਗੀਆਂ ਨੇ, ਮੈਂ ਬੜੇ ਚਿਲ੍ਹੇ ਕੱਟੇ ਨੇ, ਪਰ ਪਿਆਰਿਆ! ਮੈਂ ਖੁਸ਼ਕ ਦਾ ਖੁਸ਼ਕ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਦੱਸ ਪਾ। ਹੈ ਕੋਈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਐਸਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ -

ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਗੁਰਾਂ ਗੁਰ ਸੂਰਾ।

ਮਿਹਰ ਆਪਣੀ ਕੀਤੀ।

ਜਿਸ ਵਲ ਨਜ਼ਰ ਉਤਹਿ ਵਲ ਮਿਹਰ,

ਮਿਹਰ ਅਸਾਂ ਨੇ ਲੀਤੀ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਸੂਰਮਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਰੇ ਪਾਸਿਆਂ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ ਉਹਦੀ ਮਿਹਰ ਹੋ ਗਈ-

ਕਾਹਦੇ ਇਸ਼ਕ ਤੇ ਸਿਦਕ ਅਸਾਡੇ,

ਅਸਾਡੀ ਭੁੱਲ ਪ੍ਰੀਤੀ।

ਨਾਮ ਦਾਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਦਾਤੇ ਦੇ,

ਕਮੀ ਨਾ ਕੋਈ ਜੀਕੀ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਮਿਹਰਾਂ ਵਾਲੇ ਨੇ, ਬਾਜਾਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਪਿਆਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਕਹਿੰਦਾ ਸੱਯਦ ਸਾਹਿਬ! ਨਾ ਜੋਗ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕੁਛ ਹੈ। ਨਾ ਸਾਧਨਾ ਦੇ ਵਿੱਚ। ਪੂਰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਕੇ ਰਿੱਧੀਆਂ-ਸਿੱਧੀਆਂ, ਗਿਆਨ-ਚਾਨਣ, ਐਨਰਜੀ ਤੇ ਦਿਬਯ ਚਕ੍ਰ ਸਭ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਪਰ ਜੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੋ ਜਾਏ, ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ। ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਮੰਗਦਾ ਹੈ -

ਸਾਚੁ ਕਹੈ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਸਭੈ

ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭ ਪਾਇਓ।

ਉਹ ਭਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਲਓ।

ਧਾਰਨਾ - ਭਾਉਂਦੀ ਹੈ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ,

ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤ ਦਿਲਾਂ ਦੀ।

ਚੰਦ ਚਕੋਰ ਪਰੀਤ ਹੈ ਲਾਇ ਤਾਰ ਨਿਹਾਲੇ।

ਚਕਵੀ ਸੂਰਜ ਹੇਤ ਹੈ ਮਿਲਿ ਹੋਨਿ ਸੁਖਾਲੇ।

ਨੇਹੁ ਕਵਲ ਜਲ ਜਾਣੀਐ ਖਿੜਿ ਮੁਹ ਵੇਖਾਲੇ।

ਮੇਰ ਬਬੀਹੇ ਬੋਲਦੇ ਵੇਖਿ ਬਦਲ ਕਾਲੇ।

ਨਾਰਿ ਭਤਾਰ ਪਿਆਰੁ ਹੈ ਮਾਂ ਪੁਤ ਸਮੂਲੇ।

ਪੀਰ ਮੁਰੀਦਾ ਪਿਰਹੜੀ ਓਹੁ ਨਿਬਹੈ ਨਾਲੇ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ੨੨/੪

ਜਿਉ ਮਛਲੀ ਬਿਨੁ ਪਾਣੀਐ ਕਿਉ ਜੀਵਣੁ ਪਾਵੈ ॥

ਬੂੰਦ ਵਿਹੂਣਾ ਚਾਤਿਕੋ ਕਿਉ ਕਰਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ ॥

ਨਾਦ ਕੁਰੰਗਹਿ ਬੋਧਿਆ ਸਨਮੁਖ ਉਠਿ ਧਾਵੈ ॥

ਭਵਰੁ ਲੋਭੀ ਕੁਸਮ ਬਾਸੁ ਕਾ ਮਿਲਿ ਆਪੁ ਬੰਧਾਵੈ ॥

ਤਿਉ ਸੰਤ ਜਨਾ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ ਦੇਖਿ ਦਰਸੁ ਅਘਾਵੈ ॥

ਅੰਗ - ੨੦੮

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸੱਯਦ ਸਾਹਿਬ! ਰਸਤਾ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਰਸਤਾ ਪਿਆਰ ਦਾ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਅਕਲਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ, ਜ਼ੋਰ ਦਾ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਬਣ ਜਾਏ, ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਉਹਨੂੰ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦੇ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਮਿਹਰਾਂ ਉਹਦੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੀਆਂ।

ਸੋ ਸਮਾਂ ਹੁਣ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਇੱਥੇ ਹੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੈ।

ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰ ਸਤੋਤਰ, ਅਰਦਾਸ।

(ਫਿਲਮ ਨੰ. 494)

ਸਟੀਕ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਰੰਧਾਵੇ ਵਾਲੇ'

ਨੋਟ : - ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਰੰਧਾਵੇ ਵਾਲੇ' ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਪਰਮਾਣੀਕ ਵਿਆਖਿਆਕਾਰ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਮਹਾਨ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਪੂਰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਟੀਕਾ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਛਾਪਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਛਾਪੀ ਗਈ ਪਹਿਲੀ ਪੋਥੀ 'ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ-ਭੰਡਾਰ' ਨੂੰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਵਿੱਚ ਲੜੀਵਾਰ ਛਾਪਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਉੱਚ-ਕੋਟੀ ਦੇ ਖੋਜੀ ਹਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟਕਸਾਲੀ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਮੱਤਾਂ ਤੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਵੀ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। 'ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਦਿਆਲਾ ਜੱਥਾ ਰੰਧਾਵਾ' ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਪਾਠ ਸੰਬਿਆ, ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿੱਚ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਤੱਤਪਰ ਹੋ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬਾਣੀ ਤੇ ਬਾਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਉਚਿਤ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕਣ।

ੴ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ
ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

॥ ਜਪੁ ॥

ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ ॥ ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ
॥ ੧

ੴ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਨ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭਤਾ 'ੴ' ਪਦ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਦ ਦੇ ਅਰਥ ਆਰੰਭ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ 'ੴ' ਦੇ ਉਚਾਰਣ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਅੱਖਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੇ ਉਚਾਰਣ ਦਾ ਬੋਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਿੱਖ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਦੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਆਮ ਲੋਕ ਇਸ ਪਦ ਦੇ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਣ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹਨ। 'ੴ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਜੋ ਟਕਸਾਲਾਂ, ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਨਾ-ਬਸੀਨਾ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ 'ਇਕ ਓਅੰਕਾਰ ਹੈ।' ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਸਤੂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

੧. ਗ੍ਰੰਥਕ ਪ੍ਰਮਾਣ, ੨. ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਉਚਾਰਣ, ੩. ਅਨੁਭਵ ਜਾਂ ਦਲੀਲ (ਸੋਚ)

੧. ਗ੍ਰੰਥਕ ਪ੍ਰਮਾਣ : ਭਾਵੇਂ ਅਣਜਾਣਪੁਣੇ 'ਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ 'ੴ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ 'ਇਕ ਓਅੰ' ਇਕਮਕਾਰ ਜਾਂ ਏਕੰਕਾਰ ਆਦਿ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਉਚਾਰਣ ਅਸ਼ੁੱਧ ਹੈ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਜਾਂ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ 'ੴ' ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਣ 'ਇਕ ਓਅੰਕਾਰ' ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਉਪਰੋਕਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ :

(ੳ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਣ :

ਓਅੰਕਾਰਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਉਤਪਤਿ॥

ਓਅੰਕਾਰੁ ਕੀਆ ਜਿਨਿ ਚਿਤਿ॥

ਓਅੰਕਾਰਿ ਸੈਲ ਜੁਗ ਭਏ॥

ਓਅੰਕਾਰਿ ਬੇਦ ਨਿਰਮਏ॥ (ਦਖਣੀ ਓਅੰਕਾਰੁ, ਅੰਗ ੯੨੮)

ਓਅੰਕਾਰਿ ਉਤਪਤਿ॥ ਕੀਆ ਦਿਨਸੁ ਸਭ ਰਾਤੀ॥

(ਮਾਰੂ ਮ: ੫, ਘਰੂ ੪, ਅੰਗ ੧੦੦੩)

(ਅ) ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣ :

ਓਅੰਕਾਰ ਆਦਿ॥ ਕਥਨੀ ਅਨਾਦਿ॥...॥

(ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੯)

ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਓਅੰਕਾਰ ਤਿਨ ਕਹਾ॥

ਸੋ ਧੁਨ ਪੂਰ ਜਗਤ ਮੋ ਰਹਾ॥ (ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੧੫੮)

(ੲ) ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣ :

ਇਕ ਕਵਾਉ ਪਸਾਉ ਕਰਿ ਓਅੰਕਾਰਿ ਅਕਾਰੁ ਪਸਾਰਾ॥

(ਵਾਰ ੬, ਪਉੜੀ ੪)

ਓਅੰਕਾਰੁ ਅਕਾਰ ਕਰਿ ਇਕੁ ਕਵਾਉ ਪਸਾਉ ਕਰਾਇਆ॥

(ਵਾਰ ੩੯, ਪਉੜੀ ੨)

ਓਅੰਕਾਰਿ ਅਕਾਰੁ ਚਲਿਤੁ ਰਚਾਇਆ॥ (ਵਾਰ ੨੨, ਪਉੜੀ ੧)

ਓਅੰਕਾਰਿ ਅਕਾਰੁ ਕਰਿ ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰੁ ਧਾਰੇ॥

(ਵਾਰ ੪, ਪਉੜੀ ੧)

ਉਪਰੋਕਤ ਗਵਾਹੀਆਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 'ੴ' ਦੇ ਉਚਾਰਣ ਲਈ ਗ੍ਰੰਥਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਇਹੋ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਣ 'ਇਕ ਓਅੰਕਾਰ' ਹੈ।

੨. ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਉਚਾਰਣ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਾਬੋ ਕੀ ਤਲਵੰਡੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ (ਪੰਜਾਬ) ਵਿੱਚ ਬਿਰਾਜਦਿਆਂ ਆਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬੀੜ ਸਾਹਿਬ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਾਈ ਤੇ ਉਥੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਅਤੇ ਅਰਥ ਆਪ ਪੜ੍ਹਾਏ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਟਕਸਾਲਾਂ ਚੱਲੀਆ। ਇਕ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਤੇ ਦੂਸਰੀ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀ ਟਕਸਾਲ, ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਗਿਆਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅੱਜ ਤੱਕ ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹਨ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵੇਂ ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ

ਵਿੱਚ ਜੋ ਸੀਨਾ-ਬਸੀਨਾ 'ੴ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕਰਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ 'ਇਕ ਓਅੰਕਾਰ' ਹੈ। ਇਹ ਟਕਸਾਲੀ ਉਚਾਰਣ ਜੋ ਮੰਨਣਯੋਗ ਹੈ।

੩. ਅਨੁਭਵ ਜਾਂ ਦਲੀਲ (ਸੋਚ): ਜੇਕਰ 'ੴ' ਨੂੰ ਪਦ-ਛੇਦ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸੇ ਬਣਦੇ ਹਨ। ੧=ਇਕ, ਓ=ਓਅੰ, =ਕਾਰ। ਇਸ ਵਿੱਚ 'ੴ' ਸੰਖਿਆ ਵਾਚਕ ਹੈ। 'ਓ' ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਪਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਉਚਾਰਣ 'ਓਅੰ' ਹੈ। ਅੱਗੇ ਜੋ ਲਕੀਰ ' ' ਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਕੀਰ ਨੂੰ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ 'ਚ ਵੀ 'ਕਾਰ' ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ:

ਦੇ ਕੈ ਚਉਕਾ ਕਢੀ ਕਾਰ॥ (ਵਾਰ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੪੭੨)

ਕਾਰੀ ਕਢੀ ਕਿਆ ਥੀਐ ਜਾਂ ਚਾਰੇ ਬੈਠੀਆ ਨਾਲਿ॥

(ਵਾਰ ਸਿਰੀਰਾਗ, ਸਲੋਕ ਮ: ੧, ਅੰਗ ੯੧)

ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ 'ੴ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਸੰਧੀ ਯੁਕਤ ਇਕੱਠਾ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਇਉਂ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ 'ੴ' ਇਕ+ਓ+ ਕਾਰ = ਇਕ ਓਅੰਕਾਰ। ਇਹੋ ਇਸ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਣ ਹੈ।

੧ = ਜੋ ਇਕ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਅਦ੍ਵੈਤ ਸਰੂਪ ਹੈ ਭਾਵ ਅਦ੍ਵਿਤੀ ਹੈ। ਓ=ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਹੈ। ਸਤਿਨਾਮੁ = ਸਤਿ=ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਨਾਮੁ=ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਕਰਤਾ=ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਰਚੇਤਾ ਹੈ। ਪੁਰਖੁ=ਪੂਰਨ ਹੈ। ਨਿਰਭਉ=ਭੈ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਨਿਰਵੈਰੁ=ਵੈਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ=ਅਕਾਲ=ਕਾਲ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਮੂਰਤਿ=ਸੂਰਪ ਹੈ। ਅਜੂਨੀ=ਜੂਨੀਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਸੈਭੰ=ਸੁਤੇ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਹੈ। ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ=ਗੁਰ=ਚੇਤਨ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ=ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਹੈ। (ਗੁ=ਅਗਿਆਨ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਰੂ - ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਹੈ) ਅਥਵਾ ਗੁਰ=ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਦਿ=ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

'ੴ' ਤੋਂ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ਤੱਕ ਜੋ ਸੰਪੂਰਨ ਮੂਲਮੰਤ੍ਰ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਆਏ 'ਜਪੁ' ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਇਸ ਬਾਣੀ ਦਾ ਨਾਮ 'ਜਪੁ' ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਇਆ। 'ਜੀ' ਅਤੇ 'ਸਾਹਿਬ' ਸਤਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਲਾਏ ਗਏ। 'ੴ' ਤੋਂ ਕੋਤੀ ਛੁਟੀ ਨਾਲਿ ਤੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਬਾਣੀ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ।

ਜਪੁ = ਜਪਣ ਯੋਗਯ ਹੈ ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ 'ਜਪਣ ਯੋਗਯ' ਉਪਰ ਹੀ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਆਦਿ ਸਚੁ = ਜਗਤ ਦੇ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੱਚ ਸਰੂਪ ਸੀ। ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ = ਹੁਣ ਭੀ ਸੱਚ ਸਰੂਪ ਹੈ। ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ = ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਸੱਚ ਸਰੂਪ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ੴ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸਿੱਧਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਾਇਆ ਜੋ ਮੂਲਮੰਤ੍ਰ 'ਚ ਉਪਰੋਕਤ ਕਥਨ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਿੱਧਾਂ ਨੇ ਪੁਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਵੇਦ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਕੇਵਲ 'ਓ' (ਓਅੰ) ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਨੇ ੴ (ਇਕ ਓਅੰਕਾਰ) ਕਿਉਂ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤਾ? ਭਾਵ ਆਪ ਨੇ ਓਅੰ ਦੇ ਅੱਗੇ 'ੴ' ਇਕ ਕਿਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ? ਤਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਹੇ ਸਿੱਧੋ! ਵੇਦ ਅੰਦਰ ਜੋ 'ਓਅੰ' ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ ਉਹ ਤ੍ਰਿਧਾ ਰੂਪ ਹੈ ਭਾਵ ਮਾਇਆ ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ (ਰਾਜਸੀ, ਤਾਮਸੀ, ਸਾਤਕੀ) ਦੇ ਯੁਕਤ ਹੈ।

ਰਜ ਗੁਣ ਤਮ ਗੁਣ ਸਤ ਗੁਣ ਕਹੀਐ ਇਹ ਤੇਰੀ ਸਭ ਮਾਇਆ॥ (ਰਾਗੁ ਕੇਦਾਰਾ ਬਾਣੀ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਅੰਗ ੧੧੨੩)

ਅਸੀਂ ਇਸ ਤ੍ਰਿਧਾ ਰੂਪ ਮੰਤ੍ਰ 'ਓਅੰ' ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ (੧) ਲਗਾ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਅਦ੍ਵੈਤ ਸਰੂਪ ਜਣਾਇਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ 'ਓਅੰਕਾਰ' ਪ੍ਰਤੀ ਏਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਹਨ। ਸੱਤਾਂ ਮੱਤਾਂ ਵਾਲਿਆ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ੯-੯ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਥਨਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ 'ਚ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਮਿਲਦੇ ਹਨ; ਜਿਵੇਂ ਕਿ -

ਏਕਮ ਏਕੰਕਾਰੁ ਨਿਰਾਲਾ ॥ ਅਮਰੁ ਅਜੋਨੀ ਜਾਤਿ ਨ ਜਾਲਾ ॥

(ਬਿਲਾਵਲੁ ਮ: ੧, ਅੰਗ ੮੩੮)

ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ ਏਕੋ ਹੈ॥ ਏਕੋ ਹੈ ਭਾਈ ਏਕੋ ਹੈ॥

ਏਕੁ ਸਰੋਵੈ ਤਾ ਗਤਿ ਮਿਤਿ ਪਾਵੈ ਆਵਣੁ ਜਾਣੁ ਰਹਾਈ॥

ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੧ ਦਖਣੀ ਓਅੰਕਾਰੁ, ਅੰਗ ੯੩੦)

ਏਕੁ ਬਿਸਥੀਰਨੁ ਏਕੁ ਸੰਪੂਰਨੁ ਏਕੈ ਪ੍ਰਾਨ ਅਧਾਰਾ॥

(ਬਿਲਾਵਲੁ ਮ: ੫, ਅੰਗ ੮੨੧)

ਫੇਰ ਸਿੱਧਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ 'ਓਅੰਕਾਰ' ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ੴ' (ਇਕ) ਕਿਉਂ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤਾ? ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਇਕ' ਲਿਖ ਕੇ ਅਸੀਂ ਅਦ੍ਵੈਤ ਮੱਤ ਜਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 'ਓਅੰ' ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਉਚਾਰਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇਵਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਹੈ, ਖੱਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ, ਵੈਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਾ, ਸ਼ੂਦਰਾਂ ਤੇ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉੱਕਾ ਹੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਇਕ (੧) ਲਿਖ ਕੇ ਸਭ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਮੱਤ ਅਦ੍ਵੈਤ ਮੱਤ ਹੈ। ਜੈਸਾ ਕਿ -

ਖਤ੍ਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੂਦ ਵੈਸ ਉਪਦੇਸੁ ਚਹੁ ਵਰਨਾ ਕਉ ਸਾਝਾ॥

ਅੰਗ - ੭੪੭)

ਖਤ੍ਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੂਦ ਬੈਸ ਉਪਰੈ ਸਿਮਰਿ ਚੰਡਾਲ॥ ਅੰਗ -

੩੦੦

ਜਾਤਿ ਅਜਾਤਿ ਜਪੈ ਜਨੁ ਕੋਇ॥

ਜੋ ਜਾਪੈ ਤਿਸ ਕੀ ਗਤਿ ਹੋਇ॥

ਅੰਗ -

੧੧੫੦

ਹੇ ਸਿੱਧੋ! ਸਾਡਾ ਮਤ ਅਦ੍ਵੈਤ ਮੱਤ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਬੱਦਲਾਂ ਦੇ ਮੀਂਹ ਤੋਂ ਸਭ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ, ਉਵੇਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ, ਜਾਤੀਆਂ, ਵਰਨਾਂ, ਆਸ਼ਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ।

ਸਤਿ

੧. ਜੋ ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਲਾਂ ਵਿਚ ਨਾਸ਼ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਉਹ ਸਤਿ ਸਰੂਪ ਹੈ।

ਤ੍ਰੇਈ ਕਾਲ ਅਬਾਧੰਤੁ ਸੱਤਤੁੰ॥

(ਵੇਦ ਸੂਤੀ)

੨. ਜਿਸ ਦੀ ਸੱਤਾ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਹ ਸਤਿ ਸਰੂਪ ਹੈ।

੩. ਜਿਸ ਦੀ ਚੇਤਨ ਸੱਤਾ ਕਰਕੇ ਜੜ੍ਹ ਮਾਇਆ ਚੇਤਨਤਾ ਧਾਰ ਕੇ, ਰਜ, ਤਮ, ਸਤ ਗੁਣ ਧਾਰਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਤਿ ਸਰੂਪ ਹੈ।

੪. ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੱਚ ਸਰੂਪ ਹੈ।

ਨਾਮ

੧. ਨ+ਆਮ=ਨਾਮ ਜੋ ਆਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਾਵ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ।

੨. ਨਾ+ਮੁ=ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਾ=ਨਹੀਂ ਹੈ ਮੁ=ਮੋਹ।

੩. ਨ+ਆਮ = ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਮ ਖਾਸ ਪ੍ਰਪੰਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

੪. ਨ + ਆਮ = ਆਮ ਨਾਮ ਰੋਗ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰੋਗ ਆਦਿਕ ਨਹੀਂ ਹਨ।

੫. ਸੰਬੰਧਕ ਅਰਥ = ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੋਧਕ ਭਾਵ ਹੋਵੇ ਸੋ ਨਾਮ ਕਹੀਦਾ ਹੈ। (ਸਤਿ) ਬੋਧ ਰੂਪ ਹੈ ਤੇ (ਨਾਮ) ਬੋਧਕ ਰੂਪ ਹੈ ਇਉਂ ਬੋਧ ਬੋਧਕ ਭਾਵ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ਭਾਵ ਸਤਿ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਜਨਾਉਣ ਵਾਲਾ 'ਨਾਮ' ਹੈ।

ਵਡਾ ਸਾਹਿਬ ਉਚਾ ਥਾਉਂ॥

ਉਚੇ ਉਪਰਿ ਉਚਾ ਨਾਉ॥ (ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਗ

੫)

ਕਰਤਾ

੧. ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਰਚਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

੨. ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹੁਕਮ ਰੂਪੀ, ਰੋਜ਼ੀ ਰੂਪੀ, ਚੇਤਨ ਸਤਾ ਰੂਪੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਰੂਪੀ ਤਾਰ ਹੈ, ਸੋ ਕਹੀਏ ਕਰਤਾ (ਕਰ+ਤਾ)।

੩. ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸਭ ਕਾਰਜ ਰੂਪ ਹਨ।

੪. ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ (ਕਰ) = ਹੱਥ ਦੇ ਕੇ ਤਾ = ਤਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

੫. ਕ + ਰਤਾ = ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਰੱਤਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ।

ਜੱਤ੍ਰ ਤੱਤ੍ਰ ਦਿਸਾ ਵਿਸਾ ਹੋਇ ਫੈਲਿਓ ਅਨੁਰਾਗ॥

(ਜਪੁ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੫)

ਪੁਰਖ

੧. ਸਭ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪਰਿਪੂਰਣ ਹੈ।

ਤੂ ਘਟ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਸਰਬ ਨਿਰੰਤਰਿ ਜੀ

ਹਰਿ ਏਕੋ ਪੁਰਖੁ ਸਮਾਣਾ॥

ਅੰਗ - ੧੧

ਕਰਿ ਫਕਰੁ ਦਾਇਮ ਲਾਇ ਚਸਮੇ ਜਹ ਤਹਾ ਮਉਜੂਦਾ॥

ਅੰਗ - ੨੨੭

੨. ਉਹ ਇੱਕੋ ਪੁਰਖ (ਮਰਦ) ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੈ। ਹੋਰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੈ।

ਇਸੁ ਜਗ ਮਹਿ ਪੁਰਖੁ ਏਕੁ ਹੈ ਹੋਰ ਸਗਲੀ ਨਾਰਿ ਸਬਾਈ॥

ਵਡਹੰਸ ਕੀ ਵਾਰ ਮ: ੩, ਅੰਗ ੫੯੧

੩. ਪੁ+ਰਖੁ = (ਪੁ) ਪੁੰ = ਨਰਕਾਂ ਤੋਂ ਰਖੁ + ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

੪. ਪੁਰ+ਖੁ = ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਰੂਪੀ ਪੁਰੀਆਂ ਵਾ: ਦੇਹਾਂ ਰੂਪੀ ਪੁਰੀਆਂ ਵਿਚ (ਖ)=ਆਕਾਸ਼ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਵਿਆਪਕ ਹੈ।

੫. ਪੁਰ+ਖੁ=ਸਭ ਦੇਹੀ ਰੂਪੀ ਪੁਰ=ਪੁਰੀਆਂ ਦਾ ਖ=ਨਾਸ

ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਕਿ ਸਰਬਤ੍ਰ ਕਾਲੈ॥ ਕਿ ਸਰਬਤ੍ਰ ਪਾਲੈ॥੧੧੪॥ (ਜਪੁ ਸਾਹਿਬ)

੬. ਪੁਰਖੁ = ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਤੇ ਪੁਰਖਾਰਥ ਪਰਿਆਇਵਾਚੀ ਸ਼ਬਦ ਹਨ।

ਨਾਨਕ ਕੈ ਮਨਿ ਇਹੁ ਪੁਰਖਾਰਥੁ॥ (ਭੈਰਉ ਮ: ੫, ਅੰਗ ੧੧੫੧)

੭. ਪੁਰਖੁ ਪੁਰਖਵ੍ਰ ਭਾਵ ਉੱਦਮ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

੮. ਪੁਰਖੁ ਮਹਾਤਮਾ ਨੂੰ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਆਖਿਐ ਜੋ ਚਲੈ ਸੋ ਸਤਿ ਪੁਰਖੁ ਭਲ ਭਲਾ॥

ਅੰਗ - ੩੦੪

੯. ਪੁਰਖ ਸਤਿਗੁਰ ਦਾ ਵਾਚਕ ਵੀ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਦਇਆਲੁ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਸਮਤੁ ਸਭੁ ਕੋਇ॥

ਅੰਗ - ੩੦੦

ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਅਗੰਮੁ ਹੈ ਜਿਸੁ ਅੰਦਰਿ ਹਰਿ ਉਰਿ ਧਾਰਿਆ॥

ਅੰਗ - ੩੧੨

੧੦. ਪੁਰਖੁ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਵਾਚਕ ਵੀ ਹੈ।

ਵਿਚਿ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਖਲੋਆ॥ ਵਾਲੁ ਨ ਵਿੰਗਾ ਹੋਆ॥

ਅੰਗ - ੬੨੩

ਕਰਤੈ ਪੁਰਖਿ ਤਾਲੁ ਦਿਵਾਇਆ॥

ਅੰਗ - ੬੨੫

੧੧. ਪੁਰਖੁ = ਪੁਰਖੁ ਨਾਮ ਆਤਮਾ ਤੇ ਜੀਵਾਤਮਾ ਦਾ ਵੀ ਹੈ।

ਪੁਰਖੈ ਪੁਰਖੁ ਮਿਲਿਆ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਸਭ ਚੂਕੀ ਆਵਣ ਜਾਨੀ॥

ਅੰਗ - ੧੧੯੯

੧੨. ਪੁਰਖੁ = ਵਿਆਪਕ ਸ਼ੁੱਧ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਵਾਚਕ ਹੈ।

ਸੋ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਹਰਿ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰੰਜਨੁ

ਹਰਿ ਅਗਮਾ ਅਗਮ ਅਪਾਰਾ॥

ਅੰਗ - ੩੪੮

ਤੂੰ ਘਟ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਸਰਬ ਨਿਰੰਤਰਿ ਜੀ

ਹਰਿ ਏਕੋ ਪੁਰਖੁ ਸਮਾਣਾ॥

ਅੰਗ - ੩੪੮

੧੩. ਪੁਰਖੁ = ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਵਾਚਕ ਭੀ ਹੈ।

ਇਹ ਬਾਣੀ ਮਹਾ ਪੁਰਖ ਕੀ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸਾ ਹੋਇ॥

ਅੰਗ - ੯੩੫

੧੪. ਪੁਰਖੁ = ਰਿਗਵੇਦ ਅਨੁਸਾਰ ਈਸ਼ਵਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਜੋ ਜਗਤ ਰਚਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰਿਗਵੇਦ ਦੇ 'ਪੁਰੁਸ਼ ਸ਼ੁਕਤ' ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ੧੦੦੦ ਸਿਰ, ੧੦੦੦ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ੧੦੦੦ ਪੈਰ ਹਨ।

ਨਿਰਭਉ

੧. ਉਹ ਭੈ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਸਚੁ ਏਕੁ॥

ਅੰਗ - ੪੬੪

੨. ਨਿਰ+ਭਉ=ਨਿਰ=ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਭ ਤਾਈਂ ਭਉ=ਭੈ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਭੈ ਵਿਚਿ ਪਵਣੁ ਵਹੈ ਸਦ ਵਾਉ॥

ਭੈ ਵਿਚਿ ਚਲਹਿ ਲਖ ਦਰੀਆਉ॥

ਅੰਗ - ੪੬੪

੩. ਨਿਰ+ਭਉ=ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਿਰਭਉ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ

ਰਾਵਣ, ਹਰਨਾਖਸ਼ ਵਰਗਿਆਂ ਲਈ ਉਹ ਨਿਰ=ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਭਉ=ਭੈ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵਾ: ਭੱਖਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

੪. ਨਿਰ+ਭਉ=ਨਿਰ=ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਭਉ=ਭਵ, ਭਾਵ ਕਲਿਆਣ ਸਰੂਪ ਹੈ।

੫. ਨਿਰ+ਭਉ=ਭਉ=ਭਵ ਨਾਮ ਉਤਪਤੀ ਦਾ ਭੀ ਹੈ ਭਾਵ ਉਹ ਉਤਪਤੀ ਤੋਂ ਨਿਰ=ਰਹਿਤ ਹੈ।

੬. ਨਿਰ+ਭਉ=ਭਉ=ਭਵ ਨਾਮ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਲੁਪਾਇਮਾਨਤਾ ਤੋਂ ਨਿਰ=ਰਹਿਤ ਹੈ।

੭. ਨਿਰ+ਭਉ=ਭਉ=ਭਵ ਨਾਮ ਆਵਾਗਵਨ ਦਾ ਵੀ ਹੈ (ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ)। ਉਸ ਤੋਂ ਨਿਰ=ਰਹਿਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਨਿਰਭਉ ਹੈ।

ਭਵ ਖੰਡਨ ਦੁਖ ਨਾਸ ਦੇਵ ॥

ਸੁਰਿ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਤਾ ਕੀ ਸੇਵ ॥ (ਬਸੰਤ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੧੧੮੩)

੮. ਨਿਰ+ਭਉ = = ਭਵ ਨਾਮ ਕੋਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭ੍ਰਮਣ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਭਉਣ ਦਾ ਵੀ ਹੈ ਭਾਵ ਉਹ ਸਭ ਥਾਈਂ ਨਿਰ=ਨਿਰਯਤਨ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਭ੍ਰਮਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਹੁੰਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਚੇਤਨ ਸੱਤਾ ਰੂਪ ਹੋਣ ਕਰਕੇ।

ਸਹਜਿ ਭਵੈ ਪ੍ਰਭੁ ਸਭਨੀ ਥਾਈ॥

(ਗਉੜੀ ਗੁਆਰੇਰੀ ਮ: ੩, ਅੰਗ ੧੬੦)

੯. ਨਿਰ + ਭਉ = ਭਉ = ਭਵ ਨਾਮ ਭ੍ਰਮਣ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਿਰ = ਰਹਿਤ ਹੈ ਭਵ = ਭ੍ਰਮਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਉਹ ਕੁਟਸਥ ਵਾਂਗ ਅਚੱਲ ਹੈ। ਭਾਵ ਪਹਾੜ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸਥਿਤ।

੧੦. ਨਿਰ + ਭਉ = ਭਉ = ਭਵ ਨਾਮ ਜਨਮ ਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਉਹ ਜਨਮ ਤੋਂ ਨਿਰ = ਰਹਿਤ ਅਜਨਮਾ ਹੈ।

ਭਵ ਮੇਂ ਭਵ ਕੇ ਰੰਕ ਕੇ ਭਵ ਸਮੇਂ ਹੋਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ।

ਮਾਲਿਕ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਕੇ ਕਰੇ, ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਰਾਇ ਰਸਾਲ।

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ)

ਨਿਰਵੈਰੁ

੧. ਉਹ ਵੈਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

ਤੂੰ ਨਿਰਵੈਰੁ ਸੰਤ ਤੇਰੇ ਨਿਰਮਲ॥

ਅੰਗ - ੧੦੮

ਨਿਰਹਾਰੀ ਕੇਸਵ ਨਿਰਵੈਰਾ॥

ਅੰਗ - ੯੮

੨. ਜਿਹੜੇ ਹਰਨਾਖਸ਼ ਆਦਿ ਭਗਤਾਂ ਨਾਲ ਵੈਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੈਰ ਭਾਵ ਨਿਰ ਕਹੀਏ ਨਵਿਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਭਾਵ ਮੇਟਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ

੧. ਉਸ ਦੀ ਅਕਾਲ = ਕਾਲ ਮੌਤ ਤੋਂ ਅ = ਰਹਿਤ ਮੂਰਤਿ=ਹਸਤੀ ਹੈ ਭਾਵ ਸਰੂਪ ਹੈ।

ਤੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਨਾਹੀ ਸਿਰਿ ਕਾਲਾ॥

ਅੰਗ - ੧੦੩੮

੨. ਅ+ਕਾਲ=ਕਲਪਨਾ ਤੋਂ ਅ=ਰਹਿਤ ਹੈ, ਮੂਰਤਿ=ਹਸਤੀ ਵਾ: ਸਰੂਪ।

ਕਾਲ ਕਲਪਨਾ ਕਦੇ ਨਾ ਖਾਇ॥

ਅੰਗ - ੩੮੩

੩. ਅ+ਕਾਲ = ਕਾਲ ਨਾਮ ਕਲੰਕ ਦਾ ਭੀ ਹੈ ਭਾਵ ਉਹ

ਕਲੰਕਾਂ ਤੋਂ ਅ = ਰਹਿਤ ਨਿਰਕਲੰਕ ਸਰੂਪ ਹੈ।

ਕਲੰਕ ਬਿਨਾ ਨੇਕਲੰਕੀ ਸਰੂਪੇ॥

(ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੩)

੪. ਅ+ਕਾਲ = ਕਾਲ ਨਾਮ ਦੁਰਭਿਖ ਦਾ ਭੀ ਹੈ, ਅ = ਰਹਿਤ ਹੈ ਭਾਵ ਉਸ ਦੀ ਹਸਤੀ ਕਾਲ = ਦੁਰਭਿਖ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

੫. ਅ+ਕਾਲ = ਸਾਰਿਆਂ ਕਾਲ = ਕਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅ=ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਦੈਵ ਸਦਾ ਹੈ॥

(ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ)

੬. ਅ+ਕਾਲ = ਕਾਲ ਨਾਮ ਸਮੇਂ ਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਉਹ ਭੂਤ, ਭਵਿੱਖ, ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅ=ਰਹਿਤ ਹੈ।

੭. ਅ+ਕਾਲ=ਕਾਲ=ਕਾਲੇ ਅਗਿਆਨ ਤੋਂ ਅ=ਰਹਿਤ ਉਸ ਦੀ ਮੂਰਤਿ=ਹਸਤੀ ਹੈ।

੮. ਅਕਾਲ + ਮੂ + ਰਤਿ=ਉਸ ਅਕਾਲ (ਪ੍ਰਭੂ) ਵਿੱਚ ਮੂ=ਮੇਰੀ ਰਿਤ=ਪ੍ਰੀਤੀ ਹੈ।

੯. ਅਕਾ+ਲ=ਅਕਾ=ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲ=ਲੈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮੂਰਤਿ=ਹਸਤੀ ਹੈ।

ਅਜੂਨੀ

੧. ਉਹ ਜੂਨੀਆ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਭਾਵ ਅਜਨਮ ਸਰੂਪ ਹੈ।

ਆਦਿ ਅਜੋਨਿ ਅਜੈ ਅਬਿਨਾਸੀ ਤਿਹ ਪਰਮੇਸਰ ਜਾਨੇ॥

(ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੭੧੦)

ਸੇ ਮੁਖੁ ਜਲਉ ਜਿਤੁ ਕਹਹਿ ਠਾਕੁਰੁ ਜੋਨੀ॥

ਅੰਗ - ੧੧੩੬

੨. ਅਜ+ਊਨੀ=ਅਜ=ਬ੍ਰਹਮਾ ਆਦਿ ਵੀ ਊਨੀ=ਉਣੇ ਹਨ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਭਾਵ ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਸਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ।

ਕਾਲ ਪਾਇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਪੁ ਧਰਾ॥

ਕਾਲ ਪਾਇ ਸਿਵਸੁ ਅਵਤਰਾ॥

ਕਾਲ ਪਾਇ ਕਰਿ ਬਿਸਨ ਪ੍ਰਕਾਸਾ॥

ਸਕਲ ਕਾਲ ਕਾ ਕੀਯਾ ਤਮਾਸਾ॥

(ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੧੩੮੬)

੩. ਅਜੂਨੀ=ਜਿਸ ਦਾ ਜੋਨ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ, ਭਾਵ ਜੋ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

੪. ਅਜ+ਊਨੀ=ਅਯੁੱਧਿਆ ਮਹਾਂਬਲੀ ਰਾਜੇ ਅਜ ਜੈਸੇ ਵੀ ਜਿਸ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਅੱਗੇ ਊਨੀ=ਉਣੇ ਹਨ ਭਾਵ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਹਨ।

ਤਾ ਤੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹੋਣ ਭਯੋ ਅਜ ਬਰ॥

(ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੪੮)

੫. ਅਜ+ਊਨੀ=(ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ) ਅਜ ਨਾਮ ਕਾਮਦੇਵ ਦਾ ਵੀ ਹੈ ਭਾਵ ਜਿਸ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਅੱਗੇ ਅਜ=ਕਾਲਦੇਵ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਵੀ ਊਨੀ=ਉਣੇ ਹਨ ਭਾਵ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਸਾਰੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ ਮਾਲਕ ਵੀ ਆਹ ਹੀ ਹੈ। ਕਾਮਦੇਵ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਵੀ ਉਸ ਅੱਗੇ ਊਨੀ (ਘੱਟ) ਹੈ।

੬. ਅਜ+ਊਨੀ=ਕੋਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ (ਅਜ) ਨਾਮ ਚੰਦਰਮਾ ਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਅੱਗੇ ਅਜ=ਚੰਦਰਮਾ ਵੀ ਊਨੀ=ਊਣਾ (ਨਿਯੁਨ) ਹੈ ਭਾਵ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਚੰਦਾ ਦਾ ਭੀ ਚੰਦ ਹੈ। ਆਕਾਸ਼ੀ ਚੰਦਰਮਾ ਜਿਸ ਅੱਗੇ ਨਿਊਨ ਹੈ।

ਨਮੋ ਚੰਦ੍ਰ ਚੰਦ੍ਰੇ॥...੧੮੫॥

(ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੧੦)

ਸੈਭੰ

੧. ਸੁਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਹੈ।

੨. ਸੈ+ਭੰ=ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਸੇ=ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਭੰ=ਭੰਨਣ ਵਾਲਾ ਭਾਵ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

੩. ਸੈ+ਭੰ=ਸੈ=ਹੈ ਉਹ ਭੰ=ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ।

੪. ਸੈ+ਭੰ=ਜਿੰਨੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਸੈ=ਹੈ, ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਭੰ=ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

੫. ਸੈਭੰ=ਜਿਸ ਦੀ ਹਸਤੀ ਕਿਸੇ ਨਮਿਤ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੈਭੰ=ਸੁਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭਾਵ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ।

੬. ਸੈਭੰ=ਪੰਡਤ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 'ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਪ੍ਰਦੀਪ॥ ਵਿੱਚ ਸੈਭੰ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਅੰਤਹਕਰਣ ਵਿੱਚ ਭੰ=ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਹੈ।

ਗੁਰ

ਗੁਰ = ਚੇਤਨ ਸਰੂਪ ਹੈ।

੨. ਗੁਰ = ਪੂਜਨੀਕ ਹੈ। ਸਭ ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਸਰੂਪ ਆਪ ਹੈ।

੩. ਗੁ+ਰੂ=ਗੁ=ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਅੰਧਕਾਰ ਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਰੂ=ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਵ ਸੰਘਤਾ ਵਿੱਚ (ਗੁ) ਨਾਮ ਹਨੇਰੇ ਦਾ ਹੈ। ਸਯਮ ਵੇਦ ਦੀਆਂ ਰਿਚਾਂ ਵਿੱਚ (ਰੰ) ਨਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਗੁਰ ਸਰੂਪ ਹੈ।

ਗੋ ਤਮ ਨਾਮ ਅਗਿਆਨ ਅਨਿਤ।

ਰੂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਆ ਜਿਨ ਚਿਤ।

ਬਾਣੀ ਮੁਖਹੁ ਉਚਾਰੀਐ ਹੁਇ ਰੁਸਨਾਈ ਮਿਟੈ ਅੰਧਿਆਰਾ।

(ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧, ਪਉੜੀ ੩੮)

੪. ਗੁਰ=ਵੱਡਾ, ਭਾਵ ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਵਾ: ਮੁੱਢ ਸਰੂਪ ਹੈ।

੫. ਗੁਰ='ਗੁਰ' ਸ਼ਬਦ ਗ੍ਰੀ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ ਨਿਗਲਣਾ ਭਾਵ ਜਿਹੜਾ ਅਗਿਆਨ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਜਾਵੇ (ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇ), ਉਹ ਗੁਰੂ ਹੈ।

ਲਬੁ ਲੋਭੁ ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਮੋਹੁ ਮਾਰਿ ਕਢੇ ਤੁਧੁ ਸਪਰਵਾਰਿਆ॥

ਅੰਗ - ੯੬੮

੬. ਗੁਰ=ਗ੍ਰੀ ਦੇ ਅਰਥ ਕੋਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਝਾਉਣਾ ਵੀ

ਹੈ ਭਾਵ ਜੋ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਤੱਤ ਗਿਆਨ ਸਮਝਾ ਦੇਵੇ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਹੈ। (ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼)

੭. ਗੁਰ=ਗ੍ਰੀ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਹੀ ਗਿਰ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਬਾਣੀ ਵੀ ਹੈ।

ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ ਵਿਚਿ ਬਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਾਰੇ॥

ਅੰਗ - ੯੮੨

੮. ਗੁਰ=ਗਿਰ=ਗਿਰ ਨਾਮ ਭਾਰੀ ਦਾ ਵੀ ਹੈ।

ਸਭ ਤੇ ਵਡਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਜਿਨਿ ਕਲ ਰਾਖੀ ਮੇਰੀ॥

ਅੰਗ - ੭੫੦

੯. ਗੁਰ=ਗਿਰ=ਗਿਰ ਨਾਮ ਅਚੱਲ ਦਾ ਵੀ ਹੈ।

ਅਚਲ ਮੂਰਤਿ ਅਨਭਉ ਪ੍ਰਕਾਸ ਅਮਿਤੋਜ ਕਹਿਜੈ॥

(ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੧)

੧੦. ਗੁਰ=ਗਿਰ=ਗਿਰ ਨਾਮ ਪਹਾੜ ਦਾ ਵੀ ਹੈ।

ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਮੇਰੁ ਪਰਬਤੁ ਸੁਆਮੀ ਓਟ ਗਹੀ ਮੈ ਤੇਰੀ॥ ਅੰਗ -

੯੬੯

ਹਉ ਵਾਰੀ ਵੰਞਾ ਘੋਲੀ ਵੰਞਾ ਤੂ ਪਰਬਤੁ ਮੇਰਾ ਓਲਾ ਰਾਮ॥

ਅੰਗ - ੭੭੯

ਭਾਵ ਗੁਰ ਚੇਤਨ ਸਰੂਪ, ਅਚੱਲ ਸਰੂਪ, ਪੂਜਨੀਕ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ, ਅਸੁਰੀ ਸੰਪਦਾ ਨੂੰ ਨਿਗਲਣ ਵਾਲਾ, ਸਭ ਤੋਂ ਭਾਰੀ, ਵੱਡਾ, ਪਰਬਤ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਅਡੋਲ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸਾਦਿ

੧. ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਹੈ।

੨. ਪ੍ਰ+ਸਾਦਿ=ਪ੍ਰ=ਪਰ੍ਹੇ ਹੈ ਸਾਦਿ=ਸਵਾਦਾਂ ਤੋਂ।

੩. ਪ੍ਰਸਾਦਿ=ਪ੍ਰਸਾਦਨ ਨਾਮ ਮੰਦਰ ਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ ਮੰਦਰ=ਅਧਿਸ਼ਠਾਨ ਰੂਪ ਹੈ।

੪. ਪ੍ਰਸਾਦਿ=ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

੫. ਪ੍ਰਸਾਦਿ=ਪ੍ਰਸੰਨ ਸਰੂਪ ਹੈ।

ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਇਕੱਠੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਹ ਪਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਵਖਿਆਨ ਦੇ ਤੀਜੇ ਅੰਗ ਪਦ ਦੀ ਵਿਉਂਤਪਤੀ (ਯੋਜਨਾ) ਅਨੁਸਾਰ 'ਗੁਰ' ਪਦ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ 'ਗ੍ਰੀ' ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ ਨਿਗਲਣਾ। ਜਿਹੜਾ ਅਗਿਆਨ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। 'ਗਿਰ' ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਇਸੇ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ ਬਾਣੀ, ਭਾਰੀ, ਪਰਬਤ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਅਚੱਲ ਆਦਿ। ਇਹ ਸਭ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਮੰਤ੍ਰ ਵਿਚ ਵਖਿਆਨ ਦਾ ਤੀਸਰਾ ਅੰਗ ਵਿਯੁਤਪਦੀ (ਯੋਜਨਾ) ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਕਿਤੋਂ ਆਇਆ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਬਣਿਆ? ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਮੰਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਪਦਾਂ ਦੀ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਅਰਥ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਰਥ ਭਾਵ ਉਹੋ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਖਿਆਨ ਦਾ ਚੌਥਾ ਅੰਗ ਹੈ।

ਆਪਣਾ ਮੂਲ ਪਛਾਣ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ।

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਫਰਵਰੀ ਅੰਕ ਪੰਨਾ - 51)

ਨਾਨਕ ਚਿੰਤਾ ਮਤਿ ਕਰਹੁ ਚਿੰਤਾ ਤਿਸ ਹੀ ਹੋਇ ॥
ਜਲ ਮਹਿ ਜੰਤ ਉਪਾਇਅਨੁ ਤਿਨਾ ਭਿ ਰੋਜੀ ਦੇਇ ॥
ਓਥੇ ਹਟੁ ਨ ਚਲਈ ਨਾ ਕੇ ਕਿਰਸ ਕਰੇਇ ॥
ਸਉਦਾ ਮੂਲਿ ਨ ਹੋਵਈ ਨਾ ਕੇ ਲਏ ਨ ਦੇਇ ॥
ਜੀਆ ਕਾ ਆਹਾਰੁ ਜੀਆ ਖਾਣਾ ਏਹੁ ਕਰੇਇ ॥
ਵਿਚਿ ਉਪਾਏ ਸਾਇਰਾ ਤਿਨਾ ਭਿ ਸਾਰ ਕਰੇਇ ॥
ਨਾਨਕ ਚਿੰਤਾ ਮਤਿ ਕਰਹੁ ਚਿੰਤਾ ਤਿਸ ਹੀ ਹੋਇ ॥

ਅੰਗ - ੯੫੫

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਰਾਇ ਜੀ! ਲੰਗਰ ਦੀ ਚਿੰਤਾ, ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਉਹ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਹੈ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਲੰਗਰ ਤਾਂ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਤੋਂ ਚਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤੇਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ ਲੰਗਰ ਤਾਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਏਸ ਜਗੀਰ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਫੇਰ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪੁੱਤਰ ਤੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾ ਕਰ। ਦੇਖ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਧਨ ਕਮਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਜਗਤ ਦੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਇੱਜ਼ਤ ਹੈ, ਤੂੰ ਫਕੀਰ ਬਣਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈਂ ਲੋਕ ਸਾਨੂੰ ਮਿਹਣੇ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ ਸਾਡਾ ਜੀਉਣਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਇਹ ਮਾਇਆ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਇਹ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਠੱਗੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜੀਵ ਦੇ ਨਾਲ। ਇਹ ਠਗਮੂਰੀ ਸੁੰਘਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਨਾਤ ਤਾਣ ਦਿੱਤੀ ਏਸ ਮਾਇਆ ਨੇ ਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਕੋਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਇੱਕ ਦੋ ਚਾਰ ਨਹੀਂ, ਸਾਰਾ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਏਸ ਨੇ ਮੋਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਸਾਰਾ ਜਗ ਮੋਹ ਲਿਆ ਜੀ,
ਮਾਇਆ ਇਹ ਮੋਹਨੀ ਭਾਈ।

ਮਾਤੇ ਮਤੰਗ ਜਰੇ ਜਰ ਸੰਗਿ
ਅਨੂਪ ਉਤੰਗ ਸੁਰੰਗ ਸਵਾਰੇ॥
ਕੋਟ ਤਰੰਗ ਕੁਰੰਗ ਸੇ ਕੂਦਤ
ਪਉਨ ਕੇ ਗਉਨ ਕਉ ਜਾਤ ਨਿਵਾਰੇ॥
ਭਾਰੀ ਭੁਜਾਨ ਕੇ ਭੂਪ ਭਲੀ ਬਿਧਿ
ਨਿਆਵਤ ਸੀਸ ਨ ਜਾਤ ਬਿਚਾਰੇ॥
ਏਤੇ ਭਏ ਤੇ ਕਹਾ ਭਏ ਭੂਪਤਿ
ਅੰਤ ਕੋ ਨਾਂਗੇ ਹੀ ਪਾਇ ਪਧਾਰੇ॥
ਜੀਤ ਫਿਰੈ ਸਭ ਦੇਸ ਦਿਸਾਨ ਕੇ
ਬਾਜਤ ਢੋਲ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਨਗਾਰੇ॥
ਗੁੰਜਤ ਗੁੜ ਗਜਾਨ ਕੇ ਸੁੰਦਰ
ਹਿੰਸਤ ਹੀ ਹਯਰਾਜ ਹਜਾਰੇ॥
ਭੂਤ ਭਵਿੱਖ ਭਵਾਨ ਕੇ ਭੂਪਤਿ
ਕਉਨੁ ਗਨੈ ਨਹੀ ਜਾਤਿ ਬਿਚਾਰੇ॥
ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਭਜੇ ਬਿਨੁ
ਅੰਤ ਕਉ ਅੰਤ ਕੇ ਧਾਮ ਸਿਧਾਰੇ॥

ਤ੍ਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੂਯੇ, ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ੧੦

ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮਾਇਆਧਾਰੀ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਾਰ ਕੇ ਧਰਮਰਾਜ ਦੀ ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਠੇਡੇ ਖਾਂਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਇਸ ਮਾਇਆ ਦੇ ਖਹਿੜੇ ਨਾ ਪਵੋ। ਅਸੀਂ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਨਾਮ ਦੀ ਖੇਤੀ ਅਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਸੋ ਤੁਸੀਂ ਏਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਠੀਕ ਸਮਝੋ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਹਿਤਾ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕੁਛ ਨਾ ਕਹੋ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਕਹੋ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜ ਹੈ ਇਹ ਅੱਲਾਹ ਤਾਲਾ ਆਪ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਰੀਰ ਧਾਰ ਕੇ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਪੁੱਤਰ ਭਾਵਨਾ ਛੱਡੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ -

ਕੁਰ ਪਸਾਰ ਰਚਯੋ ਕਰਤਾਰ ਨੈ
ਤਾਨ ਕਨਾਤ ਦਈ ਇਹ ਮਾਯਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੰਨਾ - ੪੮੨

ਕੂੜ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਕਰਕੇ, ਬੁਠੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਕਰਕੇ ਕਰਤਾਰ ਨੇ ਆਹ ਕਨਾਤ ਤਾਣ ਦਿੱਤੀ ਮਾਇਆ ਦੀ, ਕੋਲ ਹੈਰਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਰ ਵਕਤ। ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਸਭ ਦੇ, ਆਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਮੰਨੋ ਸਾਰੇ। ਹਰੇਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਨਾਲ ਹੈ ਪਰ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਅਸੀਂ ਯਾਦ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਕੂੜ ਦੀ ਕਨਾਤ ਤਣੀ ਹੋਈ ਹੈ -

ਰੰਗ ਅਨੇਕਨ ਕੀ ਜੁ ਬਨੀ
ਜਿਨ ਮਾਨਵ ਕੋ ਨਿਜ ਗਯਾਨ ਭੁਲਾਯਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੰਨਾ - ੪੭੧

ਅਨੇਕ ਰੰਗਾਂ ਦੀ, ਅਨਿਕ ਭਾਂਤ ਦੀ ਮਾਇਆ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਪੁੱਤਰ ਕਿਤੇ ਧੀਆਂ, ਕਿਤੇ ਜਾਇਦਾਦ, ਕਿਤੇ ਘੋੜੇ, ਕਿਤੇ ਸਵਾਰੀਆਂ, ਕਿਤੇ ਕੁਛ, ਨੌਕਰੀਆਂ ਚਾਕਰੀਆਂ, ਅਹੁਦੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਇੱਕ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਾਇਆ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਰਚ ਦਿੱਤੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਗਿਆਨ ਹੀ ਰਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਆਦਮੀ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਜਿਹਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ। ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਆਹ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਾਂ, ਹੋਰ ਕਿਹੜਾ ਤੁਸੀਂ ਭਾਲਦੇ ਓ -

ਪਯਾਰ ਪਦਾਰਥ, ਕੁਰ ਸੁਆਰਥ ਬੀਚ ਫਸੇ
ਸਭਿ ਬੈਸ ਬਿਹਾਯਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੰਨਾ - ੪੮੫

ਕਹਿੰਦੇ ਬੂਠੇ ਪਦਾਰਥਾਂ 'ਚ ਫਸ ਕੇ, ਗਲਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨੇਹੁੰ ਲਾ ਕੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬੇਮਤਲਬੀ ਨਿਕੰਮੀ ਕਰਕੇ ਵਿਹਾ ਦਿੱਤੀ।

ਆਦਿ ਸਰੂਪ ਅਨਾਦਿ ਲਖਯੋ ਨਹਿ
ਤੋ ਲਖਿਹੀ ਜਿ ਕਰੈ ਹਰਿ ਦਾਸਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੰਨਾ - ੪੮੫

ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਆਦਿ ਸਰੂਪ ਜਿਹੜਾ ਸੀ ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਤੂੰ ਲਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਲਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੀ ਦਇਆ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਐਸੇ ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸੁਣਾਏ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਇ ਨੇ ਸਾਰੇ ਵਿਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਹੇ ਨਾਨਕ! ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਆਓ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਜਾਇਓ ਨਾ, ਮੈਨੂੰ ਕੁਛ ਦਿਨ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ।

ਸੋ ਆਪ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਜੰਗਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਦੇ ਘਰ ਰਹਿ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਕੋਲ ਕਦੇ ਰਾਇ ਪਾਸ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਾਂ ਬੀਤਦਾ ਤੁਰਿਆ ਗਿਆ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਮਾਤਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਤੁਲਸਾਂ ਦਾਸੀ ਨੂੰ ਕਿ ਤੁਲਸਾਂ! ਜਾਹ ਮੈਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਤਿਆਰ ਕਰਿਆ ਹੈ ਗਰਮ-ਗਰਮ ਹੈ, ਠੰਢਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਔਹ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਨਾਨਕ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪਏ ਨੇ, ਜਾਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਗਾ ਲਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੁਲਸਾਂ ਦਾਸੀ ਜੋ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਬੜਾ ਉਹਦੇ ਦਿਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਭਾਵ ਸੀ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਸੱਜਾ ਚਰਨ ਚਾਦਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਉਹਨੇ ਜਗਾਉਣਾ ਮੁਨਾਸਿਬ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਮਸਤਕ ਛੂਹਾਵਾਂ। ਉਹ ਐਨੀ ਪਿਆਰ 'ਚ ਮਸਤ ਹੋਈ ਕਿ ਮਸਤਕ ਛੂਹਾਉਣ ਦੀ ਬਿਜਾਏ, ਉਹਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਅਗੂੰਠੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਰਸਨਾ ਲੱਗਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਬਜ਼ਰ ਕਪਾਟ ਤੜਕ ਦੇ ਕੇ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੋਰ ਦੀ ਹੋਰ ਹੋ ਗਈ। ਸਭ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗ ਗਏ। ਕੀ ਦੇਖਦੀ ਹੈ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਉਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ ਤੇ ਉਧਰਲੇ ਪਾਸੇ ਮਨਸੁਖ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿੱਖ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਮੇਰਾ ਜਹਾਜ਼ ਹੁਣ ਬੰਨ੍ਹੇ ਲਾ ਦੇ। ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਹਾਂ, ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦਾ ਬਿਰਧ ਰੱਖੋ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਪਣਾ ਸਹਾਰਾ ਦੇ ਕੇ ਡੁੱਬਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਬਚਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਨਜ਼ਾਰਾ ਦੇਖਦੀ ਰਹੀ ਕਾਫੀ ਦੇਰ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਾਤਾ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ ਤੁਲਸਾਂ! ਤੂੰ ਆਈ ਨਹੀਂ? ਦੌੜ ਕੇ ਗਈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਕੀ ਗੱਲ ਤੂੰ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਜਗਾਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ?"

ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਕਿ ਮਾਤਾ! ਕਿਹਨੂੰ ਜਗਾਵਾਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਜਹਾਜ਼ ਕੱਢਦੇ ਪਏ ਨੇ ਲੰਕਾ ਕੋਲ ਸਿੱਖ ਦਾ। ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਨਰਾਜ਼ੀ ਆਈ ਕਿ ਹੈਂ ਘਰ ਦੇ ਦਾਸ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਗਈ, ਜਾ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਬੇਟਾ! ਦੇਖ ਤੇਰੀ ਫਕੀਰੀ ਦੇ ਉੱਤੇ ਕਿਵੇਂ ਲੋਕ ਮਖੌਲਾਂ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਬਾਹਰਲੇ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹੀ ਨੇ ਘਰ ਦੇ ਦਾਸ ਵੀ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕੀਹਨੇ ਕਰਿਆ ਹੈ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਆਹ ਤੁਲਸਾਂ ਦਾਸੀ ਮੈਂ ਭੇਜੀ ਤੈਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤਾਂ ਲੰਕਾ ਕੋਲ ਜਹਾਜ਼ ਕੱਢ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਕਮਲੀ ਰਮਲੀ ਹੈ। ਐਨੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੀ ਦੇਰ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਬੇਬੇ ਜੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਕਿ ਵੀਰ ਜੀ! ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਏਸ ਦੇ ਉੱਤੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਭੈਣ! ਬੀਬੀ! ਇਹ ਜਰ ਜਾਏਗੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਰਿੱਧੀਆਂ-ਸਿੱਧੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦਿਖਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਏਗੀ। ਇਹਦੇ 'ਚ ਐਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਆ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਬਚਨ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਸਭ ਪੂਰੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਸੋ ਕਮਲੀ ਰਮਲੀ ਏਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਇਹਨੂੰ ਕਿ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦੇਰੰਗ ਵਿੱਚ ਮਸਤ ਰਹੇਗੀ। ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਾਂਭੇਗੀ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੌਤਕ ਕਰਦੇ ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜਦੋਂ ਰਾਇ ਨੇ ਬੁਲਾਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਆਪ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੜੀ ਅਧੀਨਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ ਨੇ ਆ ਕੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਮਸਤਕ ਨਿਵਾਇਆ, ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ।

ਧਾਰਨਾ - ਮੈਨੂੰ ਦੇਹੋ ਸਮਝਾਇ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਕਿਹੜਾ ਹੈ।

ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਆਪ ਦੇ ਮੈਂ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਦੇ ਸਤਿਸੰਗ ਦੇ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਸਰਵਣ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਜੋ ਬਚਨ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੋ ਆਦਮੀ ਰੂਪ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈਗਾ ਤੇ ਇਹਦਾ ਰੂਪ ਇਸ ਤੋਂ ਨਿਆਰਾ ਹੈ। ਇਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇਹ ਕਾਲ ਦੇ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਮਰਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਜੰਮਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਸੋ ਮੈਂ ਆਪ ਤੋਂ ਬਚਨ ਸੁਣੇ ਨੇ -

ਨਾਨਕ ਤਰਵਰੁ ਏਕੁ ਫਲੁ ਦੁਇ ਪੰਖੇਰੁ ਆਹਿ ॥ ਅੰਗ - ੫੫੦

ਆਹ ਸਰੀਰ ਦੇ ਉਤੇ ਦੋ ਪੰਖੇਰੂ ਬੈਠੇ ਨੇ ਦਰਖਤ ਦੇ ਉੱਤੇ -

ਆਵਤ ਜਾਤ ਨ ਦੀਸਹੀ ਨਾ ਪਰ ਪੰਖੀ ਤਾਹਿ ॥

ਅੰਗ - ੫੫੦

ਇੱਕ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿਤੇ ਜਾਂਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿਤੇ ਆਉਂਦਾ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੇ ਪੂਰਨ ਅਨੰਦ ਦੇ ਵਿੱਚ, ਸਹਿਜ ਸਮਾਧ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਖਾਂਦਾ ਪੀਂਦਾ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਰਸ ਦੀ ਉਹਨੂੰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪ ਰਸ। ਦੂਸਰਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਉਹ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਉਡਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਡ-ਉਡ ਕੇ ਫੇਰ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਜੰਮਦਾ ਹੈ ਕਦੇ ਮਰਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਨੇਕ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਬਦ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝਾਓ -

ਮਮ ਸਰੂਪ ਕੇ ਦੇਹੁ ਬੁਝਾਈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੰਨਾ ੪੮੫

ਆਹ ਮੇਰੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਦੱਸੋ।

ਭੂਲ ਰਹਯੋ ਜਿਹ ਸੁਧ ਨਹਿ ਕਾਈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੰਨਾ ੪੮੫

ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈਗੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ।

ਕੇ ਮੈਂ ਹੋਂ? ਕਛ ਜਾਇ ਨ ਜਾਨਾ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੰਨਾ ੪੮੫

ਕਹਿੰਦੇ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਨਹੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ -

ਬਢਯੋ ਵਿਸ਼ੇਖ ਰਿਦੈ ਅਗਯਾਨਾ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੰਨਾ ੪੮੫

ਐਨਾ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ।

ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ? ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ ਜਿਹਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਉਹਦਾ ਨਿਹਚਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਜਾਣ ਜਾਵੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿ ਮੈਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹਾਂ ਫੇਰ ਉਹ ਗਲੀਆਂ 'ਚ ਮੰਗਦਾ ਫਿਰੇ। ਫੇਰ ਤਾਂ ਜਾਨਣਾ ਨਾ ਜਾਨਣਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਜੇ ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਫਲਾਣੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਲੜਕਾ ਹਾਂ ਉਹ ਤਾਂ ਨੱਠਿਆ ਹੀ ਜਾਏਗਾ, ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ। ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਉਹ ਟੋਲ੍ਹਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਓਸਨੂੰ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਟੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਵਕਤ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆ ਜਾਵੇ, ਹੁਣ ਆ ਜਾਵੇ, ਹੁਣ ਆ ਜਾਵੇ। ਲੇਕਿਨ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਪੈ ਗਏ।

ਸੋ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਬਾਰ-ਬਾਰ, ਬਹੁਤ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਹੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ ਇਹ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ।

ਮਮ ਸਰੂਪ ਕੇ ਦੇਹੁ ਬੁਝਾਈ।

ਭੁਲ ਰਹਯੋ ਜਿਹ ਸੁਧ ਨਹਿੰ ਕਾਈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੰਨਾ ੪੮੫

ਮੈਂ ਭੁੱਲਿਆ ਪਿਆ ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕੇ ਮੈਂ ਹੋਂ? ਕਛ ਜਾਇ ਨ ਜਾਨਾ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੰਨਾ ੪੮੫

ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ ਕੁਛ ਜਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ -

ਬਢਯੋ ਵਿਸ਼ੇਖ ਰਿਦੈ ਅਗਯਾਨਾ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੰਨਾ ੪੮੫

ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਛਾ ਗਿਆ।

ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਪ੍ਰਭੁ ਤੋਹਿ ਸਮਾਨਾ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੰਨਾ ੪੮੫

ਹੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ! ਤੇਰੇ ਵਰਗਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅੱਜ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਅਵਨੀ ਬਿਖੈ ਨ ਜਾਨੈ ਆਨਾ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੰਨਾ ੪੮੫

ਤੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਉਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਜਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧੁ! ਕਰੁਨਾ ਅਬ ਕੀਜੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੰਨਾ ੪੮੫

ਹੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇ ਭੰਡਾਰ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇ ਸਾਗਰ। ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ -

ਮਮ ਸਰੂਪ ਸਮਝਾਇ ਸੁ ਦੀਜੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੰਨਾ ੪੮੫

ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਰੂਪ ਸਮਝਾ ਦਿਓ।

ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੂਲ ਇਹ ਹੈ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ -

ਰਾਮ ਪਦਾਰਥੁ ਪਾਇ ਕੈ ਕਬੀਰਾ ਗਾਂਠਿ ਨ ਖੋਲ੍ਹੇ ॥

ਨਹੀ ਪਟਣੁ ਨਹੀ ਪਾਰਖੁ ਨਹੀ ਗਾਹਕੁ ਨਹੀ ਮੋਲ੍ਹੇ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੬੫

ਨਾ ਦੁਕਾਨ ਹੈ, ਨਾ ਬਜ਼ਾਰ ਹੈ, ਨਾ ਗਾਹਕ ਹੈ, ਨਾ ਮੁੱਲ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਰਾਮ ਦੇ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿੱਥੇ ਕਰੇ? ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਤਾਂ। ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੌਣ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਜੇ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਭ ਕੁਛ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਬਚਨ ਸਮਝ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆਂ ਕਰਦੇ। ਤਿੰਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਚਨ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਬਚਨ ਭਿਆਨਕ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਜਿਹੜੇ ਪਾਪ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਕੇ ਪਾਪਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਾਮ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕ੍ਰੋਧ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਲੋਭ 'ਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਹਿੰਸਾ 'ਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਮੋਹ 'ਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨਿੰਦਿਆ 'ਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਭਿਆਨਕ ਬਾਣੀ ਸਮਝ 'ਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਹੈ ਰੋਚਕ ਬਾਣੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗਨ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਬਾਣੀ ਸਮਝ 'ਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮਦੇਵ ਦੀ ਕਿਵੇਂ ਰੱਖਿਆ ਕਰੀ, ਕਬੀਰ ਦੀ ਕਿਵੇਂ ਕਰੀ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰ੍ਮ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਰੁਚੀ ਲਗਦੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ। ਤੀਸਰੀ ਹੈ ਯਥਾਰਥ ਬਾਣੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਰਮ, ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਵਿਵੇਕ ਮੰਡਲ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਿਵੇਕ ਮੰਡਲ 'ਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ। ਉਹ ਬੰਦਿਆ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਬਚਨ ਅਰਜ਼ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਾਂ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਨੇ, ਬਾਕੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਬਾਕੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਵਾਸਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਸਭ ਕੁਛ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਜਦੋਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਪੂਰਨ ਜਗਿਆਸੂ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਰਾਇ ਜੀ! ਫੇਰ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸੋ ਕਿ ਤੇਰੀ ਹੰਗਤਾ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ 'ਚ ਹੈ, ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈਂ। ਕਿਹੜੀ-ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ 'ਚ ਤੇਰੀ ਹੰਗਤਾ ਧਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਪਹਿਲੀ ਹੰਗਤਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਰਕ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਾਂ, ਦੂਸਰੀ ਹੰਗਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸੱਤਰ-ਪਝੱਤਰ ਸਾਲ ਦਾ ਹਾਂ, ਆਰਬਲਾ ਦੇ ਵਿੱਚ। ਤੀਸਰੀ ਹੰਗਤਾ ਮੇਰੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਬਾਲ ਚਿੱਟੇ ਹੋ ਗਏ ਨੇ। ਚੌਥੀ ਹੰਗਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਝਰੜੀਆਂ ਪੈ ਗਈਆਂ, ਕਰੂਪ ਹੋ ਗਿਆ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ, ਸੁੱਕੀ ਹੋਈ ਲੱਕੜ ਵਰਗਾ ਮੈਂ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਚੰਮ

ਮੇਰਾ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਸਿਥਲ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਬਲ ਮੇਰਾ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਨਿਰਬਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਹੰਗਤਾ ਮੇਰੀ ਉਹ ਮੇਰੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੈ, ਔਹ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਔਹ ਮੇਰਾ ਭਾਈ ਹੈ, ਔਹ ਮੇਰਾ ਭਾਈ ਹੈ, ਔਹ ਮੇਰਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰਾ ਨਾਉਂ ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਦੇਖ ਤੈਨੂੰ ਤੇਰਾ ਸਰੂਪ ਸਮਝਾਈਏ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਸਤਿ, ਚਿਤ, ਅਨੰਦ ਹੈਂ ਨਾ ਕਦੇ ਮਰਦਾ ਹੈਂ, ਨਾ ਕਦੇ ਤੇਰੇ 'ਚ ਬਦਲੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਰਸ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਸਦਾ ਹੀ ਅਨੰਦ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸਰੀਰ। ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਭਾਈ ਦੇਖ ਲੈ, ਬਚਪਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਹਿਲਾਂ ਫੇਰ ਜੁਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਬਿਰਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਜ ਭੂਤ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਤੇਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹਰਕਤ ਹੈ, ਜੇ ਤੇਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਹਰਕਤ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਤੂੰ ਜਨਮ ਮਰਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈਂ, ਚੇਤਨ ਹੈ ਤੇ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਨਾਮ ਨਹੀਂ, ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਰੂਪ ਨਹੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਤੂੰ ਬਗੈਰ, ਦੇਹੀ ਜਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੂੰ ਫੇਰ ਵੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈਂ। ਦੇਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਭਸਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਗਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਫੇਰ ਵੀ ਤੂੰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈਂ। ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਇਹਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਤਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਓਹੀ ਸਬੰਧੀ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਉਹ ਫੇਰ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਛੇਤੀ ਕੱਢੋ, ਛੇਤੀ ਕੱਢੋ। ਕਾਢੋ-ਕਾਢੋ ਹੋਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਰਾਇ ਜੀ। ਤੂੰ ਹੁਣ ਸੋਚ ਜਿਹੜਾ ਤੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਤੇਰਾ ਧਨ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਸਾਕ ਨੇ, ਤੇਰੇ ਸਬੰਧੀ ਨੇ, ਤੇਰੀ ਮਾਇਆ ਹੈ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਛੱਡ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨੇ, ਤੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੰਗਤਾ ਧਾਰੀ ਹੈ ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਤਨ ਵਿੱਚ ਤੂੰ ਹੰਗਤਾ ਧਾਰੀ ਹੈ, ਤਨ ਹੋਣੈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਤਨ ਹੋਣੈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਸਿੱਖ, ਤਨ ਹੋਣੈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਲੇਕਿਨ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਧਰਮ ਨਹੀਂ। ਤੂੰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਚੋਂ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਤੂੰ ਨਿਆਰਾ ਹੈਂ। ਜਿਹੜਾ ਤਨ ਦੀ ਬਾਤ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਇਹ ਰਹਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਇਹ ਤਨ ਮਿਥਿਆ ਜਾਨੋ ਸਾਧੋ
ਇਹ ਤਨ ਮਿਥਿਆ ਜਾਨੋ।

ਸਾਧੋ ਇਹ ਤਨ ਮਿਥਿਆ ਜਾਨਉ ॥

ਯਾ ਭੀਤਰਿ ਜੋ ਰਾਮੁ ਬਸਤੁ ਹੈ ਸਾਚੇ ਤਾਹਿ ਪਛਾਨੋ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੮੬

ਉਹ ਸੱਚਾ ਹੈ ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਫੇਰ ਝੂਠ ਹੋ ਗਿਆ ਨ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਫੇਰ ਹੋਏ ਹੀ ਨਾ, ਜਿਹੜੀ ਸਾਡੀ ਹੰਗਤਾ ਸਰੀਰ ਦੀ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਹੰਗਤਾ ਧਰਮ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਫਲਾਣੇ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਐਨੀ ਉਮਰ ਦਾ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਕੇਸ ਨੇ, ਮੇਰੇ ਚਿੱਟੇ ਕੇਸ ਨੇ, ਮੇਰੇ ਕਾਲੇ ਕੇਸ ਨੇ, ਮੇਰੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਘਰ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਫੇਰ ਫਜ਼ੂਲ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ, ਸਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ। ਜੜ੍ਹ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਅਸੀਂ ਜੜ੍ਹ ਚੀਜ਼ਾਂ, ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਸਮਝਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ -

ਇਹੁ ਜਗੁ ਹੈ ਸੰਪਤਿ ਸੁਪਨੇ ਕੀ ਦੇਖਿ ਕਹਾ ਐਡਾਨੋ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੮੬

ਕਿਉਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈਂ, ਕਿਉਂ ਹੰਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਸੰਪਤ ਹੈ -

ਸੰਗਿ ਤਿਹਾਰੈ ਕਛੁ ਨ ਚਾਲੈ ਤਾਹਿ ਕਹਾ ਲਪਟਾਨੋ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੮੬

ਜਿੰਨੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੱਸੀਆਂ ਨੇ ਤੂੰ, ਇਹ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ -

ਉਸਤਤਿ ਨਿੰਦਾ ਦੇਉ ਪਰਹਰਿ ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਉਰਿ ਆਨੋ ॥

ਜਨ ਨਾਨਕ ਸਭ ਹੀ ਮੈ ਪੂਰਨ ਏਕ ਪੁਰਖ ਭਗਵਾਨੋ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੮੬

ਕਹਿੰਦੇ, ਹੁਣ ਦੱਸ, ਹੁਣ ਕੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ। ਕਹਿੰਦੇ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਸੁੰਘਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਸੁਆਦ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਸਪਰਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਤਾਂ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੰਜ ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਸਮਝਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਤੂੰ ਹੈ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ। ਜਿਹੜੇ ਅੰਨੇ ਨੇ, ਬੋਲੇ ਨੇ, ਗੂੰਗੇ ਨੇ ਉਹ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਜੀਉਂਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਜਿਹੜੀਆਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਤਾਂ ਤਰਖਾਣ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਔਜ਼ਾਰ ਨੇ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ ਦੇਖ ਕੇ, ਸੁਣ ਕੇ ਇਹ ਤਾਂ ਹਥਿਆਰ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਤੈਨੂੰ। ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਵੀ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਸੁਣਨ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਇਹ ਕੰਨ ਸੁਣਦੇ ਨੇ, ਕੰਨ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਇਹ ਆਕਾਸ਼ ਦੀ ਅੰਸ ਹੈ। ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ 1/2 ਅਕਾਸ਼ ਹੈ, 1/8 ਬਾਕੀ ਚਾਰ ਤੱਤ ਨੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ 25 ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ। ਜਿਹੜੀ ਤੇਰੀ ਰਸਨਾ ਹੈ ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਣੀ ਕਰਕੇ ਸੁਆਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਤੇਰਾ ਨੱਕ ਹੈ ਇਹ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਅੱਧੀ ਅੰਸ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹਦੇ 'ਚ ਸੁਗੰਧੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਤੇਰੀ ਸਪਰਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਅੱਧੀ ਹਵਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹਦਾ ਤੈਨੂੰ ਸਪਰਸ਼ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਤੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੇ ਇਹ ਅਗਨ ਦਾ ਤੱਤ ਇਹਦੇ 'ਚ ਅੱਧਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਅੱਖਾਂ ਦਿਸਦੀਆਂ ਨੇ। ਹੁਣ ਤੂੰ ਦੱਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਤੱਤ ਹੈਂ।

ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ।

ਫੇਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹ ਮੈਂ ਸੁਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰਾਣ ਨਿਕਲ ਗਏ।" ਪ੍ਰਾਣ ਨਿਕਲਣ ਨਾਲ ਆਦਮੀ ਮੁਰਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, "ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ ਭੁੱਖ ਲੱਗਣਾ। ਪਾਣੀ ਪੀਣਾ, ਇਹ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਪਨ, ਸਖੇਪਤ, ਜਾਗ੍ਰਤ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਣ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਉਹ ਸਦਾ ਇੱਕ ਰਸ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ, ਤੂੰ ਇੱਕ ਰਸ ਹੈਂ ਤੇ ਤੂੰ ਫੇਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਕਿ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ। ਫੇਰ ਇਹ ਪਰਲੋਕ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਘੋੜਾ ਹੈ ਪ੍ਰਾਣ। ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਾਣ ਘੋੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ 19 ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਸੂਖਸ਼ਮ ਸਰੀਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪੰਜ ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰੇ, ਪੰਜ ਕਰਮ ਇੰਦ੍ਰੇ, ਮਨ, ਚਿਤ, ਬੁੱਧ, ਹੰਕਾਰਤੇ

ਪੰਜ ਪ੍ਰਾਣ। ਇਹ 19 ਚੀਜ਼ਾਂ ਪ੍ਰਾਣ 'ਤੇ ਸਵਾਰੀ ਕਰਕੇ ਪਰਲੋਕ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਸੋ ਤੂੰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਹੈਗਾ still.

ਫੇਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਸੋਚ-ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਫੇਰ ਮਨ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਫਤਹਿ ਕਰ ਲਵਾਂ। ਮੈਂ ਆਹ ਨੇਕ ਕੰਮ ਕਰ ਲਵਾਂ। ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਦੇਵਾਂ। ਫੇਰ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਇਹ ਹੋਇਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਤਾਂ ਮਨ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ। ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਰ ਨੇ, ਤੇਰੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਕਾਰ ਨਹੀਂ। ਤੂੰ ਜਨਮ ਮਰਨ ਰਹਿਤ ਹੈਂ, ਮਨ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਕਦੇ ਟਿਕਦਾ ਨਹੀਂ, ਤੂੰ ਇੱਕ ਰਸ ਹੈਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਫੇਰ ਮੈਂ ਬੁੱਧੀ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿਹੜੀ ਬੁੱਧੀ ਹੈ, ਆਹ ਜਿਹੜੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਤਿੰਨ ਗੁਣ ਨੇ, ਰਜੇ ਗੁਣ, ਤਮੇ ਗੁਣ, ਸਤੋ ਗੁਣ; ਤਮੇ ਗੁਣ ਤੋਂ ਤੇਰੇ ਸਥੂਲ ਇੰਦਰੇ ਬਣੇ ਨੇ। ਜਿਹੜੇ ਰਜੇ ਗੁਣ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਤੇਰੀਆਂ ਪੰਜ ਗਿਆਨ ਇੰਦਰੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਨੇ। ਜਿਹੜਾ ਸਤੋ ਗੁਣ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਚੁਤਿਸ਼ਟਾ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ, ਤੇਰਾ ਮਨ, ਤੇਰੀ ਬੁੱਧੀ, ਤੇਰਾ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਝੂਠੀ ਮੈਂ, ਇਹ ਚਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਹਦੇ ਸਤੋ ਗੁਣ ਅੰਸ ਤੋਂ ਬਣੀਆਂ ਨੇ। ਸੋ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਸਰੀਰ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਹੈਗਾ ਰਬ, ਇੰਦਰੀਆਂ ਇਹਦੇ ਘੋੜੇ ਨੇ, ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਾਣ ਨੇ ਉਹ ਕਾਠੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਮਨ ਹੈ ਇਹ ਵਾਗਾਂ ਨੇ, ਬੁੱਧੀ ਇਹਦੀ ਡਰਾਈਵਰ ਹੈ ਤੇ ਸਵਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਿਹੜਾ ਇਹਦੇ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਬੱਗੀ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੋਰ ਹੈ ਤੇ ਸਵਾਰ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਹੋਰ ਹੈ ਏਸ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈਗਾ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਚਰਨੀਂ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, "ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਮੇਰੀ ਅਕਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸੋ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ।"

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਰਾਇ ਜੀ! ਹੁਣ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨੇੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਗੱਲ ਦੇ। ਆਹ ਜਿੰਨੇ ਅਸੀਂ ਬਚਨ ਕਰੇ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਵਸਾਓ ਕਿ ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਸਬੰਧੀ ਨੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨੇ, ਸਭ ਝੂਠੇ ਨੇ। ਸਰੀਰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਰਦਾ। ਫੇਰ ਤੂੰ ਪੰਜੇ ਇੰਦਰੀਆਂ ਗਿਆਨ ਇੰਦਰੀਆਂ ਤੇ ਕਰਮ ਇੰਦਰੀਆਂ, ਫੇਰ ਤੂੰ ਪ੍ਰਾਣ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬੁੱਧੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਚਿੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਝੂਠੀ ਮੈਂ ਹੈ ਇਹ ਤੂੰ ਗਲਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸਮਝ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਰਾਇ ਜੀ! ਹੁਣ ਧਿਆਨ ਦਿਓ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਸਾਖੀ ਰੂਪ ਦੇ ਵਿੱਚ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ। ਉਹ ਤੇਰਾ ਸਰੂਪ ਹੈ ਤੇ ਓਸ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਜੋਤੀ ਸਰੂਪ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤ ਸਰੂਪ ਹੈਂ

ਆਪਣਾ ਮੂਲ ਪਛਾਣ।

ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤ ਸਰੂਪ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲ ਪਛਾਣ ॥ ਅੰਗ - ੪੪੧

ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਬਾਤ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿ ਰਹੇ ਨੇ ਲੇਕਿਨ ਸਾਡੇ ਭਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੀ ਮਜ਼ਾਲ ਹੈ ਅਸੀਂ ਏਸ ਗੱਲ ਦੇ ਉੱਤੇ ਟਿਕੀਏ। ਕਿਉਂਕਿ ਪੜਦੇ ਬਹੁਤੇ ਪੈ ਗਏ, ਐਨੇ ਕੁ ਬਚਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਇਹ ਲਹਿੰਦੇ। ਇਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਕਮਾਈ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਕਮਾਈ ਹੋਵੇ। ਮਹਾਤਮਾ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਰਾਹ ਦੱਸਣਾ। ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪੰਜ ਪੜਦੇ ਪਏ ਹੋਏ ਨੇ ਇੱਕ ਸਰੀਰ ਦਾ ਪੜਦਾ ਪੈ ਗਿਆ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਇੱਕ ਪੈ ਗਿਆ ਮਨ ਦਾ ਪੜਦਾ। ਇੱਕ ਪੈ ਗਿਆ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਤੇ ਇੱਕ ਅਗਿਆਨ ਦਾ। ਹੁਣ ਪੰਜ ਪੜਦਿਆਂ 'ਚੋਂ ਲੰਘੇ ਕਿਵੇਂ? ਗਲ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸੁਣ ਲਈ। ਕੋਈ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹਦੇ ਮਨ 'ਚ ਵਸ ਜਾਏਗਾ। ਇੱਕ ਅੱਧਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਕੋਟਨ ਮੈ ਨਾਨਕ ਕੋਊ ਨਾਰਾਇਨੁ ਜਿਹ ਚੀਤਿ ॥

ਅੰਗ - ੧੪੨੭

ਜਿਹਦੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਵਸ ਗਈ ਉਹਨੂੰ ਹੁਣੇ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ ਪਰ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਪੰਜ ਪੜਦੇ ਉਹਨੇ ਤੋੜੇ ਹੋਣ ਪਹਿਲਾਂ। ਪੰਜਵਾਂ ਪੜਦਾ ਤੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਏਸੇ ਬਚਨ ਨਾਲ। ਪਹਿਲਾ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਜਿਹਨੂੰ ਅੰਨਮਯ ਕੋਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਹਦਾ ਅਭਿਆਸ ਹੋਰ ਹੈ; ਪ੍ਰਾਣਮਯ ਦਾ ਹੋਰ ਹੈ, ਮਨੋਮਯ ਦਾ ਹੋਰ ਹੈ, ਵਿਗਿਆਨਮਯ ਦਾ ਹੋਰ ਹੈ, ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਹੋਰ ਹੈ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਪੰਜ ਪੜਦੇ ਤੋੜ ਕੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਜਦੋਂ ਇੱਥੇ ਟਿਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਸਮਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਹ ਡੋਲ੍ਹਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਤੋਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੰਮਦਾ ਮਰਦਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇੱਥੇ ਕੁਛ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਭ ਅਗਿਆਨ ਜੰਮਦਾ ਹੈ, ਅਗਿਆਨ ਮਰਦਾ ਹੈ, ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਹੈ -

ਹਉਮੈ ਏਹਾ ਜਾਤਿ ਹੈ ਹਉਮੈ ਕਰਮ ਕਮਾਹਿ ॥

ਹਉਮੈ ਏਈ ਬੰਧਨਾ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜੋਨੀ ਪਾਹਿ ॥ ਅੰਗ - ੪੬੬

ਬਾਰ-ਬਾਰ ਹਉਮੈ ਮਰੇਗੀ, ਬਾਰ-ਬਾਰ ਜੰਮੇਗੀ। ਸੋ ਇੱਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਪਛਾਣ, ਨਾ ਤੂੰ ਕਦੇ ਜੰਮਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਤੂੰ ਕਦੇ ਮਰਦਾ ਹੈਂ। ਨਾ ਤੈਨੂੰ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਇੱਕ ਰਸ ਹੈਂ। ਤੇਰੀ ਸੱਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਗਲਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਕਾਰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਡਰਾਈਵਰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਾਰ ਤੇ ਪਿਛਲੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਕਹੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਕਾਰ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਹੌਲੀ ਚਲਾ, ਮੈਂ ਟੋਏ 'ਚ ਨਾ ਸੁੱਟ। ਡਰਾਈਵਰ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਲਕ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਨਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਤੂੰ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਬੈਠਾ ਹੈਂ, ਮੈਂ ਗੱਡੀ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੁੱਧੀ ਏਸ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ ਸਰੀਰ ਨੂੰ। ਮਨ ਵਾਗਾਂ ਨੇ, ਤਾਰਾਂ ਨੇ ਇਹਦੀਆਂ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਾਣ ਨੇ ਉਹ ਇੰਜਣ ਹੈ ਤੇ

ਬਾਕੀ ਜਿਹੜਾ ਸਰੀਰ ਹੈ ਉਹ ਬਾਹਰਲੀ body ਹੈ। ਆਪਾਂ ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਸਫਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਾਂ, ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਚੰਗਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮਾੜਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡੀ ਕਦੇ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਇਹ ਮਰਿਆ ਕਰਦਾ। ਨਾ ਇਹ ਸਰੀਰ ਬਦਲਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਸਾਖੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਹਰ ਵਕਤ। ਸੱਤਾ ਦੇਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਗਿਆਨ ਸਰੀਰ ਬਦਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਗਿਆਨ ਨੂੰ ਜੰਮਣਾ ਹੈ, ਅਗਿਆਨ ਨੂੰ ਮਰਨਾ ਹੈ, ਸੋ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਆਦਮੀ ਅਗਿਆਨ 'ਚ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਮਾਇਆ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਬਾਬਾ ਮਾਇਆ ਸਾਥਿ ਨ ਹੋਇ ॥

ਇਨਿ ਮਾਇਆ ਜਗੁ ਮੋਹਿਆ ਵਿਰਲਾ ਬੁਝੈ ਕੋਇ ॥

ਅੰਗ - ੫੯੫

ਜਦੋਂ ਮਾਇਆ ਦਾ ਪੜਦਾ ਉਤਰ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? -

ਜਬ ਹਮ ਹੋਤੇ ਤਬ ਤੂ ਨਾਹੀ ਅਬ ਤੂਹੀ ਮੈ ਨਾਹੀ ॥

ਅਨਲ ਅਗਮ ਜੈਸੇ ਲਹਰਿ ਮਇ ਓਦਧਿ

ਜਲ ਕੇਵਲ ਜਲ ਮਾਂਹੀ ॥

ਅੰਗ - ੬੫੭

ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਮਾਇਆ ਦਾ ਪੜਦਾ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ, ਬੁਠੀ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਓਨਾਂ ਚਿਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਹੀਂ। ਹੁਣ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ -

ਧਨ ਪਿਰ ਕਾ ਇਕ ਹੀ ਸੰਗਿ ਵਾਸਾ.....॥ ਅੰਗ - ੧੨੬੩

ਆਹ ਜਿਹੜਾ 'ਮੈਂ' ਕਿਹਾ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ, ਸਰੂਪ ਸਮਝਾਇਆ ਉਹਨੂੰ। ਕਹਿੰਦੇ, ਲੈ ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ! ਤੈਨੂੰ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ -

ਮਨ ਮਹਿ ਆਪਿ ਮਨ ਅਪੁਨੇ ਮਾਹਿ ॥ ਅੰਗ - ੨੭੯

ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਤੂੰ ਹੈਂ ਨਾ, ਤੂੰ ਉਹਦੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਉਹ ਤੇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਓਤ ਪੋਤ ਹੋਏ ਹੋਏ ਓ। ਸਿਰਫ ਪੜਦਾ ਇੱਕ ਕੰਮ ਰਹਿ ਗਿਆ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੱਥ 'ਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈਗਾ ਪਿਆਰ ਦੀ ਖੇਡ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ-

ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ ॥ ਅੰਗ - ੮

ਨਦਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਨਦਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਹਾਲ ਕਰਕੇ ਪੜਦਾ ਤੋੜ ਕੇ -

ਕਬੀਰ ਤੂੰ ਤੂੰ ਕਰਤਾ ਤੂ ਹੂਆ ਮੁਝ ਮਹਿ ਰਹਾ ਨ ਹੂੰ ॥

ਜਬ ਆਪਾ ਪਰ ਕਾ ਮਿਟਿ ਗਇਆ ਜਤ ਦੇਖਉ ਤਤ ਤੂ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੭੫

ਤੂੰ ਬਣ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਮਹਾਰਾਜ ਤੂੰ ਹੀ ਬਣਾ ਰਹੇ ਸੀ ਉਹਨੂੰ -

ਜਬ ਹਮ ਹੋਤੇ ਤਬ ਤੂ ਨਾਹੀ ਅਬ ਤੂਹੀ ਮੈ ਨਾਹੀ ॥

ਅਨਲ ਅਗਮ ਜੈਸੇ ਲਹਰਿ ਮਇ ਓਦਧਿ

ਜਲ ਕੇਵਲ ਜਲ ਮਾਂਹੀ ॥

ਅੰਗ - ੬੫੭

ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਲਹਿਰ ਉੱਠੀ ਹੈ, ਉਹ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੈ।

ਮਾਧਵੇ ਕਿਆ ਕਹੀਐ ਭ੍ਰਮੁ ਐਸਾ ॥

ਜੈਸਾ ਮਾਨੀਐ ਹੋਇ ਨ ਤੈਸਾ ॥

ਅੰਗ - ੬੫੭

ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਅਸੀਂ ਮੰਨ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਕਹਿੰਦੇ ਐਹੋ ਜਿਹਾ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਐਡਾ ਭਰਮ ਪੈ ਗਿਆ ਇਸ ਭਰਮ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਅਸੀਂ ਨਿਕਲਦੇ ਨਹੀਂ, ਜੰਮਣਾ ਮਰਨਾ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕਬੂਲ ਹੈ, ਕੁੱਤੇ ਬਿੱਲੇ ਬਣਨਾ ਕਬੂਲ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਭਰਮ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ। ਭਰਮ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਅਮਰ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਅਮਰ ਜੀਵਨ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਮਰ ਜੀਵਨ ਕੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਰਦਾ -

ਸੋਈ ਫਿਰਿ ਕੈ ਤੂ ਭਇਆ ਜਾ ਕਉ ਕਹਤਾ ਅਉਰੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੬੯

ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿੱਡਾ ਭਰਮ ਹੈ -

ਮਾਧਵੇ ਕਿਆ ਕਹੀਐ ਭ੍ਰਮੁ ਐਸਾ ॥

ਜੈਸਾ ਮਾਨੀਐ ਹੋਇ ਨ ਤੈਸਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਨਰਪਤਿ ਏਕੁ ਸਿੰਘਾਸਨਿ ਸੋਇਆ ਸੁਪਨੇ ਭਇਆ ਭਿਖਾਰੀ ॥

ਅਛਤ ਰਾਜ ਬਿਛਰਤ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ ਸੋ ਗਤਿ ਭਈ ਹਮਾਰੀ ॥

ਅੰਗ - ੬੫੮

ਰਾਜ ਹੈਗਾ, ਸੁਪਨੇ 'ਚ ਵਿਛੜ ਕੇ ਦੁੱਖ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਜਦ ਗੁਰੂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਸਰੂਪ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਮਝ ਆ ਗਈ -

ਰਾਜ ਭਇਅੰਗ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜੈਸੇ ਹਰਿ

ਅਬ ਕਛੁ ਮਰਮੁ ਜਨਾਇਆ ॥

ਅੰਗ - ੬੫੮

ਹਨ੍ਹੇਰੇ 'ਚ ਰੱਸੀ ਪਈ ਸੀ, ਵਲ ਖਾਧੇ ਹੋਏ ਸੀ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਸੱਪ ਕਹਿ ਕੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਵੜੇ। ਨਿਕਲੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਾਹਰ, ਜਦੋਂ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਸੱਪ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਐਵੇਂ ਹੀ ਡਰਦਿਆਂ ਨੇ ਸਾਹ ਸੁਕਾਇਆ, ਇਹ ਤਾਂ ਰੱਸੀ ਹੀ ਪਈ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਸੰਸਾਰ ਨਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਇਹ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਰੰਗ ਦਿਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਨੇਕ ਰੰਗਾਂ 'ਚੋਂ ਹੋ ਕੇ ਖੇਲ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਤਹੂੰ ਸੁਚੇਤ ਹੁਇਕੈ ਚੇਤਨਾ ਕੋ ਚਾਰ ਕੀਓ,

ਕਤਹੂੰ ਅਚਿੰਤ ਹੁਇਕੈ ਸੋਵਤ ਅਚੇਤ ਹੋ॥

ਕਤਹੂੰ ਭਿਖਾਰੀ ਹੁਇਕੈ ਮਾਂਗਤ ਫਿਰਤ ਭੀਖ,

ਕਹੂੰ ਮਹਾਂ ਦਾਨ ਹੁਇਕੈ ਮਾਂਗਿਓ ਧਨ ਦੇਤ ਹੋ॥

ਕਹੂੰ ਮਹਾਰਾਜਨ ਕੋ ਦੀਜਤ ਅਨੰਤ ਦਾਨ,

ਕਹੂੰ ਮਹਾਰਾਜਨ ਤੇ ਛੀਨ ਛਿਤ ਲੇਤ ਹੋ॥

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 53 'ਤੇ)

ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ

(ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ 28 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ)

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਹੋਲੀ ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਫੱਗਣ ਸੁਦੀ 15 ਨੂੰ ਲੱਗਭੱਗ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਉਪਰ ਰੰਗ ਸੁੱਟ ਕੇ, ਮੂੰਹ ਮੱਥੇ ਚੰਗੇ ਮਾੜੇ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਵਿਗਾੜ ਕੇ, ਘਰਾਂ, ਗਲੀਆਂ, ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਢੋਲ ਢਮੱਕੇ ਅਤੇ ਸ਼ੋਰ ਸ਼ਰਾਬੇ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣਕ ਕਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹਿਰਣਾਕਸ਼ਿਪ ਦੀ ਭੈਣ ਢੁੰਡਾਂ ਜਿਸ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਮ ਹੋਲਿਕਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਵਰ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਕਦੇ ਵੀ ਸਾੜ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗੀ। ਹਿਰਣਾਕਸ਼ਿਪ ਨੇ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਨਾਲ ਹੋਲਿਕਾ ਨਾਲ ਗੋਂਦ ਗੁੰਦੀ। ਉਹ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਨੂੰ ਗੋਂਦੀ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਗਈ। ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਬਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਢੁੰਡਾਂ ਅਰਥਾਤ ਹੋਲਿਕਾ ਸੜ ਕੇ ਸੁਆਹ ਦੀ ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਹਿੰਦੂ ਲੋਕ ਹੋਲਿਕਾ ਅਰਥਾਤ ਹੋਲੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਸੜੀ ਢੁੰਡਾਂ ਅਰਥਾਤ ਹੋਲਿਕਾ ਦੀ ਸੁਆਹ ਉਡਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਚੰਗੇ ਮਾੜੇ ਰੰਗ, ਸੁਆਹ, ਮਿੱਟੀ, ਚਿੱਕੜ, ਗੰਦਗੀ ਤੱਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਅਤੇ ਰਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਲਬੇੜਦੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਵਾਹਨ, ਕਾਰਾਂ, ਟਰੱਕ, ਸਕੂਟਰ ਸਾਈਕਲ ਅਤੇ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਖਸ਼ਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਤਿਉਹਾਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਸ਼ੋਭਨੀਕ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।

ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਕੇ ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ, ਓਥੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੇਧ ਬਖਸ਼ੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ, ਵਰਤ ਰੱਖਣ, ਪਿੱਤਰ ਪੂਜਣ, ਮਿਰਤਕ ਸੰਸਕਾਰ ਕਰਨ, ਹਰ ਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਪੰਡਤ/ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ। ਹੋਲੀ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਤੇ ਵੀ ਦੁਨਿਆਵੀ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਹੋਲੀ ਖੇਡਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਅਧਿਆਤਮਕ ਹੋਲੀ ਖੇਡਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ, ਨਾਮ-ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰੰਗੇ ਜਾਣ ਦੀ, ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ, ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੇ ਹੋਲੀ ਕਿਵੇਂ ਖੇਡਣੀ ਹੈ? ਇਹ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਨਿਮਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ -

ਗੁਰੁ ਸੇਵਉ ਕਰਿ ਨਮਸਕਾਰ ॥ ਆਜੁ ਹਮਾਰੈ ਮੰਗਲਚਾਰ ॥
ਆਜੁ ਹਮਾਰੈ ਮਹਾ ਅਨੰਦ ॥ ਚਿੰਤ ਲਬੀ ਭੋਟੇ ਗੋਬਿੰਦ ॥
ਆਜੁ ਹਮਾਰੈ ਗ੍ਰਿਹਿ ਬਸੰਤ ॥ ਗੁਨ ਗਾਏ ਪ੍ਰਭ ਤੁਮ੍ਹ ਬੇਅੰਤ ॥
ਆਜੁ ਹਮਾਰੈ ਬਨੇ ਫਾਗ ॥ ਪ੍ਰਭ ਸੰਗੀ ਮਿਲਿ ਖੇਲਨ ਲਾਗ ॥
ਹੋਲੀ ਕੀਨੀ ਸੰਤ ਸੇਵ ॥ ਰੰਗੁ ਲਾਗਾ ਅਤਿ ਲਾਲ ਦੇਵ ॥
ਮਨੁ ਤਨੁ ਮਉਲਿਓ ਅਤਿ ਅਨੂਪ ॥ ਸੂਕੈ ਨਾਹੀ ਫਾਵ ਧੂਪ ॥
ਸਗਲੀ ਰੂਤੀ ਹਰਿਆ ਹੋਇ ॥ ਸਦ ਬਸੰਤ ਗੁਰ ਮਿਲੇ ਦੇਵ ॥
ਬਿਰਖੁ ਜਮਿਓ ਹੈ ਪਾਰਜਾਤ ॥ ਫੂਲ ਲਗੇ ਫਲ ਰਤਨ ਭਾਂਤਿ ॥

ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਅਘਾਨੇ ਹਰਿ ਗੁਣਹ ਗਾਇ ॥

ਜਨ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਧਿਆਇ ॥ ਅੰਗ - ੧੧੮੦

ਅਰਥਾਤ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਇਨ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਗੋਬਿੰਦ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਤੇ ਮੇਰੀ ਸਾਰੀ ਚਿੰਤਾ ਦੂਰ ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਬੜਾ ਅਨੰਦ ਬਣਿਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸਿਫਤ-ਸਲਾਹ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਇਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸਦਾ ਆਤਮਿਕ ਅਨੰਦ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮਾਨੋ ਫੱਗਣ ਦੀ ਹੋਲੀ ਬਣੀ ਪਈ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਸੰਤ ਜਨ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲਕੇ ਐਸੀ ਹੋਲੀ ਖੇਡਣ ਲਗ ਪਏ ਹਨ। ਸੰਤ ਜਨਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਹੋਲੀ ਜਾਣੋ, ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਗੂੜ੍ਹਾ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ, ਮਨ ਸੋਹਣਾ ਖਿੜ ਪਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਆਤਮਕ ਖਿੜਾਉ ਦੀ ਤਰਾਵਤ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਮੇਰੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਅੰਦਰ ਪੂਰਾ ਰੱਜ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਾਹਰ-ਰੂਪੀ ਕੱਚੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਹੋਲੀ ਖੇਡਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਸੱਚੇ ਰੰਗ, ਆਤਮ-ਰੰਗ, ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਸੱਚ-ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਰੰਗੇ ਜਾਣ ਦੀ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਥਾਂ ਇਸੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ-

ਰਤੇ ਰੰਗਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੈ ਮਨੁ ਤਨੁ ਅਤਿ ਗੁਲਾਲੁ ॥

ਨਾਨਕ ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਆਲੁਦਿਆ ਜਿਤੀ ਹੋਰੁ ਖਿਆਲੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੦੯੭

ਜੇ ਰਾਤੇ ਰੰਗ ਏਕ ਕੈ ਨਾਨਕ ਗੁੜਾ ਰੰਗੁ ॥ ਅੰਗ - ੨੫੨

ਏ ਮਨ ਰੂੜੇ ਰੰਗੁਲੇ ਤੂੰ ਸਚਾ ਰੰਗੁ ਚੜਾਇ ॥

ਰੂੜੀ ਬਾਣੀ ਜੇ ਰਪੈ ਨਾ ਇਹੁ ਰੰਗੁ ਲਹੈ ਨ ਜਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੪੨੬

ਲਾਲ ਰੰਗੁ ਤਿਸ ਕਉ ਲਗਾ ਜਿਸ ਕੇ ਵਡਭਾਗਾ ॥

ਮੈਲਾ ਕਦੇ ਨ ਹੋਵਈ ਨਹ ਲਾਗੈ ਦਾਗਾ ॥ ਅੰਗ - ੮੦੮

ਹਰਿ ਰੰਗਿ ਚਲੂਲੈ ਜੇ ਰਤੇ ਤਿਨ ਭਿਨੀ ਹਰਿ ਰੰਗਿ ਚੋਲੀਆ ॥

ਅੰਗ - ੩੧੧

ਮਨੁ ਰੰਗਹੁ ਵਡਭਾਗੀਹੋ ਗੁਰੁ ਤੁਠਾ ਕਰੇ ਪਸਾਉ ॥

ਅੰਗ - ੪੦

ਹਰਿ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰੰਗੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਬੀਰ-ਰਸ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤੀ ਤਾਕਿ ਉਹ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਤਸੱਦਦ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰ ਸਕਣ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਜ਼ਲੂਮ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਵੀ ਯੋਗ ਹੋਣ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਾਰਜ ਦਿੱਤਾ। ਘੋੜ ਸਵਾਰੀ, ਨੇਜ਼ਾ ਬਾਜ਼ੀ, ਕਿਰਪਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ। ਐਸੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ 1699

ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਮਹਾਨਤਾ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। 1700 ਈ. ਦੇ ਪਰਾਰੰਭ ਵਿੱਚ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਾਰਚ ਵਿੱਚ ਆ ਰਹੀ ਹੌਲੀ ਦੇ ਅਵਸਰ ਤੇ ਬੀਰ-ਰਸੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਹੌਲੀ ਦੀ ਨਿਕਾਰੀ ਹੋਈ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ 'ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ' ਦਾ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ - ਹਲਾ, ਅਰਥਾਤ ਹਮਲਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਥਾਂ, ਅਰਥਾਤ ਜਗ੍ਹਾ ਜਿੱਥੋਂ ਹਮਲਾ ਹੋਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅਤੇ ਯੁੱਧ ਵਿਦਿਆ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁੰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਰੀਤ ਚਲਾਈ ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਦਲ ਬਣਾ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਹੇਠ ਇਕ ਖਾਸ ਥਾਂ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ। ਕਲਗੀਧਰ ਆਪ ਇਸ ਮਸਨੂਈ ਜੰਗ ਦਾ ਕਰਤਬ (manoeuvre) ਦੇਖਦੇ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਦਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਭ ਸਿਖਯਾ ਦਿੰਦੇ ਸੀ, ਅਤੇ ਜੋ ਦਲ ਕਾਮਯਾਬ ਹੁੰਦਾ, ਉਸਨੂੰ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ ਸਿਰੋਪਾ ਬਖਸ਼ਦੇ ਸਨ। ਹੋਲਗੜ੍ਹ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਸਥਿਤ ਉਹ ਕਿਲ੍ਹਾ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਨੇ ਦੀਵਾਨ ਸੰਮਤ 1757 ਚੇਤ ਵਦੀ 1 ਨੂੰ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਖੇਡਣ ਦੀ ਰੀਤ ਚਲਾਈ। (ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼, ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 283) ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਸ੍ਵੈ-ਰਖਿਆ ਲਈ ਅਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮ ਦੀ ਰਖਿਆ ਹਿਤ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ, ਤਸ਼ਦਦ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੰਜ ਕਿਲ੍ਹੇ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਏ -

(ੳ) ਅਨੰਦਗੜ (ਅ) ਲੋਹਗੜ੍ਹ (ੲ) ਫਤਹਗੜ੍ਹ (ਸ)

ਕੋਸਗੜ੍ਹ (ਹ) ਹੋਲਗੜ੍ਹ

ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਹੌਲੀ ਦੇ ਅਵਸਰ ਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਹੌਲੀ ਖੇਡਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਖਾਲਸਾ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ ਦਿਖਾਉਂਦਾ, ਗੁਰੂ ਜਸ ਗਾਇਨ ਕਰਦਾ ਇਕ ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਿਲ੍ਹਾ ਅਨੰਦਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮਾਰਚ ਕਰਕੇ ਹੋਲਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਸਪੰਨਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿੱਚ ਨਾ ਕੇਵਲ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ, ਸਗੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। 'ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ, ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ' ਦੇ ਜੈ ਕਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੂੰਜਾਂ ਆਕਾਸ਼ ਛੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਲਾਡਲੀਆਂ ਫੌਜਾਂ, ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਬੀਰ-ਰਸੀ ਕਰਤੱਬ, ਗਤਕਾ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਘੋੜ ਸਵਾਰ, ਹਾਥੀ ਸਵਾਰ, ਇਸ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ੋਭਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਥਾਂ-ਥਾਂ ਸਜੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਢਾਡੀ ਜੱਥੇ ਬੀਰ-ਰਸੀ ਵਾਰਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕੀਰਤਨੀ-ਜੱਥੇ ਹਰਿ-ਜਸ ਗਾਇਨ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਰਖਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਥਾਂ-ਥਾਂ ਸਜੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰਾਂ ਤੋਂ 'ਆਉ ਜੀ ਲੰਗਰ ਛਕ ਕੇ ਜਾਉ ਜੀ' ਦੇ ਪਿਆਰ-ਭਰੇ-ਸੱਦੇ, ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਸਤਰਾਂ-ਬਸਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਭਨੀਕ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਗੁਰੂਆਂ ਕੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਦਿਖ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਾ ਪਰਤੱਖ ਨਜ਼ਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਐਸਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ 'ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ' ਜੋ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦਾ, ਸਿੱਖੀ ਦਾ, ਸਮੂਹ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਗੌਰਵ ਹੈ।

(-----)

(ਪੰਨਾ 51 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ, ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪ੍ਰੀਤ,
ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ॥

ਤ੍ਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਬਿੱਤ, ਪਾ. ੧੦

ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਰੰਗਾਂ 'ਚ ਆਪੇ ਹੀ ਖੇਡਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਭਰਮ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ - 'ਰਾਜ ਭੁਇਅੰਗ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜੈਸੇ ਹਰਿ ਅਬ ਕਛੁ ਮਰਮੁ ਜਨਾਇਆ ॥ ਅਨਿਕ ਕਟਕ ਜੈਸੇ ਭੂਲਿ ਪਰੇ ਅਬ ਕਹਤੇ ਕਹਨੁ ਨ ਆਇਆ ॥' (ਅੰਗ - ੬੫੮)

ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਦੇਖ ਕੇ ਅਸੀਂ ਭੁੱਲ ਗਏ ਕਿ ਆਹ ਨੱਥ ਹੈ, ਮਛਲੀ ਹੈ, ਗਲ ਦਾ ਹਾਰ ਹੈ, ਆਹ ਚੂੜੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਆਹ ਕਾਂਟੇ ਨੇ। ਲੇਕਿਨ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਇਹ ਤਾਂ ਸੋਨਾ ਇੱਕੋ ਹੀ ਸੀਗਾ ਸਾਰਾ। ਰੂਪ ਹੀ ਧਾਰੇ ਹੋਏ ਸੀ ਅੱਡ-ਅੱਡ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ -

ਸਰਬੇ ਏਕੁ ਅਨੇਕੈ ਸੁਆਮੀ ਸਭ ਘਟ ਭੋਗਵੈ ਸੋਈ ॥

ਅੰਗ - ੬੫੮

ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਓਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਰੂਪ ਦਿਖਾਉਂਦਿਆਂ-ਦਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਨੇ ਅਸਲੀ ਸਰੂਪ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ -

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਹਾਥ ਪੈ ਨੇਰੈ ਸਹਜੇ ਹੋਇ ਸੁ ਹੋਈ ॥

ਅੰਗ - ੬੫੮

ਹੱਥ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਨੇੜੇ ਹੈ ਕਹਿੰਦੇ। ਰੱਬ ਤਾਂ ਬਹੁਤਾ ਹੀ ਨੇੜੇ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਸਰੂਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਏ, ਹੁਣ ਠਹਿਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਸੀ ਉਥੇ ਬਿਰਤੀ, ਬਿਰਤੀ ਓਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਸਤੇ ਜੁਗ ਬੀਤ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਬੀਤ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਲੇਕਿਨ ਇੱਥੇ ਬਿਰਤੀ ਬੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਥੱਲੇ ਉਤਰਦੀ ਹੈ ਬਾਰ-ਬਾਰ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ, ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਸਾਵਧਾਨ! ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਹਿੰਦੇ ਕਹੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਰੋਮ-ਰੋਮ 'ਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਮਸਤਕ ਵਿੱਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ, ਨੇਤਰਾਂ ਦੇ ਛੋੜ ਕੱਟ ਗਏ, ਜਿਧਰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਤੂੰਹੀ ਤੂੰ, ਹੋਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਚੌਂਕੜਾ ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ, ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੇਰ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਿਆ, ਕਹਿੰਦੇ ਲੈ ਰਾਇ ਸਾਹਿਬ! ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਸੰਸਾਰ ਵਲੋਂ ਥਾਂ-ਥਾਂ 'ਤੇ ਸਾਡਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੂੰ ਇਸ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰ ਤੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਦਿਨ ਤੇਰੇ ਹੋਰ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਸ ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਜਾਣਾ ਹੈ ਉਥੇ ਹੀ ਤੂੰ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਆਪਾਂ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਲਵਾਂਗੇ। ਸੋ ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਬੋਲੋ।

ਗੁਰ ਸਤੋਤਰ, ਅਰਦਾਸ, ਹੁਕਮਨਾਮਾ।

(ਫਿਲਮ ਨੰ. 221)

ਪਦਮਾ

ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਫਰਵਰੀ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ - 58)

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਚੜ੍ਹੇ ਤੇ ਉਸ ਪਰਬਤ ਪਰ ਗਏ, ਪਰ ਅੱਜ ਆਦਮੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਇੱਕ ਸੁਹਣੇ ਬ੍ਰਿਛਾਂ ਦੀ ਝੁੰਗੀ ਲਾਗੇ ਪਹੁੰਚ, ਜਿੱਥੇ ਬੜਾ ਅਜੀਬ ਨਜ਼ਾਰਾ ਸੀ ਤੇ ਬੈਠਣ ਨੂੰ ਸੁਹਣਾ ਥਾਂ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਗਏ ਤੇ ਉਸ ਨਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ ਤਾੜਨ ਲੱਗੇ ਜੋ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਨੈਣਾਂ ਤੋਂ ਸਦਕੇ ਹੋਣ ਦੀ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਠੀਕ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਲਾਗੇ ਜੋ ਝੁੰਡ ਸੀ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਮਾਨ ਕੌਰ ਤੇ ਪਦਮਾ ਛਿਪ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਮਾਨ - ਦੇਖ ਲਿਆ ਜੇ?

ਪਦਮਾ (ਅੱਖਾਂ ਅਹਿੱਲ ਗੱਡੀਆਂ ਹਨ) ਹੂੰ।

ਮਾਨ - ਕਿਉਂ?

ਪਦਮਾ - (ਨੈਣ ਨਹੀਂ ਹਿਲਦੇ ਤੇ ਚੁੱਪ)।

ਮਾਨ - ਬੋਲੋ ਤਾਂ ਸਹੀ?

ਪਦਮਾ - (ਚੁੱਪ)।

ਮਾਨ - (ਝੰਜੋੜ ਕੇ) ਬੋਲੋ ਨਾ?

ਪਦਮਾ - ਜੀਭ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਘਰੇ ਰਹਿ ਪਈ ਸੀ।.....

ਮਾਨ - ਤੇ ਬੋਲੋ ਕੀਕੂੰ ਹੋ?

ਪਦਮਾ - ਹੁਣੇ ਆਈ ਸੀ ਮੁੜ ਚੱਲੀਏ।

ਮਾਨ (ਠਹਿਰ ਕੇ) - ਹੁਣ ਤਾਂ ਦੱਸੋ?

ਪਦਮਾ - ਨੈਣਾਂ ਨੂੰ ਜੀਭ ਨਹੀਂ ਜੀਭ ਨੂੰ ਨੈਣ ਨਹੀਂ।

ਮਾਨ - ਮੰਨਿਆਂ?

ਪਦਮਾ - ਉਈ, ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੈ। (ਮਾਨ ਦੀ ਬਾਂਹ ਘੁੱਟ ਕੇ)।

ਮਾਨ - ਕਿਉਂ?

ਪਦਮਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ।

ਮਾਨ - ਮੈਂ ਕੁਛ ਨਾ ਬੋਲਾਂ? (ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਚੁੱਪ ਰਹਿ ਕੇ) ਡਿੱਠਾ ਜੇ ਔਹ ਕੌਣ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਪਦਮਾ - ਕੋਈ ਗਧੀਲਾ ਜੈਸਾ ਹੈ।

ਮਾਨ - ਅਸੀਂ ਰਤਾ ਅੱਗੇ ਹੋ ਜਾਈਏ ਤੇ ਸੁਣੀਏ। ਨੈਣਾਂ ਸ਼ਰਬਤ ਪੀ ਲਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਕੰਨ ਤਿਹਾਏ ਹਨ।

ਦੋਵੇਂ ਮਲਕੜੇ ਅੱਗੇ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤੇ ਕੰਨ ਲਾ ਦਿੱਤੇ।

ਗਧੀਲਾ (ਚਰਨੀਂ ਢਹਿ ਕੇ) - ਹੇ ਤ੍ਰਾਣ ਕਰਤਾ! ਤਾਰ ਲੈ।

ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ - ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ?

ਗਧੀਲਾ - ਮੈਂ ਰੇਵਾ ਕਾ ਨੰਦਨ ਪਯਾਰੇ।

ਜਗ 'ਰੇਵਾਲ' ਨਾਮ ਮੁਝ ਡਾਰੇ।

ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ - ਆਪਣੀ ਵਿਥਿਆ ਸੁਣਾਓ।

ਰੇਵਾਲ - ਮੇਰੀ ਮਾਤਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਤਪ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਤਪ ਮੈਂ ਰਾਜ ਵਾਸਨਾ ਧਾਰ ਕੇ ਕੀਤਾ, ਸੋ ਮੈਂ ਰਾਜਾ ਹੋਇਆ, ਇੱਥੇ ਮੈਂ ਰਾਜ ਕੀਤਾ। ਮੰਡੀ ਨਗਰ ਵਸਾਇਆ, ਪਰ ਫੇਰ ਜੱਖ ਨਾਮ ਇੱਕ ਕੌਮ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਜੰਗ ਕਰਕੇ ਹਰਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਖੋਹ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਫੇਰ ਇਸ ਟਿਕਾਣੇ ਤਪ ਤਪਿਆ। ਇਹ ਤੀਰਥ ਰਵਾਲਸਰ ਇਥੇ ਬਣਿਆ, ਜਲ ਵਿੱਚ ਪੱਥਰ ਤਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਮੈਂ ਭਵਸਾਗਰ ਨਾ ਤਰਿਆ।

ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ - ਪਹਿਲਾ ਤਪ ਤੂੰ ਮਨ ਦੇ ਸੁਖ ਵਾਸਤੇ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਰਾਜ ਪਾਇਆ ਜੋ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਖੁੱਸ ਗਿਆ। ਦੂਜਾ ਤਪ ਕੀਤਾ, ਮਨ ਦੇ ਸੁਖ ਵਾਸਤੇ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ੱਤਰੂਆਂ ਨਾਲ ਵੈਰ ਰਿਹਾ ਤੇ ਰਿੱਧੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਰਿਹਾ, ਉਮਰ ਵਧਾਉਣ ਤੇ ਪ੍ਰਾਣਯਾਮ ਕਰ ਕਰ ਨਾਟਕਾਂ ਚੇਟਕਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗਾ ਰਿਹਾ। ਤ੍ਰਾਣ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਵੇ? ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਆਪੇ ਦੇ ਸੁਖ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਫੁਰਦੀ, ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਜੀ ਨਾਲ ਉਤਾਹਾਂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦੇ ਸੁਖ ਦੀ ਲਗਨ ਲੱਗਦੀ, ਤਦ ਕਲਿਆਨ ਹੁੰਦੀ, ਪਰਮਪਦ-ਅਭੈ ਪਦ ਮਿਲਦਾ। ਹੁਣ ਉਮਰ ਵਧਾ ਲਈ ਤਾਂ ਕੀ, ਕਾਲਜੇ ਰੜਕਦੀ ਹੈ ਕਸਕ ਦੁਖਾਂ ਨਾਲ ਵੈਰ ਦੀ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਨਾਟਕ ਚੇਟਕ ਦੀ।

ਰੇਵਾਲ - ਸੱਤ, ਆਪ ਨੇ ਸੱਤ ਆਖਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਮੈਲ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਹ ਕੱਢ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਆਪ ਦਾ ਜਸ ਸੁਣਦਾ ਤੇ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਰ ਲਓ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਕਾਂਤ ਸੀ, ਡਾਢੀ ਉਜਾੜ ਸੀ ਤੇ ਟਿਕਾਉ ਸੀ, ਸੁਹਣੇ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦੇ ਇਲਾਹੀ ਗਲੇ ਤੋਂ ਉਠਿਆ ਨਾਦ ਧੁਨ ਲੈ ਲਈ ਇਸ ਨੇ ਮਾਰੂ ਦੀ। ਇਕ ਅਚਰਜ ਵੈਰਾਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਛਾ ਗਿਆ ਤੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਹੋਇਆ -

ਜਿਸੁ ਗ੍ਰਿਹਿ ਬਹੁਤੁ ਤਿਸੈ ਗ੍ਰਿਹਿ ਚਿੰਤਾ ॥

ਜਿਸੁ ਗ੍ਰਿਹਿ ਬੋਰੀ ਸੁ ਫਿਰੈ ਭ੍ਰਮੰਤਾ ॥

ਦੁਹੁ ਬਿਵਸਥਾ ਤੇ ਜੋ ਮੁਕਤਾ ਸੋਈ ਸੁਹੇਲਾ ਭਾਲੀਐ ॥ ੧ ॥

ਗ੍ਰਿਹ ਰਾਜ ਮਹਿ ਨਰਕੁ ਉਦਾਸ ਕਰੋਧਾ ॥

ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਬੇਦ ਪਾਠ ਸਭਿ ਸੋਧਾ ॥

ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਜੋ ਰਹੈ ਅਲਿਪਤਾ

ਤਿਸੁ ਜਨ ਕੀ ਪੂਰਨ ਘਾਲੀਐ ॥ ੨ ॥

ਜਾਗਤ ਸੁਤਾ ਭਰਮਿ ਵਿਗੁਤਾ ॥

ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਈਐ ਮੀਤਾ ॥
 ਸਾਧਸੰਗਿ ਤੁਟਹਿ ਹਉ ਬੰਧਨ ਏਕੋ ਏਕੁ ਨਿਹਾਲੀਐ ॥ ੩ ॥
 ਕਰਮ ਕਰੈ ਤ ਬੰਧਾ ਨਹ ਕਰੈ ਤ ਨਿੰਦਾ ॥
 ਮੋਹ ਮਗਨ ਮਨੁ ਵਿਆਪਿਆ ਚਿੰਦਾ ॥
 ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੁਖੁ ਦੁਖੁ ਸਮ ਜਾਣੈ
 ਘਟਿ ਘਟਿ ਰਾਮੁ ਹਿਆਲੀਐ ॥ ੪ ॥
 ਸੰਸਾਰੈ ਮਹਿ ਸਹਸਾ ਬਿਆਪੈ ॥
 ਅਕਥ ਕਥਾ ਅਗੋਚਰ ਨਹੀ ਜਾਪੈ ॥
 ਜਿਸਹਿ ਬੁਝਾਏ ਸੋਈ ਬੂਝੈ ਓਹੁ ਬਾਲਕ ਵਾਗੀ ਪਾਲੀਐ ॥ ੫ ॥
 ਛੋਡਿ ਬਹੈ ਤਉ ਛੂਟੈ ਨਾਹੀ ॥
 ਜਉ ਸੰਚੈ ਤਉ ਭਉ ਮਨ ਮਾਹੀ ॥
 ਇਸ ਹੀ ਮਹਿ ਜਿਸ ਕੀ ਪਤਿ ਰਾਖੈ
 ਤਿਸੁ ਸਾਧੂ ਚਉਰੁ ਢਾਲੀਐ ॥ ੬ ॥
 ਜੋ ਸੁਰਾ ਤਿਸ ਹੀ ਹੋਇ ਮਰਣਾ ॥
 ਜੋ ਭਾਗੈ ਤਿਸੁ ਜੋਨੀ ਫਿਰਣਾ ॥
 ਜੋ ਵਰਤਾਏ ਸੋਈ ਭਲ ਮਾਨੈ
 ਬੁਝਿ ਹੁਕਮੈ ਦੁਰਮਤਿ ਜਾਲੀਐ ॥ ੭ ॥
 ਜਿਤੁ ਜਿਤੁ ਲਾਵਹਿ ਤਿਤੁ ਤਿਤੁ ਲਗਨਾ ॥
 ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਅਪਣੇ ਜਚਨਾ ॥
 ਨਾਨਕ ਕੇ ਪੂਰਨ ਸੁਖਦਾਤੇ ਤੂ ਦੇਹਿ ਤ ਨਾਮੁ ਸਮਾਲੀਐ ॥

ਅੰਗ - ੧੦੧੯

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਸੰਨਿਆਸ, ਉਦਾਸ, ਘਰ, ਕਰਮ, ਅਧਰਮ ਦੋਵੇਂ ਹਦਾਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਮਿਟ ਕੇ ਇਕ ਰਜਾ ਪਰ ਅਡੋਲ ਟਿਕਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬੱਝ ਗਿਆ।

ਸਤਿਗੁਰ - ਰੇਵਾਲ! ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਆਫਰ ਜਾਈਦਾ ਹੈ, ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਨਰਕ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਸੀ ਹੋ ਕੇ ਤੂੰ ਵਾਂਗ ਕ੍ਰੋਧ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਕਰਦਾ ਗੁਰਮੁਖ ਹੁੰਦਾ, ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰਜਾ ਪਰ ਦ੍ਰਿੜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮਿਹਰ ਤਕਾਉਂਦਾ ਤੇ ਸ਼ਰਨ ਸਮੂਲਦਾ ਹੈ, (ਜੋ ਕੁਛ ਕਰੈ ਸੋਈ ਸੁਖ ਮਾਨੁ) ਉਸਦੀ ਦੁਰਮਤਿ ਸੜਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਬਾਲਕ ਵਾਂਗੂ ਪਾਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਰਾਖਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕਲਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਰੇਵਾਲ ਮਗਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਚਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਢੱਠਾ। ਆਪ ਨੇ ਪਿੱਠ ਤੇ ਬਾਪੜ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਨਿਹਾਲ! ਸਿਧ ਜੀ! ਨਿਹਾਲ। ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਉਸ ਦੀ ਸੁਰਤ ਮੋਹ, ਮਾਇਆ, ਕ੍ਰੋਧ, ਉਦਾਸੀ ਤੋਂ ਨਿਕਲੀ, ਸਾਫ ਮੰਡਲੀਂ ਚੜ੍ਹ ਗਈ। ਆਪਾ ਅਰੋਗ ਹੋ ਦਿੱਸਿਆ, ਠੰਢ ਵਰਤ ਗਈ ਤੇ ਬੋਲਿਆ-

ਧੰਨ ਤੂੰ! ਧੰਨ ਤੂੰ! ਹੇ ਦਾਤੇ ਧੰਨ! ਆਹ ਅੱਜ ਇਕ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਅੰਦਰ ਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਹ ਠੰਢ ਜੇਹੀ ਕੀ ਹੈ? ਇਹ ਠੰਢ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਤਪਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ ਸੀ। ਉਮਰ ਲੰਮੀ ਕਰ ਲਈ, ਪਰ ਇਹ ਠੰਢ ਜੇਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਾਣੀ, ਸਿੱਧੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਪਰ ਇਹ ਠੰਢ ਜੇਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਈ।

ਤੂੰ ਧੰਨ! ਤੂੰ ਧੰਨ!

ਸਤਿਗੁਰ - ਉਦੈ ਸਿੰਘ, ਦਇਆ ਸਿੰਘ, ਆਲਮ ਸਿੰਘ, ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ, ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਪੰਜੇ ਹੋ ਕੋਈ ਹੋਰ ਭੀ ਹੈ?

ਉਦੈ ਸਿੰਘ - ਪੰਜੇ ਮਹਾਰਾਜ!

ਸਤਿਗੁਰ - ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਭੁਲੇਵਾਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਿਖਰ ਆਉਣ ਵੇਲੇ ਅਸਾਂ ਵਰਜਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਾਲ ਨਾ ਆਵੇ। ਕੋਈ ਆਇਆ ਤਾਂ ਨਹੀਂ।

ਉਦੈ ਸਿੰਘ - ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਸਾਰੇ ਹੇਠੋਂ ਹੀ ਮੋੜ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਘੋੜੇ ਭੀ ਘੱਲ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਆਪ ਦੇ ਨਾਲ ਪੈਦਲ ਅਸੀਂ ਹੀ ਆਏ ਸਾਂ, ਆਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੇਖੀਏ, ਕੋਈ ਮਤਾਂ ਲੁਕ ਕੇ ਆਇਆ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਰਾਜਾ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰੋਹ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ - ਨਹੀਂ ਖੁਸ਼ਬੋ ਮਿੱਤ੍ਰਦੀ ਹੈ, ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰੋ॥

ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮਧੁਰ ਧੁਨੀ ਨਾਲ ਪਾਠ ਕੀਤਾ।

ਪਦਮਾ (ਹੌਲੇ ਜਿਹੇ) - ਮਾਨ ਜੀ! ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹਨ, ਸ਼ੌਂਕ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੇ ਰਾਜੇ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਭੰਨੇ ਪਏ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਲੋਹਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰ ਵਿਦਵਾਨ ਹਨ, ਮੇਰੇ ਪੱਤਰ ਦੇ ਜਵਾਬ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਤਿਗੁਰ ਵਿੱਚ ਈਸ਼ਵਰੀ ਤੇਜ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਫਾਰਸੀ ਵਿੱਚ ਇਲਾਹੀ ਜਲਵਾ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਹਾਰੇ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਸਮੇਤ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ ਹਨ, ਇਹ ਰਵਾਲ ਸਿੱਧ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਹੁੰਦੀ ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠੀ ਹੈ। ਆਪ ਅੰਤਰਯਾਮਤਾ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਦੇਖੋ ਸਾਡੇ ਹੋਣ ਨੂੰ, ਚਾਹੇ ਅਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਛਿਪੇ ਹਾਂ; ਲਖ ਗਏ ਹਨ ਅਰ ਇਹ ਭੀ ਪਛਾਣ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਮਿੱਤਰ ਹਾਂ।

ਮਾਨ - ਅਜੇ ਭੀ ਤਸੱਲੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ?

ਪਦਮਾ - ਲੋੜ ਤਾਂ ਹੋਰ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਕਾਂਬਾ ਜੇਹਾ ਕੇਹਾ ਹੈ। ਪਰ (ਬੁੱਲ੍ਹ ਟੁੱਕ ਕੇ) ਪਰ ਹਾਂ....ਕੱਲ੍ਹ ਚਰਨ ਪਰਸਾਂਗੇ।

ਮਾਨ - ਸੱਤ ਬਚਨ, ਕਿਹੜੀ ਕਾਹਲ ਹੈ। ਜਦ ਤੱਕ ਮਨ ਨਾ ਮੰਨੇ ਤਦ ਤੱਕ ਅਮੰਨਾਂ ਆਇਆ ਬੀ ਈਮਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਚੱਲੀਏ?

ਪਦਮਾ - ਨਹੀਂ, ਰਤਾ ਕੁ ਹੋਰ ਹਾਂ.....ਪਹਿਲਾ 'ਅਕਹਿ' ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜਾ ਲੈਣ।

ਉਧਰ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਟੁਰ ਪਏ ਇਧਰੋਂ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਮਲਕੜੇ ਟੁਰ ਪਈਆਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ ਜਾ ਪੁੱਜੀਆਂ।

2

ਪਦਮਾ ਆਪਣੇ ਤੰਬੂ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਹੈ, ਨੌਕਰ ਚਾਕਰ ਕੰਮੀਂ ਲੱਗੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰਾਜ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਟੁਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਐਸ਼ਵਰਜ ਤੇ ਅਪੜਨਦੇ ਫਿਕਰ ਵਿੱਚ ਸਨ ਉਹ ਨੇੜੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਤੇ ਇਹ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ-

ਓਇ ਮਾਂ ਦਿਆ ਪਰਮਿਆਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਿਆ ਪਰਮਾਨੰਦਾ!

ਹੁਣ ਤਾਂ ਸ਼ਿਖਰੇ ਆ ਗਿਆ। ਬਾਈਧਾਰ ਰਾਜੇ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੂੰ ਅਕਲ ਦਾ ਕੋਟ ਤੇ ਭਾਰੀ ਨੀਤੰਗਯ ਹੈਂ। ਸੁਲਾ ਕਰਾ ਦਿਤੀ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੋ ਗਈ, ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਟੁਰ ਕੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਇਹ ਸਾਡੀਆਂ ਅਕਲਾਂ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕਮਾਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਚਾਹਾਂ ਸੋ ਹੋਵੇ। ਲੜਨ ਸਿੱਖ, ਮਰਨ ਸਿੱਖ, ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਸਿੱਖ, ਖਜ਼ਾਨੇ ਭਰਨ ਸਿੱਖ ਤੇ ਤੇਰਾ ਤੁਰੇ ਸਾਡਾ, ਜੇ ਕਹੀਏ ਸੋ ਗੁਰੂ ਕਰੇ, ਜਿਸ ਰਾਹੇ ਟੋਰੀਏ ਟੁਰੇ ਉਸੇ ਰਾਹੇ ਗੁਰੂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਡਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੀ ਹੈ? ਰਤਾ ਮਹਿਮਾ ਕਰ ਛੱਡੀ, ਜਿਸ ਰੁਖ ਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਰੁਖ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀ ਹੋਏ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਦਦ ਕਰ ਛੱਡੀ ਫੇਰ ਪਏ ਕੰਮ ਲਓ। ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਧਾ, ਸੇਵਾ ਤੇ ਪਿਆਰ, ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਚਤੁਰਾਈ, ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਮੋਹਰੀ, ਪਰ ਮਨਾ! ਹੋਸ਼ ਕਰ, ਖੁਸ਼ ਨਾ ਹੋ। ਅਕਲ ਦੇ ਸਾਜੇ ਕੋਟ ਸਦਾ ਅਕਲ ਤੇ ਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਤੇ ਟਿਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਵਧਾਨਤਾ, ਚੌਕਸਤਾਈ। ਹਾਂ, ਖਬਰਦਾਰ ਗਾਫਲੀ ਨਹੀਂ। ਪਰਮਿਆਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਤੂੰ ਚੌਧਰੀ, ਰਾਜ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਤੂੰ ਚੌਧਰੀ ਪਰ ਜੇ ਕਿਤੇ ਰਾਜਿਆਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੁਲਾ ਅੰਦਰਲੇ ਭਾਵ ਨਾਲ ਹੋ ਗਈ ਫੇਰ ਤੈਨੂੰ ਕਿਨ੍ਹੇ ਪੁੱਛਣਾ ਨਹੀਂ। 'ਕੁੜਮ ਕੁੜਮ ਰਲੇ ਤੇ ਵਿਚੋਲੇ ਰਹੇ ਖਲੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਸੁਲਾ ਤਾਂ ਹੋ ਗਈ ਐਨੀ ਕਿ ਕਈ ਰਾਜੇ ਸ਼ਰਧਾ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਗਏ, ਕਈ ਰਾਣੀਆਂ ਸ਼ਰਧਾ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਉ ਚੰਗਾ। ਹੁਣ ਸੰਭਾਲਾ ਕਰ ਲੈ। ਪਿੱਛੋਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ।

ਪਰ ਹਾਂ, ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੂੰ ਭੂਤਲਾਂਦਿਆਂ ਕਿਹੜਾ ਚਿਰ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਚਾਹਾਂ ਤਾਂ ਅੱਜ ਇੱਥੇ ਹੀ ਲੜਾ ਦਿਆ, ਪਰ ਜੇ ਲੜਾ ਦਿਆਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਅਵਾਣਾ ਨਹੀਂ, ਆਇਆ ਮੇਲੇ ਤੇ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਜੋਧੇ ਆਏ ਹਨ। ਪਤਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ, ਪਰ ਗੋਲੀ ਬਰੂਦ ਬੀ ਨਾਲ ਚੌਖਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਛਿੜ ਪਈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਉਤੋਂ ਦੀ ਗੋਤ ਮਾਰੇਗਾ, ਸੱਟ ਨਹੀਂ ਖਾਵੇਗਾ। ਵੇਲਾ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਸੀ, ਕਿ ਇੱਥੇ ਹੀ ਕੰਮ ਪਾਰ ਕਰਦੇ। ਪਰ ਹੈਂ! ਸੋਚ ਲੈ, ਇਕ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਤਿਆਰ ਬਰਤਿਆਰ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਜੇ ਗੁਰੂ ਨਾ ਰਹੇ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਚੌਧਰ ਕਿਵੇਂ ਰਹੇ? ਗੁਰੂ ਰਹੇ ਤਾਂ ਰਾਜੇ ਤੈਨੂੰ ਵਿੱਚ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣ, ਸੋ ਜੀਉਣ ਦੇਵੇਂ ਪਰ ਰਹਿਣ ਵਿੱਥ ਤੇ, ਰਹਿਣ ਉਪਰੋਂ ਮਿਲ ਅੰਦਰੋਂ ਵੱਖ। ਬੱਸ ਹੁਣ ਇਹ ਗੱਲ ਖਿਆਲ ਕਰ ਕਿ ਜੇ ਸੁਲਾ ਦੀ ਗੰਢ ਤੂੰ ਪਾਈ ਹੈ, ਪੋਲੀ ਪੋਲੀ ਰਹਿ, ਪੀਡੀ ਨਾ ਹੋ ਜਾਏ, ਮਤਾਂ ਲੋੜ ਵੇਲੇ ਤੂੰਹੋਂ ਨਾ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕੇਂ।

ਹਾਂ, ਪਰਮਾਨੰਦਾ! ਹਾਂ ਸੱਚੀਂ, ਐਸੂਰਜ ਸ਼ਿਖਰੇ ਹੈ, ਤੇਰਾ ਐਸ ਵੇਲੇ। ਬਿਰਥਾ ਸੁਪਨੇ। ਪਦਮਾ ਆਦੀ ਹੋਈ ਹੈ ਏਥੇ। ਪੰਡਿਤਾ ਹੈ.....ਖਟ ਖਟ ਖਟ ਖਟ। (ਕੰਨ ਲਾ ਕੇ, ਮਨ ਵਿਚ) ਇਹ ਕੀ ਹੈ? (ਉੱਚੀ) ਕੌਣ ਹੈ?....

ਜੀਤੂ - ਹਉਂ ਹਾਂ ਜੀਤੂ ਜੀ! ਘਰੇ ਤੇ ਆਯਾ ਹਾਂ।

ਪਰਮਾ - ਕਿਉਂ ਸੁਖ ਹੈ?

ਜੀਤੂ - ਪੱਤ੍ਰਕਾ ਲਿਆਯਾ ਹਾਂ, ਐਹ ਲਓ।

ਪਰਮੇ ਨੇ ਪੱਤਰ ਲਿਆ ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਇਕ ਰੰਗ ਸਾਫਾ

ਤੇ ਇਕ ਪੀਲਾ, ਫੇਰ ਚਿੱਟਾ ਬੱਗਾ ਚਿਹਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਸ੍ਰੀ ਪਰਮਾਨੰਦ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਆਈਆਂ। ਹਡਕੋਰੇ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਓ ਜਗਤ ਦੇ ਜੁਗਤੀਆਂ ਤੇ ਜੋੜ ਤੋੜੀਆਂ! ਕੀ ਵਰਤ ਗਿਆ? ਆਹ! ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਦਿਲ ਜਿਥੇ ਅਕਲ ਨੇ ਚੂਹੇ ਦੀਆਂ ਖੁੰਡਾਂ ਵਰਗੇ ਵਲਦਾਰ ਪਲ ਭਰ ਦਿਤੇ ਹਨ ਉਥੇ ਬੀ ਸੱਟ ਵਜਦੀ ਹੈ, ਪਰਮੇ ਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਇੱਕ ਪੁਤ ਸਖਤ ਬੀਮਾਰ ਪਿਆ ਹੈ, ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਵਿਚ, ਦਾਰੂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਆਸ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬਚੇ। ਹਾਇ! ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਤਾਰਾ, ਸਿੱਕ ਦੀ ਉਲਾਦ, ਇੱਕੋ ਇਕਲੌਤਾ! ਪਰਮੇ ਲਈ ਜ਼ਿਮੀ ਅਸਮਾਨ ਕਾਲੇ ਹੋ ਗਏ, ਜਗਤ ਸੁਨਯ ਹੋ ਗਿਆ। ਚੱਕਰ ਤੇ ਚੱਕਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਨਿਰਾਸਤਾ ਕਲੋਜਾ ਤੋੜ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਬਲ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਚਾਨਣ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿ ਕੇ ਫੇਰ ਪਰਮੇਂ ਹੁਰੀਂ ਹੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਏ ਤੇ ਬੋਲੇ -

ਪਰਮਾ - ਓਇ ਜੀਤੂ ਕਾਕੇ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ?

ਜੀਤੂ - ਮਹਾਰਾਜ! ਕੇ ਗਲਾਨੇ ਓਨ, ਗੁਜ਼ਰ ਗਿਆ ਹੋਰੂ, ਬੜਾ ਲਾਚਾਰ ਸੋ।

ਪਰਮਾ (ਤਕੜਾ ਹੋ ਕੇ) - ਦਾਰੂ।

ਜੀਤੂ - ਹੇ ਮਹਾਰਾਜ! ਦਾਰੂ ਦੀ ਕੇ ਰਹੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਤੇਰੇ ਘਰ? ਸੈ ਵੈਦ, ਹਜ਼ਾਰ ਹਕੀਮ।

ਪਰਮਾ - ਜਾਓ। (ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ) ਹੇ ਮਨ ਹੁਣ ਕੀ ਆਸ ਹੈ? ਇਕ ਭਗਵੰਤ ਦੀ। ਭਗਵੰਤ ਨੇ ਬੀਮਾਰ ਕੀਤਾ ਉਸ ਵਲੋਂ ਆਸ ਤਾਂ ਦਿੱਸਦੀ ਪਈ ਹੈ। ਕੀ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਭਗਵੰਤ ਨਾਲ? ਕੋਈ ਪੂਜਾ, ਜਪ, ਉਜਾਪਣ, ਹਵਨ, ਮਿੰਨਤ, ਤਰਲਾ? ਮੈਂ ਮਿੰਨਤ ਕਰਾਂ? ਹਾਇ, ਕਿਸ ਨੱਕ ਨਾਲ? ਸੁਣੇਂਗਾ? ਨਹੀਂ ਭਗਵੰਤ ਕਹੇਗਾ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਆਇਆ ਹੈਂ ਮਤਲਬੀ? ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਾਂ? ਕਿੰਵ? ਕੀ ਮੂੰਹ ਲੈ ਕੇ? ਪਾਪ ਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਪਾਈ ਸੰਗ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਸ਼ਰਮਿੰਦਿਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਲੋਕੀਂ ਆਖਦੇ ਹਨ ਗੁਰ ਕਰਾਮਾਤੀ ਹੈ। ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਡਿੱਠੀਆਂ ਬੀ ਹਨ। ਚੱਲੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਕਹੀਏ, ਕੋਈ ਰੇਖ ਵਿੱਚ ਮੇਖ ਮਾਰੇਗਾ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਆਦਮੀ ਹੈ, ਕਰਾਮਾਤ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਮੂਰਖਾਂ ਦਾ ਪਰਚਾਵਾ ਹੈ। (ਸੋਚ ਕੇ) ਨਹੀਂ ਉਇ ਜੋਗ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿਭੂਤੀ ਪਾਦ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਅਕਲ ਗੋਚਰਾ ਕਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਇਕਾਗਰ ਚਿਤ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਜੋੜੇ ਉਥੇ ਹੀ ਸਿੱਧੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਯੋਗੀ ਤਾਂ ਹੈ, ਤ੍ਰਿਪਹਿਰੇ ਉੱਠ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਰ ਰਹਿੰਦਾ ਅਲੇਪ ਹੀ ਹੈ, ਯੋਗੀ ਹੈ?...ਹੈ ਤਾਂ ਯੋਗੀ। ਚੱਲੇ ਕਰੋ ਅਰਜ਼। ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਬੀ ਹੈ। ਪਰ ਕੀ ਤੇਰੇ ਖੇਟਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ? ਨਹੀਂ, ਜਾਣਦਾ ਤਾਂ ਮਾਰ ਪਛਾੜਦਾ, ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਹੋਊ। ਨੀਤੰਗਯ ਪੁਰਖ ਜਾਣ ਕੇ ਬੀ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਜਤਾਇਆ ਕਰਦੇ ਤੇ ਇਹ ਸਿਖ ਫਕੀਰ ਤਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਅਣਡਿੱਠ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਠਗੀਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਤਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ। ਓਹ ਹੋ! ਨਿਰਾਸ਼! ਕੋਈ ਹਾਲਤ ਹੋਵੇ, ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਕੋਈ ਹੀਲਾ ਤੇ ਦਾਰੂ ਪੁਤ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਡੁਬਦੇ ਨੂੰ ਤੀਲੇ ਦਾ ਸਹਾਰਾ। ਇਹੋ ਇਕੋ ਆਸ ਹੈ। ਸੋ ਚਲ

ਦੇਖ ਜੇ ਤੀਰ ਤੁਕਾ ਕੋਈ ਲਗ ਜਾਏ।

ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸੋਚਦਾ ਵਿੱਗੇ ਤੁਰਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਕੁਲ ਤੇ
ਲਿਆਉਂਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲੈ ਕੇ ਪਹੁੰਚਾ। ਅੱਗੇ ਰਾਗੀ
ਸਿੰਘ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਗਾਉ ਰਹੇ ਸਨ -

ਬਹੁ ਪਰਪੰਚ ਕਰਿ ਪਰ ਧਨੁ ਲਿਆਵੈ ॥

ਸੁਤ ਦਾਰਾ ਪਹਿ ਆਨਿ ਲੁਟਾਵੈ ॥ ੧ ॥

ਮਨ ਮੇਰੇ ਭੂਲੇ ਕਪਟੁ ਨ ਕੀਜੈ ॥

ਅੰਤਿ ਨਿਬੇਰਾ ਤੇਰੇ ਜੀਅ ਪਹਿ ਲੀਜੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਛਿਨੁ ਛਿਨੁ ਤਨੁ ਛੀਜੈ ਜਰਾ ਜਨਾਵੈ ॥

ਤਬ ਤੇਰੀ ਓਕ ਕੋਈ ਪਾਨੀਓ ਨ ਪਾਵੈ ॥ ੨ ॥

ਕਹਤੁ ਕਬੀਰੁ ਕੋਈ ਨਹੀ ਤੇਰਾ ॥

ਹਿਰਦੈ ਰਾਮੁ ਕੀ ਨ ਜਪਹਿ ਸਵੇਰਾ ॥ ਅੰਗ - ੬੫੬

ਭੋਗ ਪਏ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਆਦਰ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਆਓ
ਪਰਮਾਨੰਦ ਜੀ! ਅੱਜ ਪੀਲੇ ਭੂਕ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ? ਜਗਤ ਸਥਿਰ
ਜਾਣ ਕੇ ਜੋ ਕੋਟ ਉਸਾਰਦੇ ਸੀ ਕੋਈ ਇੱਟ ਥਿੜਕ ਗਈ?

ਪਰਮਾ - ਜੀ ਖਿਸਕਣ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਮਿਹਰ ਕਰੋ, ਨਾ
ਖਿਸਕੇ।

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਕਰਮ ਗਤ ਟਾਰੀ ਕਿਉਂ ਟਰੇ? (ਮੁਸਕਰਾ
ਪਏ)

ਪਰਮਾ - ਆਪ ਹੀ ਕਰਮਗਤੀ ਦੇ ਫਲ ਪ੍ਰਦਾਤਾ ਅਸਮਾਨਾਂ
ਤੇ ਹੋ; ਆਪ ਹੀ ਇਥੇ ਹੋ?

(ਸਤਿਗੁਰ ਨੈਣ ਮੀਟ ਗਏ)

ਉਧਰ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਹੌਲੇ-ਹੌਲੇ ਗੱਲਾਂ ਛਿੜ ਪਈਆਂ।

ਉਦੈ ਸਿੰਘ - ਅੱਜ ਇਹ ਬਿੱਲੀ ਬੜੀ ਛਹਿ ਕੇ ਨਿਮਾਜ਼ਾਂ
ਪੜ੍ਹਦੀ ਆਈ ਹੈ।

ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ - ਕੋਈ ਸੱਟ ਪਈ ਸੂ। ਪੁੜੀ ਸੁ ਕਲੇਜੇ।
ਐਵੇਂ ਕਦੋਂ ਪਸੀਜਦੇ ਹਨ ਪੁਰਾਣੇ ਪਾਪੀ।

ਦਇਆ ਸਿੰਘ - ਲੱਗਾ ਸੂ ਕੋਈ ਬਾਣ, ਵੇਖੋ ਨਾ ਅਬਰੂ
ਰੁਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੂ, ਬੁਲ੍ਹ ਥਿੜਕਦੇ ਸੂ।

ਦੌਲਤ ਸਿੰਘ - ਪੀਰਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਅੰਤਰਯਾਮੀ
ਨੂੰ ਟਪਲੇ ਲਾਉਂਦਾ ਸੀ; ਪੈ ਗਈ ਨਾ?

ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ -

ਮਨ ਮੇਰੇ ਭੂਲੇ ਕਪਟੁ ਨ ਕੀਜੈ ॥

ਅੰਤਿ ਨਿਬੇਰਾ ਤੇਰੇ ਜੀਅ ਪਹਿ ਲੀਜੈ ॥ ਅੰਗ - ੬੫੬

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੈਣ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਤੇ ਪੰਮੇ ਵਲ ਤੱਕ ਕੇ)
ਪਰਮਾਨੰਦਾ!

ਦੁਕ੍ਰਿਤੇ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਥਾਰੇ ਕਰਮੁ ਰੀ॥

ਪਰਮਾ - ਸੱਚ ਹੈ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਪਰ ਕਰ ਨਾ ਪੁੱਠੀਆਂ
ਸਿੱਧੀਆਂ, ਖੈਰ ਪਾ ਘਰ ਦੇ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ।

ਸਤਿਗੁਰ - ਪਰਮਿਆਂ, ਕੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈਂ, ਨਾਸ਼ਵੰਤ ਚੀਜ਼ਾਂ,
ਮੰਗ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਨਾਮ ਜੋ ਜੀਵੇਂ?

ਪਰਮਾ - ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਉਹ ਭੀ ਦੇਹ ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਭਾਵੇ, ਤੇ
ਉਹ ਭੀ ਦੇਹ ਜੋ ਮੈਂ ਮੂਰਖ ਮੰਗਾਂ! (ਸੰਗਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਹੌਲੇ
ਜਿਹੇ ਕਿਹਾ) ਨਾਲੇ ਦੋ ਦੋ ਨਾਲੇ ਚੋਪੜੀਆਂ, ਕਪਟੀ!

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਤੇਰੇ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਹਿਸਾਬ ਹੈ, ਸੋ ਜਿੰਦ ਦੇ
ਬਦਲੇ ਜਿੰਦ।

ਪਰਮਾ - ਪਰ ਤੇਰੇ ਘਰ ਮਿਹਰ ਹੈ, ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ; ਕਰ
ਛੋਟ, ਸਦਕੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ, ਖੈਰ ਪਾ ਮੰਗਤੇ ਨੂੰ ਸਿਰ ਸਦਕੇ
ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ।

ਇਕ ਸਿੱਖ (ਉੱਠ ਕੇ) ਹੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਜੇ ਗੁਰੂ ਕਿਆਂ ਨੂੰ
ਕਿਸੇ ਸਿਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਦਾਸ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ (ਉਠ ਕੇ ਗਲ ਲਾ ਕੇ) - ਪਿਆਰਿਆ! ਧੰਨ
ਸਿੱਖੀ! ਨਿਹਾਲ! ਖਾਲਸਾ ਜੀ! ਪਰਮੇ ਦਾ ਪੁੱਤ ਘੜੀਆਂ ਸਾਸਾਂ
ਤੇ ਹੈ; ਇਹ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਜਿੰਦ ਤੇ ਜਿੰਦ ਦੇ ਬਦਲੇ ਜਿੰਦ ਹੁੰਦੀ
ਹੈ।

ਸਿੱਖ - ਫਿਰ ਜੇ ਆਪ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜਿੰਦ ਹਾਜ਼ਰ
ਹੈ, ਚਾਹੇ ਕਿਸੇ ਬਦਲੇ ਲਾ ਲਓ।

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਰਮਾਨੰਦ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ?

ਸਿੱਖ - ਸਭ ਪਤਾ ਹੈ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਪਰ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤੇਰੇ
ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਦਕੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਤੇਰੇ ਚੋਜਾਂ ਨਾਲ ਕੀਹ ਤੇ ਕਿਸੇ
ਕਾਕਦੇ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਕੀਹ।

ਇਹ ਹਾਲ ਦੇਖ ਕੇ ਪਰਮੇ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਮਿੱਟੀ ਨਿਕਲ
ਗਈ, ਕਿ ਹੈਂ! ਮੈਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਭ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਲਈ
ਜਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ, (ਹੁਣ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਮੁੜ੍ਹਕਾ ਆ
ਗਿਆ) ਹਾਇ ਮੇਰੇ ਤੇ! (ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੱਲ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ) ਪਾਤਸ਼ਾਹ
ਕਰ ਮਿਹਰ!

ਇੱਕ ਸਿੱਖ - ਅੰਦਰੋਂ ਕੱਢ ਪਾਪ ਪਰਮਿਆਂ! ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ
ਦਾ ਦਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਦਰ ਹੈ, ਪਰ ਸਰਲਾਂ ਵਾਸਤੇ। ਸਰਲ ਹੋ
ਜਾਹ, ਭੋਲਿਆ! ਖੁੱਡ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਸਿੱਧਾ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਸੱਪ ਵੀ ਨਹੀਂ
ਵੜ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਉੱਥੇ ਵਲ ਬਿਨਾਂ ਇਕ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਰਿੜ੍ਹ
ਜਾਣਦਾ।

ਪਰਮਾ (ਪਰਮੇ ਦੇ ਦਿਲ ਲੱਗੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕਪਟ
ਹਨ, ਮੈਂ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਫੇਰ ਮਿਹਰ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ, ਮਿਹਰ ਤਾਂ
ਸ਼ਰਨਾਗਤ ਮੰਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਇ ਮਮਤਾ! ਜਿਸ ਨੇ ਮੈਂ
ਸ਼ਤਰੰਜੀਏ ਦੇ ਵਲ ਭੰਨ ਦਿਤੇ, ਬਿਹਬਲ ਹੋ ਕੇ ਚਰਨ ਫੜ ਲਏ)
- ਹੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਬੱਚੇ ਦੀ ਜਿੰਦ ਬਖਸ਼ ਦੇਹ।

ਸਤਿਗੁਰ - ਤੇਰੇ ਘਰ ਜੀਉ ਕੇ ਪੁੱਤ ਤੇਰੀ ਮੱਤ ਤੇ ਤੇਰੀ
ਵਿਦਯਾ ਪਾਏਗਾ। ਜਾਣ ਦੇਹ ਸੁ ਬੇਦਾਗ।

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 64 'ਤੇ)

ਉਤਸ਼ਾਹ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਜ ਮਾਰਗ ਭਾਗ - ੨ (PATH OF FIRE AND LIGHT) Vol. II

ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ
ਅਨੁਵਾਦਕ ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਜਨਵਰੀ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ - 58)

ਮੈਂ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਇੱਕ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਣ ਛੱਡਦੇ ਦੇਖਿਆ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਹੋ?

ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਉਹ ਬਹੁਤ ਤਕਲੀਫ ਵਿੱਚ ਹੈ।"

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਰਾਮ-ਰਾਮ ਕਹੋ, ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਲਵੋ।"

ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਦਰਦ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਹਾਂ।"

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਕਹਿ ਕੇ ਤਾਂ ਦੇਖੋ। ਪਰ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਦਰਦ ਵਿੱਚ ਹਾਂ।"

ਅਚੰਭਾ ਦੇਖੋ ਉਹ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਪਰ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਵਾਕ ਬੋਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਉਹ ਇਹ ਹੀ ਕਹੀ ਗਈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਖੌਲ ਸੁੱਝ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਤਕਲੀਫ ਵਿੱਚ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦਰਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।"

ਇਸਨੂੰ ਹੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਹੜੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਨਿਖੇੜੀ ਕਰਦੇ ਰਹੋ, ਸੁਸਤ ਰਹੋ ਉਦਾਸੀਨ ਰਹੋ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਵਿਰੋਧ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਐਨਾ ਵੱਧ ਮੋਹ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸੋਚਣ ਨੂੰ ਹੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਦਰਦ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ, ਤੁਸੀਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੋਇਆ ਚਲਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਦਰਦ ਵਿੱਚ ਹੋ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਵੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਦਰਦ ਮਹਿਸੂਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰੋਗੇ।

ਸੁਆਸਾਂ ਦਾ ਮੌਤ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤੁਸੀਂ ਸੁਆਸ ਲੈ ਰਹੇ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਜੀਉਂਦੇ ਹੋ, ਸੁਆਸ ਲੈਣ ਬੰਦ ਕਰੋ ਤੁਸੀਂ ਖਤਮ ਹੋ। ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਸਰੀਰ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸੁਆਸ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ, ਸੁਆਸ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਚੇਤਨ ਮਨ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਚੇਤ ਮਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡਾ ਅਚੇਤ ਮਨ ਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਵਾਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਚੇਤਨ ਮਨ ਤੇ ਅਚੇਤ ਮਨ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹਰਕਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਚੇਤਨ ਮਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਕਰਕੇ

ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਆਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਯਾਦ ਕਰਾਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੀ ਛਾਪ ਬੈਠ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਮੇਰੇ ਅਚੇਤ ਮਨ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੀ ਛਾਪ ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਉਥੇ ਹੋ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਅਰਬਾਂ ਛਾਪਾਂ ਹਨ। ਕਈ ਤਾਂ ਬੁਲਬੁਲਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ, ਕਈ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੀਆਂ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਦੇਖਦੇ ਹੋ, ਸੇ ਤੁਹਾਡਾ ਪਿਆਰ, ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਕਸ਼, ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਤੁਹਾਡਾ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਗੂੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹੋ ਫੇਰ ਉਸ ਦਾ ਅਕਸ ਗੂੜ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਏਨਾ ਹੀ ਅਕਸਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਛਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਸਕਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਚੇਤਨ ਮਨ ਤੇ ਸਰੀਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਅਚੇਤ ਮਨ, ਮਿਰਤਕ ਸਰੀਰ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦਬਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਤੁਹਾਡਾ ਮੋਹ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਅਚੇਤ ਮਨ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਹ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਮੈਂ ਮਰ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਕਿੰਨੇ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਐਨਾ ਕੁਝ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਤੁਹਾਡਾ ਅਚੇਤ ਮਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਇਛਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਉਹ ਇਛਾਵਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਪੂਰਨਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਫੇਰ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਕੈ ਲੈ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਦੂਸਰਾ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਇੱਛਾ ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੀ ਇੱਛਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਬਲ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕੇ, ਫੇਰ ਉਹ ਇੱਛਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਖਿੱਚਦੀ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਤੁਹਾਡਾ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਦਾ ਅਕਸ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਬਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੀ ਇੱਛਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਸ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਕਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਛੱਡੋਗੇ, ਕਦੋਂ ਵਾਪਸ ਆਓਗੇ ਇਹ ਜੀਵਨ ਤੁਹਾਡਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦੀ ਚੋਣ ਕੇਵਲ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਬੱਚਾ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਨਾ ਦਿਓ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਧੱਕਾ ਦੇ ਕੇ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹੋ

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੇ ਦਸ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਇਸ ਗੇੜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਮਨੁੱਖ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣੋ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਅਚੇਤ ਮਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ

ਨਰਕ ਹੈ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਪਾਸੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੇ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਤੁਹਾਡੀ ਕਿਸਮਤ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ, ਤੁਹਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਧੱਕੇ ਵੀ ਖਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਘੁੰਮਣ ਘੇਰੀਆਂ ਵੀ ਖਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਤਾਂ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?

ਇੱਛਾ ਮੌਤ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਬਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਬਲ ਇੱਛਾ ਹੈ ਪਿਆਰ। ਪਿਆਰ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਵੀ ਚਾਰ ਪੜਾਅ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਪਿਆਰ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਇਹ ਬਹੁਤ ਦੁਖਦਾਈ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਦਾ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡਾ ਪਿਆਰ ਕੇਵਲ ਸਰੀਰ ਪੱਧਰ ਤੇ ਹੈ, ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਦੂਸਰਾ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹੋ। ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡਾ ਮਾਨਸਿਕ ਪੱਧਰ ਤੇ ਹੈ ਫੇਰ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਦੂਸਰੇ ਸਰੀਰ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡਾ ਪਿਆਰ ਆਤਮਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੈ, ਫੇਰ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਬੰਦੇ, ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਸਦਾ ਚੰਗੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਚੰਗੇ ਹੀ ਚੰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਅਕਰਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਾਣੀ ਆਪਣਾ ਪੱਧਰ ਲੱਭ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਭਾਵੇਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਬੱਚੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਣ ਫੇਰ ਵੀ ਤੁਹਾਡਾ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਪਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਪਿਆਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਕਈ ਵਾਰੀ ਤੁਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਪਿੱਛੋਂ ਤੋਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ, ਕਈ ਵਾਰੀ ਤੁਸੀਂ ਨਵੇਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਡਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੱਗਭੱਗ ਤੁਹਾਡੇ ਅਚੇਤ ਮਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਲੈ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਉਹ ਹੀ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਾ ਹੋਣ ਤੁਸੀਂ ਗੁੱਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਅਸ਼ਾਂਤ ਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਜੇਕਰ ਕੁਝ ਇੱਛਾਵਾਂ ਪੂਰਣ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ, ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਹੋ, ਬਿਲਕੁਲ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਸਰਾ ਦਿਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਲੋੜ ਹੈ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦੀ, ਲੋੜ ਹੈ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੀ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੋ ਜਿਹੜੀਆਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਹਾਇਕ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਾ ਕਰੋ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਉਹ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੌਤ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤੁਹਾਡਾ ਗੁੱਸਾ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੌਤ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਕਿਉਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ? ਮੌਤ ਕੀ ਹੈ? ਮੌਤ ਦੀ ਕੀ ਤਾਕਤ ਹੈ? ਮੌਤ ਦੀ ਤਾਕਤ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਹੈ, ਪਰ ਮੇਰੀਆਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਅਜੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਪਰ ਫੇਰ ਮੌਤ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੀ ਇਹ ਇੱਛਾ ਪੂਰਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਦੂਸਰੀ ਜਾਗ ਪਵੇਗੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ

ਅੰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਬਾਲਣ ਝੋਕੀ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅੰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਜਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਅੱਗ ਤਾਂ ਕਦੀ ਬੁਝਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਜਲ ਰਹੇ ਹੋ, ਆਪਣੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਓ, ਜ਼ੀਰੋ ਕਰ ਦਿਓ ਤੁਸੀਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਜਾਓ। ਇਹ ਕਰਨਾ ਕਿੰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ? ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀ, ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੇਤਨ ਮਨ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਹੈ ਇਹ ਸੰਪੂਰਨ ਮਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਤਾਂ ਡੁੱਬਿਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਉਹ ਤਾਂ ਅਚੇਤ ਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਅਰਧ ਚੇਤਨ ਹੈ ਤੇ ਅਚੇਤ ਮਨ ਹੈ। ਅਚੇਤ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਬੇਸਮਝ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ ਆਸ ਵੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਦਸਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰ ਲਈਏ, ਚੇਤਨ, ਅਚੇਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਰ ਲਈਏ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਗਿਆਨ ਸਾਂਝਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਚੇਤਨ ਵਿਸਥਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਚੇਤਨ ਮਨ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਕਸ਼ੇਤਰ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਇਹ ਦੱਸ ਦੇਣਾ ਅਵਸ਼ਯਕ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਨ ਲਗਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅੱਗੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹੋ, ਇਹ ਮੇਰਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੇਰਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੇਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਹੋ ਗਏ ਹੋ। ਰੋਜ਼ ਤੋਂ ਰੋਜ਼ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸੰਕੋਚ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਰਹੇ ਹੋ, ਸੁੰਗੋੜ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਰਹੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਘੁੰਮਣ ਘੇਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਇੱਕ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਦੂਸਰਾ ਸੰਸਾਰ ਜਿਹੜਾ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਤੁਹਾਡਾ ਬਣਾਇਆ ਸੰਸਾਰ ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰਾ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਤੇ ਤੇਰੇ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਦਸਦੇ ਹੋ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ਘਰ, ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ, ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ, ਮੇਰੀ ਸੰਪਤੀ, ਮੇਰਾ ਮਾਣ, ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਹੀ ਪੱਠੇ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਮੈਂ, ਮੇਰਾ ਦਸਦੇ ਹੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਬਲਵਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਪੱਠੇ ਪਾ ਰਹੇ ਹੋ, ਇਹ ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਹੀ ਅਗਿਆਨ ਹੈ, ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਦੇ ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਹੀ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲਣਾ ਹੈ ਫੇਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਪੜਦਾ ਹਉਮੈ ਦਾ ਪੜਦਾ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਸੋ ਇਸ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫਲਸਫੇ ਹਨ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਹ ਹਨ ਅਪਰੋਚਾਂ ਹਨ ਵਿਸਤਾਰ ਤੇ ਸੰਕੋਚ, ਸੁੰਗੋੜ?

ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਵਿਸਤਾਰ ਦਾ ਮਾਰਗ ਫੜਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਉਸ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਜਿਥੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਬਦਲਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਪਰੀਵਰਤਨ ਹੁੰਦੇ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਉਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਜੀਵਤ ਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਸੋ ਤੁਸੀਂ ਤਕਨੀਕ ਜਾਣਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਮਰਨ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ

ਏਸੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿੱਖ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਕਰਕੇ, ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਾਧ ਕੇ।

ਤੁਸੀਂ ਵਿਸਤਾਰ ਵਾਲੀ ਤਕਨੀਕ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਗਹਿਰੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਡੂੰਘੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਤਕਨੀਕ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਅਚੇਤ ਮਨ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਉਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਵਿਸਤਾਰ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਤੁਰੀਆ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ, ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਲੰਘਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਏਹੋ ਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਸਰੀਰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਤਕਨੀਕ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹਨ, ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰੇ ਜਿਹੜੇ ਚੇਤਨ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸਤਿ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਉਹ ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਖਾਸ ਸਮੇਂ ਤੇ ਪੂਰੀ ਚੇਤਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਛੱਡਦੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਬਦਲਦੀ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਲਈ ਦੋ ਤਰੀਕੇ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਚੇਤਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰ ਛੱਡਣਾ ਅਚੇਤ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰ ਛੱਡਣਾ। ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸੁੱਟਦਾ ਹਾਂ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਤਰੀਕੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਹਿਲਾ ਇਹ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਧੱਕਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਚੀਜ਼ ਛੁੱਟ ਗਈ, ਦੂਸਰਾ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਅਚੇਤ ਹੀ ਡਿੱਗ ਪਈ। ਮੇਰਾ ਕੰਟਰੋਲ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਤੀਸਰਾ ਮੈਂ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਸੁੱਟੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸਰੀਰ ਛੱਡਣ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਦੇ ਹੋ ਉਸਦਾ ਦਾ ਅਰਥ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੰਟਰੋਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਕੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਸਰੀਰ ਛੱਡਣ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦੇ, ਉਹ ਮ੍ਰਿਤੂ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਹ ਸਰੀਰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਚੇਤਨ ਹੋ ਕੇ ਕੱਪੜੇ ਬਦਲਣੇ, ਕੱਪੜੇ ਮੈਲੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਫਟ ਗਏ ਹਨ, ਹੁਣ ਇਹ ਕੱਪੜੇ ਉਮਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਹੁਣ ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਰੱਖਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਸਮੱਸਿਆ ਹੀ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਸੋ ਤੁਹਾਡਾ ਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਹੁਣ ਇਹ ਛੱਡ ਦਿਓ, ਕੱਪੜੇ ਬਦਲ ਲਵੋ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਤੁਹਾਡੀ ਇੱਛਾ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਲਈ ਮੁਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਏ ਹੋ।

ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਲੰਘਣ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਰਗ ਹਨ। ਇੱਕ ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤੂ ਕਾਬੂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ। ਦੂਸਰੇ ਉਹ ਚੇਤਨ ਹੋ ਕੇ ਸਰੀਰ ਛੱਡਦੇ ਹਨ। ਤੀਸਰੇ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਅਮਰ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਵਰਗ ਉਹ ਹਨ ਜੋ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੀ ਠੀਕ ਹੈ, ਮੌਤ ਕੀ ਹੈ। ਉਹ ਬਾਕੀ ਦੇ ਜੀਵ ਜੰਤੂਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਕੰਟਰੋਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਜੋ ਕਿ ਕੰਟਰੋਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਮਰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹੋਰ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਵੀ ਹੈ, ਉਹ ਮਰਨ ਲਈ ਹੀ ਜਨਮ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ

ਤੁਸੀਂ ਮਰਨ ਲਈ ਹੀ ਜਨਮ ਲੈਂਦੇ ਹੋ ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਇਹ ਇਕ ਸਤਿ ਹੈ।

ਦੂਸਰੇ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕ ਉਹ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਚੇਤਨ ਹੋ ਕੇ ਸਰੀਰ ਛੱਡਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ, ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦਸ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦਿਨ ਸਰੀਰ ਛੱਡਣਗੇ। ਸਰੀਰ ਤਿਆਗਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਤੇ ਹੈ, ਮ੍ਰਿਤੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੋਗੀਆਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਆਤਮਾਵਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਤੀਸਰੀ ਕਿਸਮ ਉਹ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਅਮਰ ਹਨ, ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਗਿਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੁੱਖ ਇਸੇ ਜਨਮ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਦੀਵਤਾ, ਅਨੰਤਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਵ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਡਭਾਗੇ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਆਮ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਿਰਿਆ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਨਿਰਲੇਪ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਉਹ ਕੁਝ ਕਰਨ ਆਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮੰਤਵ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਪੜਾਅ ਹੈ।

ਤੀਸਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਹ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਮਰਨਾ ਵੀ ਓਨਾਂ ਹੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ ਜਿੰਨਾਂ ਜਨਮ ਲੈਣਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਨਮ ਲੈਣਾ ਇੱਕ ਸੁਭਾਅ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਰਨਾ ਵੀ ਇੱਕ ਸੁਭਾਅ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੈ ਪਰ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨਾ ਹੈ ਇਹ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਜਿਹੜੇ ਅਮਰ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖ ਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਅਮਰ ਹਨ ਉਹ ਸਦੈਵੀ ਹਨ, ਉਹ ਅਵਧੂਤ ਹਨ, ਮੁਕਤ ਹਨ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗਣ ਵਿੱਚ ਸੁਖ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕੱਪੜੇ ਬਦਲ ਕੇ ਅੱਛਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕੱਪੜੇ ਬਿਲਕੁਲ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਕੰਮ ਦੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਦੂਸਰੇ ਪਾ ਲੈਣੇ ਹੀ ਠੀਕ ਹਨ, ਇਹ ਲੋਕ ਚੇਤਨ ਹੋ ਕੇ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਹੀ ਕੱਪੜੇ ਬਦਲਦੇ ਹਨ। ਅਮਰ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਮੌਤ ਤੇ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਕਾਬੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਮਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੇਰ ਤੱਕ ਜੀਉਣਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਮਨੋਰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਗਿਆਨੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਸੀਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਸੋ ਆਓ ਖੇਡੀਏ, ਮਲੀਏ। ਅਮਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਜੀਵਨ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਹ ਦੋਨੋਂ ਪਾਸੇ ਦੀ ਮੌਜ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਭਗਤੀ, ਮੁਕਤੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਇਹ ਇਸੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਗੋਲ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇਤ ਰਹੋ, ਆਪਣੇ ਗੋਲ ਨੂੰ ਸਮਝੋ, ਉਸ ਲਈ ਸੁਚੇਤ ਰਹੋ।

ਮਰਨ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਸਵਰਗ, ਨਰਕ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਰਕ ਸਵਰਗ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ

ਲਈ ਪੂਰੀ ਦੂਸਰੀ ਬਾਈਬਲ ਹੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਪਰਪਾਟੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਨਰਕ ਜਾਂ ਸਵਰਗ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ, ਨਰਕ ਸਵਰਗ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਸਰੀਰ ਤੇ ਸੁਆਸ ਨਰਕ ਸਵਰਗ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਆਤਮਾ ਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਚੇਤ ਮਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਆਤਮਾ ਤੇ ਅਚੇਤ ਮਨ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਅੰਤਰ ਆਤਮਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ। ਆਤਮਾ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ, ਇਹ ਤੁਹਾਡਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਜੀਵ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਦੁਖ ਸੁਖ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਜੀਵ ਅਚੇਤ ਮਨ ਤੇ ਆਤਮਾ ਦਾ ਹੀ ਮੇਲ ਹੈ।

ਆਤਮਾ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਪਰਮ ਸਤਿ ਇੱਕ ਹੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੀ ਹਨ ਪਾਣੀ ਦੀ ਇੱਕ ਬੂੰਦ ਸਾਗਰ ਹੈ, ਬੀਜ ਇੱਕ ਦਰਖਤ ਹੀ ਹੈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭੇਦ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੂੰਦ ਤੇ ਸਾਗਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣੋਗੇ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ। ਗੁਣਾਤਮਕ ਭੇਦ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਂ ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਭੇਦ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਆਤਮਾ ਉਹ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਰਮ ਸਤਿ, ਉਹ ਹੀ ਗੁਣ, ਸਾਡਾ ਮਨ ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਆਤਮਾ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਕਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੈ, ਉਹ ਮਹਾਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਕਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਜੀਵ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੱਡੇ ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਉਹ ਮਹਾਨ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ।

ਜੀਵ ਇੱਕ ਸਵਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਯਾਦਾਂ ਹਨ, ਇਛਾਵਾਂ ਹਨ, ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਆਤਮਾ ਅਚੇਤ ਮਨ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਜੀਵ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਚੇਤ ਮਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੁਸੀਂ ਨਿਰੋਲ ਆਤਮਾ ਹੋ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਜਾਣ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਨਿਰੋਲ ਆਤਮਾ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਮੋਕਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਮੁਕਤੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਜਾਣ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਇਹ ਤੁਹਾਡਾ ਵਾਸਤਵਿਕ ਸੁਭਾਅ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਨਿਰੋਲ ਆਤਮਾ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ।

ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਜਾਣ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਇਹ ਧਿਆਨ ਰਹੇ, ਅਨੁਭਵ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਬੋਧਿਕ ਪੱਧਰ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਫਿਲੋਸਫੀ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਚਾਹੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ ਪਰ ਉਹ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਲਾਭਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤੁਸੀਂ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ, ਅਚੇਤ ਦਾ ਆਤਮਾ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੀਵ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਜੀਵ ਦੀ ਸਵਾਰੀ, ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਤਮਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਜਾਣ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਇੱਕ ਹੀ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਕੇਵਲ ਸਾਗਰ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦੀ ਇੱਕ ਲਹਿਰ ਹੋ, ਸਾਗਰ ਵਿੱਚ ਖੇਡ ਰਹੀ ਇੱਕ ਲਹਿਰ ਹੋ, ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਸਾਗਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ।

ਜਦੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੁਹਾਡੀ ਹੋਂਦ ਮੁਕਦੀ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਕੇਂਦਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਇੱਕ ਭਾਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ। ਇਹ

ਸੋਚ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਭਾਗ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਧੂੜ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਤੁਹਾਡਾ ਵਿਸਤਾਰ ਹੈ। ਪਰਮ-ਆਤਮਾ ਤੁਹਾਡੀ ਆਤਮਾ ਦਾ ਹੀ ਵਿਸਤਾਰ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਕੇਵਲ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਚਮਕ ਹੈ, ਚਿੰਗਾਰੀ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਕਦੀ ਵੀ ਮਿਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਤੁਸੀਂ ਅਵੱਸ਼ ਹੀ ਆਤਮਾ ਹੋ, ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਮਿਲਣਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਕੇਵਲ ਬੋਧਿਕ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਅਭਿਆਸ, ਅਭਿਆਸ, ਹੋਰ ਅਭਿਆਸ, ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿਹੜੀਆਂ ਔਕੜਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਹੜੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਾਮ੍ਹਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਨਰਕ, ਸਵਰਗ ਹਨ, ਪਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਰਕ ਸਵਰਗ ਹਨ? ਇੱਕ ਨਰਕ ਹੁਣ ਹੈ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਸਾਫ ਨਹੀਂ, ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਨਖੇਦਤਾ ਦਾ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਵਿਵੇਕ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ ਕਿ ਨਰਕ ਨਾਲੋਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਚੰਗੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਸੰਸਾਰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਨਰਕ ਹੈ, ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਨਰਕ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਜਿੱਥੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਮਾੜੇ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜੋ ਭੈੜੇ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਸਜ਼ਾ ਇੱਥੇ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋ, ਚਾਹੇ ਏਥੇ ਦਿਓ, ਜਿਥੇ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਓ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਓਗੇ ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਏਗਾ।

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਓਨੀ ਹੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਗਿਆਨ ਇਹ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸਭ ਕੁਝ ਬਦਲਦਾ ਹੈ, ਅੱਜ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਸੋਹਣਾ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਸ ਦੀ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਕੋਹੜੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਬਦਸੂਰਤ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਜਿਹੜੇ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਨਫਰਤ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜਾ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਸੋਚਦੇ ਹੋ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਿਤਾ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਭਲੀ-ਭਾਂਤੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਇਹ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਕਿਸ ਨੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਪਿਤਾ ਪੁੱਤਰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਛੜ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਮੁਸੀਬਤ ਸਹਿਣੀ ਹੈ, ਉਹ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸਹਿਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਭੁੱਲ ਗਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਛੜਨਾ ਹੈ, ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰ੍ਹੇ ਹੀ ਕਰ ਛੱਡਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਇਹੋ ਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਉਹ ਭੋਗਦੇ ਹਨ। ਭੋਗਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਅਗਿਆਨ। ਭੋਗਣਾ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ, ਭੋਗਣਾ ਤੁਹਾਡੇ ਅਗਿਆਨ ਕਾਰਣ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ ਆਪਣੇ ਗੋਲ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਨਣਾ, ਜਾਨਣਾ, ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡਣਾ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਹੈ।

ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ

ਵੈਦ ਮੇਘ ਨਾਥ ਸਿੰਘ (ਫਫੜੇ ਭਾਈਕੇ ਵਾਲੇ)

ਮੋਬਾਈਲ ਨੰ. 98156-07803

ਸੌਂਫ ਦੇ ਗੁਣ

ਸੌਂਫ ਪੇਟ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪੇਟ ਦੀ ਗੈਸ ਨੂੰ ਨਿਕਾਲਦੀ ਹੈ, ਦਸਤ ਬੰਦ ਕਰਦੀ ਹੈ।

1. ਸਿਰ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵਾਸਤੇ - ਸੌਂਫ ਨੂੰ ਕੁੱਟ ਕੇ ਬਰੀਕ ਚੂਰਨ ਕਰਕੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇਸੀ ਖੰਡ ਮਿਲਾ ਲਵੇ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਣ ਵੇਲੇ ਛੇ ਗ੍ਰਾਮ ਤੋਂ ਬਾਰਾਂ ਗ੍ਰਾਮ ਤੱਕ ਪਾਣੀ ਜਾਂ ਦੁੱਧ ਨਾਲ ਸੇਵਨ ਕਰੋ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਬਜ਼ ਦੂਰ ਹੋ ਕੇ (ਮਿਹਦੇ) ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਨੁਸਖਾ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੈ।

2. ਨਜ਼ਲਾ ਅਤੇ ਜੁਕਾਮ - ਸੌਂਫ ਦੱਸ ਗ੍ਰਾਮ ਕੁੱਟ ਕੇ ਇੱਕ ਗਿਲਾਸ ਪਾਣੀ (ਡੇਢ ਪਾ) ਵਿੱਚ ਭਿਉਂ ਕੇ ਰੱਖੋ। ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਅੱਗ 'ਤੇ ਉਬਾਲੋ, ਅੱਧਾ ਪਾਣੀ ਰਹੇ ਤੋਂ ਪੁਣ ਕੇ ਕੋਸਾ-ਕੋਸਾ ਪੀਵੇ। ਨਜ਼ਲਾ ਜੁਕਾਮ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੈ।

3. ਬਹਿਰਾਪਣ (ਉੱਚਾ ਸੁਣਨਾ) - ਸੌਂਫ ਛੇ ਗ੍ਰਾਮ, ਢਾਈ ਸੌ ਗ੍ਰਾਮ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਉਬਾਲੋ, ਸੌ ਗ੍ਰਾਮ ਪਾਣੀ ਰਹੇ ਤੋਂ ਪੁਣ ਕੇ ਸੌ ਗ੍ਰਾਮ ਦੇਸੀ ਘੀ, ਦਸ ਗ੍ਰਾਮ ਦੇਸੀ ਖੰਡ ਇਹ ਖੁਰਾਕ ਸੁਭਾਅ-ਸ਼ਾਮ ਪੀਵੇ ਬਹਿਰਾਪਣ ਵਾਸਤੇ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੈ।

4. ਘੱਟ ਨਿਗ੍ਹਾ ਵਾਸਤੇ - ਸੌਂਫ ਨੂੰ ਬਰੀਕ ਕੁੱਟ ਕੇ ਚੂਰਨ ਕਰਕੇ ਰੱਖੋ। ਛੇ ਗ੍ਰਾਮ ਰੋਜ਼ ਢਾਈ ਸੌ ਗ੍ਰਾਮ ਦੁੱਧ ਨਾਲ ਸੁਭਾਅ ਸ਼ਾਮ ਖਾਵੇ। ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਇੰਨਾਂ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਗ੍ਹਾ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

5. ਕਬਜ਼ ਵਾਸਤੇ - ਸੌਂਫ ਪੰਜਾਹ ਗ੍ਰਾਮ ਬਰੀਕ ਰਗੜ ਕੇ, ਛਾਣ ਕੇ ਗੁਲਕੰਦ ਦੇ ਸੌ ਗ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾ ਲਵੇ। ਸਵੇਰੇ-ਸ਼ਾਮ ਪੰਜਾਹ-ਪੰਜਾਹ ਗ੍ਰਾਮ, ਖੂਬ ਚੱਬ-ਚੱਬ ਕੇ ਖਾਵੇ ਇਹ ਪੇਟ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਲਈ ਤੇ ਕਬਜ਼ੀ ਵਾਸਤੇ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ।

6. ਅਤੀਸਾਰ (ਦਸਤ) - ਸੌਂਫ ਭੁੰਨ ਕੇ ਬਰਾਬਰ ਮਿਸ਼ਰੀ ਮਿਲਾਵੇ ਚਾਰ-ਚਾਰ ਗ੍ਰਾਮ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਰਿੜਕੀ ਲੱਸੀ ਨਾਲ ਲਵੇ, ਫੈਰਨ ਹੀ ਦਸਤ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

7. ਖਾਂਸੀ ਸਵਾਸ (ਦਮਾ) - ਸੌਂਫ ਪੰਜਾਹ ਗ੍ਰਾਮ ਕਿਸੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਕੁੱਜੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਉਪਰੋਂ ਅੱਕ ਦਾ ਦੁੱਧ ਉਤਨਾ ਪਾਉ ਕਿ ਸੌਂਫ ਤਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਫਿਰ ਛਾਂਵੇਂ ਸੁਕਾ ਲਵੇ ਫਿਰ ਕੁੱਜੇ ਨੂੰ ਉਪਰੋਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਲਾ ਕੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿਰ ਸੁੱਕਾ ਲਵੇ ਫਿਰ ਦੱਸ ਕਿਲੋ ਸੁੱਕੇ

ਗੋਹਿਆਂ ਦੀ ਅੱਗ ਦੇਵੇ, ਠੰਢਾ ਹੋਏ ਤੋਂ ਨਿਕਾਲ ਲਵੇ ਜੇਕਰ ਸਫੈਦ ਰਾਖ ਹੈ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਜੇ ਕਾਲੀ ਰਾਖ ਹੈ ਤਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਦਸ ਕਿਲੋ ਗੋਹਿਆਂ ਦੀ ਅੱਗ ਦੇਵੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਬਰੀਕ ਚੂਰਨ ਕਰਕੇ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖੋ ਇੱਕ ਜੋਂ ਤੋਂ ਦੋ ਜੋਂ ਤੱਕ ਖੁਰਾਕ ਸੁਭਾਅ-ਸ਼ਾਮ ਦੇਵੇ ਜੇ ਬਲਗਮ ਖਾਂਸੀ ਜਾਂ ਦਮਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੇਸੀ ਖੰਡ ਪਾ ਕੇ ਜਾਂ ਮਲਾਈ ਵਿੱਚ ਦੇਵੇ। ਅੱਠ ਦਿਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਖਾਂਸੀ ਸਾਹ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

8. ਪ੍ਰਵਾਹਿਕਾ - (ਬਾਰ-ਬਾਰ ਮਰੋੜ ਉੱਠ ਕੇ ਕੱਚੇ ਦਸਤ ਆਉਣੇ) ਸੌਂਫ ਪੰਜਾਹ ਗ੍ਰਾਮ, ਬਿਲਗਿਰੀ ਪੰਜਾਹ ਗ੍ਰਾਮ, ਮਿਸ਼ਰੀ ਸੌ ਗ੍ਰਾਮ, ਬਰੀਕ ਰਗੜ ਕੇ, ਛਾਣ ਕੇ ਚੂਰਨ ਬਣਾ ਲਵੇ। ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਛੇ ਗ੍ਰਾਮ ਤਾਜ਼ੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸੁਭਾਅ-ਸ਼ਾਮ ਲਵੇ। ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪੇਚਿਸ ਤੇ ਖੂਨੀ ਪੇਚਿਸ (ਮਰੋੜ) ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੈ। ਦਹੀਂ, ਲੱਸੀ, ਚੌਲ, ਮੂੰਗੀ ਦੀ ਖਿੱਚੜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ, ਦੁੱਧ ਘੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰੋ।

9. ਪੇਚਿਸ ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਨੁਸਖਾ - ਸੌਂਫ ਦਸ ਗ੍ਰਾਮ, ਅਨਾਰਦਾਣਾ ਦਸ ਗ੍ਰਾਮ, ਕਾਲੀ ਹਰੜ ਦਸ ਗ੍ਰਾਮ ਸਭ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਰਗੜ ਕੇ ਚੂਰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖੋ, ਸੁਭਾਅ-ਸ਼ਾਮ ਪੰਜ ਛੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਲਵੇ। ਜੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਕਲੀਫ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਲਵੇ। ਪੁਰਾਣੇ-ਪੁਰਾਣੇ ਪੇਚਿਸਾਂ ਵਾਸਤੇ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੈ ਇਹ ਅਜਮਾਇਸ਼ੀ ਯੋਗ ਹੈ।

10. ਉਲਟੀ ਵਾਸਤੇ (ਜੀ ਕੱਚਾ ਹੋਣਾ) - ਸੌਂਫ ਦਸ ਗ੍ਰਾਮ, ਪੁਦੀਨਾ ਤਿੰਨ ਗ੍ਰਾਮ, ਗੁਲਕੰਦ ਵੀਹ ਗ੍ਰਾਮ, ਪਾਣੀ ਇੱਕ ਸੌ ਪੱਚੀ ਗ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਉਬਾਲੋ, ਅੱਧਾ ਰਹੇ ਤੋਂ ਮਲ ਕੇ, ਪੁਣ ਕੇ ਪਿਲਾਵੇ। ਉਲਟੀ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੈ।

11. ਮਾਹਵਾਰੀ ਦਾ ਰੁਕ ਜਾਣਾ - ਸੌਂਫ ਦਸ ਗ੍ਰਾਮ, ਗੁੜ ਦਸ ਗ੍ਰਾਮ, ਇੱਕ ਗਿਲਾਸ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਉਬਾਲੋ, ਅੱਧਾ ਰਹੇ ਤੋਂ ਪੁਣ ਕੇ ਗਰਮ-ਗਰਮ ਪੀ ਕੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਆਰਾਮ ਕਰੋ ਕਈ ਦਿਨ ਪੀਣ ਨਾਲ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

12. ਦੁੱਧ ਦੀ ਕਮੀ - ਸੌਂਫ ਢਾਈ ਸੌ ਗ੍ਰਾਮ, ਚੀਨੀ ਢਾਈ ਸੌ ਗ੍ਰਾਮ, ਬਰੀਕ ਚੂਰਨ ਬਣਾ ਲਵੇ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦਸ ਗ੍ਰਾਮ ਸੁਭਾਅ-ਸ਼ਾਮ ਗਰਮ ਦੁੱਧ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਦੁੱਧ ਦੀ ਕਮੀ ਵਾਸਤੇ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੈ।

ਨੋਟ - ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ 'ਆਯੂਰਵੈਦਿਕ ਗਿਆਨ ਭੰਡਾਰ' ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹੋ।

(ਪੰਨਾ 58 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਪਰਮਾ - ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਛੱਡਿਆ ਤੇ ਸਭ ਕੁਛ ਛੱਡਿਆ।
ਜੀਵਾਂਗਾ, ਮਾਲਾ ਫੇਰਾਂਗਾ, ਬੱਸ ਮਣਕੇ ਦੇ ਫੇਰ ਬਿਨਾਂ ਮੈਂ ਸਭ
ਫੇਰ ਛੱਡੇ। ਮੇਰੇ ਕੀਤੇ ਬਖਸ਼, ਤੂੰ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਹੈ, ਤੂੰ ਪੁੱਤ ਦੀ
ਜਾਨ ਬਖਸ਼।

ਸਤਿਗੁਰ - ਲੋੜ ਵੇਲੇ ਸੁਰਤਿ ਇੱਛਾ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਦੀ
ਗਰਮੀ ਪਾ ਕੇ ਸਿੱਧੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸੱਚ ਨੂੰ ਵੇਖਦੀ ਹੈ, ਭਗਤੀ
ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪੁੱਜ ਕੇ, ਮਗਰੋਂ ਫੇਰ ਵਿੰਗੀ ਕਰਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ
ਹੈ।

ਪਰਮਾ - ਸੱਚ ਹੈ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਜੀ! ਪਰ ਕਰ ਬਾਹੁਤੀ, ਮੈਂ
ਵਟੀਜ਼ ਗਿਆ ਹਾਂ।

ਸਤਿਗੁਰ - ਜੀਵੇਗਾ, ਪਰ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਭਾਗੀ, ਜਦੋਂ
ਸਾਧਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋਵੇਗਾ, ਟੁਰ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪਰਮਾ - ਸੱਤ ਬਚਨ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੇਰੇ ਘਰ ਦਾ ਗੋਲਾ
ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਤਿਗੁਰ - ਤੂੰ ਸਰਲ ਜੀਵਨ ਬਸਰ ਕਰੇਂਗਾ।

ਪਰਮਾ - ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਡਾਢਾ ਸੂਤ। ਅੱਜ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ
ਤੋਂ ਜਗਤ ਪਿਆਰ ਦੇ ਛੋੜ ਢਹਿ ਪਏ ਹਨ। ਵੈਰਾਗ ਹੈ ਅਰ
ਆਰਤਾ ਦਿੱਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਜੀਵਾਂਗਾ ਤਾਂ ਆਪ ਨੂੰ ਅੰਦਰ

ਵਸਾਵਾਂਗਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਾਂਗਾ, ਮੇਰੇ ਔਗੁਣ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਬਖਸ਼।

ਸਤਿਗੁਰ - ਜਾਹ ਪਰਮਿਆਂ, ਘਰ ਆਦਮੀ ਭੇਜ ਜੋ ਗੁਰੂ
ਨਾਨਕ ਦੇ ਦਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਕਰਕੇ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਨ ਤੇ ਧੰਨ ਗੁਰੂ
ਨਾਨਕ ਦੀ ਧੁਨ ਬੱਚੇ ਦੀ ਕੰਨੀ ਪਾਉਣ, ਜਾਹ।

ਪਰਮਾ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਉਠ ਗਿਆ।

ਜਮਨਾ ਸਿੰਘ (ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਵੱਲ) - ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਹ
ਕਰੂੰਡੀਆਂ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰ - ਨਾਰਾਇਣ ਦੰਤ ਭਾਨੇ ਡਾਇਣ।

ਜਮਨਾ ਸਿੰਘ - ਇਹ ਸਿੱਧਾ ਰਹੇਗਾ ਜੀਉ! ਗੁਰ ਘਰ
ਨਾਲ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦਾ ਹੈ?

ਸਤਿਗੁਰ - ਜੋ ਜਿਸ ਦਾ ਜੀ, ਚਾਹੇ ਕਰੇ, ਗੁਰ ਨਾਨਕ
ਦੇ ਦਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ, ਜੋ ਕਰੇਗਾ ਭਰੇਗਾ, ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਾਫ ਹੈ।
ਸੰਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੈ ਸਿੱਧਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸੋ ਜੋ ਭੈ ਹੇਠਾਂ ਸਦਾ ਲਈ
ਸਿੱਧਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਰ ਗਿਆ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵਿੰਗੇ ਨੇ ਭਾਰ ਪਏ ਤੇ
ਟੁੱਟਣਾ ਹੀ ਟੁੱਟਣਾ ਹੈ ਨਾ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੰਗਤ ਨੇ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਗਾਂਵਿਆ -

ਜੋ ਸਰਣਿ ਆਵੈ ਤਿਸੁ

ਕੰਠਿ ਲਾਵੈ ਇਹੁ ਬਿਰਦੁ ਸੁਆਮੀ ਸੰਦਾ ॥ ਅੰਗ - ੫੪੪

Subscription form

(ਇਥੋਂ ਕੱਟ ਕੇ ਭੇਜੋ ਜੀ)

ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਤਾਂ ਇਸ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਭਰ ਕੇ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ।
ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂਬਰ ਹੋ ਅਤੇ ਰਿਨੀਊਵਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਭਰ ਕੇ ਚੈਕ ਦੇ ਨਾਲ ਭੇਜੋ ਜੀ।

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ "ATAM MARG MAG. VISHAV
G. R. MISSION CH. TRUST" ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜੀ।

with in India

Foreign Membership

Subscription Period	By Ordinary Post/Cheque	By Registered Post/Cheque	Annual Membership	2500/-
1 Year	Rs. 200/220	Rs. 450/-		
3 year	Rs. 500/520	Rs. 1250/-		
5 Year	Rs. 700/720	Rs. 2450/-		
life	Rs.2000/2020		Life Membership	25000/-

ਪੁਰਾਣੇ ਅੰਕ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਟਿਕ ਕਰੋ ਜੀ ☐ ਜਨਵਰੀ ☐ ਫਰਵਰੀ ☐ ਮਾਰਚ ☐ ਅਪ੍ਰੈਲ ☐ ਮਈ ☐ ਜੂਨ ☐ ਜੁਲਾਈ ☐ ਅਗਸਤ ☐ ਸਤੰਬਰ ☐ ਅਕਤੂਬਰ ☐ ਨਵੰਬਰ ☐ ਦਸੰਬਰ

ਨਾਮ/Name ਅਤੇ ਪਤਾ/Address.....

.....Pin Code.....Phone..... E-mail :.....

ਮੈਂ.....ਰੁਪਏ ਮਨੀਆਰਡਰ/ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ/ਚੈਕ ਨੂੰ.....ਮਿਤੀ.....ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਦਸਖਤ.....

'ਨਾਮ' ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਉਸ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ 'ਨਾਮ' ਨੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਆਪਣੀ 'ਰਸਨਾ' ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣਾ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਚੇਤਿ ਗੋਵਿੰਦੁ ਅਰਾਧੀਐ ਹੋਵੈ ਅਨੰਦੁ ਘਣਾ ॥

ਸੰਤ ਜਨਾ ਮਿਲਿ ਪਾਈਐ ਰਸਨਾ ਨਾਮੁ ਭਣਾ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੩

ਜਿਨ੍ਹਾਂ-ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਓਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸਫਲਾ ਜਾਣੇ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਖਿਨ ਜਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਜਾਣਾ ਵੀ ਬਿਰਥਾ ਜਾਣੇ।

ਜਿਨਿ ਪਾਇਆ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪਣਾ ਆਏ ਤਿਸਹਿ ਗਣਾ ॥

ਇਕੁ ਖਿਨੁ ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ ਜੀਵਣਾ ਬਿਰਥਾ ਜਨਮੁ ਜਣਾ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੩

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਕਣ-ਕਣ ਵਿੱਚ ਪਰਿਪੂਰਨ ਹਨ ਕੋਈ ਵੀ ਥਾਂ ਓਸਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਉਹਦੀ ਯਾਦ ਵਿਸਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਨੋ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਜਲਿ ਥਲਿ ਮਹੀਅਲਿ ਪੂਰਿਆ ਰਵਿਆ ਵਿਚਿ ਵਣਾ ॥

ਸੇ ਪ੍ਰਭੁ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਈ ਕਿਤੜਾ ਦੁਖੁ ਗਣਾ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੩

ਜਿਨ੍ਹਾਂ-ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਕਮਾਇਆ, ਹੰਢਾਇਆ ਤੇ ਵਰਤਾਇਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਉੱਚੇ ਭਾਗ ਹਨ। ਸੋ ਮੇਰਾ ਮਨ ਸਦਾ ਹੀ ਓਸ ਮਾਲਕ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਲੋਚਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਖਿੱਚ ਸਦਾ ਹੀ ਅੰਦਰ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ -

ਜਿਨੀ ਰਾਵਿਆ ਸੇ ਪ੍ਰਭੁ ਤਿਨਾ ਭਾਗੁ ਮਣਾ ॥

ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਕੰਉ ਮਨੁ ਲੋਚਦਾ ਨਾਨਕ ਪਿਆਸ ਮਨਾ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੩

ਆਖਰੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ

ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਦਾ ਇੱਕ ਤਰਲਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਜਿਸ 'ਪ੍ਰੀਤ ਡੋਰੀ' ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ 'ਪਰਮ-ਆਤਮਾ' ਤੋਂ 'ਜੀਵ ਆਤਮਾ' ਬਣ ਕੇ ਦੁਖ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਉਸ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਸਾਨੂੰ ਮੁੜ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦੇਵੇ, ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਉਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭੇਂਟ ਕਰ ਦੇਈਏ। ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀਆਂ ਅਕੱਥ ਕਥਾਵਾਂ ਸੁਣ ਸੁਣ ਕੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਪੀੜ ਵਿੱਚ 'ਆਤਮ-ਹੁਲਾਰੇ' ਲੈਂਦੇ ਸਦਾ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾ ਜਾਈਏ।

ਚੇਤਿ ਮਿਲਾਏ ਸੇ ਪ੍ਰਭੁ ਤਿਸ ਕੈ ਪਾਇ ਲਗਾ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੩

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪੱਕੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਐਤਵਾਰ ਬਡਮਾਜਰਾ ਬਲੋਂਗੀ ਤੇ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਐਤਵਾਰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ।

ਸਮਾਂ ਦੁਪਹਿਰ 1.00 ਵਜੇ ਤੋਂ 4.00 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਸੰਗਰਾਂਦ - 14 ਮਾਰਚ, ਦਿਨ ਵੀਰਵਾਰ
(ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ 5.30 ਵਜੇ ਤੋਂ 8.30 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ - 27 ਮਾਰਚ, ਦਿਨ ਬੁੱਧਵਾਰ

(ਸਮਾਂ - ਦੁਪਹਿਰ 1.00 ਤੋਂ 4.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ - ਹਰੇਕ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ

ਦੇ ਬਾਨੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਜੋ ਕਿ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਉਪਲਬੱਧ ਹਨ।

ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ	ਪੰਜਾਬੀ	ਹਿੰਦੀ	ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ
1. ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ	50/-	70/-	150/-
2. ਕਿਵ ਕੁਝੇ ਤੁਏ ਪਾਲਿ	40/-	35/-	70/-
3. ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ -ਸੰਤ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ	155/-	235/-	270/-
4. ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ -੧	30/-	35/-	80/-
5. ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ -੨	60/-	65/-	80/-
6. ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ - ੩	100/-	100/-	110/-
7. ਹੋਵੈ ਅਨੰਦੁ ਘਣਾ	25/-	30/-	
8. ਚਉਥੇ ਪਹਰਿ ਸਬਾਹ ਕੇ	55/-	60/-	70/-
9. ਸੁਰਤਿਆਂ ਉਪਜੈ ਚਾਉ	40/-	40/-	
10. ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ	50/-	50/-	
11. ਸਰਬ ਪ੍ਰਿਅ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ	10/-	10/-	10/-
12. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫੁਹਾਰ	10/-	10/-	
13. ਅਗੰਮ ਅਗੰਮ ਦਾ ਮਾਰਗ	60/-	70/-	80/-
14. ਪੁਰਾਤਨ ਟੀਕਾ - ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ	10/-	15/-	
15. ਅਮਰ ਜੋਤਾਂ	15/-	15/-	20/-
16. ਹਿਮਾਲੀਆ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਨਿਵਾਸ		100/-	
18. ਅਮਰ ਗਾਥਾ	100/-	100/-	
19. ਧਰਮ ਯੁਧ ਕੇ ਚਾਇ	50/-		
20. ਪਵਿਤਰ ਪੈਂਡਾ	25/-		
21. ਭਗਤ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ	10/-	10/-	

22. ਵੈਸਾਖੀ	10/-	10/-	5/-
23. ਰਾਜ ਯੋਗ	40/-		
24. ਸਾਜਨ ਚਲੇ ਪਿਆਰਿਆ	10/-	10/-	
25. ਅਭਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ-1	90/-	90/-	
26. ਅਭਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ-2	90/-	90/-	
27. ਰੂਹਾਨੀ ਗੁਲਦਸਤਾ -1	60/-	60/-	
28. ਰੂਹਾਨੀ ਗੁਲਦਸਤਾ - 2	60/-	60/-	
29. ਸੰਤ ਤੁਮਾਰੇ ਤੁਮਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ	50/-		
30. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਸਾਧ ਕੀ ਬਾਣੀ	80/-		
31. ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਪਰਸੀਐ	50/-		
32. ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ.....I	100/-		
33. ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਜਾਚ	50/-		
34. ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ? ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਤਰ		25/-	
35. ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਵਚਨ	50/-		
36. ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਦਾ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ	35/-		
37. ਅੰਦਰਲੀ ਖੋਜ	130/-		
38. ਸਿਮਰਤ ਕਹਾਂ ਨਹੀਂ	135/-		200/-
39. ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਵਚਨ	35/-		
41. 'ਸੋਵਾ ਸਿਮਰਨ ਜੁਗਤੀਆਂ'	150/-		
42. 'ਮਾਨੁੱਖ ਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ'	160/-		
43. 'ਯੋਗਾ ਉਪਰ ਲੋਕਚਰ'	30/-		
44. 'ਕਰਮ ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ' :-	30/-		
45. ਜੀਵਨ ਜੁਗਤਿ	300/-		
46. ਮਾਰਗ ਚੋਣ	60/-		
47. ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਰਤੋਂ	50/-		